

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

DIPLOMSKA NALOGA

MISIJONI

Andreja Kastelic

Ljubljana, 2009

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Andreja Kastelic
Naslov naloge: MISIJONI
Kraj: Ljubljana
Leto: 2009
Št. strani: 158 Št. slik: 7 Št. tabel: 2
Št. virov: 53
Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš
Deskriptorji: misijonarji, humanitarno delo, skupnostno socialno delo, manj razvite države, globalizacija, Misijonsko središče Slovenije

Povzetek:

Misijonsko delovanje sodi na področje humanitarne pomoči. V preteklosti je bilo usmerjeno predvsem v evangelizacijo in pokristjanjevanje, kako je z misijonskim delovanjem danes, pa sem ugotavljala preko zapisov intervjujev, opravljenih z misijonarji. V nalogi sem predstavila metode in usmerjenost njihovega delovanja, ovire in okoliščine delovanja, vloge, ki jih največkrat zavzemajo in njihove osebnostne profile. Kompleksne težave manj razvitih držav, ki jih še otežujejo procesi globalizacije, kažejo na omenjen domet delovanja misijonarjev. Prvine skupnostnega socialnega dela pa lahko dopolnijo zdajšnji način delovanja misijonarjev, ki je usmerjen predvsem v nudenje materialne in nematerialne pomoči, podobno kot tradicionalno socialno delo.

Title: MISSIONS
Descriptors: missionaries, humanitarian work, community social work, less developing countries, globalization, Mission Centre of Slovenia

Summary:

Mission working is part of humanitarian help. In the past it was primarily oriented in the evangelization. I investigated how with working of missionaries is today. I helped myself with records of interviews and presented methods of work, orientation, obstacles and circumstances of working, rolls which they often take and their personal profiles. Modern process of globalization renders complex problems of less developed countries more difficult and that shows on confined work of missionaries. Current work is oriented on material and no material help. This is similarity with traditional social work which could be supplemented with elements of community social work.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

MISIJONI

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Andreja Kastelic

Ljubljana, 2009

PREDGOVOR

Delovanje misijonarjev je močno povezano s socialnim delom. Vendar pa samo ta razlog brez velikega osebnega zanimanja verjetno ne bi zadostoval, da bi misijonsko področje postalo predmet mojega raziskovanja v diplomski nalogi. Majhen del delovanja sem imela priložnost videti na poletnem misijonskem taboru v Braziliji, nekaj spoznati preko literature, vendar pa so zelo slikovite izjave misijonarjev samih, ki sem jih nekaj zbrala tudi na tem mestu.

»In zakaj sploh iti med ljudi, ki imajo svoje izročilo, svoje običaje, zakaj jih ne pustimo pri miru? Na tak način lahko razpravljamo le od daleč, ko pa misijonar, ki živi med temi ljudmi, povzdigne glas in v svoji želji ljudem ponuditi najboljše pove: 'Mar nimajo tudi ti ljudje pravice do vere, do svobode, do pravega napredka?', ostaneš brez besed.« (Kerin v Družini 2007: 1)

»Kako velik in kako majhen je ob enem ta naš svet. Kako velika stiska se v malgaške kraje splazi ob urah ciklona in poplav. Koliko otrok cele dneve preživi pod olivnimi palmami in s kamni razbija trde plodove, da bi iz njih iztisnil zadnje upanje za preživetje. Po drugi strani pa se drugod po svetu ljudje prevračajo med polnimi hladilniki, prestižnimi avtomobili, otroci izbirajo med tridesetimi vrstami paštet, ker jim vsaka ni dobra...« (Nared v Misijonskih obzorjih 2004: 9)

»V srcu so se obudili spomini na leto 1994. Oživele so podobe, ki jih je desetletje potisnilo v podzavest. Več sto tisoč beguncev brez vsega, umirajoči za kolero, skladovnice trupel, smrad, pomanjkanje vode, hrane, zdravil. Meseci trdega dela pod šotori in na vročem pesku s skodelico vode v roki od umirajočega do umirajočega. Ali je bilo vse to res? Da, kruta resničnost! In vendar življenje teče naprej. Je mar lava prekrila spomine, zabrisala trpljenje, pokrila grobove? Bog daj, da bi se brezumna vojna nikoli več ne ponovila. Rane se niso zacelile in to ljudstvo zna prikrivati resnična občutja v nedogled. Politično ozračje ni obetajoče. Na prvi pogled je napredek v deželi v polnem razcvetu, dejansko pa so to le napihnjene slike, ki jih vlada ponuja svetu. Naše delo je prefinjeno nadzorovano. Večkrat imam

občutek, da nam vežejo zanko za vrat in čakajo, da si jo sami zadrtnemo. Skušam si zatisniti oči, ker me ta resničnost obremenjuje in se zavedam, da ne vodi nikamor. Toda nešteto krat sem nekako izzvana in težko je ohraniti notranji in zunanji mir, zlasti tedaj, ko so skrunjene pravice ubogih.» (Hiti v Misijonskih obzorjih 2004: 6)

»V Evropi, če imate eno noro kravo, noben noče jesti več govedine, tukaj pa od aidsa umirajo kot muhe in življenje teče svojo pot naprej.» (Drevenšek v Misijonskih obzorjih 2006: 9)

»Božja ljubezen – duša misijona. Misijonska dejavnost je neprimerno več kakor dobrodelna in človekoljubna dejavnost.» (Pavlič v Družini 2006: 2)

Za pomoč pri pisanju diplomske naloge se zahvaljujem mentorju doc. dr. Sreču Dragošu in vsem misijonarjem, s katerimi sem opravila intervjuje, in ravno tako Stanetu Kerinu, direktorju Misijonskega središča Slovenije, poleg tega pa tudi vsem najbližjim, ki so mi bili v času pisanja v veliko oporo.

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR	2
KAZALO VSEBINE	4
1 TEORETIČNI DEL	7
1.1 MISIJNI	7
1.1.1 Kaj so misijoni	7
1.1.2 Kdo so misijonarji	7
a) Teološki vidik	8
b) Antropološki vidik	10
1.2 ZGODOVINSKI ORIS MISIJONSKEGA DELA	12
1.3 DELOVANJE MISIJONARJEV	14
1.3.1 Področja delovanja	14
1.3.2 Vzpostavljanje odnosov	15
1.3.3 Strategije delovanja	18
1.3.4 Kontekst delovanja	20
a) Družbeno kulturni kontekst delovanja	20
b) Misijoni v svojem kontekstu	22
1.4 DRŽAVE V RAZVOJU, SOCIALNO DELO IN MISIJNI	23
1.4.1 Globalizacija in države v razvoju	23
1.4.2 Skupnostno socialno delo	26
1.4.3 Družbeni odnos do misijonskega delovanja	30
2 PROBLEM	32
3 METODOLOGIJA	34
3.1 VRSTA RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE	34
3.2 MERSKI INSTRUMENTI	34
3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE	34
3.4 ZBIRANJE PODATKOV	35
3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	35
4 REZULTATI IN RAZPRAVA	39
4.1 EVANELIZACIJA, POMOČ IN UTRJEVANJE CERKVENE SKUPNOSTI	41
4.2 METODE DELA	45
4.3 OVIRE	50
4.4 VLOGE	52
4.5 DEJAVNIKI MISIJONSKEGA DELOVANJA	53
5 SKLEPI	63
6 PREDLOGI	65
7 LITERATURA	66
8 POVZETEK	69
9 PRILOGE	70

KAZALO SLIK

Slika 1: Zemljevid misijonskega delovanja intervjuvancev	35
Slika 2: Maševanje misijonarja - duhovnika med skupnostjo ljudi, ki živi sredi brazilskega močvirja Pantanal	42
Slika 3: Nova šola na Madagaskarju, zgrajena s sredstvi dobrodelnega koncerta v Sloveniji.	43
Slika 4: Otroci v oskrbi misijonskega Centra za podhranjene in bolne otroke v Braziliji	44
Slika 5: Znani slovenski misijonar Peter Opeka, ki na Madagaskarju pomaga ljudem s smetišč.	49
Slika 6: Del novo zgrajenega naselja za najrevnejše ljudi s smetišč	49
Slika 7: Težko prevozna pot na območju enega od malgaških misijonov.....	51

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: Prikaz frekvenčne porazdelitve izjav posameznih intervjujev glede na obstoječe kode.	39
Tabela 4.2: Prikaz osnovnih podatkov misijonarjev	41

1 TEORETIČNI DEL

1.1 MISIJONI

1.1.1 Kaj so misijoni

Beseda misijon, misijoni ima v Cerkv (Rimskokatoliški cerkvi - RKC) različno rabo in se nanaša na različne stvari. V tradicionalnem teološkem jeziku je izraz *missio* označeval odnose, ki jih ima krščanski Bog, sveta Trojica, do sveta kot njegov stvarnik, odrešenik in posvečevalec. Iz teoloških višav se je beseda v 17. stol. preselila na praktično področje in je začela označevati može, ki so bili poslani oznanjevat evangelij ali določenim družbenim slojem, predvsem kmečkemu prebivalstvu v katoliških deželah ali v nekatoliški svet. V Evropi je bil to čas tridentinske obnove, ko je Cerkev veliko delala za prenovu verskega življenja v deželah, ki so ostale katoliške. Vincencij Pavelski je leta 1625 ustanovil Misijonsko družbo in njegovi misijonarji so začeli z ljudskimi misijoni med podeželskim prebivalstvom, ki je bilo versko zelo zanemarjeno. Vincencija so hitro začeli posnemati tudi drugi in notranji misijoni ali domači misijoni so postali ena od pastoralnih metod vse do danes. Cerkev je tedaj tudi spremljala Evropejce, ki so se odpravljali v dežele za morjem. Misijonarji so se jim pridružili, da bi skrbeli za njihovo versko življenje in oznanjevali evangelij v novih deželah. Tam so ustanavljali postojanke - misijone - od koder so hodili oznanjevat po deželi. Takšno delovanje zunaj Evrope so poimenovali zunanji misijoni ali misijoni *ad agents*. (Ocvirk 2006: 24–25)

1.1.2 Kdo so misijonarji

Misijonarje bi v grobem lahko razdelili v dve skupini, in sicer na tiste, ki so posvečeni in pa laiške misijonarje. V skupino prvih sodijo duhovniki ter redovniki in redovnice, v skupino laikov pa laiški misijonarji in misijonarke. Vendar pa D. Ocvirk na tem mestu govori tudi o bratih - laikih. Pri tem gre za razlikovanje med redovniki, ki so tudi duhovniki in jih imenujemo patri (latinsko *pater* = oče), in pa redovniki, ki nimajo mašniškega posvečenja

ter jih imenujemo bratje (tudi laiki, laični bratje). Slednji so torej redovniki, saj so podali redovne zaobljube, niso pa duhovniki in ne smejo maševati. (<http://sl.wikipedia.org/wiki/>)

Bratje misijonarji skrbijo za infrastrukturo misijona, tako da se lahko duhovniki posvečajo pastoralnemu poslanstvu. Ti so tudi pomembni akterji civilizacijske univerzalizacije, saj prinašajo s seboj številna praktična znanja in naprave ter domačine uvajajo na uporabo teh.

Poleg bratov - laikov je danes vse več laiških misijonarjev in misijonark, ki nudijo pomoč tri leta ali več na določenem misijonu. Iz Slovenije je bilo v misijonih že precejšnje število laiških misijonarjev, za pripravo misijonskih kandidatov pa skrbi Misijonsko središče Slovenije. V misijonih opravljajo različna dela – od obrtnih do poučevanja.

V izredno oporo misijonarju pri evangelizaciji in katehezi so domači kateheti. Ti so prevajalci in posredniki med misijonarjem in domačini, v njegovi odsotnosti vodijo krščanske skupnosti na podružnicah, tam organizirajo skupne molitve, skrbijo za krščansko življenje in poučujejo verouk. (Ocvirk 2006: 237 -240)

Delo misijonarja, bodisi začasnega bodisi stalnega, gotovo zahteva določeno mero nekaterih spretnosti, lastnosti in vrlin. Natančno določanje teh in s tem ustvarjanje podobe popolnega misijonarja verjetno niti ne bi bilo smiselno, je pa gotovo pomembno poudariti tiste vrline in lastnosti, ki so nekako prednostne in brez katerih misijonar težko deluje. Pečnikova (1996: 79) v tem pogledu izpostavlja naslednje lastnosti:

- želja po pomoči človeku,
- odgovornost, iniciativnost, dostopnost, fleksibilnost,
- sposobnost za sodelovanje,
- pozitiven odnos in zanimanje za ljudi,
- želja po pridobivanju novih veščin in prenašanje tega drugim.

1.1.3 Poslanstvo misijonov in misijonarjev

a) Teološki vidik

Koncilski odlok o misijonski dejavnosti, ki je bil sprejet na 2. vatikanskem koncilu (l. 1962), poudarja sledeče: »Lasten namen te misijonske dejavnosti je evangelizacija in zasajanje Cerkve med narodi in skupnostmi, pri katerih še ni zakoreninjena. Tako naj bi iz semena božje besede povsod po svetu zrasle dobro osnovane domače krajevne Cerkve, dovolj oskrbljene z

lastnimi močmi in zrelostjo. Imajo naj lastno hierarhijo, povezano z vernim ljudstvom, pa tudi dovolj sredstev, kakršna ustrezajo njihovim posebnostim in polnemu razvijanju krščanskega življenja; tako bodo mogle, kakor je potrebno, prispevati svoj delež v korist celotni Cerkvi» (1980: 456)

Iz zapisanega je mogoče razbrati, da je poslanstvo misijonov evangelizacija in širjenje ter utrjevanje cerkvene skupnosti, v skladu s tem pa seveda tudi gradnja cerkva. Razumevanje takšnega poslanstva misijonov zasledimo tudi pri Misijonskih okrožnicah, ki jih izreka papež vsako leto na t.i. misijonsko nedeljo. V Misijonski okrožnici za leto 2008 tako papež poudari, da je širjenje evangelija temeljna naloga Cerkve in da je slednje dolžnost vsakega vernika, pri čemer naj ne bi mogel noben razlog opravičiti zastajanja na tem področju. Evangelizacija naj bi bila po njegovih besedah tista, ki prinaša odrešitev in upanje v sodobnih družbenih razmerah, ko vlada nasilje, diskriminacija, revščina ipd. (Retar, Ocvirk v Družini 2008: 2) Širjenje evangelija v sodobnem razumevanju torej ni le domena posvečenih misijonarjev, temveč tudi vseh drugih. V zapisu Plenarnega zbora o misijonu, ki se je odvijal v Sloveniji, avtorji takšno širjenje evangelija označijo za novo razsežnost misijonskega poslanstva. Odpirala naj bi se nova področja delovanja kot je sodelovanje z različnimi Cerkvami in cerkvenimi občestvi in na tem mestu so povabljeni vsi, da podpirajo misijonarje na različne načine npr. z molitvijo, osebnimi stiki ali gmotnimi sredstvi. (Ocvirk v Misijonskih obzorjih 2007: 9)

Dejavnost misijonarjev, ki se ne nanaša na pastoralno delo, ampak bolj na reševanje materialnih stisk, reševanje življenj, usposabljanje ljudi ipd. potemtakem ni nekaj, kar bi bilo ločeno od misijonskega poslanstva. O tej povezanosti je spregovoril D. Ocvirk v objavljenem intervjuju, in sicer: »Krščansko misijonsko gibanje je danes tako močno kakor nikoli doslej. 4000 misijonskih ustanov ima proračun, ki znaša 9,6 milijard dolarjev in za polni delovni čas zaposluje več kot 308.000 poklicnih misijonarjev.« Vendar pa to po njegovih besedah ne pomeni, da je misijonska dejavnost veliko podjetje, ki bi bilo samo sebi namen, ampak je uresničevanje Jezusovega velikega poslanstva. To poslanstvo pa se kaže prav v dejavnostih, ki pomagajo človeku, da shodi, da spregleda... Tako ne gre le za zadovoljevanje človeških potreb, kot so lakota, žeja, streha nad glavo, zdravje, ampak vodi človeka do osebne izkušnje božje ljubezni. Oznanjenje evangelija in konkretna pomoč človeku gresta z roko v roki, božja ljubezen pa na ta način postane nekaj otipljivega, dejanskega. Dejavna ljubezen, ki odgovarja na telesne potrebe, je namreč po mnenju D. Ocvirka najbolj zgovorna oblika evangelizacije,

ker razodeva človeku božjo ljubezen do slehernega. (Štefančič v Družini 1999: 9, Ocvirk v Misijonskih obzorjih 2003: 2). Prav ta poudarek božje ljubezni, ki naj bi bil tudi vzgib delovanja misijonarjev je po mnenju teologov tisti, ki loči misijonarje od humanitarnih delavcev. Tudi Pečnikova je v svojem delu (1996: 35) zapisala, da laiški misijonarji niso pomočniki v tretjem svetu (čeprav lahko opravljajo enako delo), ker misijonar za razliko od humanitarnega delavca odhaja v misijone s poslanstvom Cerkve in je v tem smislu tudi usposobljen.

b) Antropološki vidik

»Evangelizacija, ki so jo bili občasno deležni ti ubogi ljudje v preteklosti, je bila bolj matematika. Toliko krstov, toliko porok in konec. Sedaj je treba začeti s pred evangelizacijo, to je s prebujanjem čisto osnovnih človeških vrednot, kreposti.«

(Pavlič v Družini 2006: 10)

Za razliko do teološkega pogleda, ki v prvi vrsti poudarja evangelizacijo, pa antropološki vidik izpostavlja drugačno poslanstvo in namen misijonov, in sicer predvsem človeka v kontekstu njegovih pravic in v duhu zdajšnjega časa dobiva tudi vse večji pomen. Če je bilo še v preteklosti močno prisotno mišljenje, da je potrebno »primitivnim narodom« prinesiti višjo kulturo, danes priznavamo, da primitivnih kultur sploh ni in da je bila takšna miselnost kolonialistično pogojena. Celo nasprotno, zavedamo se visoke vrednosti nekdanjih preprostih kultur. Ljudje v misijonskih deželah tudi vedno bolj pričakujejo poznavanje in spoštovanje njihove kulture in nenazadnje varovanja njihove identitete ter integritete. (Potočnik 1996: 50–51)

Da so v državah tretjega sveta v veliki meri kršene človekove pravice, ni potrebno posebej poudarjati, vendar ne gre zgolj za to, da je prekršen določen mednarodni predpis. Kršitve imajo mnogo globlji pomen. Ljudem onemogočajo dostop do pomembnih virov, ki bi jim pomagali izboljšati njihov položaj, jih potiskajo v pozicijo nemoči, obupa in nenazadnje jim jemljejo osebno dostojanstvo.

Ena takšnih pravic je možnost šolanja, ki je zaradi svoje pomembnosti, pravzaprav pravica vseh. »Ne gre samo za splošno razgledanost, tu je preprosto branje informacij, receptov, knjig, časopisov... Šola mora biti vedno po meri ljudi. Otroci morajo imeti domače učitelje, ljudi iz

ljudstva, iz katerega izhajajo, katerim zaupajo. Šola uči in vzgaja. Ljudem je potrebno predstaviti in povedati, zakaj se pojavi jetika, potrebno jim je povedati, da to ni čarovnikova coprnija, ampak nesnaga; enako je z gobavostjo, z otroško paralizo. Ljudi je potrebno seznanjati s tem, kar je novega, z zdravili, higieno...To ni delo enega dneva, to je delo, ki zahteva leta, ki potrebuje generacije...To je delo, ki potrebuje šole. Šola je nadgradnja tradicije, je dopolnilo starega preizkušenega jedra, ki so ga razvili predniki preko stoletja starih življenjskih vzorcev.« (Nared v Misijonskih obzorjih 2007: 9)

A. Šuštar je v svojih razmišljanjih zapisal, da je »zavzemanje za človekove pravice, posebno za pravičnost in spoštovanje človeka ob velikem nasilju, zlorabi človeka, ob uničevanju človeškega življenja in večkrat ob nemogočih socialnih razmerah ena velikih in posebno nujnih nalog za misijonarje. S tem v zvezi pa je tudi vprašanje enakopravnosti in enakosti vseh ljudi, da bi res ne bilo razlik med ljudmi zaradi barve kože, rase, kulture in tehničnega napredka. Danes je v Cerkvi povsod po svetu veliko govora o vlogi žene, njene enakopravnosti in njene dejavnosti v družbi ter Cerkvi. V misijonskih deželah je položaj žene na socialnem in kulturnem področju večkrat zelo žalosten. Žena ima svojo vrednost in svojo vlogo predvsem kot mati in gospodinja ter jo cenijo po številu otrok. Žena, ki nima otrok, nima trdnega socialnega položaja in je v družbi skoraj brez pravic. S tem v zvezi je seveda vprašanje, kaj morejo misijonarji storiti, da bi se položaj žene spremenil, in kakšno vlogo more imeti žena, posebno tudi redovnica, v Cerkvi.« (Šuštar v Misijonskih obzorjih 2007: 9, 10)

Ko ni nikogar, ki bi opozarjal na kršitve življenjsko pomembnih pravic, se te le še stopnjujejo, ljudje pa vse bolj izgubljajo moč, da bi se temu uprli. Tu misijonarji prevzemajo izredno pomembne vloge.

Ker postavljajo misijoni v ospredje človeka, se ob njih srečujejo katoličani in vsi, ki jim ni vseeno, kaj se dogaja z ljudmi drugod po svetu. V razne misijonske akcije se vključujejo in darujejo za lačne, bolne, za šolanje in oskrbo otrok tako verni kot neverni. Nenazadnje pa prek misijonskega dela spoznavamo tudi nove kulture. Misijonarji s svojimi spoznanji širijo obzorja v domovini in tako ustvarjajo pogoje za ustvarjalno sožitje med različnimi kulturami in za premagovanje strahov pred kulturno drugačnimi. (Ocvirk v Misijonskih obzorjih 2005: 2)

Zavzemanje misijonarjev za posameznega človeka nakazuje po besedah D. Ocvirka (2006: 25–258) na njihovo delovanje iz božje ljubezni. V tem primeru odpadejo očitki verskih koristi, vera sama ni več iz dolžnosti, še manj zaradi prisile ali strahu, temveč iz odgovornosti, ki se v največji meri dogaja v dejanjih. Je oprijemljiva in vidna v osebnih odnosih in v razsodnem spreminjanju struktur, da bi bile bolj v prid človeku.

Pojav misijonov v različnih kulturah je tako samo vpetost človeštva v stalno gibanje, je del antropološke usmerjenosti v komuniciranje, izmenjavo in sodelovanje, ki prinaša medsebojno bogatenje. Misijoni lahko v skupnostih sprva prinesejo določeno mero nestabilnosti kakor vse strukture, ki so del stalnega gibanja, vendar pa tudi razvoj marsičesa dobrega za vse. (Štefančič po Ocvirku v Družini 1999: 9)

1.2 ZGODOVINSKI ORIS MISIJONSKEGA DELA

S teološkega pogleda je začetnik misijonskega delovanja Jezus Kristus. Od takrat naprej naj bi se skozi zgodovino vrstila različna obdobja misijonskega delovanja z različnimi načini razumevanja in prav tako raznolikimi pristopi.

Zgodovinsko zaznamovano odboje je bil čas kolonializma (15.–17. stoletje), ko je bila misijonska dejavnost nadzirana s strani kolonialne oblasti. Oblast se je vmešavala v verske zadeve, kar je bilo posledica pogodbe o razdelitvi kolonialnega sveta med Španci in Portugalci. Kralji so postali odgovorni za širjenje vere zunaj Evrope. Ti so namreč odločali o odhajanju misijonarjev, o mejah škofij, o imenovanju škofov in nenazadnje o veljavnosti t.i. papeških bul. Rim ni bil zadovoljen s takšnim načinom delovanja in se je pritoževal nad zanemarjenjem evangelizacije, nad tem, da domačinov ne dovolijo posvečevati in poučevati, da ne imenujejo škofov ipd. (Jert 2005: 46–47)

D. Ocvirk (2006:154–156) v zvezi z delovanjem misijonarjev v tistem času navaja, da so si ti prizadevali za oznanjevanje s pričevanjem, poučevanjem in prepričevanjem. Staroselce so želeli obvarovati pred vplivi kolonialistov in prav zaradi tega naj bi se posluževali tudi različnih oblik izolacij domačinov. Po drugi strani pa je prihajalo tudi do tega, da so nekateri misijonarji podpirali kolonialno politiko in pristop v smislu, da so hoteli evangelij zapisati na čist, prazen list. Na podlagi takšnega razumevanja so želeli odpraviti to, kar je pripadalo tujim kulturam, ki so s strani Evropejcev veljale za nečloveške in jih je bilo po njihovem mnenju potrebno zatreti. Njihov pogled na zveličanje poganov je bil predvsem količinski, kar je bilo

odraz takratnega prepričanja o bližanju konca sveta in so se bolj posvečali hitenju spreobračanja kot pa dobri pripravljenosti in verski poglobljenosti. Misijonsko delovanje so opravljali evropski misijonarji, ki zaradi prepričanja o evropski večvrednosti svojega dela niso prepuščali domačinom. Navkljub omenjenim dejstvom pa D. Ocvirk navaja, da je bila »misijonska metoda začeti iz nič, tabula rasa, politika kolonialnih oblasti v Ameriki, ki so zato pogosto prihajale v spore z misijonarji, ki so razmišljali in delali drugače«. (Ocvirk 2006: 156)

Začetni pristop uničenja tega, kar je pripadalo drugi kulturi, se je pri misijonarjih sčasoma spremenil. Nekateri so namreč spoznali, da je potrebno proces evangelizacije prilagajati posameznim ljudstvom. V 16. stol. so tako oblikovali lestvico ljudstev in pa najprimernejših pristopov zanje (npr. pristop tabula rasa, pristop prilagajanja in bolj spoštljiv pristop s spodbujanjem formacije domače duhovščine). V 17. stol. je prihajalo do sporov med misijonarji v zvezi s tem, kateri pristop je pravilen, in tudi sam Rim je bil v zagati, komu dati prav. (Ocvirk 2006: 156–157)

V 20. stoletju nastopi velik preobrat misijonske dejavnosti glede na prejšnja obdobja. Ves nadzor misijonstva preide v »roke« svetega sedeža – Rima, izpopolni se organizacija, s strani misijonarjev se kaže večja mera zaupanja do domačinov, med katerimi se cerkev udomačuje in za stalno ustanavlja. Poleg tega so čedalje bolj na voljo moderna sredstva (tisk, socialne dejavnosti, humanitarne akcije...), s katerimi si misijonarji pomagajo pri svojem delovanju. Odločilen v 20. stoletju pa je bil 2. vatikanski koncil, kjer so bile začrtane nove smernice v razumevanju in delovanju misijonov, in sicer v duhu sodobnega časa. »Cerkveni misijoni tako niso najprej sajenje cerkva ali reševanje duš, temveč so v službi Božjega poslanstva in predstavljajo njegovo delovanje v svetu ter so v prid ljudi. Cerkev gleda na svoje poslanstvo v luči inkulturacije evangelija in hkrati kot na evangelizacijo kultur, pri čemer gre za nujno medsebojno bogatenje in prepletanje. Pri tem evangelij vstopa v določeno kulturno okolje, kjer postane izvir novih pobud in navdihov, spreminja in hkrati bogati kulturo in s tem pomaga pri nastajanju nove resničnosti. Sprejetje evangelija hkrati človeku pomaga, da bolj ceni lastno kulturo, ji daje novih moči in jo očiščuje.« (Kolar 1998: 17)

1.3. DELOVANJE MISIJONARJEV

1.3.1 Področja delovanja

Misijonarji delujejo na zelo različnih področjih, vendar lahko v splošnem ta razdelimo v dva sklopa. V prvi sklop sodijo dejavnosti z verskega oziroma duhovnega področja, v drugi pa dejavnosti, ki se nanašajo na zagotavljanje ustrezne življenjske ravni ljudi. Versko in duhovno področje zaobjema podeljevanje zakramentov, priprave na to podeljevanje, redne verske obrede, usposabljanje pomočnikov ipd. Zagotavljanje ustrezne življenjske ravni pa je mnogo širše področje, kamor lahko uvrstimo delo na izobraževalnem področju, pa na zdravstvenem in socialnem področju, urejanje infrastrukture, gradnjo šol, bolnic, vzpostavljanje zaposlitvenih možnosti, ustanavljanje organizacij za medsebojno pomoč in solidarnost, ustanavljanje radijskih in televizijskih postaj ipd. Skratka, v vsa ta področja sodijo še posamezne konkretne dejavnosti, ki jih opravljajo misijonarji.

Da so misijonarji bistveno prispevali k civilizacijskim dosežkom v državah tretjega sveta, ni moč oporekati, saj so mnoge kulture pridobile šole, bolnice, izboljšane poljedelske metode, izboljšano infrastrukturo, poleg tega se je marsikje izboljšal položaj žensk, prispevali so k usposabljanju državnih voditeljev, k ukinitvi suženjstva ipd. »Vse to pa so misijonarji delali zaradi vere in iz prepričanja, da ni krščanske Cerkve brez določene civilizacijske podlage. Takšno delovanje so tudi imeli za izraz dobrodelne ljubezni, ki je sestavni del krščanstva in preizkus njegove pristnosti.« (Ocvirk 2006: 226)

Da misijonarji lahko delujejo na vseh omenjenih področjih, ne morejo ostajati povsem izolirani, ampak se v misijonsko dejavnost vključujejo tudi drugi akterji, tako individualni kot strukturni. Ocvirk kot najpomembnejše izpostavi naslednje:

- verske akterje: to so misijonarji in njihovi nasprotniki (predstavniki domačih verstev, misijonarji drugih verstev, Cerkva, celo katoliških redov...),
- ljudstva: gostitelji in prišleki,
- politične oblasti dežel, iz katerih so misijonarji, in dežel, ki jih sprejemajo oz. preganjajo,
- geopolitične okoliščine, ki vplivajo na razmerja med naštetimi akterji.

(Ocvirk 2006: 59)

Akterji v misijonskem delu ves čas načrtujejo, kako uresničiti svoje namene in doseči svoje cilje. V preteklosti misijonarjenja se je izkazalo, da je naklonjenost oblasti pomembna za njihovo uspešno delovanje, tako da misijonarji tudi danes poskušajo najti nek odnos sožitja z oblastmi v diktatorskih ali totalitarnih državah, v demokratičnih pa sta verska svoboda in misijonsko delovanje zajamčena. (Ocvirk, 2006)

Seveda pa delovanje misijonarjev na določenih področjih ni bilo in tudi danes včasih ni zaželeno. Kot zagovorniki najšibkejših namreč utegnejo ogroziti interese tistih, ki imajo moč odločanja. Eno takšnih področij je vzgoja in izobraževanje, kateremu se misijonarji posvečajo v veliki meri, saj v izobraževanju vidijo možnosti dolgoročnih družbenih sprememb. Področje vzgoje in izobraževanja pa je v preteklosti npr. zanimalo tudi države in gospodarstvo. Koloni, ki so potrebovali delovno silo, so nemalokrat nasprotovali šolanju domačinov, kajti hoteli so jih zadržati v nevednosti in odvisnosti. Šole so spreminjale miselnost in družbene odnose. Cerkve so tako pomembno sodelovale pri spreminjanju starih izročil in napredovanju civilizacijske univerzalizacije. (Ocvirk 2006: 215–225) Tudi v prihodnosti se po mnenju Kerina kažejo možnosti delovanja misijonarjev predvsem v izobraževanju ter v socialnih programih, kot so združenja revežev in podobna organiziranja ljudi z namenom učenja, da preživijo s tistim, kar imajo (npr. učenje mamic). (intervju s Stanetom Kerinom)

1.3.2 Vzpostavljanje odnosov

»In če se ne držiš njihovih običajev, te lahko izženejo iz skupnosti, lahko ti dajo 25 udarcev z bičem, če si tujec (duhovnik, sestra), pa lahko računaš še na kaj hujšega. Sestre usmiljenke so prekršile pravila skupnosti Aymarov zaradi pretiranega feminizma (dajale so prednost ženskam, posvečale so se samo ženski vzgoji, ženskemu napredku). Rezultat je bil bomba v avtu in smrt 16 letnega fanta, ki je želel samo prepeljati njihov avto nekaj metrov daleč. Sestre so morale pobegniti z misijona.« (Pavlič v Misijonskih obzorjih 2004: 11)

Ker delujejo misijonarji z ljudmi in med ljudmi, je izrednega pomena njihovo vzpostavljanje odnosov z domačini. Podobno kot pri strokovnem socialnem delu namreč lahko začetni neprimeren pristop onemogoči nadaljnji proces dela.

Ljudje, h katerim prihajajo misijonarji, imajo svojo kulturo, običaje, navade in spoznavanje drugačnega. Tisto, kar jim prinaša misijonar, lahko pri ljudeh vzbuja strah. Sprejemanje tujca medse se ne zgodi čez noč, ampak je zato potreben čas, da se lahko med misijonarjem in ljudmi vzpostavi odnos zaupanja. Ta je predpogoj za kakršnokoli misijonarjevo nadaljnje delo. D. Ocvirk v svojem delu (2006: 209) pravi, da je v odsotnosti zaupanja, občutku ogroženosti in strahu na strani domačinov v preteklosti prihajalo tudi do pobijanja misijonarjev, obrednih mučenj ipd.

Vzpostavljanje medsebojnega odnosa sprejemanja in zaupanja je zahteven proces, ki je odvisen od več dejavnikov. Eden od teh je stanje družbe, v katero prihaja misijonar. Drugače je sprejet v družbi, ki je v razkroju, kot v družbi, ki je močna, trdna in samozadostna.

»Da bi razumeli, zakaj so bili misijonarji sprejeti tako in ne drugače, je treba preučiti njeno kulturo in tip družbe, njeno zgodovino, bližnjo in daljno. A prav o tem prvi misijonarji po navadi ne vedo ničesar. Kadar jih sprejmejo lepo, vidijo v tem delo božje milosti, kadar pa jim nasprotujejo ali pa jih celo mučijo, razumejo to kot nadloge ali mučeništvo zaradi vere. Z vidika domačinov, prijaznih ali sovražnih, pa je vse to nekaj drugega.« (Ocvirk 2006: 244)

Ob vsem tem pa se je potrebno zavedati, da pri tovrstnem srečanju prihaja do trojnega trka, in sicer do civilizacijskega, religijskega in do trka na kulturni oziroma simbolni ravni. Na vseh treh ravneh se namreč misijonar in pa domačini razlikujejo, kar pomeni, da tu prihaja do nasprotovanj. Čim boljše poznavanje vseh treh ravni misijonarju zagotovo omogoči boljše razumevanje in razreševanje konfliktnih situacij.

Pri odnosnih strukturah sta najbolj nasprotujoči si sprejemanje in pa sovražno ter nasilno odklanjanje, zavračanje. Skozi zgodovino in pa zdajšnje delovanje misijonarjev je mogoče zaslediti tako primere prvih kot drugih struktur odnosov, s tem da je bilo zavračanje prisotno predvsem v preteklosti, kar je bilo odraz določenega časa, npr. kolonializma. »V takšnih razmerah misijonarji pri svojem delu niso uporabljali jezika domačinov, temveč so imeli tolmače. Niso se zanimali za običaje ali vero domačinov, temveč so želeli le iztrgati njihove duše iz teme malikovalstva in jih pridobiti za Kristusa. K temu so jim pomagale ognjevite pridige, bleščeči obredi, pomoč v stiski in bolezni ter druge oblike dobrodelnosti. Za ljudi so večkrat uporabljali izraze, kot so »divjaki«, »barbari«, »zavistni«, »neuki«, imeli so jih za nekulturne, divje in barbarske. Po misijonarjevem pojmovanju je bila takšna kultura zla v sebi

tesno povezana z malikovalstvom in obsojena na izginotje; potrebno jo je bilo uničiti in namesto nje postaviti evropsko kulturo v celoti (ali kulturo naroda, katerega pripadnik je bil misijonar). Misijonar, ki ljudi daleč presega in je visoko nad njimi, mora v takšnih razmerah biti junak, imeti v srcu veliko ljubezni do prave vere, biti sovražno razpoložen do malikovalskega in si želeli mučeništvo. Cilj njihovega dela je bilo čim večje število spreobrnjenecv in krščencev.« (Kolar 1998: 17)

Poleg odnosov zavračanja, kjer so misijonarji delovali s pozicije moči in pa pozicije več vrednega, pa moderno misijonarstvo (to je po Kolarju misijonarstvo od 20. stol. naprej) poudarja predvsem odnos sprejemanja, ki ne pomeni eno smernega odnosa, pri čemer bi misijonarji dopuščali na strani domačinov prav vse, sami pa se na to ne bi odzvali. Gre namreč za to, da »misijonar v misijonskih deželah ne sme več gledati ljudi z viška, temveč je z njimi vse bolj na isti ravni. Nič več ni le učitelj, temveč tudi učenec. Ljudje v misijonskih deželah mu pričujejo o njihovem iskanju Boga, ki se uresničuje v okviru njihove kulture. Misijonarski poklic je dandanašnji vse bolj dialoško prežet.« (Potočnik 1996: 42)

V tem primeru prav tako prihaja do pogajanj, prilagajanj, usklajevanj in sklepanja kompromisov, vendar pri tem sodelujejo oboji – misijonarji in tamkajšnji domačini. Prav tako to ne pomeni, da med misijonarji in domačini ne prihaja do nasprotovanj. Razumljivo je, da imajo misijonarji tudi svoje nasprotnike, saj ravno seznanjenje z novo vero v nekaterih vzbuja strah, da bodo odpravljena njihova verovanja in s tem tudi njihove vloge ter družben položaj. Med te sodijo npr. starešine, šamani, vedeževalci, zdravniki ipd. (Ocvirk 2006) Kljub vsem napetostim misijonarji pristopajo do ljudstev na spoštljiv način. Zavedajo se pomena domačih jezikov, jih pogosto preučujejo, včasih celo spišejo prve slovnice in slovarje. D. Ocvirk (2006: 154) na tem mestu dodaja, da tu ne gre zgolj za prevajanje, ampak hočejo ljudstva, ki jih poznajo, razumeti v globino.

Ljudje vstopajo v odnose s premislekom o tem, kaj pomembnega lahko pridobijo in kaj pomembnega lahko izgubijo. Tako se med misijonarji in domačini vzpostavijo pogajanja, pri čemer si vsaka stran prizadeva dobiti čim več za najnižjo ceno. V preteklosti si določene družbe niso želele medse sprejemati misijonarjev, vendar pa so v stanjih ogroženosti lastnega obstoja, npr. zaradi ekstenzivnega kmetovanja, izkoriščanja naravnih virov ipd popustile. in se zatekle po pomoč k njim. Tako je bilo npr. v Braziliji, podobno pa tudi na Japonskem in Kitajskem, kjer so prav tako družbe spremenile odnos, ko so uvidele, da so jim svetovne

trgovske možnosti odprte le v primeru, če sprejmejo enake vrednote kot zahodne, civilizirane države, se pravi tudi sprejemanje verske svobode. (Ocvirk 2006: 246–248)

1.3.3 Strategije delovanja

Misijonar hoče razširiti krščanstvo in za oznanjevanje evangelija uporablja različne strategije, misijonsko oznanjevanje se namreč prilagaja posameznim kontekstom in poslušalstvu (npr. oznanjanje brez zadržkov ali postopno seznanjanje z določenimi vidiki krščanstva). Po iznajdbi tiska in uvedbi katekizmov se je oznanjevanje nauka poenotilo in polagoma okostenelo v standardnih formulah. Ljudje so na misijonarje pogosto gledali kot na tiste, ki so povezani z magično močjo, ki jo hranijo samo zase. Bolj kot samo oznanjevanje se je včasih ljudi dotaknilo kakšno drzno dejanje misijonarjev, kot je uničevanje malikov, sekanje svetih dreves, onečaščenje svetih krajev ipd. Da se jim pri teh dejanjih ni nič zgodilo, so si razlagali z močjo njihovega boga, ki naj bi bil po tem takem močnejši od njihovih lastnih bogov in duhov. Vendar pa se ta način lahko sprevrže tudi v drugačno razumevanje, če pride do sočasnosti nesrečnih situacij. Ljudje jih razumejo kot kaznovanje njihovih ponižanih bogov in duhov. Misijonarji so se takšnega načina prepričevanja o pravovernosti posluževali na samem začetku delovanja v določenih kulturah, resnična evangelizacija pa se začne šele s postavljanjem struktur (cerkve, nedeljska zbiranja, poučevanje...), ki omogočajo postopno uvajanje v krščansko vero. (Ocvirk 2006: 228–230)

Strategije delovanja misijonarjev so se spreminjale skozi čas, saj se je spreminjalo tudi njihovo razumevanje kultur, v katere so vstopali. Začetno dojemanje domačinov kot manjvrednih je bilo povezano s strategijo odkritega spreminjanja. To, kar ni bilo v skladu z evropsko kulturo in vero, ki so jo oznanjali misijonarji, je bilo jasno označeno za slabo, grešno in to je bilo potrebno odstraniti ter nadomestiti z ustreznijšim. Da bi dosegli svoj namen, so svoje trditve podkrepili z zastraševanjem. Sčasoma se je ta način delovanja spremenil. Novi verniki so bili namreč pogosto kot taki samo navzven, medtem ko so v marsičem ohranili svoje verovanje in prepričanje, le da tega niso odkrito izražali. Danes je mogoče govoriti o strategiji odprtega sodelovanja. Da bi ljudje zares sprejeli novo vero v taki meri, da bi tudi živeli po njenih načelih, so prevzeli strategijo zgleda. Uvideli so namreč, da govorjenje o božji ljubezni na eni strani ter moraliziranje in zastraševanje na drugi strani ne prinaša poglobljene vere pri ljudeh. Poleg tega pa so misijonarji pričeli svoje funkcije prenašati na domačine in jim jih prepuščati. Dejavno so jih pričeli vključevati v misijonske dejavnosti, si med ljudmi iskati svoje

sodelavce, zaupali so jim vse več svojega dela in nenazadnje poskrbeli tudi za usposabljanje in izobraževanje domače duhovščine. Na ta način so okrepili svoje delovanje, verniki pa so bolj vztrajali v veri, prav tako pa so prispevali h krepitvi moči skupnosti, da so te postajale čedalje bolj samostojne in neodvisne od pomoči misijonarjev. (Ocvirk 2006) Ravno iz teh razlogov, da bi okrepili skupnosti in jih obvarovali, pa so včasih poskušali ustanavljati tudi ločena krščanska naselja. Tako je bilo npr. v primeru sužnjev, ki so jih misijonarji odkupovali od muslimanov in jih na misijonih vzgajali v veri, podobno pa tudi v primeru Indijancev.

Pri dialoški naravnosti misijonarji upoštevajo svobodo ljudi ter njihove pravice in pri tem ne uporabljajo nobene prisile. Ljudje, kot pravi Ocvirk, imajo pravico do obveščenosti in novih spoznanj, ki pa jih ni, če jih kdo ne razglša in uči. Pri oznanjevanju vere se tako po njegovem srečujeta dve temeljni človekovi pravici: pravica do proste izbire ali ohranitve vere in pravica do obveščenosti. Včasih se predstavniki drugih verstev čutijo ogrožene: raje bi videli, da vse ostane po starem, saj vedo, da bo s krščanskimi vrednotami ne samo zasenčena njihova vera, ampak se bodo spremenile tudi družbene razmere. Pri odporu do misijonarjev se tako prepleta veliko več interesov, kakor se zdi na prvi pogled in še zdaleč ne gre samo za spopad dveh verstev. Ocvirk na tem mestu doda še: »Nas katoličanov je milijarda, to je šestina človeštva. Če smo v človeštvu, splošno gledano, manjšina, smo v številnih deželah zelo drobna manjšina; če hoče ta manjšina preživeti, ima na voljo le dialog: če je odprta, komunikativna in se zna pogovarjati z vsakim, si utegne ustvariti pogoje za obstoj in delovanje.« (Štefančič v Družini 1999: 9)

Prišleki in gostitelji se morajo prilagajati drug drugemu, si popuščati in vedno znova začenjati. Misijonarju, ki prinaša trdno strukturirano religijo, se zastavljajo številna vprašanja. Do kod naj se prilagaja, da bi ga gostitelji razumeli in sprejeli, se spreobrnili in v novi veri vztrajali? Kako naj začne vzpostavljati cerkveno organizacijo? (Ocvirk 2006: 210)

Ohranjanje pravovernosti zahteva dobro zastavljen šolski sistem, ki omogoča prevajanje in razlaganje krščanskega sporočila v domačem jeziku in usposablja domačine, da sami postanejo njegovi glasniki. Univerzalistična religija ne more obstati in se širiti brez vzgojno-izobraževalnih ustanov in legije strokovnjakov, obenem pa je tudi jasno, da številne družbe niso dovolj civilizacijsko opremljene, da bi lahko vzele nase težo takšnih ustanov. (Ocvirk 2006: 59)

Misijonarji delujejo neposredno med ljudmi, v okolju kjer ti živijo. Včasih so to težko dostopna območja, izolirana od drugih. Z razvojem in večjo dostopnostjo tehnologije pa tudi misijonarji lažje delujejo na tovrstnih območjih. Razvoj navigacije je povezave okrepil in zagotovil boljše komuniciranje med osrednjimi krščanskimi ustanovami v Rimu in misijonarji v oddaljenih deželah. Krščanstvo se torej širi in prenaša s sredstvi, ki jih vse družbe vedno in povsod ne poznajo. Dejstvo je, da je tisti, ki mora tako potovati in komunicirati, močnejši od onega, ki mu ne preostane drugega, kakor da sprejme tujega prišleka, ki se pojavi pred njegovo kolibo ali šotorom. (Ocvirk 2006: 58)

1.3.4 Kontekst delovanja

a) Družbeno kulturni kontekst delovanja

Med misijonarji in skupnostmi ljudi zaradi številnih razlikovanj prihaja do že omenjenega trojnega trga (civilizacijskega, verskega in kulturno simbolnega). Ti trki se odvijajo na različne načine. Na verskem področju tako npr. misijonarji želijo, da postanejo duhovniki posamezniki izmed skupnosti ljudi, v kateri delujejo. Vendar pa se usposobljeni posamezniki srečujejo z zahtevami celibata. Že gledanje na človekovo življenje v zakonu, na spolnost je večkrat zelo različno od misijonarjevega. Ker je pri nekaterih rodovih, plemenih ipd. močno poudarjeno potomstvo in dolžnost, da vsi skrbijo za potomstvo, je odločitev za celibat težja in večjega življenjskega pomena, ker se s tem tisti, ki se odločijo za samsko življenje, izločijo iz službe življenja v potomstvu in tudi iz svojega plemena. Poleg tega pa je šolanje za domačine tudi precej drago. Ti in podobni razlogi včasih »domače« duhovnike navdajo z željo, da bi raje videli, če misijonarji odidejo, vendar pa se obenem zavedajo, da bi s tem presahnil tudi dotok pomoči, ki prihaja prek njih. (Ocvirk 2006)

»Za vprašanje praznoverstva, posebno kjer je izročilo močno in živo, so pri oznanjevanju evangelija ljudje zelo občutljivi. Če bi tisti, ki postanejo kristjani, hoteli spremeniti svoje življenje, je pritisk njihove okolice večkrat tako velik, da si tega ne upajo storiti. To se kaže na veliko področjih, kot npr. v skrbi za zdravje, za varstvo pred zli duhovi ali v skrbi za usodo rajnih in povezanost z njimi. Glavna skrb je, da udje istega plemena pridejo v skupni grob...

Drugačno gledanje na življenje, gospodarsko in socialno urejanje življenja in razsežnosti življenjskega napredka postavijo človeka, ki prihaja iz Evrope, pred drugačne ljudi in razmere. Ponekod poudarjajo misel, da živiš danes in za danes in zato ni treba skrbeti za jutri. Kaj pa če umreš in bo jutri nekdo drug prevzel to, kar si spravil skupaj. Zato je ponekod malo smisla za načrtovanje in za odgovornost za prihodnost. To še ne pomeni večjega zaupanja v božjo previdnost, češ da bo Bog za vse poskrbel, temveč velikokrat tudi lahkomiselnost oziroma drugačno gledanje na odgovornost za prihodnost. Večkrat je tako gledanje na življenje povezano s fatalizmom, z neko topo vdanostjo v usodo, češ da ni mogoče ali da ni dovoljeno spremeniti tega, kar je človeku usojeno in kar sprejema iz navad in izročil. Eno temeljnih vprašanj med misijonarji in njihovimi ljudmi je, kakšno upanje morejo imeti za prihodnost, s tem pa sta povezana oznanjevanje in utemeljitev krščanskega upanja... S tem v zvezi je vprašanje o smislu trpljenja, uboštva, bolezni in pomanjkanja. Ali je to le neodločljiva usoda, ki je pač ni mogoče spremeniti?... Kako naj misijonarji pomagajo ljudem, da bi na eni strani pravilno sprejemali trpljenje, na drugi strani pa storili vse, da bi pri sebi in drugih zmanjšali breme trpljenja, uboštva, pomanjkanja, revščine in vseh socialnih krivic in se z vsemi močmi zavzemali za napredek in za boljši svet?» (Šuštar v Misijonskih obzorjih 2006: 9, 10)

Verski trk včasih preseže meje tihe prizanesljivosti in se odraža tudi v hujših oblikah. Katoličanov je npr. ena milijarda, prav toliko kot muslimanov, vseh kristjanov pa dve milijardi. Za razliko od Afrike, kjer se islam in krščanstvo srečujeta pri svojih prizadevanjih na bolj miren način, pa je drugače v islamskih deželah, kjer je že sicer zelo težko biti druge vere, misijonarjenje kot oznanjevanje pa sploh ni mogoče. V nekaterih arabskih deželah trpijo krščanske cerkve, ki so bile tam dolgo pred nastankom islama, vendar nanje kljub vsemu pritiskajo, tako da se ti kristjani množično selijo na Zahod. V Alžiriji jim dopuščajo uradno delovanje, vendar pa kljub temu prihaja do pobojev osebja Katoliške cerkve. V državah, kot so Savdska Arabija in Združeni arabski emirati, dela več milijonov tujih delavcev s Filipinov, iz Indije in s Sri Lanke, pa tudi Koreje. Večina teh so katoličani, vendar nimajo nobene verske pravice ali možnosti obreda, v primeru teh so celo kaznovani. V Indiji se uveljavlja zelo močan nacionalistični hinduizem, ki pravi, da je vsak Indijec hindujec in vsak hindujec Indijec. Čeprav je katoličanov v Indiji zelo malo, kakšne tri odstotke, pa je Katoliška cerkev razvila zelo obsežno socialno dejavnost, po kateri se lahko meri z državno. Danes poskušajo hindujski verski predstavniki pa tudi vlada to dejavnost Cerkve zajezi in krščanstvo sploh iztrebiti. Težave so tudi na območjih pravoslavne vere, ker si pravoslavlje predstavlja, da so

tiste dežele, kjer so pravoslavni v večini, njihov »rezervat«, kamor naj ne bi hodil nihče drug. (Štefančič v Družini 1999: 9) Med velikimi svetovnimi verstvi se tako odvija odkrit in prikrit boj za pripadnike. (Ocvirk 2006)

Pogosto tudi obstoječa družbena ureditev posamezne kulture predstavlja svoj trk pri srečanju z misijonarji. Kot je že bilo omenjeno, misijonarjem niso naklonjeni ljudje, ki imajo kakšne koristi od obstoječe ureditve, običajev in zakonov. Moški npr. nočejo kar tako pustiti iz rok različnih patriarhalnih privilegijev, ki jim dajejo veliko oblast nad ženskami. Katoliški misijonarji ves čas preganjajo mnogoženstvo, a brez posebnih uspehov, sovraštva in zavračanja pa so si na ta račun nakopali čez mero... Sploh je okrog zakonske skupnosti največ težav, ker je krščanski vzorec zakonske zveze in družine ne le izviren, marveč tudi zelo zahteven v primerjavi z drugimi. (Ocvirk 2006: 210–211) Poleg tega pa misijonarji naletijo tudi na odpor oblasti. Kolonialne in imperialne oblasti v 19. in 20. stoletju niso bile vedno in povsod naklonjene krščanskim misijonarjem, ampak velikokrat ravno nasprotno.

b) Misijoni v svojem kontekstu

»Smo Škofijska katoliška ustanova, od države ne prejemamo skoraj nobene finančne pomoči. Pomagajo pa nam razne nevladne organizacije s hrano ali z zdravili, pa nekoliko tudi za plače uslužbencev. Vendar pa prav te organizacije zahtevajo ogromno administracije, obračunov, mesečnih poročil, da se ubijamo v papirjih, namesto da bi delale v ambulantih. Pošalim se, da za kilo fižola zahtevajo pet kilogramov papirja.« (Hočevnar v Družini 2006: 10)

Misijoni so kot religijska dejavnost vezani predvsem na dobrotnike. V glavnem je njihov vir prihodkov pomoč iz Cerkve, od koder prihajajo misijonarji, drug vir pa je vse, kar jim uspe pridelati in ustvariti na misijonu samem. Ker so njihovi finančni viri zelo omejeni, predvsem pa tudi ne vedno stalno zagotovljeni, sploh kar se tiče dobrotnikov, so finančna sredstva velika skrb vseh misijonarjev. (Ocvirk 2006: 241–243) Prihaja tudi do tega, da dobrotniki določajo namen porabe darovanih finančnih sredstev, kar pa pomeni, da na nekaterih področjih ne uspejo delovati v tolikšni meri, kot bi sicer lahko. Tako misijonarjem še uspe dobiti pomoč za gradnjo šole ali ambulante, ne dobijo pa denarja za verske objekte, za šolanje katehetov, plačevanje sodelavcev ipd. Številne dobrodelne ustanove so pripravljene financirati socialne dejavnosti, nikakor pa ne verskih. D. Ocvirk na takšne razmere odgovarja z očitkom: »Kako

naj ljudje spremenijo svoje navade in običaje, verovanja in izročila, ki so velikokrat vzrok revščine in nemoči, če jim nihče ne oznanja evangelijskih vrednot, jih v njih vzgaja in spodbuja?» Cerkev po njegovem mnenju niso nikakršno razkošje, ampak najosnovnejša potreba, kajti pomagajo pri utrjevanju evangelijskih vrednot, ki šele lahko pripomorejo k temu, da skupnost obrne vse oblike pomoči v prid sebi in prihodnjim rodovom ter rasti v skrbi za človeka bolj vredno življenje. (Ocvirk v Misijonskih obzorjih 2003: 2)

Eden pomembnih vidikov pri delovanju misijonarjev je tudi njihovo uresničevanje verskih zahtev. Aktualno za sodobni čas je zavračanje kontracepcije s strani Rimskokatoliške cerkve. Mnenje javnosti in medijska pozornost teži k temu, da bi se to versko zahtevo prilagodilo sodobnemu času, saj bi kontracepcija prinesla mnogo prednosti, sploh kar se tiče omejevanje okužb z virusom HIV. Mnenje glede kontracepcije, ki je namenjena preprečevanju nosečnosti, je enoznačno in odklonilno. Kar pa se tiče kontracepcije, kot je kondom v smislu preprečevanja okužb in s tem reševanja življenj, pa včasih misijonarje spravi v dilemo, čemu dati prednost - ali verski doslednosti ali reševanju življenj. D. Ocvirk je v zvezi s tem povedal sledeče: »Glede kondomov se je izkazalo, da evropskih kreposti ne moremo prenašati v Afriko. Mi v Evropi, v Sloveniji, na toplem, se lahko gremo vzgojo idealnih načel čistosti in brezkompromisnega spoštovanja življenja, kot ga zagovarja naša cerkev. V Afriki je drugače. Afrika je Afrika! S prihodom belega človeka so stroga plemenska pravila glede seksualnosti razpadla v kaos. Ko gredo možje iz vasi v mesto na delo za več tednov ali mesecev, pogosto spijo z drugimi ženskami ali prostitutkami. Zato jim naši misijonarji svetujejo, naj si nataknejo kondome, da ne bi okužili svoje žene, ko pridejo domov... Prepričan sem, da s takim razmišljanjem tako oni kot jaz delujemo v prid življenju.« (<http://www.razsodisce.org/>)

1.4 DRŽAVE V RAZVOJU, SOCIALNO DELO IN MISIJONI

1.4.1 Globalizacija in države v razvoju

Večji del misijonarjev deluje v manj razvitih državah, v katerih kriza, pomanjkanje sredstev ter vedno močnejše lokalne korporacije najprej ogrozijo in stanjšajo državni sklad za socialne dajatve - socialno varstvo, zdravstvo, izobraževanje - in tako ogrozijo socialno varstvo množic. Omenjeni sistemi so v tovrstnih državah slabo vzpostavljeni, ali pa se privatizirajo in

tako njihove storitve, dejavnosti ter ključni resorji za preživetje (npr. voda, elektrika, transport, zdravstvo, šolstvo ipd.) postajajo še bolj nedosegljivi. (Leskošek 2005: 241)

K ohranjanju opisanih razmer v manj razvitih državah prispevajo tudi sodobni procesi globalizacije. Ravno ta namreč vpliva na porast neenakosti, če jo razumemo kot prost pretok kapitala, dobrin in storitev. Osnovna ovira za učinkovito delovanje socialne države je potemtakem njena oblikovanost na nacionalni ravni, medtem ko se tržni tokovi odvijajo na mednarodni globalni ravni. Posledica je večja moč multinacionalk in izobražene elite, ki delujejo globalno. Z zmanjševanjem davkov njim samim, se povečujejo drugim, kar pomeni večjo neenakost za manj premožno večino. (Leskošek v Socialnem delu 2005: 9)

Globalizacija se v teh državah konkretno odraža na sledeče načine:

- države v razvoju imajo velike dolgove (s krediti se okoriščajo politiki, z njimi kupujejo orožje, financirajo vojne);
- deležne so visokih obrestnih mer, kar povečuje neenakost tako znotraj držav kot tudi med posameznimi državami (denar lahko zaslužijo in posojajo le bogati, ostali obubožajo);
- države v razvoju za ceno investiranja v lastno ekonomijo nižajo standarde dela in pravice delavcev, ki so zaradi preživetja prisiljeni sprejeti delo pod kakršnimi koli pogoji;
- proizvodnja se seli v nerazvite države, medtem ko načrtovanje in tehnologija ostajata v razvitih državah;
- države so na področju kmetijstva nekonkurenčne; trg namreč zahteva velike plantaže za masovno proizvodnjo, ki lahko ponudijo vse na enem mestu in v kratkem času ter zahteva izpolnjevanje kriterijev kakovosti s strani multinacionalnih trgovcev s hrano;
- države doživljajo pritiske v zvezi z zmanjšanjem pravic delavcev, da bi bila omogočena večja fleksibilnost, kar pa ne prinaša večje ekonomske rasti in boljših pogojev za razvoj podjetništva, ampak le manjša plačila delavcev, njihovo lažje odpuščanje in najemanje;
- na račun patentov, ki se lahko ustvarjajo v razvitih državah (zaradi vlaganj v raziskovanja in razvoj), se ustvarja pretok denarja od revnih k bogatim, posledice pa se kažejo tudi v slabšem zdravju ljudi;
- v državah v razvoju prihaja do privatizacije življenjsko pomembnih virov kot je npr. voda, pa tudi drugih javnih servisov kot so transport, izobraževanje in zdravstvo; plačilo pospešuje revščino, zmanjšuje izobraženost, krepi izpadanje iz šolskega sistema in smrtnost; raven revščine se je s privatizacijo povečala, prag revščine pa so določali zelo

nizko, da bi bilo ljudi, ki so oproščeni plačila, čim manj; plačilo osnovnih storitev je največji generator družbenih neenakosti;

- ljudje umirajo veliko mlajši kot v razvitih državah, in sicer zaradi bolezni revščine (malarija, diareja, tuberkuloza in AIDS - te so odraz neurejenih življenjskih razmer).

(Leskošek, 2005)

V neposredni zvezi s tem se zastavlja vprašanje, kako doseči, da se v manj razvitih državah vzpostavi regulacija življenjsko potrebnih virov. Na to odgovarja S. Dragoš (2008) v svojem prispevku o ideologizaciji dobrodelnosti, in sicer v smislu, da pri tem loči med sistemsko in skupnostno ravno. »Na socialnem področju je temeljna sistemska funkcija reguliranje dostopnosti življenjsko pomembnih virov. To lahko na nediskriminatoren način zagotavlja le država in zakonodaja (v obliki pravic). Temeljno socialno funkcijo na skupnostni ravni pa sestavljajo solidarnostni procesi (kamor se uvršča tudi cerkvena dobrodelnost), ki potekajo v neformalnem in volonterskem sektorju. Nobena skupnost, naj bo še tako povezana in solidarna, ne more zagotavljati pravičnosti svojim članom, podobno kot noben sistem, naj bo še tako reguliran, ne more vzpostaviti ali ohraniti solidarnostnih vezi v skupnosti. Integracija posameznikov in skupin v družbeno okolje je mogoča šele z zadostno sinergijo obeh ravni, sistemske in skupnostne.« (Dragoš v Socialnem delu 2008: 30)

Glede na to, kakšni so odzivi na skupnostni in kakšni na sistemski ravni, nastajajo različni tipi družbene ureditve, in sicer:

- v primeru, da razmere obvladuje le sistemska regulacija, skupnostne vezi pa so oslABLJENE (predvsem kar se tiče vezi znotraj skupnosti), to destruktivno vpliva na solidarnostne potencialne družbenih omrežij in vodi k fragmentiranemu tipu družbene ureditve;
- v primeru, da imajo posamezniki in skupine težji dostop do pomembnih virov (materialnih in simbolnih) kakor druge družbene kategorije, obstaja pa določena mera družbene solidarnosti, potem se pojavijo večje možnosti za oblikovanje subkultur, ki lahko sčasoma razvijejo imunost tudi na sistemske intervencije, ki so usmerjene v izboljšanje, obenem pa se odzivi in vedenjski vzorci subkultur prenašajo na mlajše člane ter se s tem vzdržujejo;
- do dezintegracije pride v primerih, ko imajo skupine nezadosten dostop do sistemskih virov, hkrati pa te niso povezane navznoter;
- v primeru, da obstaja tako solidarnost znotraj skupnosti kakor tudi dostop do pomembnih virov, gre za integracijo.

Iz prikazanih možnosti lahko razberemo možne vplive obeh ravni in že prej omenjeno nujno potrebnost obeh. Okrepljeno delovanje ene ravni ne more nadomestiti druge, nedelujoče ravni. Tako je družbena funkcija dobrodelnosti lahko koristna, vendar le če ni monopolizirana kot prevladujoči ali celo edini vir družbene pomoči. Velja tudi obratno: sistemska regulacija (država, zakonodaja, državni aparat in resursi) je nepogrešljiva, vendar pa je njen domet delovanja omejen. Dragoš ob tem poda sledeče ugotovitve:

- dobrodelnost, bodisi verska ali posvetna, je lahko uspešna pri problemih z dezintegracijo in fragmentacijo, saj so na teh področjih sistemski ukrepi manj uspešni ali pa povsem odpovedo;
- dobrodelnost postane neučinkovita pri preprečevanju ali odpravljanju marginalizacije, saj je ta sistemsko pogojena;
- pri obravnavanju marginalizacije pelje odsotnost sistemskih virov (socialne politike) v instrumentaliziranje dobrodelnosti z ideološko funkcijo (pomoč + nadzor).

Ni torej vseeno, kakšne strategije ima država do verskih in socialnih vprašanj, kajti ravno to med drugim vpliva prav na družbeno funkcijo katoliške dobrodelnosti. (op. cit.: 31–35)

1.4.2 Skupnostno socialno delo

Vidik socialnega delovanja v državah tretjega sveta so zagotovo humanitarna delovanja različnih organizacij in nenazadnje tudi misijonarjev. Pri svojem delovanju posegajo na več ravni metod socialnega dela, vendar pa glede na razširjenost perečih razmer, v katerih delujejo, in usmerjenost njihovih prizadevanj zagotovo velja izpostaviti skupnostno delo.

Skupnostno socialno delo pomeni kolektivno akcijo, ki je usmerjena v izboljšanje življenja več posameznikov (skupine, skupnosti). Mreža pomoči je torej namenjena vsem. Številne službe in organizacije namenijo družbeno – prostorski problematiki ves svoj čas in poslanstvo. Med njimi so zagotovo na prvem mestu službe socialnega dela, ki vnašajo v življenje skupnosti nove vidike kakovostnega bivanja. Pobude za uveljavljanje skupnostnega socialnega dela lahko izhajajo iz stroke same ali iz družbe. (Golavšek 2002:18) Vendar pa že vsako skupnostno delovanje, če tudi humanitarno, ni že metoda socialnega dela. Na tem mestu je pomembno izpostaviti kriterije, o katerih piše Golavškova. (po Rapoša Tanjšek 2001)

- o Specifične so vrednote socialnega dela, ki poudarjajo pomen različnosti v skupnosti. Osnovno vprašanje je, kdo in kako definira problem, kaj je cilj in namen načrtovanja in izvajanja aktivnosti, za koga in v čigavo korist izvajajmo določene aktivnosti.
 - o Enaka pozornost velja ciljem in procesu, pomemben je tako tehnični vidik kot tudi vključevanje ljudi, njihova participacija, pripadnost in opolnomočenje uporabnikov.
 - o Upoštevanje širšega družbenega (in političnega) okolja vključuje strategije vplivanja pri doseganju socialnih sprememb, odgovore na odpore in nasprotovanja spremembam in strateške uporabe moči in konflikta.
 - o Razumevanje lastnega ravnanja in zavestna uporaba samega sebe.
- (Golavšek 2002: 20)

Skupnostno socialno delo vsebuje nekatere specifične poudarke.

- o Orientirano je na različne skupnosti (lokalne in funkcionalne) in zahteva formalno (državne institucije, zasebne in nevladne organizacije) in neformalno mrežo pomoči (sorodniki, prijatelji, sosedi, sodelavci, kolegi, člani interesnih skupin). (op. cit.: 16)
- o Temelji na enakopravnem sodelovanju med profesionalci in člani skupnosti, kar med drugim pomeni, da skupnostno socialno delo teži k porazdelitvi moči med akterji zagotavljanja storitev.
- o Profesionalci so odprti za različne načine in poti pri doseganju ciljev; zavzemajo držo raziskovalcev in oblikujejo prostor, v katerem bodo člani skupnosti lahko participirali; zaradi razlikovanja med samimi skupnostmi se pristopi in načini pri reševanju problemov in zadovoljevanju potreb prilagajajo vsaki skupnosti posebej, vedno pa je skupnost v središču procesa pomoči; profesionalci upoštevajo pristop spoštovanja izkušenj in življenjskega stila članov skupnosti, kar pomeni, da ti najprej spoznajo skupnost, ugotovijo, kaj potrebuje in šele nato začnejo proces nudenja pomoči. (Žnidarec Demšar 2004: 35)
- o Skupnostno orientirana praksa socialnega dela je usmerjena v preventivno delovanje, zagotavljanje boljšega dostopa pomoči, zadovoljevanje potreb ljudi (ki jih člani skupnosti sami definirajo), krepitev in prepoznavanje pomena neformalnih mrež pomoči, krepitev moči skupnosti (da razvije moč, znanje in strategije za upiranje neenakostim pri zagotavljanju storitev ter omogoča soočanje z vzroki diskriminacije in depriviligiranosti), lokalno participacijo, zagotavljanje novih socialnih storitev, koordinacijo načrtovanja v skupnosti, antidiskriminacijsko obravnavo (sistematično omogočanje dostopa do

pomembnih virov družbene moči, preprečevanje zatiranja in internaliziranja občutkov pomanjkanja moči – poročilo ...) in izenačevanju možnosti, ki temeljijo na spoštovanju človekovih pravic. (op. cit.:37)

Glede na opisano so lahko cilji skupnostnega socialnega dela sledeči:

Funkcionalni/ instrumentalni cilji:

- reševanje socialnih problemov v skupnosti,
- razvijanje novih in izboljšanje obstoječih socialnovarstvenih služb, storitev in dajatev,
- njihova večja dostopnost in prilagojenost potrebam uporabnikov.

Procesni cilji:

- vzpodbujanje interakcije, povečanje kooperacije in integracije v skupnosti,
- razvijanje medsebojno solidarnosti,
- vzpodbujanje demokratičnega odločanja, participacije pri odločanju o skupnih zadevah in skupnem reševanju problemov,
- razvijanje splošne pripravljenosti in funkcioniranje skupnosti za učinkovito reševanje skupnih problemov – izboljšanje kapacitete skupnosti. (Golavšek 2002: 21)

- O Preko skupnostnega socialnega dela posamezniki dobijo oporo za doseganje sprememb pri sebi in pri skupnosti, saj dosega večja skupina tudi večji vpliv na odločujoče dejavnike v okolju. Da se to zgodi, socialni delavec vzpodbuja ljudi, da se zberejo, da opredelijo svoje potrebe in cilje, in jih poveže, da skupaj premagujejo ovire, dokler ne dosežejo cilja. T.i. model razvijanja skupnosti je še posebej pomemben v primeru prikrajšanih, marginaliziranih ter diskriminiranih, ki imajo malo pozitivnih izkušenj, pridobljenih ob skupnem delu (Žnidarec Demšar 2004: 47–48). V nadaljevanju sledita še fazi skupnostnega planiranja (pri čemer gre za integracijo socialnih potreb v načrtovanje v lokalni skupnosti in pa bolj enakovredno sodelovanje pri razvijanju storitev in s tem doseganje večje učinkovitosti) ter socialne akcije (v ospredju te je pomoč pri zastopanju in uveljavljanju interesov prikrajšanih ali zapostavljenih, diskriminiranih članov skupnosti; usmerjena je v pridobivanje novih in razširitev obstoječih pravic, v ozaveščanje, izobraževanje javnosti in prikrajšanih, zavzemanje za spremembo zakonodaje in prakse v obravnavanju potreb).

- o S tem ko so posamezniki in celotna skupnost aktivno vključeni v proces reševanja lastnih problemov, razvijejo in povečujejo svoje sposobnosti in tudi lažje sprejmejo spremembe v svojem življenjskem okolju, ki so dolgotrajnejše. Celovit pristop v skupnosti omogoča reševanje problemov, ki jih s fragmentiranim pristopom ni mogoče obvladati (op. cit.: 19).
- o Skupnostno organiziranje omogoča spremembe v sistemu družbene moči – sistemske in strukturne spremembe; diskriminirani ali zatirani lahko dobijo izkušnjo enakovrednega člana v skupnosti in izkušnjo o pomenu vključevanja v vodenje. (op. cit.: 51)
- o Posamezniki in skupine si preko skupnostnega socialnega dela povečujejo socialni kapital, in sicer v smislu, da si s pomočjo medsebojnih interakcij (in s tipom teh interakcij) povečujejo lastne vire, ki vplivajo na produciranje materialnih in nematerialnih dobrin in s tem na dodajanje moči v dani življenjski situaciji. (po Dragošu v Golavšek 2002: 18)

Socialno delo kot stroka je v državah tretjega sveta slabo vzpostavljeno in slabo razvito. Da bi se na tem mestu dosegle spremembe in izboljšanja, se ni moč opreti na teorijo o univerzalnosti socialnega dela. Po predpostavkah te naj bi bile vrednote, etika, metodologija in njene prvine tako splošne, da se lahko uporabijo povsod, ne glede na družbene, ekonomske in politične razmere. To prepričanje pa je povzročilo, da je marsikje, kamor se je prenesel model socialnega dela, kakršno se je izoblikovalo v razvitih državah, izkazal kot neuspešen in neprimeren. Tudi socialni delavci v teh državah so prišli do spoznanja, da s klasičnimi prijemi ne dosegajo pravih rezultatov. Začeli so poudarjati svoje preventivno delovanje in dejstvo, da socialno delo s svojimi različnimi metodami pomaga posamezniku, skupini in skupnosti, s tem pa družbi v celoti. Veliko se jih zavzema za to, da se mora socialno delo v državah v razvoju ukvarjati s preprečevanjem socialnih problemov in dajati svoj delež k prizadevanjem teh držav za družbeni razvoj in modernizacijo. (Leskovec 1996: 12)

Po mnenju Leskovčeve (1996) se mora socialno delo v teh državah preusmeriti od marginalnih problemov mestne neprilagojenosti in socialne patologije k reševanju resničnih družbenih problemov, kot sta revščina in nerazvitost podeželja, ob tem pa ne prevzemati novih prezahtevnih vlog. Ugotavljanju in zagotavljanju gmotne pomoči naj bi se dodalo še prizadevanje za spremembe, postavljanje zahtev za družbene reforme ter oblikovanje socialne politike. (po Steinu v Leskovec 1996: 13–15) Socialni delavci morajo prepoznati svojo odgovornost, vlogo in možnosti pri reševanju problemov ter pri razvoju držav.

Dominellijeva (v Socialno delo za enake možnosti 2007: 48) prepoznava vlogo socialnega dela v dvigovanju zavesti ljudi o tem, da njihov položaj izvira iz družbenih razmer, ter v krepitvi in mobilizaciji moči, ki bi omogočala ljudem vključitev v širše družbeno gibanje, katerega cilj je bolj enakomerno porazdeljevanje svetovnih virov med vse prebivalce sveta.

V kontekstu nujenja pomoči različnih organizacij in posameznikov prihaja tudi do izrabljanja najšibkejših. O tem poročata Urek in Lešnik, in sicer v zvezi z nudenjem pomoči na Šrilanki po naravni nesreči cunamijev. Dogajalo se je, da so posamezniki po nizki ceni odkupovali zemljišča od ljudi, ki so si na ta način poskušali zagotoviti preživetje, kasneje pa so tam gradili drage hotelske objekte ipd. Ljudje so v težki situaciji izgubljali svoje bližnje, premoženje in v želji, da bi si opomogli, so nekateri izgubili še svoja zemljišča, ki jih niso mogli več odkupiti. Vendar pri tem ne gre samo za posameznike, ki so se želeli okoristiti, temveč tudi za organizacije, ki med drugim opravljajo karitativne dejavnosti in v takšnih situacijah poskušajo doseči širjenje svojega vpliva. Ameriška verska organizacija je gradila zelo dobre in razkošno opremljene hiše, vendar ne da bi pri tem upoštevala mnenja in potrebe ljudi. V načrtu so imeli gradnjo cerkve, z nudenjem pomoči v nesreči pa je bila organizacija deležna odobravanja in posebne naklonjenosti, saj se je celo vlada zbal groženj o umiku pomoči s Šrilanke. (Urek, Lešnik 2009: 9–10)

Podobna navidezna pomoč v ozadju katere so interesi, se dogaja tudi na področju financiranja razvitih držav, saj ta sredstva (od 60–70 %) v veliki meri ostajajo prav v slednjih. Gre za različne projekte, kot je npr. izobraževanje ljudi iz revnih držav v razvitih državah. (intervju s Stanetom Kerinom)

1.4.3 Družbeni odnos do misijonskega delovanja

Ljudje včasih še vedno premalo poznajo delovanje misijonarjev in zato prihaja do negativnega označevanja, kar prizadene predvsem misijonarje same. Spregleduje se njihov trud za človeka, njihovo stalno prisotnost med marginalnimi ljudmi ter delo v smeri, da bi postali neodvisni, samostojni in imeli več samozaupanja. K informiranju ljudi o tovrstnem delovanju misijonarjev si prizadeva Misijonsko središče Slovenije, ki v ta namen izdaja informativni časopis Misijonska obzorja. Poleg tega je namen omenjene organizacije tudi v navduševanju ljudi in zbiranju sredstev, s katerimi se lahko misijonarje tudi konkretno podpre. Na ta način

animirajo ljudi, da ne ostanejo le pri sočustvovanju, ampak da to tudi konkretizirajo. Ljudi tako spodbujajo k razmišljanju, kaj lahko storijo in na kakšen način prispevajo k doseganju majhnih sprememb, ki so mogoče. (intervju s Stanetom Kerinom)

2 PROBLEM

Manj razvite države se spopadajo z raznovrstnimi težavami, ki jim onemogočajo spremembe v razvoju. K takšnemu stanju prispevajo nekateri sistemi znotraj držav in tudi zunaj njih. Tako humanitarno delovanje s strani različnih akterjev včasih sploh ni humanitarno, temveč ima v ozadju povsem druge namene, ki se odražajo tudi v njihovem načinu delovanja. Slednje je moč zaslediti tudi v preteklem delovanju Rimsko katoliške cerkve oziroma v misijonski dejavnosti na najrevnejših predelih sveta. Seveda ne gre ob tem zanikati vseh pozitivnih vidikov misijonske dejavnosti, ampak ravno nasprotno. Ob vseh teh se je pomembno ozreti tudi na negativne vidike in raziskati, ali so se v zvezi z njimi zgodile kakršnekoli spremembe in izboljšave, ter izpostaviti možnosti teh. Današnja misijonska dejavnost je tako pomemben pokazatelj sodobnega humanitarnega delovanja.

Preko intervjujev sem poskušala izvedeti sledeče:

- * Čemu dajejo misijonarji poudarek pri svojem praktičnem delovanju (evangelizaciji, utrjevanju cerkvene skupnosti, nudenju pomoči)?
- * Katera vrsta pomoči prevladuje pri delovanju misijonarjev (konkretna, organizacijska, duhovna)?
- * Katera je najpogostejša metoda delovanja misijonarjev (metoda dela s posameznikom, s skupino, s skupnostjo, načrtovanje, raziskovanje)?
- * Kako se ljudje odzovejo na posamezno metodo dela – s sprejemanjem, z zavračanjem?
- * Katere so najpogostejše ovire misijonarjev (ovire s strani misijonarjev, posameznikov, skupine, skupnosti ali kulture, s strani organizacij, materialne ovire, fizične, informacijske)?
- * Katere vloge (socialnih delavcev) najpogosteje zastopajo misijonarji (posredniško, zagovorniško, iniciatorsko, mediatorsko, oskrbovalno, svetovalno)?
- * Kakšen je družbeni kontekst, v katerem delujejo misijonarji (vzpostavljenost sistemov izobraževanja, zdravstva, zaposlovanja življenjski pogoji ljudi ipd.)?
- * Kakšen je kontekst samih misijonov (velikost in organiziranost misijonov, (ne) razdeljenost misijonarjev pri delovanju, načini odločanja misijonarjev ipd.)?
- * Kako je s financiranjem misijonske dejavnosti?
- * Kakšen je /je bil namen misijonarjev glede njihovega delovanja?

- * Kakšno znanje in osebnostne lastnosti so potrebne za delovanje na misijonu? Kakšna je formalna izobrazba misijonarjev?
- * Ali so bili misijonarji pred odhodom v misijone vključeni v organizirane priprave in kako jih ocenjujejo (kot primerne/neprimerne)?
- * Kakšna so splošna spoznanja misijonarjev, ki so jih pridobili pri svojem delovanju? Katerim spoznanjem/prepričanjem dajejo misijonarji večji poudarek (splošnim/ideološkim)?
- * Ali izstopajo med posvečenimi in laiški misijonarji kakršnekoli razlike?

Na podlagi osebnega poznavanja sem postavila tudi nekaj hipotez.

- * H1: V praksi delovanja misijonarjev prevladuje evangelizacija in utrjevanje cerkvene skupnosti.
- * H2: V okviru nudenja pomoči misijonarjev prevladuje konkretna pomoč, torej materialna in nematerialna.
- * H3: Misijonarji večinoma uporabljajo metodo skupnostnega dela.
- * H4: Najpogostejše ovire misijonarjev so materialne ovire (predvsem pomanjkanje finančnih sredstev).
- * H5: Vloga misijonarjev, ki jo najpogosteje zastopajo, je oskrbovalna.
- * H6: Misijonarji so bili pred samim delovanjem vključeni v organizirane priprave, ki so jih označili kot primerne.

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE IN SPREMENLJIVKE

Preko intervjujev, ki sem jih opravila z misijonarji, sem poskušala ugotoviti, kakšen je način delovanja misijonarjev. Zapise intervjujev sem kodirala in zaradi večje preglednosti rezultatov zastopanost izjav posameznih kod prikazala tudi v frekvenčni tabeli. Raziskava je tako kvalitativna in deskriptivna, saj sem poskušala z njo prikazati osnovne značilnosti preučevanega pojava, tj. misijonskega delovanja.

Preko neodvisne spremenljivke statusa misijonarjev (posvečen/laiški) pa sem poskušala ugotoviti, ali so se med njimi pokazala kakšna razlikovanja glede načina njihovega delovanja, usmerjenosti, vlog, ki jih največkrat prevzemajo, poleg tega tudi glede ovir pri njihovem delovanju ter dejavnikov, kot so sredstva, osebni profil ter družbeni in misijonski kontekst (odvisne spremenljivke).

3.2 MERSKI INSTRUMENTI

Raziskavo sem opravila s pomočjo dveh različic odprtih intervjujev, in sicer enega sem uporabila za intervjuje z misijonarji, drugega pa za intervju z direktorjem Misijonskega središča Slovenije. Vprašanja so bila okvirna in sem jih prilagajala posameznemu intervjuju bodisi s podvprašanji, ali pa sem določeno vprašanje izpustila, če mi je nanj intervjuvanec že sam predhodno odgovoril. Vse intervjuje sem snemala z diktafonom, pri čemer sem za dovoljenje o snemanju prej vprašala intervjuvance. Posnete pogovore sem uporabila za dobesedne zapise in pri tem upoštevala željo intervjuvancev, da ostanejo anonimni. Misijonarji so odgovarjali sproščeno, so pa v času dogovarjanja o izvedbi intervjuja pogosto želeli izvedeti, za kakšna vprašanja gre in se v nekaj primerih nanje celo predhodno pripraviti.

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacijo predstavljajo vsi slovenski misijonarji, ki so bodisi še vedno aktivni misijonarji bodisi tisti, ki ne delujejo več. V vzorec sem zajela 12 misijonarjev, in sicer 6 laiških ter 6

posvečenih misijonarjev. Vzorčenje je potekalo na način, da so mi na Misijonskem središču Slovenije posredovali podatke naključnih misijonarjev, ki so bili dostopni v Sloveniji. V nadaljevanju sem zaradi zaupnosti podatkov njihova resnična imena zamenjala z izmišljenimi.

Slika 1: Zemljevid misijonskega delovanja intervjuvancev

Vir: lasten

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sem zbrala s pomočjo posnetih intervjujev, pri čemer sem se predhodno dogovorila s posameznim intervjuvancem in mu predstavila namen raziskave.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Zapisane intervjuje sem razčlenila na enote kodiranja, jih prepisala in zapisala v vsebinsko krajši obliki, obenem pa pazila, da so ti ohranili isti pomen. Pri prebiranju izjav sem si določila izbor kod, ki sem ga kasneje še dopolnjevala, in vsaki izjavi pripisala eno od njih. Pod vsako kodo sem zbrala vse pripadajoče izjave in dopisala tudi, kateremu intervjuvancu pripada. Znotraj posameznih kod sem zaradi vsebinske raznolikosti skrajšane zapise izjav uredila še v sistem »podkod«, na koncu kodiranja pa oblikovala še frekvenčno tabelo, kjer sem prikazala število frekvenc vsakega intervjuvanca posamezni kodi oziroma »podkodi«.

Kode in »podkode«, ki sem jih uporabila, so sledeče:

- EVANGELIZACIJA
- UTRJEVANJE CERKVENE SKUPNOSTI :
 - *skupnosti vernikov* (izjave intervjuvancev, ki so se nanašale na pastoralno delo),
 - *institucije* (dejavnosti misijonarjev, ki so se nanašale na krepitev cerkvene institucije in širjenje vpliva Cerkve v smislu formiranja domače duhovščine, gradnje cerkvenih objektov ipd.);
- POMOČ:
 - *konkretna pomoč* (materialna in nematerialna),
 - *organizacijska pomoč* (organiziranje institucij in organiziranje socialnih omrežij),
 - *duhovna pomoč, osmislitev* (duhovna pomoč je tu mišljena kot motiviranje ljudi, krepitev zavesti o njihovi lastni pomembnosti in vrednosti, krepitev samozavesti, psihosocialna pomoč ipd., ne pa kot pomoč v verskem pomenu, npr. spovedovanje ljudi, verski obredi, molitve ipd.);
- METODE DELA:
 - *delo s posameznim primerom* (odzivanje: sprejemanje/zavračanje),
 - *delo s skupino* (odzivanje: sprejemanje/zavračanje),
 - *delo s skupnostjo* (odzivanje: sprejemanje/zavračanje – pri sprejemanju in zavračanju sem upoštevala tako izjave, ki so se nanašale na način dela misijonarjev s perspektive sprejemanja in upoštevanja ljudi, kot tudi odzivanje posameznikov, skupin in skupnosti na konkretne načine dela),
 - *načrtovanje*,
 - *raziskovanje*;
- OVIRE:
 - *s strani misijonarjev* (odnosi med misijonarji, ki so jih intervjuvanci označili kot ovirajoče in njihove osebne ovire),

- *s strani organizacij, struktur* (ovire s strani državnih ustanov, humanitarnih organizacij ipd.),
- *s strani posameznikov, skupine, skupnosti, kulture* (neposredno oviranje posameznikov, skupin in skupnosti delovanja misijonarjev, pa tudi posredno kot je npr. drugačno kulturno razumevanje in vrednotenje ipd.),
- *materialne*,
- *fizične* (geografske ovire, podnebje ipd.),
- *informacijske* (ovire, ki so se pri delu misijonarjev nanašale na onemogočen pretok informacij npr. neznanje jezika);

- **VLOGE MISIJONARJEV:**
 - *posredniška* (omogočanje misijonarjev, da so se na novo vzpostavile ali izboljšale vezi med uporabniki in že obstoječimi viri pomoči),
 - *zagovorniška* (varovanje in izvrševanje obstoječih pravic s strani misijonarjev na način, da so pri uveljavljanju lastnih interesov ljudi krepili njihov moč),
 - *iniciatorska* (prizadevanja misijonarjev za uveljavitev novih pravic ljudi oziroma za spremenjen način dela z njimi),
 - *mediatorska* (nepristransko udejstvovanje misijonarjev z namenom, da zmanjšajo in razrešijo konfliktno relacije med sistemi in znotraj njih),
 - *oskrbovalna* (posredovanje misijonarjev socialno pomembnih dobrin - materialnih sredstev, informacij, psihosocialne opor - z namenom, da omogočijo ljudem samostojno uravnavanje vsakdanjega življenja),
 - *svetovalna* (aktivnosti misijonarjev, ki ljudem omogočajo ravnanje z informacijami in učenje socialnih spretnosti, ki zmanjšujejo ranljivost ljudi v vsakdanjem življenju);

- **DEJAVNIKI MISIJONKEGA DELOVANJA:**
 - *družbeni kontekst* (gospodarske, socialne, kulturne idr. razmere),
 - *misijonski kontekst* (velikost, kraj, organiziranost misijona ipd.),
 - *sredstva* (financiranje misijonske dejavnosti),
 - *osebni profil misijonarja*:
 - namen delovanja (odločitev),
 - znanje (poleg znanja tudi spretnosti, osebne lastnosti),
 - formalna izobrazba,

- priprave (primerne/neprimerne/brez priprav - med primerne priprave sem uvrstila tudi mnenja tistih misijonarjev, ki niso bili vključeni vanje, so pa govorili o primernosti teh),
- čas delovanja,
- prepričanja: *ideološka* (prepričanja, ki so sicer podprta s strani neke organizacije, npr. RKC),
splošna spoznanja (spoznanja pridobljena na podlagi izkušenj, ki so teistična ali ateistična, vendar pa ne ideološka).

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

Tabela 1: Prikaz frekvenčne porazdelitve izjav posameznih intervjujev glede na obstoječe kode.

KODE				INTERVJUJI												Σ
				1. SI	2. JA	3. DU	4. PE	5. PA	6. MA	7. AL	8. KA	9. MA	10. KR	11. MA	12. VI	
evangelizacija				/	/	/	2	/	/	/	1	4	2	/	/	9
utrjevanje cerkvene skupnosti	skupnosti vernikov			/	/	4	4	2	1	1	5	4	1	2	/	24
	institucije			/	/	1	1	/	1	/	2	1	/	1	/	7
pomoč	konkretna	materialna		/	6	4	4	3	1	3	4	3	4	4	3	39
		ne materialna		4	2	2	7	1	3	3	2	5	1	4	3	37
	organizacijska	institucij		1	1	3	1	/	1	/	1	2	1	1	/	12
		soc. omrežij		/	1	/	/	/	1	/	/	/	/	/	/	2
	duhovna			/	/	/	2	/	1	1	2	1	2	1	/	10
metode dela	s posameznikom	sprejemanje		/	12	/	/	/	/	1	3	7	7	2	3	35
		zavračanje		/	/	/	/	/	/	/	1	2	/	1	/	4
				/	2	/	3	/	/	/	/	1	/	1	/	7
	s skupino	sprejemanje		/	3	5	6	/	/	1	/	5	6	3	2	31
		zavračanje		/	1	/	/	/	/	/	/	1	1	/	1	4
				/	1	/	/	/	/	/	/	/	1	1	/	3
	s skupnostjo	sprejemanje		9	18	13	11	9	7	5	21	19	9	6	1	128
		zavračanje		1	/	1	2	/	/	/	/	1	1	/	/	6
				/	4	2	1	1	1	3	/	3	2	2	/	19
	načrtovanje			1	3	1	/	/	/	2	1	1	1	/	/	10
	raziskovanje			/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ovire	misijonarji			/	2	1	1	/	1	/	3	1	/	/	3	12
	posamezniki, skupine, skupnost, kultura			2	1	/	/	/	/	2	2	1	5	/	/	13
	organizacijske			1	2	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1	4

	materialne			/	/	/	/	/	/	2	2	/	/	/	1	5
	fizične			1	3	2	/	1	/	1	/	1	/	/	/	9
	informacijske			1	/	/	/	1	/	/	/	1	/	/	1	4
vloge misijonarjev	posredniška			/	2	1	1	/	/	/	/	1	1	/	1	7
	zagovorniška			/	/	/	3	/	/	/	2	/	1	/	/	6
	iniciatorska			/	2	/	1	/	1	/	/	1	2	/	/	7
	mediatorska			/	/	/	/	/	/	/	/	/	1	/	/	1
	oskrbovalna			2	6	/	2	1	1	1	2	2	2	1	3	23
	svetovalna			/	1	2	1	1	1	1	1	5	1	1	/	15
dejavniki misijonskega delovanja	družbeni kontekst			11	11	4	10	14	6	5	17	16	10	8	10	122
	misijonski kontekst			4	11	6	5	4	2	5	8	8	2	2	6	63
	sredstva			/	/	/	/	/	/	/	3	2	/	/	/	5
	osebni profil misijonarja	namen, odločitev		3	3	1	/	1	2	3	/	1	1	4	3	22
		znanje		2	7	1	4	/	2	3	9	/	4	5	3	40
		formalna izobrazba		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	/	11
		priprave	primerne	1	/	/	/	/	4	5	4	3	2	5	6	30
			manj primerne	1	1	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	2
			brez	1	1	1	1	1	1	/	/	1	1	1	/	9
		čas delovanja		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12
		prepričanja	ideološka	/	/	/	2	/	1	/	1	4	3	3	/	14
			splošna	4	6	7	4	1	3	12	24	3	15	5	8	92
Σ				52	115	64	81	43	44	62	123	114	91	66	60	915

Vir: lasten

Tabela 2: Prikaz osnovnih podatkov misijonarjev

Številka intervjuja	Misijonar	Status	Država delovanja	Čas delovanja	Formalna izobrazba
1	Simon	laiški misijonar	Kongo	2,5 leti	mehanik, policist, vojak, inštruktor v avto šoli
2	Janez	laiški misijonar	Madagaskar	5 let	mag. teologije
3	Dušan	posvečeni misijonar	Kongo	16 let	duhovnik
4	Peter	posvečeni misijonar	Madagaskar	30 let	duhovnik
5	Pavel	posvečeni misijonar	Slonokoščena obala	10 let	duhovnik
6	Marko	posvečeni misijonar	Zambija	14 let	duhovnik
7	Alenka	laiška misijonarka	Angola	1 leto	prof. glasbe
8	Katarina	laiška misijonarka	Paragvaj	3 leta	frizerka
9	Marjeta	laiška misijonarka	Madagaskar	12 let	višja med. sestra
10	Kristina	posvečena misijonarka	Paragvaj	19 let	med. sestra
11	Marija	posvečena misijonarka	Slonokoščena obala	15 let	ekonomski tehnik
12	Vid	laiški misijonar	Brazilijs	3 leta	neznano

Vir: lasten

4.1 EVANGELIZACIJA, POMOČ IN UTRJEVANJE CERKVENE SKUPNOSTI

Evangelizacijo kot bistvo misijonskega delovanja so izpostavili 4 misijonarji (33,3 %), od tega dve laiški misijonarki ter dva posvečena misijonarja (pater ter redovnica). Pogostost vseh izjav, ki se nanašajo na to področje, je celo najmanjša v primerjavi s frekvencami izjav drugih področij (utrjevanje cerkvene skupnosti, pomoč, metode dela, ovire, vloge misijonarjev, dejavniki misijonskega dela). Slednje tako sovпада z izjavo direktorja Misijonskega središča Slovenije Staneta Kerina, ki trdi, da je bistvo misijonov v prizadevanju za človeka, njegovo dostojanstvo ter pravice, ne pa v pokristjanjevanju v smislu spreminjanja kultur in v večanju števila vernikov (intervju s Stanetom Kerinom). Na to kaže tudi usmerjenost misijonarjev v nudenje pomoči, ki dosega najvišjo zastopanost v intervjujih (71,4 %) in sicer celo višjo kot je na področju utrjevanja cerkvene skupnosti (22,1 %), če primerjamo med sabo ti dve področji ter področje evangelizacije.

Manjši poudarek na evangelizaciji in pa utrjevanju cerkvene skupnosti kaže na spremenjeno usmerjenost misijonskega delovanja glede na preteklost. To lahko razumemo kot spremenjen način delovanja RKC v smislu teženj po evangelijskem pričevanju z zgledom in manj z besednim oznanjevanjem. Poudarek na nudenju pomoči pa lahko označimo tudi za približevanje misijonskega delovanja delovanju nevladnih humanitarnih organizacij.

Nekatere od dejavnosti misijonarjev so usmerjene tudi v utrjevanje cerkvene skupnosti. O dejavnostih glede utrjevanja skupnosti vernikov so poročali vsi posvečeni misijonarji in polovica laičskih misijonarjev, skupno pa kar 75 % vseh. Izvzeti so bili samo moški laičski misijonarji. Dejavnosti z omenjenega področja so sledeče: učenje verouka, vodenje ali organiziranje različnih skupin (npr. katehetskih, mladinskih ipd.), opravljanje verskih obredov (tudi na terenu), vodenje priprav na zakon, kateheze za tiste, ki so želeli »urediti svoje življenje«, učenje verskih pesmi, vodenje duhovnih vaj in priprav za sprejem zakramentov ipd. Posvečeni misijonarji so prevladovali tudi pri dejavnostih, ki so bile usmerjene na utrjevanje cerkvene institucije (skupaj 50 % vseh misijonarjev). Te dejavnosti pa so: usposabljanje domačih duhovnikov, sester, katehistov idr. ter gradnje cerkvenih objektov (kapelic, cerkva).

Slika 2: Maševanje misijonarja - duhovnika med skupnostjo ljudi, ki živi sredi brazilskega močvirja Pantanal

Vir: lasten

Področje utrjevanja cerkvene skupnosti je očitno bolj domena posvečenih misijonarjev. Popolno odsotnost moških laičkih misijonarjev pa je lahko povezana z njihovim delom, ki se ne nanaša toliko na poučevanje kot pri ženskih laičkih misijonarkah, ki verjetno tudi zato pogosteje nastopajo na področju pastoralnega dela.

V okviru pomoči izstopa materialna pomoč (39 % izjav o pomoči), takoj za njo pa sledi nematerialna (37 % izjav o pomoči). Najpogostejša materialna pomoč je finančna (nudi jo 75 % intervjuvancev), pri čemer misijonarji poskrbijo za denar in z njim ljudem omogočajo plačilo šolanja, plačila bolnišničnih posegov, učiteljem omogočajo plače ali pa z zbranim denarjem financirajo gradnjo šol, dispanzerjev, vodnjakov ter cerkva. Druga najpogostejša vrsta materialne pomoči je pomoč v hrani bodisi posameznikom bodisi celotnim skupnostim (npr. v času poplav in suš). O njej poroča 58 % vprašanih. Ostale vrste pomoči pa se nanašajo na gradnjo in obnovo stavb, vzdrževanje cest ipd. (42 % vprašanih misijonarjev), na skrb za opremljenost šol, šolske potrebščine, tiskovno gradivo, dostop do računalnikov ipd. (42 % intervjuvancev), zagotovitev zemljišča (17 % intervjuvancev) ter pomoč z oblekami in ležišči (17 % intervjuvancev).

Slika 3: Nova šola na Madagaskarju, zgrajena s sredstvi dobrodelnega koncerta v Sloveniji

Vir: lasten

Glede nematerialne pomoči prevladuje izobraževanje otrok in mladih (tako formalno izobraževanje kot tudi neformalno) ter neformalno učenje odraslih. O tej vrsti pomoči je poročalo kar 9 misijonarjev (75 %). Pomembnost izobraževanja je izpostavil tudi Kerin, ki na tem mestu dodaja, da je prihodnost nerazvitih držav prav v izobraževanju, ki presega vse učinke evropske ali druge pomoči. Vendar je pri tem poudaril, da misli na izobraževanje v nerazvitih državah samih, ne pa na njihovo izobraževanje v Evropi, saj se potem ljudje ne vračajo nazaj. (intervju s Stanetom Kerinom)

Druga najpogostejša vrsta nematerialne pomoči je zdravstvena pomoč (67 % intervjuvancev deluje na tem področju oziroma to pomoč omogočajo drugi misijonarji na njihovih misijonih), kamor sem uvrstila poleg zdravljenja še prevoze do bolnišnic ter dogovore misijonarjev za sprejem v bolnišnico, pa tudi zdravstveno vzgojo. Poleg tega pa so misijonarji v manjši meri poročali še o nudenju tehnične pomoči (25 % misijonarjev, in sicer vsi od teh so laiški misijonarji) ter o omogočanju plačanega dela ljudem (1 misijonar).

I

Slika 4: Otroci v oskrbi misijonskega Centra za podhranjene in bolne otroke v Braziliji

Vir: lasten

Organizacijska pomoč je med misijonarji manj zastopana za razliko od konkretne. Prva namreč obsega 12 %, medtem ko konkretna pomoč kar 76 % celotne pomoči. V organizacijsko pomoč v smislu organiziranja šolskih sistemov oziroma v enem primeru

dijaškega doma, ki sicer v državah slabo delujejo ali pa sploh ne, je vključenih 5 misijonarjev (42 %), od tega trije posvečeni. Vendar pa na vseh misijonih ostalih intervjuvancev prav tako skrbijo oziroma so skrbeli za šolanje in organizacijo šolskih sistemov, s tem da ti niso bili vključeni v organiziranje, so pa nekateri od njih poučevali. Dva laiška misijonarja (16,6 %) sta poročala še o svoji vključenosti v organizacijsko pomoč lekarne in dispanzerja, eden pa je bil vključen v organizacijsko pomoč naselja za revno prebivalstvo s smetišč. Le 2 misijonarja sta delovala na področju organiziranja socialnih omrežij, pri čemer je bil eden od njiju še posebej aktiven in je skrbel za organizacijo kar 27 interesnih skupin, ki jih je imenoval mala katoliška občestva.

Najslabše je zastopana duhovna pomoč (10 % vse pomoči). V okviru te so misijonarji poročali o prizadevanjih, da bi ljudje sprejeli bolezen aids in obolele, ki jih sicer izključujejo iz družbe, potem prizadevanja, da bi presegli trpljenje in strah, ki izvira iz njihovih prepričanj in verovanj, poleg tega pa tudi težnje k pridobivanju samospoštovanja in cenjenosti lastne kulture, težnje k pridobivanju zavesti o enakopravnosti z drugimi. Dejavnosti misijonarjev so bile usmerjene tudi v osamosvajanje ljudi, v vzpostavljanje samopomoči ter v pomoč pri urejanju posameznikovega osebnega življenja.

4.2 METODE DELA

Razlikovanja so se pokazala tudi pri uporabi metod dela. O delu s posameznikom je poročalo 58,3 % misijonarjev, pri čemer je potrebno poudariti, da je to druga najbolj zastopana metoda in je bila deležna 18,6 % vseh izjav pripadajočih metodam dela. Bistveni poudarki pa so sledeči:

- pomoč posameznikom ni bila pogojena z njihovo versko pripadnostjo; v primeru, da se je posameznik odločil za pripadnost drugi veri, mu niso odklonili pomoči;
- metoda je povezana z nujenjem konkretne pomoči (80 % misijonarjev, ki so uporabljali to metodo);
- posamezniki so morali za dobljeno pomoč prispevati po svojih močeh, pri čemer so bili izvzeti otroci;
- s posamezniki, katerim niso mogli pomagati, so se pogovorili, jim obrazložili in ti so se odzvali z razumevanjem;
- k temu, da so posamezniki sprejemali misijonarje, je pripomoglo njihovo znanje jezika, prijazen in spoštljiv odnos, jasnost misijonarjev in dosledno izpolnjevanje obljub, s čimer

so si pridobili zaupanje, poleg tega pa še namen misijonarjev in pa predhodne pozitivne izkušnje ljudi z misijonarji;

- misijonarji so pri metodi dela s posameznikom izpostavili, da je pomembna posameznikova pripravljenost za pomoč in delovanje ter spodbujanje skupnosti, da opazi in pomaga takšnim članom; misijonarji težijo k temu, da posamezniki ne bi postali odvisni od pomoči, temveč bi si znali pomagati sami;
- 8,7 % izjav, pripadajočih tej metodi, se nanaša na zavračanje pomoči, in sicer v primerih, ko posamezniki niso bili dojemljivi za pomoč (npr. zaradi dolgotrajnega življenja na smetišču), ali pa so jim jo misijonarji odklonili, ker niso upoštevali postavljenih zahtev (npr. prepoved kuhe domačega žganja, postavljena pravila v študentskem domu).

Med manj zastopane sodi tudi metoda dela s skupino, in sicer dosega 15,4 % izjav, ki se nanašajo na metode dela. Misijonarji uporabljajo omenjeno metodo večinoma pri nudenju nematerialne pomoči in sicer pri formalnem, predvsem pa neformalnem izobraževanju (62,5 % teh, ki uporabljajo metodo dela s skupino), v manjši meri pa tudi v primeru nudenja materialne in duhovne pomoči (37,5 % teh, ki uporabljajo to metodo). Podobno kot pri metodi dela s posameznikom tudi v tem primeru misijonarji niso pogojevali pomoči z versko pripadnostjo krščanski veri. Misijonarjem se je prav tako zdel pomemben odnos spoštovanja, upoštevanje drugačnosti, jasnost ter doslednost pri izpolnjevanju izrečenega, zaupanje, ki so si ga pridobili z znanjem ter težnje k spodbujanju medsebojne pomoči in motiviranju ljudi za izboljšanje lastnega položaja. Do odnosa zavračanja pri metodi dela s skupino je prihajalo bodisi zato, ker so se skupine poskušale okoristiti s ponujeno pomočjo (npr. v nekaterih družinah so ležišča prodali, denar porabili za alkohol in znova prosili za pomoč, češ da te še niso bili deležni) bodisi pomoč ni bila prilagojena (npr. kuharski tečaj se ni obnesel, ker žene niso imele doma štedilnikov in zato niso mogle prakticirati osvojenega znanja; podobno je bilo v primeru obljubljenе denarne nagrade uspešnim učencem, ki pa mlade ni motivirala pri učenju, saj je bil problem šolskega neuspeha predvsem v nespodbudnem družinskem okolju).

Najpogostejša metoda dela misijonarjev je metoda dela s skupnostjo. Na skupnostni način je delovalo kar 91,6 % vseh misijonarjev, in sicer v 62,9 % vseh izjav pripadajočih metodam dela. Značilnosti skupnostnega dela, ki so jih izpostavili misijonarji, so sledeče:

- dejavniki, ki so misijonarjem omogočili sprejemanje s strani skupnosti so: znanje jezika domačinov, namen delovanja (pomoč ljudem), druženje z ljudmi, prijazen in spoštljiv

- odnos do tuje kulture in drugačnega načina življenja ter predhodne pozitivne izkušnje ljudi z misijonarji; odnos zaupanja se je pri nekaterih izpostavil po daljšem času, več zaupanja pa so bili deležni tudi misijonarji, ki niso pripadali državi njihovih kolonizatorjev ter laiški misijonarji, do katerih so imeli ljudje manj zadržkov kot npr. do duhovnikov;
- misijonarji so nudili konkretno materialno pomoč (36 % teh, ki sodelovali skupnostno) in sicer v primeru vremenskih ujm, ko so bile prizadete celotne skupnosti (pomoč s hrano, zdravili); metoda skupnostnega dela pa je sicer prevladovala v primeru nematerialne pomoči, in sicer predvsem v okviru formalnega in neformalnega izobraževanja, pri čemer je neformalno izobraževanje potekalo na način dialoga, saj so na ta način spoznavali način razmišljanja ljudi; na področju izobraževanja so misijonarji delovali skupnostno tudi v smislu, da so preverjali delovanje šolske skupnosti, sodelovali s skupnostjo staršev ipd., tako da je v tem primeru metodo uporabljalo kar 54,5 % skupnostno delujočih misijonarjev, sicer pa so na področju izobraževanja delovali tudi na vseh ostalih misijonih intervjuvancev, le da ne ti osebno; metodo so uporabljali tudi v primerih, ko so delovali preventivno (na neposreden način npr. z zdravstveno vzgojo ter na posredno delovanje motivirati skupnosti (npr. z botrstvom, z ocenjevanjem urejenosti šol) in ko so opravljali pastoralno delo;
 - nudenje pomoči ni bilo pogojeno z versko pripadnostjo (za sprejem v šolo so npr. imeli prednost tisti z manj možnostmi izobraževanja, ponekod pa tisti, ki so dovolj zgodaj podali prošnjo ipd.);
 - misijonarji niso navduševali ljudi za evropsko kulturo, upoštevali so načelo inkulturacije in si prizadevali posnemati način življenja skupnosti ter tudi njihov način razmišljanja;
 - pri delovanju so poskušali biti jasni, razumljivi, dosledni pri izpolnjevanju obljub in so gledali na dobro celotne skupnosti; prizadevali so si, da bi bili pomoči deležne tudi skupnosti, ki niso živele v neposredni bližini misijona;
 - misijonarji so bili deležni velikega zaupanja, skupnosti so jih zelo cenile in so celo prinašale k njih hraniti svoje premoženje; na delovanje misijonarjev so se odzvali s hvaležnostjo, sprejemanjem;
 - skupnosti so se same obračale po pomoč na misijonarje (npr. skupnost je želela imeti šolo, cerkev ipd.) in v tem primeru so se skupaj dogovorili o možni realizaciji ter si razdelili naloge, pri čemer so misijonarji dodelili skupnostim tiste, ki so bile v okviru njihovih zmožnosti (npr. skupnost je morala poskrbeti za prenočišče in prehrano delavcev);

- misijonarji so si prizadevali spodbujati skupnost ljudi k lastnemu razmišljanju, odločanje pa so prepuščali njim samim; misijonarji so se zavedali pomena materialne pomoči, vendar pa ta po njihovem mnenju ne zadostuje za dolgotrajno doseganje sprememb in so si zato prizadevali, da bi si ljudje znali pomagati sami (spodbujanje medsebojne pomoči, vlaganje v izobraževanje, navajanje ljudi na delo ipd.);
- misijonarji so pri skupnostnem delovanju sodelovali z vaškimi poglavarji in pa državnimi funkcionarji;
- misijonarji so videli svojo stalno prisotnost v skupnosti kot prednost, saj so po njihovem mnenju lažje opazili določene težave (npr. neprimerno prehrano otrok, ki so zaradi tega zbolevali in umirali) ter obenem skupnost lažje spodbujali, motivirali, organizirali in nadzorovali;
- misijonarji so verske obrede prilagodili kulturi, v kateri so delovali;
- pri metodi skupnostnega dela misijonarji niso poročali o zavračanju pomoči s strani celotne skupnosti, ampak samo posameznikov (npr. izobraženci so s pripombami nakazovali, da želijo, da misijonarji odidejo ali pa posamezniki, ki pri skupnostnem delovanju niso bili izbrani za ožje sodelavce).

Primer skupnostnega dela so tudi združenja revežev (organizacijska pomoč, in sicer organiziranje socialnih mrež), ki jih organizirajo misijonarji in na ta način poskrbijo, da ti ne prosjačijo, ampak izdelujejo razne izdelke. Z dobičkom od prodanih izdelkov nakupijo nov material, preostanek pa je namenjen njim. Vključenost v delo je tako nekakšen predpogoj za kakršnokoli nadaljnjo pomoč (intervju s Stanetom Kerinom).

Slika 5: Znani slovenski misijonar Peter Opeka, ki na Madagaskarju pomaga ljudem s smetišč.

Vir: <http://www.missio.si/madagaskar/>

Slika 6: Del novo zgrajenega naselja za najrevnejše ljudi s smetišč

Vir: <http://www.missio.si/madagaskar/>

Metodo načrtovanja je izpostavilo 58,3 % vseh misijonarjev, pri čemer se je ta nanašala na načrtovanje dela glede na obstoječe potrebe in v skladu z razpoložljivimi finančnimi sredstvi. Za razliko od te pa metoda raziskovanja ni prisotna v delovanju misijonarjev. V zvezi s tem je Kerin povedal sledeče: »Oni (misijonarji) vidijo, kaj ljudje potrebujejo in začnejo delati. Ne izgubljajo časa s strategijami, raziskovanji ipd., kakor to dela evropska skupnost.« (intervju s Stanetom Kerinom)

4.3 OVIRE

Glede ovir, s katerimi se srečujejo misijonarji, najbolj izstopajo ovire s strani misijonarjev (25,5 %) samih ter s strani posameznikov, skupin, skupnosti in kulture (27,6 %). V skupini prvih so intervjuvanci tako poročali o različnih pogledih misijonarjev glede pravega načina delovanja, zaradi česar je prihajalo tudi do nasprotovanj (npr. misijonarja si nista bila enotna, ali otrokom, ki so kršili pravilo, vseeno dati sladkarije, ali pač ne; duhovnik se ni strinjal z misijonarjem, ki je ljudem govoril, da je videl škrate, v katerih obstoj verjamejo, češ da je ta izničil njegov trud, ko je ljudi prepričeval, da škrtati ne obstajajo ipd.). Misijonarji so si bili neenotni glede načina porabe denarja, včasih pa tudi sami osebno niso zmogli sprejeti določene kulturne razlike (npr. bilo je veliko število revežev in včasih je bilo misijonarju težko sprejeti vsakogar z velikim spoštovanjem in odprtostjo). Zaradi obilice dela so poročali o nevarnosti t.i. poklicne izgorelosti oziroma je bilo včasih premalo misijonarjev, ki so si zadali preširoko zastavljene cilje, pa tudi o slabi medsebojni povezanosti skupnosti misijonarjev na misijonu, o nesprejemanju novih misijonarjev ter prepuščenosti laiškega misijonarja samega sebi. Poleg omenjenih ovir pa obstaja tudi nevarnost, da misijonarje prevzame spoštovanje in cenjenost s strani skupnosti in se začno obnašati preveč oholo, vzvišeno.

O ovirah s strani posameznikov, skupin, skupnosti in kulture so misijonarji izpostavili predvsem gledanje ljudi na misijonarje kot na bogataše in njihovo navajenost na prejemanje pomoči. Tako so tudi otroci včasih dojemali svoje botre (dobrotnike, ki so jim plačevali šolanje) kot tiste, ki jih bodo rešili revščine in so jim pisali, naj jim pošljejo letalske karte za Evropo. Ljudje niso razumeli omejenosti delovanja misijonarjev in so se na njih obračali po pomoč tudi ponoči, kar je oviralo potem njihovo delovanje preko dneva. Velike težave so misijonarjem predstavljale tudi klanske razprtije, kajti posameznikom, ki so uspeli v svojih prizadevanjih, niso bili naklonjeni pripadniki drugih klanov (npr. niso odobraval domačina, ki

je postal ravnatelj šole). Včasih so mladi, ki so jih misijonarji spodbujali pri šolanju in jim zagotavljali finančno pomoč, opustili šolanje tik pred koncem ali pa so po končanem šolanju ostajali v mestu in so skupnosti ostajale brez članov, ki bi jim pomagali pri izboljševanju položaja. Misijonarji so težko delovali tudi zaradi drugačnega kulturnega dojetja časa, zaradi česar ni bilo vedno mogoče realizirati dogovorjenega, poleg tega pa so se srečevali s problemom korupcije, ki je skupnostim enakovredno uveljavljanje (npr. pri prodaji lesa) . Ljudje se včasih niso zavedali dolgoročnega pomena šolanja in so v tem videli bolj nujno zlo, tisti, ki so prejeli denar za šolanje od svojih dobrotnikov, pa včasih niso želeli, da bi z njihovim denarjem pomagali tudi kateremu od drugih otrok. Do nerazumevanja pa včasih pride tudi na strani t.i. botrov, ki neuspeh otroka, katerega šolanje financirajo, razumejo kot pomoč brez učinka in želijo z njo prekiniti.

Fizične ovire pri delovanju misijonarjev so bile predvsem velike razdalje, težko prehodne poti (sploh v času ciklonov), težavni vremenski pogoji ter bolezni, za katerimi so zbolevali (npr. malarija). Eden od misijonarjev je izpostavil tudi omejeno gibanje zaradi vojnih razmer.

Slika 7: Težko prevozna pot na območju enega od malgaških misijonov.

Vir: <http://www.missio.si/madagaskar/>

Kot najmanj pogoste ovire so misijonarji opredelili materialne, organizacijske ter informacijske. Med materialnimi so izpostavili finančna sredstva, ker gre pri tem za financiranje s strani dobrotnikov, poleg tega pa še pomanjkanje avtomobilov, telefonov ipd.

Finančna sredstva so se tako izkazala kot manj pogosta ovira, kar je v nasprotju z začetno hipotezo. To lahko pomeni, da imajo misijonarji dovolj dobrotnikov ali pa da so težave pridobivanja denarja nekaj, česar so misijonarji povsem navajeni in tega ne dojemajo več kot posebno težavo.

Ovire s strani organizacij so npr. neodzivanje humanitarne organizacije na prošnje po pomoči ali pa način delovanja te, ki ljudi navaja na prejemanje pomoči in jih dela pasivne. Razkošno življenje nekaterih humanitarnih delavcev je misijonarje oviralo v tem smislu, da so jih ljudje dojemali kot takšne, neznanje jezika domačinov pa je bila informacijska ovira, ki je bila izrazita predvsem ob vstopu misijonarjev v skupnost.

Na področju ovir so se pokazale očitne razlike med laškimi in posvečenimi misijonarji, in sicer se laški misijonarji pogostejše srečujejo z ovirami s strani misijonarjev, z organizacijskimi ovirami, s fizičnimi ter informacijskimi ovirami. S strani misijonarjev so ovire verjetno pogostejše, ker vstopijo laiki v misijonsko skupnost, kjer prevladujejo posvečeni misijonarji, ki so tudi hierarhično višje od njih, poleg tega pa so običajno to tudi skupnosti kulturno različnih misijonarjev, kar še dodatno prispeva k medsebojnemu razlikovanju in vpliva na njihove odnose. Ostale ovire, ki so jih laiki prav tako nekoliko bolj izpostavljali, pa pripisujem predvsem krajši dobi delovanja za razliko od posvečenih misijonarjev, ki slednjega niso tako izpostavljali in so mogoče glede informacijskih, fizičnih in organizacijskih ovir prevzeli drugačno razumevanje.

4.4 VLOGE

Misijonarji so pri svojem delovanju zavzemali različne vloge, pri čemer močno izstopata predvsem oskrbovalna in pa svetovalna vloga. Oskrbovalna vloga je poudarjena predvsem pri laških misijonarjih, medtem ko svetovalna samo pri eni misijonarki, in sicer tisti, ki je

opravljala zdravstveno svetovanje in vzgojo. Oskrbovalno vlogo so misijonarji opravljali pri nujenju materialne in nematerialne pomoči, svetovalno pa poleg že omenjenega zdravstvenega svetovanja tudi v primeru nujenja duhovne pomoči. Enako zastopanost dosegata posredniška in iniciatorska vloga, s tem da je posredniška predvsem v smislu omogočanja dostopa do oddaljene bolnišnične pomoči ter pridobivanja dobrotnikov, medtem ko se iniciatorska nanaša predvsem na omogočanje izobraževanja in zdravstvene pomoči tam, kjer izobraževalni in zdravstveni sistem nista vzpostavljena. Zagovorniška vloga je manj pogosta, misijonarji pa so jo zavzemali predvsem v primeru zagovarjanja, da so ljudje ohranili pravico do zemljišč ter v primeru krepitve moči skupnosti (npr. spodbujanje in podpora ljudi pri zavzemanju pomembnih družbenih vlog, krepitev samospoštovanja skupnosti, medsebojne odgovornosti ipd.). Najslabše zastopana pa je mediatorska vloga, in sicer je bila izpostavljena samo v primeru povezovanja paragvajskih in indijanskih družin, ki so za prve manjvredne.

V misijonskem delovanju tako prevladujejo skupnostna metoda dela, konkretna pomoč in oskrbovalna ter svetovalna vloga. Vse to kaže na elemente, ki so bili bolj zastopani v tradicionalnem socialnem delu. Skupnostna metoda je sicer prisotna, vendar pa v manjši meri na način organiziranja socialnih omrežij in vzpostavljanja samopomoči, kar se kaže tudi v manjši pogostosti zavzemanja nekaterih vlog, kot so zagovorniška, iniciatorska in mediatorska.

4.5 DEJAVNIKI MISIJONSKEGA DELOVANJA

Družbene razmere, v katerih delujejo misijonarji, predstavljajo kompleksno podobo neurejenih razmer na raznolikih področjih. Eno takšnih je zdravstvo. Zdravstvena pomoč je navadno oddaljena, nedostopna, še posebno bolnice, ki so običajno v mestih. Poleg tega so zdravstvene institucije slabo preskrbljene z zdravniškimi pripomočki in prelagajo odgovornost za preskrbo teh na stran bolnikov. Plačljive storitve, prav tako zdravila, pa dodatno prispevajo k nedostopnosti zdravstvene pomoči večini prebivalstva. Ljudje se tako zatekajo po pomoč k njihovi tradicionalni medicini (uporaba zelišč ipd.), ali pa se poslužujejo cenejših zdravil npr. kitajskih, katerih učinkovitost in primernost ni povsem jasna. Tudi neželene nosečnosti rešujejo s tradicionalnimi zelišči oziroma splavi, ki jih ponekod nelegalno za plačilo opravljajo tudi v javnih bolnicah.

Podobno je z izobraževalnim sistemom. Stopnja izobraženosti je običajno nizka, kar je povezano tudi s pomanjkanjem učiteljev in zato po šolah poučujejo tudi mladi, in sicer takoj po končani srednji šoli. Slednje med drugim vpliva tudi na nizek nivo doseženega znanja. Šole so včasih še vedno preveč oddaljene, starši ne spodbujajo svojih otrok k šolanju, ker ne razumejo pomena izobraževanja, poleg tega pa je to običajno plačljivo. Učitelji pogostokrat ne pridejo v šolo, nadzora, ki bi to preprečeval pa ni. Državne oblasti ponekod težijo k temu, da starši sami poskrbijo za izgradnjo šol, kar pa je pogostokrat težko uresničljivo. Vsi ti dejavniki, poleg tega pa še ujme, ki prinašajo lakoto in vsip otrok v šoli, onemogočajo vzpostavitev ter nemoteno funkcioniranje šolskih sistemov. Mladi, ki izpadejo iz sistema izobraževanja oziroma vanj sploh niso vključeni, so prepuščeni ulicam (npr. v Braziliji) oziroma se priseljujejo v večja mesta, kjer zaradi velike brezposelnosti pogostokrat ne uspejo dobiti dela in postanejo del t.i. divjih predmestij, kjer se širi kriminal (npr. Kongo). Možnosti redne zaposlitve so na sploh v državah tretjega sveta zelo majhne, plače tistih, ki dobijo delo (npr. delo na plantažah), pa izjemno nizke in velikokrat ne zadostujejo za preživetje številčnih družin.

Številčno obsežen najrevnejši del prebivalstva (npr. na Madagaskarju se je povzpel do 70 % vseh) velikokrat nima svoje zemlje, ker jo v stiskah za preživetje proda bogatejšim in sicer po nizkih cenah, nato pa je ne more več odkupiti nazaj, niti je ne obdelovati. Po drugi strani, je neurejeno tudi samo področje lastništva. Ljudje nimajo uradnih dokazil in državne oblasti jim zato poskušajo odvzeti zemljo ali ljudi skupaj z zemljo prodati najbogatejšim (primer Indijancev).

V neugodnih gospodarskih razmerah manj razvitih držav, kjer so cene na trgu povsem primerljive z evropskimi, se ljudje kljub neprimerljivim plačam na različne načine bojujejo za svoje preživetje. Ženske se prisilno prostituirajo, v mestih se oblikujejo kriminalne združbe. V Kambodži družine zaradi nezmožnosti preživetja prodajajo svoje hčere na Tajsko, in sicer za ceno od 100 evrov dalje, tam pa dekleta spolno izkoriščajo v okviru množičnega turizma. (intervju s Stanetom Kerinom)

Vsi misijonarji poročajo o velikem naraščanju števila prebivalstva, kar pripisujejo predvsem vnašanju zdravil v te države (s strani držav kolonizatorok, humanitarnih organizacij ipd.). S porastom števila ljudi pa narašča tudi revščina. K slednjemu pripomorejo tudi vplivi oziroma ostanki mnogoženstva, pri čemer ima moški otroke z večjim številom žensk, vendar pa za razliko od preteklosti sedaj ne zmore poskrbeti za vse svoje otroke (preživi jih namreč večje število). Tako ostajajo mame same z otroki, v primeru da pa tudi te umrejo bodisi na porodu

bodisi zaradi bolezni, ostajajo otroci prepuščeni sami sebi. Rodbinske vezi, ki so nekoč poskrbele za vse člane v svojem klanskem rodu, v spremenjenih razmerah pogostokrat povzročajo ovire. Nekdo, ki se zaposli, mora svoj zaslužek deliti z vsemi člani svojega klana, podobno tudi tisti, ki zasede pomemben položaj. Tako se po eni strani posameznik težko osamosvoji, po drugi strani pa ljudje ne odobravajo, da so tisti, ki imajo v rodu pomembnega funkcionarja deležni večjih ugodnosti. Poleg tega pa klanske razprtije povzročajo, da tisti, ki se izobrazijo in uspejo zasesti pomembne položaje, ne dobijo podpore s strani drugih klanov (npr. učitelj domačin ni deležen odobravanja s strani drugih klanov in tudi ne dopuščajo, da bi ta šolal njihove otroke; podobno je z zdravnikom domačinom).

Naraščanje števila prebivalstva je povezano tudi z gosto naseljenostjo (npr. v Burundiju in Ruandi je na območju v velikosti Slovenije od 8 do 10 milijonov prebivalcev), ki poleg izkoriščanja in nerazvitosti države same, vpliva na razširjenost revščine. Pri izkoriščanju pa ne gre samo za posledice kolonizacije, temveč tudi za zelo majhen odstotek domačinov, ki se bogati na račun revnega prebivalstva (intervju s Stanetom Kerinom).

Misijonarji pogostokrat poročajo tudi o neurejenih političnih razmerah. V Kongu vladajo vojne razmere, na Slonokoščeni obali vladajo napetosti zaradi prevzema politične oblasti, podobno tudi na Madagaskarju. K vojnim nemirum pa velikokrat prispevajo najvplivnejše države sveta, kot so npr. ZDA, Kitajska ipd. Najrevnejše države so zanje privlačne zaradi naravnih bogastev, pri čemer se velesile ne poslužujejo direktnih napadov nanje, temveč nasprotno med prebivalstvom, ki je običajno plemensko razdeljeno, zanetijo spore, države oskrbujejo z orožjem, poleg tega pa podkupijo politične oblasti, da konfliktnih razmer ne uredijo. Vpliv velesil se v manj razvitih državah kaže v prevladujočih denarnih valutah, v razširjenem oskrbovanju trga z njihovim trgovinskim blagom ter financiranju gradenj (npr. vladnih objektov, cest, železnic ipd.).

Korupcija je nasploh zelo razširjena in prispeva k ohranjanju najrevnejših v položaju nemoči (npr. policija je podkupljena in ne posega v težave izkoriščanja Indijancev).

Dodatne težave ljudem predstavljajo naravni dejavniki, kot so vulkanska območja, obdobja suš in poplav, ki uničujejo letne pridelke, nerodovitna zemlja ipd.

Neizobraženost skupaj z ostanki animizma ljudi ohranja v pasivnosti predvsem, kar se tiče bolezni. Ljudje namreč še vedno verjamejo, da so za malarijo, aids ipd. krivi slabi duhovi in takšno prepričanje jih zadovolji. Misijonarji poročajo o tem, da ne zadostuje zgolj informiranje ljudi, kajti njihova prepričanja so trdno zakoreninjena in se počasi spreminjajo.

Skupna značilnost manj razvitih držav so tudi njihova kulturna razmišljanja, ki niso usmerjena v dolgoročno načrtovanje, temveč ravno obratno. Ljudje so usmerjeni na sedanost, na trenutno preživetje. Tako ne razmišljajo o varčevanju in načrtovanju prihodnosti, ampak svoje še tako majhne prihranke zapravijo ob prvi priložnosti in si npr. kupijo katerega od sodobnejših proizvodov (npr. tv, mobitel) oziroma jih namenjajo zabavam (npr. karnevali), četudi to pomeni, da jim bo v prihajajočih dneh zmanjkalo denarja za prehrano.

Drug vidik delovanja misijonarjev je t.i. misijonski kontekst, kjer so misijonarji poročali o organiziranosti misijona, načinu delovanja ipd. 83,3 % misijonarjev je izpostavilo sodelovanje njihovih misijonov z drugimi organizacijami oziroma ustanovami, pri čemer so bili intervjuvanci sami vključeni v to sodelovanje, ali pa drugi misijonarji z njihovega misijona. Ustanove, s katerimi so sodelovali, so bile državne institucije (npr. sodelovanje s šolskim ministrstvom, ki je skrbelo za šolske programe in plače učiteljev v tistih šolah, ki so jih vodili misijonarji), ali pa mednarodne nevladne humanitarne organizacije (npr. Unicef, organizacija zdravnikov brez meja, organizacija italijanskih prostovoljcev ipd.), pa tudi verske institucije (npr. protestantska cerkev). Poleg nujnosti sodelovanja z drugimi pa so misijonarji izpostavili tudi neučinkovito sodelovanje v smislu, da se sodelujoča humanitarna organizacija v primerih lakote ni odzvala pravočasno na prošnje po pomoči, ali pa da so nevladni humanitarni delavci, s katerimi so sodelovali, spolno izkoriščali mlada dekleta.

Sami misijoni stojijo med tamkaj živečo skupnostjo ljudi, so kot nekakšni centri, kamor prihajajo ljudje bodisi zaradi pomoči bodisi zaradi organiziranega izobraževanja in druženja. Tu so namreč običajno zdravstveni dispanzer, šola ipd. Poleg t.i. centra, ki je zaradi varnosti običajno tudi fizično ograjen ali pa ima organizirano varovanje, ima misijon tudi svoje podružnice, kajti območja, ki jih pokrivajo, so običajno zelo velika.

Delujoči so hierarhično razdeljeni, in sicer so od zgoraj navzdol najprej škofje, potem duhovniki oziroma tudi drugi posvečeni misijonarji, laiški misijonarji, katehisti in drugi pomočniki na misijonu. Škofje so tisti, ki načrtujejo okvirni program delovanja na misijonih, duhovniki ter drugi posvečeni misijonarji pa se potem v skladu z obstoječimi možnostmi odločajo, kako in v kakšni meri bodo načrtovano realizirali. Posvečeni misijonarji se o delu navadno pogovorijo skupaj z laiški misijonarji, običajno se skupaj tudi odločajo, v nekaterih primerih pa so se laiški misijonarji odločali tudi sami (npr. laiški misijonar, ki je deloval na zdravstvenem in šolskem področju, je imel sam nadzor nad financami za omenjena področja in se je tudi samostojno odločal o porabi denarja; podobno tudi laiški misijonar, ki je bil glede

dela bolj prepuščen samemu sebi). Narodnostna sestava misijonarjev je običajno zelo različna. Laiški misijonarji so v treh primerih izpostavili tudi nespregledanje s strani obstoječe misijonske skupnosti ali pa predhodnih misijonarjev.

Sestanki in dogovori so v okviru misijona potekali na več ravneh, in sicer na škofijski ravni (to so bila manj pogosta srečanja), na ravni misijona in sicer skupaj z vsemi delujočimi na misijonu, pa tudi ločeno laiški misijonarji in posvečeni misijonarji posebej. Na srečanjih je potekalo načrtovanje, pregled preteklega dela, včasih pa tudi pogovori o osebnih stiskah misijonarjev.

V primerih, ko je bilo v isti državi več misijonov, so bili misijonarji povezani prek radijske postaje.

Misijoni delujejo samostojno in neodvisno od Cerkve na Slovenskem, kar se tiče načina delovanja. Tako tudi Misijonsko središče Slovenije nima nobenega vpliva, razen da od misijonov zahteva poročila o porabi darovanega denarja. (intervju s Stanetom Kerinom)

Zelo malo so misijonarji povedali o financiranju misijonov. V okviru misijonskih dejavnikov se je na področje sredstev nanašalo najmanj izjav, in sicer le dober odstotek (1,1 %). Kot že omenjeno, se misijoni financirajo preko dobrotnikov, pri čemer večinoma prevladujejo posamezniki, in sicer iz različnih držav. Prej omenjena neenotnost o porabi denarja pa je bila npr. izrazita v primeru, ko sta slovenski misijonarki menili, da je potrebno dobrotnike obveščati o porabi denarja, medtem ko se bili preostali misijonarji prepričani, da se ga lahko porabi za kakršne koli namene.

Za finančno pomoč misijonom na področju Slovenije skrbi tudi Misijonsko središče Slovenije, ki vodi botrstvo (dolgotrajna finančna pomoč posameznika pri izobraževanju konkretnega otroka), se prijavlja na razpise ministrstev (npr. na področju pomoči obolelim za aids), poleg tega pa organizira tudi različne dobrodelne akcije, kjer se zbira denar za konkretne namene. (intervju s Stanetom Kerinom)

Nameni misijonarjev, zakaj so se ti odločili za delovanje v misijonu, so zelo raznoliki. Tri misijonarke (25 %) so označile svojo odločitev kot božji klic (od tega dve laiški misijonarki), 33 % jih je govorilo o želji, ki se je pojavila že dolgo pred odhodom, le da so jo realizirali kasneje. Eden od misijonarjev je označil svojo odločitev kot nenadno željo, ki ga je povsem prevzela, eden od laiških misijonarjev pa je pred samim delovanjem kratek čas pomagal na misijonu in so ga zelo navdušili tamkajšnji ljudje ter kraj. Nek laiški misijonar pa se je odločil

za misijone, ker so se mu zdeli dobra priložnost, da lahko poleg nudenja pomoči obišče Afriko in obenem ne zapravi preveč denarja.

Misijonarji odhajajo v misijone zaradi ljudi, katerim poskušajo pomagati, prikazati krščanske vrednote ter jih spodbujati, da začnejo samostojno razmišljati in delovati. Za tovrstno delo se ne odločajo zaradi denarja ali ugleda, kar pove tudi dejstvo, da je pravzaprav edini misijonar, ki je javnosti bolj znan, P. Opeka. (intervju s Stanetom Kerinom)

Še večja raznolikost, kot se je pokazala pri namenu delovanja, je očitna na področju znanja oziroma osebnostnih lastnosti misijonarjev. Omenili so sledeče:

- pogum, vztrajnost in potrpežljivost,
- psihično in fizično zdravje,
- znanje jezika,
- zavedanje drugačnega načina življenja; pripravljenost in sposobnost odmisлити lasten način življenja in se prilagoditi novemu,
- raznoliko praktično znanje, ki je potrebno na misijonu (npr. tehnično in zdravstveno znanje),
- različne sposobnosti – npr. komunikacijske, organizacijske, vodstvene ipd.,
- samostojnost,
- biti dober človek,
- sposobnost živeti z drugimi, sodelovati z drugimi,
- predhodne izkušnje s svojega področja delovanja,
- trdna vera,
- biti drugim zgled.

S. Kerinu se zdi na tem mestu poleg osebnostne trdnosti pomembno, da je misijonar nekdo, ki je odprt pri spoznavanju in ne zgolj ozko usmerjen in tog pri razumevanju tuje kulture. V misijone ne sme oditi s podobo o idealnosti, temveč se mora zavedati tudi slabih in težkih stvari, kajti v nasprotnem primeru lahko doživi hude osebne pretrse. (intervju s Stanetom Kerinom).

Čas delovanja misijonarjev je daljši predvsem pri posvečenih misijonarjih, in sicer od 10 pa do 30 let, medtem ko je pri laičkih misijonarjih od 1 pa do 12 let. Povprečno število let pri posvečenih misijonarjih je tako 17, 3 pri laičkih pa 4, 4.

Posvečeni moški misijonarji so duhovniki in imajo formalno teološko bogoslovno izobrazbo, medtem ko imata obe sestri redovnici formalno izobrazbo, ki ni teološka, in sicer ima ena naziv zdravstvenega tehnika, druga pa ekonomskega tehnika. Še mnogo bolj raznoliko izobrazbo imajo laiški misijonarji, in sicer so po nazivih sledeče: magister teologije, višja medicinska sestra, frizerka, profesorica glasbene vzgoje, avtomehanik, ki dokončuje študij tehnologije prometa in je bil med drugim tudi vojak, inštruktor v avto šoli ter policist. Pri enem od laiških misijonarjev omenjenega podatka nisem dobila.

Nihče od posvečenih misijonarjev ni bil vključen v organizirane priprave v smislu spoznavanja misijonskega delovanja, njegovih specifičnosti ipd. V času, ko so misijonarji odhajali v misijone, ni bilo namreč nobenih priprav in so bile te pravzaprav prepuščene njim samim. Tako so misijonarji poročali o njihovem lastnem zanimanju, navezovanju stikov z že delujočimi misijonarji, predvsem pa so bili vsi vključeni v jezikovno izobraževanje v tujini. Za razliko od njih je drugače pri laiških misijonarjih, pri katerih je poskrbljeno za predhodne priprave. Gre za dveletni program, ki ga izvaja Misijonsko središče Slovenije in se udeleženci šele po končanju teh dokončno odločijo za odhod v misijone. Kljub temu pa so bili med intervjuvanci tudi takšni laiški misijonarji brez priprav. Vzroka za to sta dva. Eden od misijonarjev je imel teološko izobrazbo, deloval je na Misijonskem središču Slovenije, poleg tega pa je imel tudi že nekaj izkušenj o misijonskem delovanju, zato se mu je zdelo, da ima dovolj znanja in so se mu osebno priprave zdele neprimerne. Drug laiški misijonar se je za odhod odločil tik pred odhodom, tako da ni imel dovolj časa še za priprave. Vedel je, da je njegov namen nuditi tehnično pomoč, ne pa kar koli drugega in na podlagi tega so mu odobrili odhod tudi na Misijonskem središču Slovenije. Priprave se mu pravzaprav zdijo dobre v tem smislu, da se posameznik pripravi na spremenjen način življenja in sliši izkušnje drugih misijonarjev, nikakor pa ne v smislu hipotetičnega reševanja problemov, ki so odvisni od konkretnih okoliščin.

Ena od laiških misijonark je prav tako odšla v misijone v času, ko priprave še niso bile vzpostavljene. Ostalima dvema laikoma, ki sta se udeležila priprav, so se zdele primerne, vendar sta poudarila, da priprave posameznika ne morejo pripraviti v celoti, ampak so le del tega, kar posameznika čaka v misijonu in so zato poleg teh priprav pomembne tudi osebne priprave. Na splošno se zdijo misijonarjem priprave pomembne, da posameznik spozna, ali si zares želi iti, ali je misijonstvo njegovo življenjsko poslanstvo ali je le krajša življenjska izkušnja, pa tudi na kakšen način bi lahko pomagal, in ali sploh na katerem misijonu

potrebujejo takšen profil človeka, kot je on sam. Posamezniki naj bi tako v okviru priprav spoznavali realno življenje v okoljih, kjer delujejo misijonarji, in se na ta način tudi osebnostno pripravili na spremenjen način življenja.

Zdajšnje razmere na področju priprav posvečenih misijonarjev so še vedno slabe, sploh kar se tiče priprav duhovniških misijonarjev, medtem ko naj bi redovniki in redovnice bile glede tega na boljšem, saj naj bi imeli nekakšne lastne priprave. (intervju s S. Kerinom)

Misijonarji so izrazili naslednja splošna spoznanja in prepričanja:

- misijonar mora spoštovati tujo kulturo in jo spoznavati, kar včasih traja dolgo (mnenje 50 % vseh misijonarjev od tega pol laiških in pol posvečenih misijonarjev), poleg tega pa se mora zavedati tudi svojega lastnega razumevanja (33,3 %vseh misijonarjev);
- pomemben je misijonarjev zgled in pa vrednote, ki naj bi jih uresničeval v svojem življenju (prepričanje 33,3 % vseh misijonarjev, pri čemer so to večinoma laiški misijonarji);
- misijonar mora biti v misijonu zaradi ljudi in jih imeti rad (25 % misijonarjev);
- tisto, kar bi ljudem omogočilo boljše življenje, je večja medsebojna odgovornost, odgovornost za družinsko življenje, izobraževanje in možnosti, da bi se lahko ljudje preživljali na način, da bi ohranjali svojo kulturo, razvoj kmetijstva, vzgoja staršev in otrok ter skrb države za zagotavljanje osnovnih življenjskih pogojev (mnenje 50 % misijonarjev, od tega večina laiških misijonarjev);
- glede misijonarjev samih so intervjuvanci prepričani, da ti prispevajo k spremembam, vendar je za to potreben čas, poleg tega pa so to bolj spremembe, ki niso usmerjene v spreminjanje velikih struktur; misijonarji morajo nuditi pomoč vsem potrebnim, ob tem pa ne delovati tako, da ljudje postajajo odvisni od njih, ampak tako, da so oni sami zamenljivi; misijonarji mnogim ljudem omogočajo preživetje, poleg tega pa težijo k temu, da se ljudje osamosvojijo, vračajo jim cenjenost in jih spodbujajo k ohranjanju identitete; to, da se misijonar nauči jezik ljudi in z njimi brez težav vzpostavlja stike, še ne pomeni, da se je vživel v tujo kulturo in da je ljudem blizu; misijonar je poklic celega življenja; misijonar ne sme imeti pretiranih pričakovanj, poleg tega pa včasih tudi ne more sprejeti popolnoma vseh stvari v zvezi z drugo kulturo; za misijonarja je težko spoznanje, da bodo ljudje po njegovem odhodu zmogli naprej tudi brez njega;
- glede njihovega delovanja misijonarji menijo, da včasih ljudem ni mogoče pomagati, vendar pa da je najmanj, kar lahko misijonar naredi v vsakem primeru to, da ljudem nameni prijazno besedo in nasmeh; ljudem se pomaga na pravi način takrat, ko ti pomoči ne

zlorabijo; ljudem ni mogoče zgolj dajati stvari, včasih je potrebno do njih postaviti tudi določene zahteve; misijonar ne more delovati zgolj po svoji glavi; misijonar kljub temu, da dela dobro, še vedno ostaja tujec;

- misijonarji so spoznali, da si ljudje v manj razvitih državah ne upajo odkrito izražati svojega osebnega mnenja in da pogostokrat zanikajo svojo identiteto; včasih pričakujejo zgolj materialno pomoč, za druge vrste pomoči pa večkrat niso tako dojemljivi; ljudje včasih ne razumejo pomena izobraževanja in tam, kjer je nizka vključenost v izobraževalni sistem, se revščina bolj povečuje; ljudje včasih počnejo za nas nerazumljive stvari (npr. smrtno kaznujejo svojega otroka); ne glede na velike kulturne razlike imamo ljudje določene skupne osnovne potrebe; ljudje v manj razvitem svetu delujejo veliko bolj previdno, ker nimajo občutka sigurnosti in varnosti; od sodobnih stvari prevzamejo tisto, kar je po njihovem mnenju zanje dobro (npr. tv, telefoni ipd.); Evropejci smo za ljudi iz manj razvitih držav veliki bogataši;
- v zvezi s financiranjem sta laiška misijonarja prepričana, da je odgovornost misijonarjev, da dobljen denar porabijo v skladu z nameni ter da je potrebno dobrotnike obveščati o porabi ne glede na to, ali to zahtevajo ali ne.

Za razliko od teh predvsem ateističnih prepričanj pa so intervjuvanci izrazili tudi verska, in sicer takšna, ki so v skladu s prepričanji verskih institucij in so zato ideološka. Pri tovrstnih prepričanjih so prevladovali posvečeni misijonarji, izrazili pa so sedeče:

- verniki naj bi sami začutili potrebo po urejanju zakonskega življenja;
- misijonsko delo bo vedno in tudi kjerkoli aktualno; o tem govori že Jezus v svojem izročilu;
- združevanje ljudi v gibanja in občestva je zamisel svetovne cerkve;
- če ima misijonar rad ljudi in jim želi dobro, potem tudi deluje dobro;
- v misijone je potrebno stopiti z razlogom deliti ljubezen in sprejemati druge kot svoje brate, v tem primeru pa se tudi samo od sebe pokaže, kaj je potrebno storiti;
- da bi ljudje lahko spoznali Jezusa, ki je edina popolna resnica, jim je najprej potrebno zagotoviti dostojanstvo (dati hrano, obleko ipd.), kar je zapisano že v Svetem pismu;
- oznanjevanje je potrebno z dejanji, ne samo besedami;
- misijonarji, ki so redovniki in redovnice, so doma, v katero koli svojo skupnost na svetu vstopijo;
- laiški misijonarji in prostovoljci lahko opravljajo povsem isto delo, vendar pa se med sabo ločijo po tem, da laiški misijonarji oznanjajo Jezusa s svojim življenjem in delovanjem;

- Cerkev ne pristaja na kontracepcijo in abortus, zato misijonarji delujejo na tem področju predvsem z osveščanjem.

Kot je razvidno, pri misijonarjih prevladujejo splošna spoznanja, ki se v glavnem nanašajo na spoznanja o njihovem delu oziroma načinu dela, kar pa je po drugi strani tudi v skladu z izraženimi ideološkimi načeli, ki govorijo o pomembnosti delovanja z zgledom in konkretnimi dejanji. Z ideološkim prepričanjem se ujema tudi odsotnost raziskovanja, saj naj bi se vzporedno z ljubeznijo potemtakem samo od sebe pokazalo, kaj je tisto, kar je potrebno storiti. Podobno se pojavlja povezanost ideoloških načel in delovanja tudi pri organiziranju socialnih omrežij in svetovalnem delu na zdravstvenem področju (še posebno kar se tiče kontracepcije, aidsa in abortusa).

Po skupnem številu izjav izstopajo trije misijonarji, ki imajo tudi določene podobnosti. Vsi so laiški misijonarji z visokimi frekvencami izjav na področjih misijonskega konteksta, dva izmed njih pa tudi na področju vlog. Slednja dosegata višje vrednosti pri konkretni pomoči in pri metodi dela s posameznikom. Ta dva laiška misijonarja sta delovala na različnih področjih, kot so izobraževanje, zdravstvo, materialna pomoč ipd. Sicer pa omenjeni trije laiki dosegajo tudi najvišje vrednosti frekvenc pri skupnostnem delu, katerega značilnost je sprejemanje tako s strani skupnosti kot misijonarjev samih. Tako je mogoče reči, da so laiški misijonarji, ki so delovali nekoliko več skupnostno, večkrat nastopali v vlogi oskrbovalca in svetovalca v okviru nujenja konkretne pomoči v primerjavi z drugimi misijonarji.

Trije misijonarji z najnižjo vrednostjo skupnih frekvenc so vsi moškega spola. Delujejo oziroma so delovali skupnostno, niso pa uporabljali metode dela s posameznikom in skupino. Nizke so tudi njihove frekvence na področju vlog ter nujenju pomoči. To ne pomeni, da pomoči niso nudili, ampak da so delovali na manjšem številu področij in so zato tudi nastopali v manjšem številu vlog.

5 SKLEPI

Ugotovitve opravljene kvalitativne raziskave misijonskega delovanja so naslednje.

- o Misijonsko delovanje je usmerjeno predvsem v nudenje pomoči, manjši pa je poudarek na evangelizaciji in utrjevanju cerkvene skupnosti (tako skupnosti vernikov kot institucije), kar lahko kaže na približevanje misijonskega dela humanitarnemu delovanju drugih nevladnih organizacij.
- o Pri delovanju misijonarjev prevladuje nudenje konkretne pomoči, in sicer materialne - finančne pomoči, s katero misijonarji omogočajo ljudem šolanje, bolnišnično oskrbo ali pa denar namenjajo gradnji objektov; poleg finančne pomoči je pogosta tudi pomoč v obliki hrane, v okviru nematerialne pomoči pa prevladuje formalno in neformalno izobraževanje ter zdravstvena pomoč.
- o Dejavnosti s področja utrjevanja cerkvene skupnosti večinoma opravljajo redovniški duhovniki, med laičnimi misijonarji pa samo ženske.
- o Prevladujoča je skupnostna metoda dela, in sicer v smislu, da se na dejavnosti s področja skupnostnega dela ljudje odzivajo s sprejemanjem, obenem pa tudi misijonarji upoštevajo načela sprejemanja druge kulture in se zavedajo lastnega pogleda.
- o Najpogostejše ovire misijonarjev so povzročene z njihove strani ter posameznikov, skupin, skupnosti in kulture, pri čemer so pogostejše te ovire izpostavili laični misijonarji, ki so tudi večkrat poročali o slabših odnosih v misijonski skupnosti;
- o Med najbolj zastopanimi vlogami misijonarjev so oskrbovalna in svetovalna, kar skupaj z majhno zastopanostjo organizacijske pomoči kaže na njihovo manjše delovanje organiziranja socialnih omrežij in krepitev skupnosti.
- o Družbeni kontekst delovanja misijonarjev kaže na kompleksnost težav; bistvene značilnosti teh držav so revščina, brezposelnost, visoke cene na trgu, bolezni, povezane z revščino,

nizka stopnja izobraženosti, plačljiva in nedostopna zdravstvena pomoč, klanske razprtije, ki onemogočajo napredovanje posameznikom, močno povečano število prebivalstva, interesi velesil, politični nemiri ipd.

- o V okviru misijonskega konteksta so bistvene naslednje značilnosti: delovanje misijona na obširnih geografskih območjih, hierarhična ureditev misijonarjev, njihovo skupno dogovarjanje in odločanje glede dela, delovanje misijonarjev v centru in njegovih podružnicah, financiranje preko dobrotnikov, kar pa niso izpostavili kot bistveno težavo oziroma oviro.
- o Bolj kot formalna izobrazba je pomembno njihovo znanje, spretnosti in osebnostne lastnosti in sicer pogum, potrpežljivost, odprtost v smislu sprejemanja drugačnosti, zavedanje lastnega pogleda na življenje ipd., sposobnost skupnostnega življenja in delovanja, osebnostna trdnost, fizično zdravje, poznavanje svojega področja dela ipd.
- o Noben od posvečenih misijonarjev ni bil vključen v organizirane priprave pred samim delovanjem, ampak so se le jezikovno izobraževali; za laiške misijonarje obstajajo dvoletne priprave in polovica intervjuvancev, ki se je udeležila teh, jih je ocenila kot primerne.
- o Povprečen čas delovanja intervjuvanih misijonarjev je veliko daljši od povprečnega časa laiških misijonarjev, in sicer za prve 17,3 za druge pa 4,4 leta.
- o V okviru intervjujev so prevladovala splošna spoznanja misijonarjev, ki so jih pridobili na podlagi izkušenj, in se nanašajo na spoštovanje, delovanje z zgledom, nudenje pomoči vsem potrebnim, spodbujanje ljudi k aktivnemu reševanju njihovih težav, pomoč tudi v smislu postavljanja določenih zahtev, ne le dajanja, prijazen odnos, ki ljudem pomeni veliko tudi takrat, ko jim ni mogoče pomagati drugače ipd.
- o Misijonarji so izrazili tudi nekatera ideološka prepričanja, ki pomembno vplivajo na njihovo delovanje in sicer prednost pri zagotavljanju dostojanstva ljudi, torej konkretnega delovanja pred besednim oznanjevanjem, delovanje iz ljubezni, ki omogoča, da se določene potrebe pokažejo same od sebe (odsotnost raziskovanja) ter svetovalni način dela na področju abortusa in kontracepcije.

6 PREDLOGI

Na podlagi ugotovitev o misijonski dejavnosti se mi zdijo pomembni naslednji predlogi:

- spodbujanje raziskovanja delovanja misijonarjev, kar je verjetno s strani misijonarjev pogosto težko izvedljivo, vendar pa bi bilo potrebno k raziskovanju povabiti druge, ki jih zanima tovrstno delovanje;
- izobraževanje misijonarjev na področju socialnega dela npr. seznanjanje o možnostih skupnostnega delovanja, o organiziranju socialnih omrežij ipd.;
- vzpostavitev organiziranih priprav tudi za posvečene misijonarje, kar bi posredno vplivalo tudi na kvaliteto odnosov v med samimi misijonarji;
- pomoč Rimskokatoliške cerkve in drugih akterjev misijonarjem na področjih, kjer jo po njihovem mnenju potrebujejo, in sicer pri pridobivanju materialnih sredstev, pri organiziranju projektov in storitev v skupnosti, pri povezovanju z drugimi (tudi nekatoliškimi misijoni in drugimi laičnimi humanitarnimi organizacijami) ipd.;
- stremljenje Rimskokatoliške cerkve k spodbujanju avtonomije misijonarjev in ne k nalogi izgrajevanja in utrjevanja katoliških institucij v nekatoliških okoljih.

7 LITERATURA

1. Dominelli, Lena. 2007. Težave z neoliberalizmom. Enakost, neenakost in država blaginje. V: Barbara Debeljak, Mojca Urek (ured.), Tretji kongres socialnega dela: Socialno delo za enake možnosti za vse. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
2. Dragoš, Srečo. 2006. Dobrodelnost: solidariziranje ali nadzorovanje? V: Zaviršek Darja, Leskošek Vesna (ured.), Zgodovina socialnega dela v Sloveniji: med družbenimi gibanji in političnimi sistemi. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
3. Dragoš, Srečo. 2007. Temeljne metode in vloge socialnega dela. Ljubljana: FSD (neobjavljeno gradivo).
4. Dragoš, Srečo. 2008. Ideologizacija dobrodelnosti. *Socialno delo*, let. 47, št. 1 /2: 23–36.
5. Ferenc, Manica. 2008. »Čim več imamo, tem bolj smo si odtujeni!«. *Družina*, let. 57, št. 27: 8.
6. Golavšek, Martina. 2002. Prispevek Don Boskovega preventivnega modela k praksi socialnega dela v skupnosti: diplomska naloga visokošolskega programa. Ljubljana.
7. Hiti, Vesna. 2004. Ljubezen, kažipot k Bogu. *Misijonska obzorja*, let. 18, št. 6: 6.
8. Hočevār, Ksenija. 2006. Otroci še vedno umirajo od lakote. *Družina*, let. 55, št. 43: 10)
9. <http://www.missio.si/madagaskar/>, 19. 6. 2009.
10. <http://www.razsodisce.org/razsodisce/>, 11. 5. 2009.
11. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Redovnik/>, 12. 5. 2009.
12. Jert, Tina. 2005. Poklicanost laika in njegovo udejstvovanje v misijonu. Ljubljana: diplomska naloga.
13. Kerin, Stane. 2007. S srcem za človeka; Ruanda – Burundi, Madagaskar, Kambodža, Brazilija (DVD). Ljubljana: Misijonsko središče Slovenije.
14. Kerin, Stane. 2008. Mozaik upanja. Zambija (DVD). Ljubljana: Misijonsko središče Slovenije.
15. Kolar, Bogdan. 1998. Na misijonskih brazdah cerkve: oris zgodovine slovenskega misijonstva. Celje: Mohorjeva družba.
16. Koncilski odloki: konstitucije, odloki, izjave, poslanice 2. vatikanskega vesoljnega cerkvenega zbora (1962–1965): slovenski prevod s splošnim uvodom in posebnimi uvodi k posameznim dokumentom. 1980. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.
17. Leskovec, Vladimira. 1996. Socialno delo in misijoni v Indiji in na Tajskem: diplomsko

delo. Ljubljana.

18. Leskošek, Vesna. 2005. Globalne neenakosti. *Socialno delo*, let. 44, št. 4/5: 24 –249.
19. Mesec, Blaž. 2007. Metode raziskovanja v socialnem delu II. (Študijsko gradivo 2. izdaja). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
20. Mesec, Blaž. 2003. Navodila za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita (Četrta, popravljena in dopolnjena izdaja). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
21. Nared, Matija. 2001. Malgaška Cerkev in slovenski misijon ter humanitarno-socialno delo Petra Opeke: diplomska naloga. Ljubljana.
22. Nared, Matija. 2004. Ko ni drugega kot upanje. *Misijonska obzorja*, let 18, št.6: 9)
23. Ngozi Kalagbor, Linda. 1986. High-lights of the trends, events, and problems, of social welfare in African countries : first degree thesis. Ljubljana: L. Ngozi Kalagbor.
24. Ocvirk, Drago. 1992. Od misijonstva k evangelizaciji. *Bogoslovni vestnik*, let. 52, št. 3: 170.
25. Ocvirk, Drago. 1998. Oznanjevalci evangelija za svoj čas: misijonski simpozij pri sv. Jožefu nad Celjem 14. novembra 1996. V: Drago Ocvirk (ured.), Zbornik misijonskega simpozija. Ljubljana: Misijonsko središče.
26. Ocvirk, Drago. 2000. Misijoni: antropološki in teološki pristop: študijsko gradivo za leto 1999–2000. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta.
27. Ocvirk, Drago. 2000. Misijoni. *Naša luč*, let. 49, št. 8: 9.
28. Ocvirk, Drago. 2002. Skrb za misijonarje. *Misijonska obzorja*, let. 17, št. 1: 2.
29. Ocvirk, Drago. 2003. Oznanjevanje in solidarnost. *Misijonska obzorja*, let. 18, št. 4: 2.
30. Ocvirk, Drago. 2004. Misijoni I: antropološki pristop. Ljubljana: Teološka fakulteta.
31. Ocvirk, Drago. 2004. Misijonska pastorala. *Misijonska obzorja*, let. 19, št. 1: 2)
32. Ocvirk, Drago. 2005. Delo za misijone: nova oblika evangelizacije. *Cerkev v sedanjem svetu*, let. 39, št. 6: 227 –229.
33. Ocvirk, Drago. 2005. Misijoni - priložnost za novo evangelizacijo. *Misijonska obzorja*, let. 19, št. 5: 2.
34. Ocvirk, Drago. 2006. Misijoni - povezovalci človeštva: krščansko misijonstvo v univerzalizaciji človeštva: antropologija misijonov. Ljubljana: Družina: ZRC TEOF.
35. Ocvirk, Drago, 2006. Prav vse iz božje ljubezni. *Misijonska obzorja*, let. 20, št. 5 = 112: 2.
36. Ocvirk, Drago. 2006. Srečevanje civilizacij. Primer katoliških misijonov pod strukturnim vidikom. *Bogoslovni vestnik*, let. 66, št. 4: 515–527.

37. Ocvirk, Drago. 2007. Obilje poklicev: pomanjkanje sredstev za žetev: pogovor z misijonskim škofom Christopherjem Cordonejem. *Družina*, let. 56, št. 42: 2.
38. Ocvirk, Drago. 2007. Čas slovesa, zahvale in zvestobe. *Misijonska obzorja*, let. 21, št. 4 = 117: 2.
39. Ocvirk, Drago. 2007. Revščina ni ovira za misijonsko pomoč. *Misijonska obzorja*, let. 21, št. 5 = 118: 2.
40. Ocvirk, Drago. 2008. Pojdite, pojdite, ne bojte se! *Družina*, let. 57, št. 42: 3.
41. Ocvirk, Drago. 2008. Nove predružačene oči. *Misijonska obzorja*, let. 22, št. 4 = 123: 2.
42. Ocvirk, Drago. 2008. Božja ljubezen – delo za misijone. *Misijonska obzorja*, let. 22, št. 5 = 124: 2.
43. Ocvirk, Drago. 2009. Čeprav ateist, verjamem, da Afrika potrebuje Boga. *Misijonska obzorja*, let. 23, št. 1: 2.
44. Opeka, Pedro. 2008. Dnevnik spopada: misijonar na Madagaskarju. Celje: Celjska Mohorjeva družba: Društvo Mohorjeva družba, Celovec: Mohorjeva družba, Gorica: Goriška Mohorjeva družba.
45. Pavlič, Jože. 2006. Razširimo misijonska obzorja!: pogovor z v. d. narodnega ravnatelja za misijone dr. Dragom K. Ocvirkom. *Družina*, let. 55, št. 43: 2.
46. Pečnik, Helena. 1996. Misijonarji in njihova socialna dejavnost: izpolnjevanje poslanstva karitas: Ljubljana.
47. Rapoša Tajnšek, P. (2001) Skupnostno socialno delo (Gradivo za predavanje 2001/2002 – 4. letnik). Ljubljana: VŠSD.
48. Retar, Brigita. 2008. Jezusovi služabniki in apostoli: papeževa poslanica na 82. misijonsko svetovno nedeljo. *Družina*, let. 57, št. 42: 2.
49. Štefančič, Bogomir. 1999. Misijonar nagovarja svobodo ljudi. *Družina*, let. 48, št. 42: 9.
50. Šuštar, Alojzij. 1986. Pastoralno teološka vprašanja v misijonih. *Misijonska obzorja*, let. 21, št. 2 (117): 9–10.
51. Urek M, Lešnik. B. 2009. Traps of Humanitarian Aid Views and Experiences of a Village Community in Sri Lanka. Tipkopis.
52. Žigon, Zvone. 2005. Ljudje odprtih src: slovenski misijonarji o sebi. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
53. Žnidarec D., Simona. 2004. Uvod v razumevanje skupnostnega socialnega dela. Delno študijsko gradivo za predmet Skupnostno socialno delo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

8 POVZETEK

Od 17. stoletja naprej misijoni ne označujejo več samo odnosa Boga do sveta, temveč so ti dobili povsem konkreten pomen, in sicer v smislu oznanjevanja evangelija ljudem. Poslanstvo misijonarjev dobiva danes drugačen pomen in se glede na to spreminja tudi način njihovega delovanja. Misijonarji tako niso zgolj tisti posvečeni, ampak je veliko tudi laiških misijonarjev, ki pa v splošnem delujejo v misijonih manj časa kot prvi. Pokristjanjevanje je še vedno delo misijonarjev, vendar pa gre pri tem za poudarek na človekovem dostojanstvu in njegovih pravicah, kar se je pokazalo tudi v raziskavi, saj večji del njihovih dejavnosti obsega prav nudenje pomoči. Misijonarji tako delujejo na različnih področjih, npr. izobraževalnem, zdravstvenem, socialnem, na področju urejanja infrastrukture ipd., pri čemer sodelujejo z različnimi akterji. Kulturne drugačnosti ne razumejo več kot nekaj slabega, kar je potrebno odstraniti, temveč do nje zavzemajo odnos spoštovanja. Odkrito zavračanje in spreminjanje so zamenjali za doseganje sprememb s sodelovanjem in dialogom. Božja ljubezen tako ne ostaja samo nekaj, o čemer bi govorili, temveč jo konkretizirajo v svojih delovanjih in zgledih.

Misijonarji delujejo večinoma v manj razvitih državah, kjer gre za veliko kompleksnost neurejenih razmer, ki se odražajo na vseh področjih. Zavedajo se omejenosti svojega delovanja in zato niso usmerjeni na spreminjanje velikih struktur. Njihova omejenost je najprej v tem, da nimajo takšnih vzvodov, kot jih imajo države, poleg tega pa se srečujejo tudi z raznovrstnimi težavami, pri čemer so največkrat izpostavili težave s strani posameznikov, skupin, skupnosti in kulture ter težave s strani misijonarjev samih, o čemer so največkrat poročali laiki.

Poleg dobrodelnosti, solidarnosti itd. je podobnost misijonov s socialnim delom tudi v metodah dela in pa vlogah, ki jih zastopajo. Najbolj izstopajoča je metoda skupnostnega dela, pri vloga pa oskrbovalna ter svetovalna. Delovanje na socialnem področju pa vidijo misijonarji tudi kot priložnost njihovega nadaljnjega dela, kar pomeni, da se bo praktično in teoretično znanje socialnega dela lahko prenašalo tudi na področje misijonstva.

9 PRILOGE

- Priloga 1:** INTERVJU S SIMONOM (laiški misijonar, Kongo, 2,5 leti)
- Priloga 2:** INTERVJU Z JANEZOM (laiški misijonar, Madagaskar, 5 let)
- Priloga 3:** INTERVJU Z DUŠANOM (posvečeni misijonar, Kongo, 16 let)
- Priloga 4:** INTERVJU S PETROM (posvečeni misijonar, Madagaskar, 30 let)
- Priloga 5:** INTERVJU S PAVLOM (posvečeni misijonar, Slonokoščena obala, 10 let)
- Priloga 6:** INTERVJU Z MARKOM (posvečeni misijonar, Zambija, 14 let)
- Priloga 7:** INTERVJU Z ALENKO (laiška misijonarka, Angola, 1 leto)
- Priloga 8:** INTERVJU S KATARINO (laiška misijonarka, Paragvaj, 3 leta)
- Priloga 9:** INTERVJU Z MARJETO (laiška misijonarka, Madagaskar, 12 let)
- Priloga 10:** INTERVJU S KRISTINO (posvečena misijonarka, Paragvaj, 19 let)
- Priloga 11:** INTERVJU Z MARIJO (posvečena misijonarka, Slonokoščena obala, 15 let)
- Priloga 12:** INTERVJU Z VIDOM (laiški misijonar, Brazilija, 3 leta)
- Priloga 13:** INTERVJU S STANETOM KERINOM
- Priloga 14:** Osnutek vprašanj za intervjuvanje misijonarjev
- Priloga 15:** Osnutek vprašanj za intervju z direktorjem Misijonskega središča Slovenije
- Priloga 16:** Primer kodiranja vsebine intervjuja

Priloga 1: INTERVJU S SIMONOM (laiški misijonar, Kongo, 2,5 leti)

- Kje ste bili v misijonu?

Bil sem v demokratični republiki Kongo, v Gomi, kjer se je zdaj začel genocid. Tu sem bil zdaj nazadnje, ko sem šel v misijone. Prej pa sem bil na Madagaskarju.

- Kako je s tem genocidom? Ali gre pri tem za plemena, ki se že od nekdaj med sabo spopadajo in je sedaj to preraslo v genocid, ali so vzroki za to povsem drugi?

Oni so bili kolonialni narod, sužnji. V bistvu, ta Kongo, kjer sem bil jaz, pa Ruanda... so bili privatna lastnina belgijskega kralja Leopolda. Pred letom šestdesetim letom so prebivalci živeli plemensko življenje, glavno jim je bilo nabiralništvo ipd. Potem pa so prišli pod oblast kolonialistov, Demokratična republika Kongo pod belgijsko oblastjo, Republika Kongo, ki pa je poleg te in je veliko manjša pa pod francosko oblast. Po osamosvojitvi, so belci težko izpustili iz rok Afriko, še posebno Kongo, ki je izredno bogat z minerali, diamanti. V zadnjem času pa je izredno popularna kovina, celo bolj kot zlato, koltam. Ne vem kako se tej reči v slovenščini. To je material iz katerega se delajo čipi za telefone, računalnike... in Kongo je najbolj bogata država s tem materialom. In celotno ozadje vojn od leta 1994 dalje, je umetno narejeno zaradi interesov Amerike, Rusije in Kitajske. Za ozadjem sedanjega genocida so tako Američani. Ljudje potrebujejo denar za hrano, strelivo... in tega ne dobijo v Afriki. Po drugi strani pa predsednika Konga podkupujejo, da ne napoti celotne vojske, ki bi vstavila teh napadov. Če bi se omenjene velesile umaknile, bi prebivalci med sabo dosegli spravo. No, plemena - tujci in hutuji bi se med sabo še nekoliko spopadali, vendar sčasoma bi se spori med njimi zagotovo zgladili. S prodajo rudnin pa si bi verjetno lahko ustvarili tudi povsem solidno življenje. Vendar pa velesile se ne umaknejo, nadaljujejo s svojimi interesi, spopadi pa se nadaljujejo. Američani celo ne potrebujejo vize za Afriko in tako se vojne razmere vzdržujejo. Vpliv Amerike se vidi celo v tem, da je tamkajšnja glavna denarna valuta dolar in nič drugega.

- Koliko časa ste bili v Afriki?

Nazadnje skupaj 15 mesecev, vse skupaj pa dve leti in pol. Kar je kar taka doba, da se težko privadiš nazaj na našo civilizacijo. Za nas je se dosti lažje prilagajati njihovem življenju kot njim našemu načinu življenja. Trenutno je npr. na šolanju v Sloveniji nek Kongončan, ki je sedaj tu eno leto in mu je kar težko osvojiti naš način življenja. Kar se tiče telefona, računalniških igrice ipd. to ja, težje pa je pri drugih stvareh. Afričani imajo namreč zelo zmotno predstavo o Evropejcih. Zanje mislijo, da pobirajo denar na drevesih in da si lahko privoščijo pravzaprav vse. In potem se človek vpraša, od kje jim ta predstava. Konkretno v Gomi, kjer so trenutno vojne razmere, je zelo veliko humanitarnih organizacij in tam je denar, ki se zbira po celem svetu za te ljudi. In tisti ljudje, ki tam delajo nimajo majhnih plač. Sam to konkretno vem, ker sem bil prijatelj ene od humanitarnih delavk, ki je delala skupaj z neko Izraelko za »Double P World«... in ima 10 tisoč evrov plače, ostali njeni sodelavci pa od 5 do 6 tisoč evrov mesečne plače. Ti delavci so tudi zelo izolirani. Jaz sem se npr. nekako zvil z domačini in edina stvar, ki me ločevala od njih, me je polt, pa moj jezik, ki ni bil ravno povsem tekoč. Oni pa so ostajali zelo izolirani, izvajali so le svoje obhode, ko je bilo to potrebno, čez vikende pa so imeli organizirane povsem privatne zabave. Tam je bilo hrane in pijače v potokih, črnci pa imajo to priložnost videti, ko delajo tam kot kuharji, strežniki, taksisti ipd. Tako vidijo ljudi, ki so vsak vikend oblečeni drugače, ki imajo na voljo veliko alkohola.... In od tod jim verjetno tudi ideja, da imamo belci ogromno denarja. Sedaj pa je ta črnski mladenič prišel v Slovenijo in počasi spoznava, da ni vse tako in da moramo povsem običajni ljudje zelo delati, da si prislužimo tisto nekaj denarja za življenje. Seveda je to ena kapljica v morje in to ne spreminja mišljenja vseh črncev, ki mislijo, da tu ljudje vzamemo revijo, si od tam izberemo stvari in jih tudi z lahkoto dobimo.

- Zakaj ste se odločil, da bi postali laiški misijonar?

Po duši sem povsem motorist in sem veliko tudi potoval. Dobil sem idejo, da bi šel v Afriko z motorjem. V tistem času je to storila Bernarda Pulko, pa Zvone Šeruga in Uroš Blažko. Vendar pa jaz nisem bil med tistimi sposobneži, ki bi si lahko pridobil toliko sponzorjev, da bi to lahko izvedel. V druženju s prijateljem pa sem potem spoznal nekega gospoda, ki je zbiral sredstva za misijon na Madagaskarju. Ta gospod naju je nagovarjal naj kaj prispevava, a sva se izgovarjala, da nimava denarja, a vseeno lahko narediva kaj za misijonarje. Neko

soboto, ko smo potem malo preveč popivali, pa je potem prijatelj predlagal, da bi šla v misijone. Nekoliko sem razmišljala in ugotovila, da glede na to, da nimam denarja, da bil šel v Afriko z motorjem, bi pa šel lahko v misijone in bi imel priložnost videti Afriko, poleg tega bi še malo delal in tako sem si rekel zakaj pa ne. Tako sva se odločila, da greva in na ta način prijatelj izpolni obljubo tistemu gospodu, jaz pa da grem poleg za pomoč in si ogledam še Afriko. Navezala sva stike s salezijanci, kjer so naju usmerili na misijon v Gomi. Potem pa so se začele priprave – v smislu dogovarjanja ali prideva zares, ali ne in dogovarjanja, s kakšnim namenom prideva, kot turista ali dejanska delavca na misijonu.

- Kaj pa drugače sta imela kakšne priprave v smislu izobraževanj ipd.?

Midva sva si povsem sama organizirala potrebno, naju pa je misijonar v Gomi Danilo Lisjak nagovoril, naj se poveževa z misijonskim centrom. Vodja misijonske pisarne je bila zelo jezna, ker postopek priprav je tam takšen, da se posameznik priključi skupini Sled, ki se potem redno srečuje in pripravlja na odhod, in sicer 2 leti pred odhodom. Midva pa sva naznanila, da nameravava oditi že čez 3 mesece, kar sploh ni bilo v skladu s temi pripravami. No na koncu, ko je videla najino voljo in željo, je vodja nekoliko popustila in sva se skupini Sled deloma pridružila samo trikrat in to so bile pravzaprav najine priprave. V nadaljevanju pa sva se potem le še dogovarjala s tamkajšnjim misijonarjem, katero orodje prineseva s seboj in to je bilo to.

- Kako pa je bilo s predhodnim seznanjenjem, kako je na misijonu?

Ja, midva sva šla tja z mišljenjem, kar bo pa bo. Težave so bile predvsem zaradi jezika, tako da je pred odhodom prijatelj naredil nekakšen hitri tečaj francoščine, meni pa je enostavno zmanjkalo časa, tako da sem se jezika potem učil kar tam med ljudmi. Pred odhodom sva se še cepila, za vizo pa sva poskrbela v Kongu. Pred odhodom naju je vodja opozarjala na droge in alkohol, kar sva ji zagotovila, da najin namen ni v tem, da odhajava tja pit in se drogirat, ampak dejansko delat, nuditi tehnično pomoč, v primeru da bi morala nuditi socialno pomoč, pa bi se o tem potem dogovarjali na misijonu, vendar, kolikor sam vem, imajo tam zaposlenih kar nekaj italijanskih socialnih delavk.

- Kaj pa ste drugače po poklicu?

Dobro vprašanje. Manjka mi izpit in diploma, da bi bil inženir tehnologije prometa, sicer pa sem začel kot avtomehaničar, nadaljeval kot strojnik, potem policist, pa vojak in poveljnik in na koncu kot inštruktor v avto šoli.

- Kako je poteklo vključevanje v skupnost?

To je odvisno od človeka. Ko sva midva prišla v Afriko, sva že na letališču dobila prijatelje. Zavedala sva se, da midva prihajava tja kot tujca in da se morava podrediti pod njih. Ne biti nad njimi in včasih sprejeti tudi kaj takega, čemur bi se tukaj uprl in nasprotoval. Tam sta nam slovenska misijonarja razkazala vse in naju predstavila. Največji problem je bil jezik, ampak je šlo. Jaz sem se učil tako, da sem si vsak dan na roko napisal nove besede in si jih potem zvečer prepisal na liste, ki sem jih imel nalepljene na stenah v moji sobi. Veliko ljudi - pr. Italijanov tudi pride tja in si ogledujejo »ubogo Afriko« ter pestujejo uboge otročičke, kar je sicer lepo, ampak samo to pač kot pomoč ne zadostuje. Otroci so sicer res ubogi, ker so sirote, vendar se mi v tem pogledu to zdi zgolj neko razvajanje. Ko prebivalci spoznajo, da si prišel tja delat, jim pomagat ter jim pokazati, kako se kakšno stvar dela in da ni tvoj namen njih izkoriščati, te počasi začnejo sprejemati. Sprva sicer le opazujejo, potem pa ko se človek prične z njimi tudi družiti -tudi tako, da greš z njimi po končanem delu skupaj na pivo - povsem sprejmejo. V tem smislu s prijateljem nisva imela težav. Težave sva imela z afriškimi dekleti, ki so v nama kot belcema videle boljše življenje in so se naju pričele oklepali.

- Kateri so tisti najbolj pereči problemi ljudi v Gomi in kako se z njimi soočajo?

Največji problem je neizobraženost. Zelo namreč primanjkuje učiteljev. Drugi velik problem je zagotovo aids, ker vojaki posiljujejo ženske (ti so namreč daleč stran od svojih žena, tudi po 2000 in več kilometrov, in ker nimajo denarja za letalo, potreba po ženskah pa je močna, pride do posilstev), po drugi strani pa se zaradi neizobraženosti prepuščajo moči narave, ki pa je dejansko zelo močna. Oni imajo namreč v naravi, da morajo dati na svet toliko in toliko otrok. Tisti, ki živijo bolj v civiliziranih predelih in se izobražujejo, začenjajo razmišljati, koliko otrok bodo lahko preživeli in izobrazili. Tisti neizobraženi pa o tem ne razmišljajo. Zaradi higienskih in bivalnih razmer pa velikemu številu otrok botrujejo še številne bolezni. Vlada zakon narave, kar pomeni, najmočnejši preživi. To pomeni, da če se v družini rodi otrok, ki kaže znake bolezni, ga zavržejo kot živali in ga ne peljejo zdravniku. Če ima tak otrok srečo in naleti na pomoč humanitarnih delavcev preživi, sicer

pa ne. Zelo velik problem pa je tudi mnogoženstvo, poligamija. Moški ima tako lahko s prvo žensko npr. tri otroke, pa z drugo tri, s tretjo štiri... s šesto pa živi. Vseh teh pet žena morajo same skrbeti za otroke, kar bi pri nas pomenilo, da so mame samohranilke, vendar pa tega pri njih ne poznajo, ker država oziroma sociala pri njih zanje ne poskrbi, ker sploh ni vzpostavljena. Tovarni ni, da bi mame hodile v službe, kar pomeni, da se morajo znajti – same pridelati kaj zelenjave, sicer pa so prepuščene same sebi.

- Kakšne so po vašem mnenju možne rešitve teh problemov?

Izrednega pomena je zagotovo izobraženost ljudi, za kar si prizadevajo tudi tamkajšnje nune. To bi jim prineslo drugačno razmišljanje glede higiene, spolnosti, otrocih ipd. Vendar to je proces, ki poteka zelo počasi. Tudi zaščito npr. uporablja izjemno majhen procent ljudi. Velikokrat sem se o tem pogovarjal s svojimi delavci. Npr. ženska je moškega zapeljala, z njo ima otroka, potem jo zapusti in gre k drugi ženski, vendar pa mora moški v tem primeru z doto odkupiti žensko od njenih staršev, kar pomeni, da gre tudi za breme moža. Če te dote ne more odplačati, je v težavah. Na moje vprašanje temu delavcu, ki se je znašel v takšni situaciji, zakaj ni uporabil zaščite, pa mi je odgovoril, da je to enako, kot bi rožo vonjal skozi polivinilasto vrečko. Za naše razmišljanje je to nerazumljiv odgovor, vendar pa na takšen način razmišljajo tamkajšnji prebivalci. Zakaj bi namreč uporabljal nek pripomoček, ki ga je iznašel belec, če pa to ni naravno. V drugih primerih, ko gre ravno tako za proizvode belcev npr. avto, internet, telefon pa razmišljajo drugače. Te prevzemajo brez zadržkov. Izbirajo na način, ali je nek proizvod belca zelo dober za njih ali pa ne. To so stvari, ki se spreminjajo zelo, zelo počasi.

- Kako pa je z zdravstveno pomočjo?

Zdravstvena pomoč je na voljo, vendar na zelo omejen način. Npr. če gre nekdo v bolnico, mu zaračunajo poseg. To pomeni, da oni ne plačujejo kakšnih zavarovanj, na podlagi katerih bi potem koristili ugodnosti, ampak da si lahko privoščijo bolnišnično zdravljenje tisti, ki ga lahko tudi plačajo. Tisti, ki nimajo denarja, v teh primerih iščejo humanitarno pomoč npr. pomoč zdravnikov brez meja, svetovnih zdravnikov ipd. ali pa se zatekajo k alternativni pomoči vračev, zvarkov, sicer pa so ljudje prepuščeni sami sebi. Celoten pregled v bolnici skupaj z zdravili npr. stane 3 eure, vendar pa je to za njihove razmere zelo drago in si marsikdo težko privošči. 3 eure je na dan plačano dobro delo in celotna plača v tem primeru znaša približno 50 evrov, vendar s tem denarjem lahko družina krije stroške za hrano, v izjemnem primeru pa ostane še za šolanje enega otroka. Šola je namreč plačljiva, približno 1 evro na mesec. To so za naše razmere smešno nizke cene, vendar pa za njihove razmere izjemno težke razmere. Če imajo srečo lahko poiščejo pomoč pri salezijancih, ki imajo tudi šole – osnovne in potem v nadaljevanju poklicne šole in te so brezplačne.

- Kakšne vrste pomoči ste nudil pri svojem delovanju?

Ko sem šel prvič v misijon sem tamkaj nudil fizično pomoč s svojim znanjem strojništva – npr. nameščali smo kotle za kuhanje hrane (za 2000 otrok), popravil sem cisterno za dovažanje vode, usposobil varilsko šolo, v mizarski delavnici sem skrbel za popravilo strojev ali pa za učenje ljudi, kako se dela na strojih. Včasih sem poskrbel za kakšen prevoz – npr. v bolnišnico, ko oskrba v misijonskem dispanzerju ni zadostovala. Vozil sem tudi otroke k jezeru, da smo jih učili plavati, kajti tamkajšnji ljudje kljub temu da živijo v neposredni bližini jezera ne znajo plavati, ker verjamejo, da je v vodi nek duh, ki bi jih utegnil v vodi pokončati. Poleg teh del sem skrbel tudi za kakšna manjša tehnična popravila. Zdaj ob mojem zadnjem odhodu v misijone, pa sem bil odgovoren za cel tehnični sektor, hkrati pa sem bi hišnik, vzdrževalec, delal sem na različnih projektih, bil delovodja – npr. pri postavljanju hiš, napeljava elektrike.

- Kako je potekalo odločanje katerim problemom dati prednost pri reševanju in na kakšen način pri tem pomagati?

Tisti, ki smo bili na misijonu kot prostovoljci, smo dobili navodila za delo s strani salezijancev - duhovnikov. Če se mi je zdelo neko delo bolj nujno od naročenega dela, sem poskušal z duhovniki doseči kompromis. To je včasih uspelo, včasih pa tudi ne. Včasih so tudi oni nas vprašali, kaj načrtujemo. Velikokrat smo se že zvečer s salezijanci pogovarjali o delu naslednjega dne, poleg tega pa smo imeli zjutraj nekakšen jutranji govor, ko so nas seznanili s tem, kaj je bilo prejšnji dan dobro/slabo, kdo pride na obisk in kakšno delo nas čaka. Poleg tega pa smo imeli vsak teden sestanek tudi prostovoljci in takrat smo se med sabo pogovorili, kaj smo naredili, kaj nas čaka, kakšne ideje imamo ipd. Enkrat mesečno pa smo imeli sestanek skupaj prostovoljci in salezijanci.

- Kako pa je z evidentiranjem dela na misijonu?

Poročila, ki se vodijo na misijonu imajo svoj namen predvsem v tem, da se donatorjem, dokazuje upravičenost sredstev, ki jih podarjajo. Da ljudje dejansko vidijo, kako se je porabil denar, ki so ga podarili.

- Kako so se ljudje odzvali na vašo pomoč?

Ljudje tam so še zelo nezaupljivi. Rešili so se sicer kolonializma, sedaj naj bi vladala demokracija, čeprav te demokracije še dolgo ne bodo doumeli, kaj pravzaprav pomeni. Zelo razširjena je tudi korupcija. Vendar pa ko ljudje uvidijo, da jim želiš pomagati in ni tvoj namen v izkoriščanju, se zelo navežejo, tako da se jih je celo težko rešiti in bi iz hvaležnosti podarili še tisto malo, kar imajo. Vse dotlej pa so nezaupljivi in distancirani.

- Na kakšne probleme ste naleteli pri opravljanju svojega dela na misijonu?

Goma je vojno območje in to prinaša številne probleme. Kot prvič sem bil tam bel človek in so me dojemali kot nekoga polnega denarja. Poleg tega je to tudi območje vulkana in ob izbruhu je bilo zalitega več kot polovica mesta. Ko so se ljudje vračali nazaj, so jim humanitarni delavci delili pomoč vse vprek. Ljudje so tako začeli belce dojemati kot take in so tudi od mene pogosto zahtevali vse sorte reči. Sam sem jih v tem primeru napotil v center, kjer jim dejansko lahko nudijo pomoč, sicer pa se jim v veliko primerih lahko tudi pokaže, kako si lahko v določenih primerih pomagajo. Prav ta navajenost na stalno dajanje pomoči, je bil naš velik problem. Ko so zagledali belca, so tako tekle za njim gruče ljudi in od njega zahtevale pomoč. Če jim takoj nisi pomagal, so te tako obravnavali kot sovražnika. Vendar pa če si nekomu nekaj dal, so takoj do tebe prišle gruče ljudi, ki se jih nisi mogel rešiti. Velikokrat je bilo težko komu, ki je zares potreboval pomoč, odreči pomoč, vendar če bi storil to, bi moral pomagati še številnim drugim, kar pa potem preseže dejanske zmožnosti.

Tako sem sam v takšnih primerih rekel, naj pridejo v center, kjer so socialne službe in se jim lahko pomaga. Drug problem je bil v tem, da se je veliko belcev tamkaj šlo razkošno življenje in so zato do belcev imeli odnos v smislu, češ, kaj si se prišel sem pametovat ipd. Meni je pri tem pomagalo, da sem se trudil govoriti njihov jezik, s čimer sem si pridobil njihovo naklonjenost. Poleg tega pa sem si zaupanje pridobil tudi z druženjem z njimi, sem pa na začetku velikokrat slišal govorice: 'Lej beleca, naj nam kupi pijačo' ipd. Poleg tega je v zadnjem času bilo tudi izredno omejeno gibanje zaradi vojnih razmer, obenem pa sem bil tudi bolj opazovan in zaslišan, ali sem vohun, kam grem... še posebno če bi fotografiral. Sam sem bil zadnjih 15 mesecev trikrat v zaporu, vendar pa nikoli po lastni krivdi, ampak zato ker so slikali drugi. Nazadnje sem reševal hrvaške novinarje, ki so prišli snemat dogajanje brez dovoljenja in niso upoštevali tamkajšnjih prepovedi.

- Kako je s predhodnimi pripravami pred odhodom v misijon? So potrebne? Kakšno znanje je potrebno?

Dobro je pred odhodom slišati izkušnje misijonarjev, ki so bili in delali v misijonu, ne pa kakih turistov, ali opazovalcev... Koristno je slišati laike, ki so že bili v misijonu, kaj so počeli, s kakšnimi težavami so se soočali... pri čemer je pomembno, da je pripovedovalec takšen, ki zna izkušnjo posredovati, jo ubesediti. Če pripovedovalec nima teh sposobnosti, s svojo izkušnjo ne more pomagati. Pogovarjanje z ljudmi, ki pa niso bili v misijonu in teoretično ter hipotetično reševanje problemov, ki se utegnejo pripetiti, pa se mi ne zdi smiselno. Vprašanja, kot so, kaj bi naredil v zvezi z alkoholizmom, kaj bi naredil v zvezi z drogami... niso smiselna, ker je njihovo reševanje odvisno povsem od konkretne situacije in okoliščin. Če otroci kadijo travo, ki jo pobirajo po tleh, je nesmiselno pokazati svoj odklonilen odnos do trave na način, da jim pričnem moralizirati, se razburjati in jim prepovedovati. Trave je namreč povsod okrog na pretek in otroci bi se mi mogoče zgolj posmehovali. Podobno je z alkoholom. Jaz jim lahko povem, da ni zdravo piti alkohol, vendar oni si bodo mislili, ti belec si neumen. V tem primeru bi bilo mogoče bolj smiselno, da se seznaniš s tem iz česa pridobivajo alkohol, ga mogoče tudi poskusiš in jim nakažeš, kakšne so posledice, da so za izboljšanje potreba zdravila, ki pa seveda niso zastonj. Na ta način, bi mogoče ljudje začeli razmišljati o tem, kaj je dobro in kaj ne. Gre za to, da so včasih potrebni drugačni prijemi, kot jih razlagajo. Tudi sam bom sedaj skupini pripravnikov spregovoril o svoji izkušnji. Mnogi pri tem poudarjajo, da naj bi pri tem slišali božji klic. Jaz ne govorim o tem, ker ne vem. Lahko je bila tista usodna sobota, ko sem se odločil, božji klic, vendar ne vem. Težko rečem. Delati neko doktorsko nalogo iz tega, kako te je Bog poklical in kako iti v misijon, se mi zdi povsem brez veze. Če se odločiš in imaš namen iti v misijon, je pomembno, da si pogumen, da te ni strah, da domotožje postaviš ob stran in prav tako prijatelje, starše, dosednji način življenja s popolno svobodo... Na takšne stvari se moraš prej »programirati«.

- Ste se pri delovanju na misijonu povezovali tudi z drugimi humanitarnimi organizacijami, delavci...?

Pri delovanju moraš biti povezan z drugimi, kajti če bi misijon ostal izoliran, je zelo težko delovati. Zanašati se zgolj na darove iz Evrope ni mogoče, ker so ti veliko premajhni glede na konkretne probleme in potrebe. Misijon

v Gomi je povezan z organizacijo Vis iz Rima, Karitasom, Misijonsko pisarno, Double P World organizacijo, Rdečim križem, organizacijo, ki nudi medicinsko pomoč, organizacijo Hill Africa, bolnišnico...

- Ste se pri svojem delu opirali na kakšna svoja načela? Katera?

Svoja načela imaš lahko, vendar moraš pri tem vedeti, da ne moreš vedno obveljati z njim. Če sodelavca v delavnici vztrajata vsak pri svojih načelih - npr. eden pri bolj modernih, drugi pri starejših, pride do tega, da vsak misli, da bi bilo edino pravilno, da se naredi po njegovi zamisli in potem pride do sporov, zamer. Jaz konkretno v takšnih situacijah, dovolim, da nek Afričan naredi po svoje, če se mu zdi, da je tako boljše, vendar pa se potem jaz pri tem umaknem. Dovolim, da preizkusi po svoje, ga ne silim sprejemati mojih prepričanj, vendar ga tudi prepustim temu, da sam izkusi odgovornost pri takšni odločitvi. Da sam nosi posledice. Jaz povem, kako bi naredil iz svojih izkušenj, ki sem jih pridobil v Evropi, če pa nekdo iz Afrike želi narediti po svoje, tako kot zna sam, potem mu to dovolim. Mnogokrat potem se ljudje premislijo in poiščemo skupni kompromis. V skrajnem primeru, če kakšen delavec res vztraja pri svojem in bi bila s tem storjena velika škoda, ga odpeljem do misijonarja in se potem tam skupaj pogovorimo. Če pa gre za meni nepoznano stvar, za katero vem, da so tamkajšnji ljudje bolj izkušeni od mene, potem se tudi jaz podredim njim in naredim po njihovo in potem vidimo, kakšen je končni izid, kaj bi bilo boljše. So pa tam ravno tako različni ljudje, različnih karakterjev, eni bolj prilagodljivi, drugi manj.

- Kako veste, da je nudena pomoč, zares tisto, kar ljudje potrebujejo?

Nikoli nisem bil pred dejstvom, da bi moral ljudi spraševati, kaj dejansko potrebujejo. Ko sem bil prvo leto v misijonu, sta me usmerjala misijonarja. Nazadnje ko sem bil v Gomi, pa sem že vedel, kako sistem funkcionira in so me misijonarji dodeli na mesto nekega drugega misijonarja. Vedel sem, kaj je potrebno, da se določeno delo izpelje in so sami delavci imeli toliko vprašanj in bilo je veliko dela, ki smo ga težko dohajali, tako da nisem niti imel možnosti spraševati, kaj potrebujejo. Spodbujal pa sem jih k spraševanju, ker drugače nisem vedel, kaj želijo. Npr. v primeru dela s stroji, da vprašajo, če kaj ne vedo, ker sicer imajo navado, da delajo ne glede na to, da se že kažejo znaki okvar.

- Na koga ste se lahko obrnili v primeru težav?

Prvo leto sem imel ob sebi slovenska misijonarja. Sedaj nazadnje, še posebno zadnje tri mesece pa sem bil bolj prepuščen sam sebi. Tako bi v primerih, ko gre vse narobe, pa še delavci so slabe volje, ker imajo svoje probleme in nisem vedel, kaj bi naredil, potreboval zgolj nekoga, ki bi mi dal oporo v tem smislu, da bi za nekaj časa lahko stvari pustil pri miru, se oddahnil in nadaljeval kasneje. V takih situacijah sem se tako spomnil predvsem na nekega delavca, ki me je znal pomiriti z besedami, češ, kaj se sekiraš, vse se bo uredilo. In res, če sem takrat odložil delo za nekaj časa in nadaljeval kasneje, so se problemi kar rešili.

Priloga 2: INTERVJU Z JANEZOM (laiški misijonar, Madagaskar, 5 let)

- Koliko časa ste bili v misijonu?

Pet let, od 2001 do 2006, ko sem imel prometno nesrečo in od takrat pa sem doma. Drugače pa bi ostal še tam. Ko se mi izboljša zdravje, pa se nameravam vrniti.

- Kje pa ste bili?

Na Madagaskarju in sicer na JV, 800 km od glavnega mesta.

- Kako je potekalo vaše delovanje na misijonu?

Na misijonu sem odgovoren za tehnično pomoč, ne ukvarjam pa se z duhovnimi stvarmi. Imel sem čez lekarno, pomagal sem pri gradnji šol. Zgradil sem kar nekaj šol. Popravljal sem ceste. Kakor se pač znajdeš. Dela je vedno dovolj. Vsak je imel svoje projekte, s tem da smo pomagali drug drugemu. Jaz sem imel svoj denar in sem ga vlagal tja, kamor sem sam hotel. In jaz sem ga dajal v zdravstvo in v šolstvo. Župniki gradijo cerkve, jaz jih nisem. Kadar je kdo potreboval pomoč, sem ga peljal. Ljudem, ki so potrebovali pomoč, sem jih peljal, se dogovoril, velikokrat pa tudi plačal operacijo, zdravniški poseg. Pri nas opravljajo najboljše in nam najbližje operacije 106 km stran. Tako sem jih tja peljal, poskrbel, da so jih sprejeli, jim omogočili prenočišče in pa hrano ter da sem jih šel iskat, ko je bil poseg končan. Ljudje si mnogokrat ne morejo privoščiti operacij, zato sem jih velikokrat tudi plačal. V primeru, da je bila potrebna pomoč na kakšnih kriznih področjih, sem poskušal pomagati tudi na način, da sem dal denar nunam, ki so potem pomagale naprej ljudem. Velikokrat sem ljudem priskrbel sod olja ali sladkorja. Olje je namreč boljše od sladkorja, ki daje energijo in moč le za kratek čas. Olje pa ima veliko več mineralov. Boljše od olja je seveda mleko, vendar če ga ni mogoče priskrbeti, potem je olje tudi v redu. Vedno sem poskrbel, da je bilo na voljo kondenzirano mleko za otroke. Problem je namreč, če umre mama in potem otrok ostane brez hrane. Druga stvar pa je, da so tam ljudje skoraj ves čas nekako na meji podhranjenosti in če ima mama dvojčka, potem zagotovo ni dovolj mleka za dva otroke. Nekateri dajejo mleko v prahu, vendar pa se to mleko v tropskem podnebju ne obnese. Mleko v prahu je narejeno na princip, da se popolnoma izpari voda in ostane le suha snov. Ko se tako mleko meša z navadno vodo, se takoj »zgrize«. To pomeni, da bi ga bilo potrebno za vsak obrok posebej mešati in dajati otroku po žličkah, kar pa se pogosto v praksi ne obnese. Kondenzirano mleko izgleda kot gosto tekoča snov. Gre namreč za mešanico mleka in sladkorja pri čemer je voda izparjena in tako mleko se s ponovnim mešanjem vode ne pokvari. Vendar pa je to drago. Ena embalaža stane dve njihovi dnevni plači.

- Kako je bilo s projekti? Ste jih sami načrtovali?

Glede tega sem bil samostojen. Z drugimi smo se sicer dogovorili, kaj bi delali in kako, potem pa sem se odločal glede na finančne zmožnosti. Npr. imel sem denar za operacije in zdravila, kar je ostalo, pa sem potem delil na okrog, ali pa kakšnemu revežu izdelal hišo ipd. Sedaj, od kar sem v Sloveniji, smo imeli lep dobrodelni koncert in z zbranim denarjem, smo zgradili dve veliki osnovni šoli. Zidali so sicer drugi, jaz sem sodeloval pri zbiranju sredstev, skupaj pa smo se dogovorili, čemu ga bomo namenili. Denar večinoma namenjam šolstvu in zdravstvu. Sedaj, ko se bom vrnil, nameravam zgraditi dispanzer in priskrbeti svojega zdravnika, kar bo zelo povečalo stroške. Sam imam vsa glavna zdravila in vedno skrbim, da so na zalogi. To pomeni, da imam vse injekcije, infuzije, povoje.... S tem ko bi imel lastnega zdravnika, pa pomeni, da bi zdravstveno pomoč poiskalo veliko več ljudi in zato je potrebnih tudi več zdravil, pripomočkov. Tako ni tu samo zdravnikova plača, ampak tudi potreben material, zdravila, več je nujnih primerov, ki jih je potrebno peljati v bolnišnico. V takih primerih je potem odvisno od nas, ali ljudi prepustimo same sebi, ker nimajo denarja za plačilo, ali pa plačamo sami in poskrbimo za to, da jih rešimo. In tega je kar veliko, če je zdravnik. Če zdravnika ni, pa veliko ljudi sploh ne pride iskat pomoči. Pri nas v vasi je sedaj zdravnik, vendar pa ta nima nobenih pripomočkov ali nujnih zdravil. Ljudem, ki tako prihajajo k meni v lekarno, jim rečem, da ni problema, da jim lahko dam zdravila zastonj, vendar morajo prej obiskati zdravnika, da jim predpiše najprimernejša, tako da ne prevzemamo te odgovornosti. Če bi jaz namreč pozdravil enega, potem bi vsi hodili k meni in ne bi imel nobenega časa za druge reči, pa še vprašanje ali bi njegovo zdravstveno stanje ocenil pravilno. Sam tako kvečjemu zmerim vročino, jim dam svečke, zdravila kot so pri nas lekadol in jih potem pošljem k zdravniku. Drugače pa se vse plačuje. Stanejo

toliko kot pri nas, s tem da je plačljiv vsak aspirin, antibiotik ipd. Poleg tega je pa še tako, da je potrebno pri antibiotikih vzdrževati jemanje predpisan čas, tam pa plačujejo vsak antibiotik posebej in takoj ko se nakaže izboljšanje prenehajo z jemanjem in se tako niti ne pozdravijo do konca.. Na veliko se tako ustvarja »mrša«.

- Kateri so najbolj pereči problemi tamkajšnjih ljudi?

To je težko ločiti. Vse je povezano. Če vzamem npr. primer šolstva. Otroka damo v šolo, naučil se bo pisati, knjig doma nimajo, vse kar imajo je le koledar na steni. Torej kaj naj jaz s šolanim otrokom? Še vedno bo pasel kokoši, tako kot je to počel do zdaj ali pa lovil ribe. Zelo redki pridejo do konca osnovne šole. Naše misijonsko področje ima okoli 70.000 ljudi, od tega je 20.000 šolskih otrok. Starostna struktura na Madagaskarju je izrazito mlada in od vseh teh otrok jo končata eden ali dva, moralo pa bi jih vsaj 2 ali 3 tisoč. Tudi če bi končalo osnovno šolo tako število otrok, ti nimajo boljših možnosti življenja. Bi pa jih imelo boljše možnosti 15 ali 30 mladih. In to je nam magična številka. Ne 2 ali 3 tisoč. Da mi dobimo svoje medicinske sestre, zdravnika, učitelje. Ljudje namreč še vedno živijo v plemenskih skupnostih, kar pomeni, da če sta se najina očeta sprla pred 500 leti, da sta potem najina plemena še vedno sprta in jaz ne bom nikoli poslal mojega otroka v tvojo šolo, v sosednjo vas. Zato so v vasi potrebni vaški učitelji. Podobno je z zdravniki. K zdravniku enega plemena ne bodo hodili ljudje drugega plemena, ker verjamejo, da jih bo ta zastrupil. K belskemu zdravniku pa so ljudje pripravljeni priti. Bolnike vozijo tudi po 50 km daleč v samokolnici. Poleg tega bi bilo drugače v primeru plemenskih zdravnikov tudi to, da ga pleme obvezuje, da pomaga vsakemu izmed njih in ne more nikomur odkloniti pomoči, kot to lahko naredi zdravnik drugega plemena.

Da bi od 30 učencev, ki bi končali gimnazijo, dobili nazaj 5 učiteljev, pa bi bilo to veliko. Od enega, ki sedaj konča šolo, pa ne dobimo nobenega. Najbolj pomembno se mi zdi, da bi se jih več izobrazilo. Da bi dobili več šolanih babic, bi se zmanjšala zastrupitev pri porodih. Da se ljudje zavejo, da ne izhaja tuberkuloza samo od čarovnika, ampak da je to posledica umazanije. Da je gobavost posledica umazanije in da pri tem lahko pomaga zdravnik ob pravočasnem obisku. Da vedo ljudje, da se da pozdraviti ljudi s poliomelitisom.

Druga stvar je podhranjenost. Na Madagaskarju so majhne skupnosti, ki so delale z minimalno močjo. Tu ne gre za njihovo lenobo, temveč za razmere. Tam je namreč tropsko podnebje, 100 % vlaga, kar pomeni, da je že težko dihati, od potenja se vnamejo pore in v primeru, da človeku nekoliko upade nivo odpornosti izbruhne malarija, ki je sicer konstantno prisotna v jetrih in se jo z zmerno odpornostjo da vzdrževati. To pomeni, da ob večjih naporih izbruhne malarija in so ljudje prisiljeni delati, se gibati počasneje. Vsako pretiravanje pa pomeni nevarnost malarije, ki je lahko tudi smrtno nevarna. V januarju, februarju, ko je na voljo manj hrane in so otroci bolj podhranjeni, ti v primeru malarije zagotovo umrejo. Veliko imajo tudi glist. Če se takemu otroku položi roko na trebuh, se čuti njihovo premikanje, ko pa umre, iz njega pridele polno glist – iz nosu, danke. To so vse začarani krogi. Pri zdravnikih je vse plačljivo in ljudje nimajo denarja. V primeru, da se zgodi večja poškodba, to pomeni, da je potrebno človeka nesti v bolnico, ki je oddaljena najmanj šest ur hoje čez riževa polja in reke. S sabo je potrebno vzeti hrano, pa tudi vsa zdravila in zdravniško orodje. Bolnice namreč nimajo ničesar, razen zdravnikov. Če bolnik ostane v bolnici, mu je potrebno hrano kuhati in s sabo torej imeti tudi drva, posodo, hrano. Če bolnik potrebuje pri operaciji kri, je potrebno tja pripeljati vso sorodstvo, da lahko poiščejo primerne darovalce, saj zaradi manjše teže tudi ne zadostuje samo en darovalec krvi. Poleg tega je težko skupaj sklicati vso vas, sorodstvo, saj tisti, ki se odpravijo na pot, so stran več ur ali dni hoje, pri operaciji pa ni časa za čakanje. Življenje je tam veliko več vredno. Tu je veliko idej, ki pa jih tam težko uresničiti. Nedavno je iz Slovenije prišel nek mladenič, ki je dejal, da je potrebno asfaltirati tamkajšnje ceste, vendar je po 2 mesecih odšel, ker je videl, da ni vse tako enostavno. Pogosto pridejo tudi študentje medicinske fakultete in nazadnje so v nekem zahtevnem primeru zahtevali helikopter. Niso mogli dojeti, kakšne so dejanske možnosti nudenja medicinske pomoči in so se celo sprli s tamkajšnjo sestro, ki deluje izjemno uspešno že vrsto let. Ali pa želijo temeljito opraviti vrsto preiskav od ekg - ja, krvne slike itd., kar je popolnoma nemogoče. Da se opravi takšne preiskave je potrebno narediti pot dolgo 800 km, imeti na voljo vsaj teden dni časa ter zelo veliko denarja. Ljudje se raje, kot da bi iskali pomoč v bolnici, obrnejo na to medicinsko sestro v dispanzerju, ki pravzaprav opravlja delo zdravnika. Iskati pomoč v bolnišnici namreč pomeni tveganje, da človek zapravi vse svoje imetje npr. riževa polja in vole, obenem pa ne ve, ali se bo pozdravil, ali utegne umreti in pustiti družino brez vsega imetja. Sestra je tu za njih cenejša izbira in deležna velikega zaupanja. Problem pri tem je tudi, da če se ljudem poskuša pomagati na način, da se jim plačuje za takšne primere, potem vsi pridejo iskat pomoč. Pri meni imajo prednost otroci. Tem plačam zdravstveno oskrbo in zdravila. Če gre za starejše ljudi, ki kadijo tobak, potem jim ne plačam in jim rečem, če imaš za tobak, potem se lahko temu odpoveš in si plačaš zdravstveno oskrbo ali zdravila. Če pa ta nima dovolj denarja, potem se dogovoriva. Vprašam ga, koliko še potrebuje, ali ima kaj riževih polj ipd. in potem se npr. dogovoriva, da mu jaz plačam kolikor potrebuje, ko pa bo imel obilno žetev, mi bo v zameno prinesel npr. 50 kg riža. Sam pa npr. za operacijo plačam za vrednost dveh ton riža. Tistih 50 kg pa zahtevam z namenom, da ni vse zastoj, da ljudje po svojih močeh sodelujejo pri reševanju njihovih težav. Ponavadi potem tistega riža tudi ne prinesejo, prinesejo pa kaj drugega – npr. kokoš.

- V čem vidite možne rešitve obstoječim razmeram?

Bolnice so dobrodošle, ker nudijo takojšnjo pomoč in ljudje obenem vedo, kje iskati pomoč. Blizu nas obstaja malgaška protestantska bolnica, ki deluje dobro, vendar je izjemno draga. Če ljudje lahko plačajo zdravljenje, potem jih vozim v to bolnico, sicer pa v katoliške. Če bi npr. jaz kot belec peljal bolnika v protestantsko bolnico in bi tudi jaz plačal poseg, potem bi mi zaračunali mnogo, več kot zaračunajo drugače. Tako je bilo v primeru majhne punčke, ki je bolehalo za tuberkulozo in so potem enemu izmed naših belih misijonarjev zaračunali ceno v višini dveh mesečnih plač za poseg, ki je sicer zastoj. V javnih bolnicah je pa tako, da nimajo prav ničesar, niti skalpela. Zdravnik v tem primeru zgolj napiše recept, vse pa si mora bolnik priskrbeti sam. Če nima sorodnikov, si jo mora priskrbeti na tržnici. Vse pa je povezano. Potrebno je, da bi se ljudje izobrazili vsaj do te mere, da bi znali brati, npr. da bi si lahko prebrali zdravniške recepte.

Problem celotne Afrike je v tem, da so ljudje nekoč živeli zelo mirno in so imeli svojih riževih polj skoraj 5 hektarjev in to je zadostovalo za preživetje 100. ljudi. Zdravljenje je potekalo tradicionalno s čarovniki, kar obstaja še sedaj. Potem pa so prišli kolonialisti s svojimi novostmi, gradili so ceste ipd. Pričeli so razmejevati področja, pri tem pa so razkosali plemena – npr. eno pleme je bilo v treh državah. Od tod npr. tudi problemi tucijev in hutujev v Ruandi. In ti problemi so povsod v Afriki, nekje bolj nekje pa manj vidni. Potem pa so kolonialisti odšli, vendar pa so želeli ohraniti stike in niso, kar spustili teh držav, ker so bile tudi izjemno bogate. V nadaljevanju so v te države pošiljali veliko zdravil in to je bil ob enem tudi razcvet v 19. stoletju. Velike družine z desetimi in več otroki, so bile prej deležne velike smrtnosti, sedaj pa so bili na voljo antibiotiki in so se ohranjale bolj številčne družine. Če je prej npr. umrlo 5 do 7 otrok, je sedaj umrlo mnogo manj otrok. Uravnoteženost med rodnostjo in umrljivostjo se je porušila, prišlo je do velikega populacijskega buma. Ob tem da je preživelo več otrok, pa ljudje niso povečali tudi svojih riževih polj. Ljudje se tega niso zavedali, saj je bilo število rojstev enako kot prej, vendar pa če so v vsaki družini preživeli samo trije otroci več, se je to številčno poznalo v celotnem plemenu. Nastal je ekspanzijski bum prebivalstva, pri čemer se ni nihče zavedal, da je potrebno narediti tudi veliko več riževih polj. Ljudje so vse dotlej lahko preživeli s tako količino hrane, nenadoma pa to ni bilo več mogoče. To je problem afriške lakote. Riževih polj se namreč ne da čez noč razširiti, ne vem kako daleč. Prva štetja na Madagaskarju so bila opravljena leta 1895 in sicer takrat je bilo 2,5 milijona ljudi. 1960 je bilo 6 milijonov ljudi, sedaj pa jih je 18 milijonov. V stotih letih je nastal takšen porast ljudi. V vseh kolonialnih državah še danes govorijo francosko, angleško ali belgijsko. Znotraj posamezne države živi veliko število plemen npr. na slonokoščeni obali 90 plemen in to pomeni tudi 90 jezikov. Nekateri od teh plemen živijo še povsem njihovo tradicionalno življenje, kar pomeni, da nekateri še vedno jedo ljudi. Misijonar Skapin, ki deluje tamkaj, ima verjetno ob sebi nekoga, ki ga opozori, da naj v določenih primerih raje ne je. Še vedno so plemena, ki obredno ubijajo ljudi. No, pa pustimo to. Jaz sam lahko govorim malgaški jezik, medtem ko v mnogih afriških državah to ni mogoče zaradi številčnosti plemen. V tem kontekstu bi poudaril, da je potrebno šolstvo, da bodo ljudje lahko pričeli ločevati med tem, kar je pri njih magijsko. Vpliv čarovništva je namreč še zelo močan. Npr. nosila za bolnika - nosila izdelajo, tako da privežejo stol na nosila in bolnik mora sedeti, ne glede na to za katero poškodbo ali bolezen gre. Tudi ženska, ki potrebuje pomoč pri porodu, jo bodo nesli na nosilih v sedečem položaju. Po njihovem prepričanju se namreč nosi ljudi na nosilih v ležečem položaju, le če so ti že umrli; živih ljudi pa se ne sme nositi tako kot mrtvih, ker bi to pomenilo, da se želi človeka ubiti. Malgaši nimajo stolov oziroma res zelo redko, običajno sedijo kar na tleh. To pomeni, da v primerih, ko potrebujejo stol za nosila, ga morajo prej izdelati, za kar pa je potrebno precej časa - več kot dan. In ženska, ki ne more roditi, ta čas čaka. Takšnih primerov je ogromno.

Veliko je tuberkuloze, gobavost počasi upada, veliko je poliomelitisa - otroške paralize. Glede aidsa je pa tako, da glede tega ljudi praktično nihče ne testira. Ljubezen oziroma spolnost je tam sprejeta kot nekaj povsem normalnega in se sploh ne skriva. Namenjena je pridobivanju otrok in vsak tam gleda s tega vidika. Če npr. dekle nima moža, fanta gre eno noč okrog, samo da dobi otroka. V takšnih primerih potem rečejo, da je otrok iz mešanega semena in da je otrok od vseh moških, s katerimi je bilo dekle tisto noč. Dekletu npr. reče mož, da je lepa in potem ga ona vpraša, kako lepa mu je in ta ji npr. odgovori - za tri banane, ki ji jih potem izroči in to zadostuje, da se dogovorita, kje se zvečer snideta.

- Kako je potekalo vaše vključevanje med ljudi, ki so živeli v okviru tistega misijona?

Malgaši so zelo odprti in gostoljubni ljudje. Prva stvar, ki mi je pomagala pri vključevanju, je jezik. Druga stvar je, da si do ljudi prijazen, da se z njimi pogovarjaš, se nasmejiš z njimi. Sam se veliko jezika naučil od otrok, potem pa ko sem delal z ljudmi. Tamkaj sem imel prijatelja, ki me je naučil njihovih starih besed, ki jih ne govorijo več in to jih je zelo presenetilo. Pomembno je, da človek spozna njihovo kulturo. Da spozna, kaj je njim lepo, kaj je njim vrednota in da ti to spoštuješ. Npr. pri njih ne smeš imeti glavo »više« kot njihov starešina. Pred njim se moraš sklanjati, ga spoštovati. Veliko je malenkosti, kaj lahko rečeš in česa ne smeš in tega se

človek uči zelo počasi. Primer: neka ženska me je srečala na poti in želela z mano govoriti. Dejal sem, da se lahko pogovoriva, kar takoj, vendar ona je vztrajala, da gre k meni, da se pogovoriva. V tem primeru gre za običaj, da velja samo tisto, kar se ljudje dogovorijo v hiši, kar pa se dogovarjajo na ulici, ne velja nič. Tako bi moral jaz oditi nekaj kilometrov nazaj do hiše, kjer bi se pogovorila. S tem ko bi jaz še vztrajal pri svojem, si misli, da je ne jemljem resno, jaz pa sem si mislil, da me ona ne jemlje resno. Ženska, ki je šla mimo, pa je tej namignila, da jo imam za norca. Ljudje tam so namreč zelo direktni. Sprva te celo prinašajo nekoliko okrog potem pa, ko te spoznajo, pa te povsem sprejmejo.

- So se v tem času, ko ste vi prišli na misijon in pa do zdaj, zgodile kakšne spremembe?

Problem vsega misijonarstva je v tem, da mi ne smemo nase vezati ljudi. V mojem primeru sem se jaz zaletel in se nisem mogel več vrniti v mojo hišo. Vsi posli, ki sem jih tamkaj vodil, so ostali tam. Delovati moramo na način, da smo zamenljivi. Seveda nekateri to upoštevajo, drugi pa tudi ne. Nekateri misijonarji vse naredijo sami in se brez njih ne naredi popolnoma nič, drugi pa svoje delo prepuščajo drugim. Mi smo naredili nekaj vodnjakov, šol. Jaz gledam na to, da jim včasih dam, kaj tudi povsem zastoj. Včasih je potrebno iti tudi čez to. Mi smo sedaj v Mantangi zgradili veliko šolo, ki jo bodo vodile nune. V tem primeru bo potrebno šolanje plačati. Na ta način se pridobi denar za plače učiteljev, poleg tega pa starši, ki plačajo šolanje svojih otrok, poskrbijo, da otroci šolo tudi zares obiskujejo. Če bi bilo šolanje povsem brezplačno, bi vsi starši vpisali svoje otroke, obisk otrok pa bi bil potem zelo slab. V primeru, da je potrebno plačati vsak mesec znova, bodo pa zagotovo gledali na to, da bodo otroci hodili v šolo. Poleg tega pa ne glede na to, ali smo tam ali ne, šola lahko deluje. Izdelal sem tudi leseno gimnazijo in pouk tamkaj deluje. Sam sem takrat imel denar in sem ga namenil v šolo.

Sicer pa se v tem času ni zgodilo ne vem koliko sprememb. Več je mogoče kitajskega blaga, manj se tradicionalno oblačijo, drugače pa gre za običaje, ki se ne spreminjajo.

- Na kakšen način se odločate čemu dati prednost pri razreševanju raznovrstnih problemov in na kakšen način pomagati v konkretnih primerih?

Skupaj smo bili dva duhovnika in jaz in med sabo smo se v glavnem vse pogovorili. Eden od duhovnikov je bil bolj ukazovalen, vendar pa smo imeli vsak svoje delo in nisem svojega dela prepustil drugim, prav tako tudi ne denarja, ki je bil namenjen za moje delovno področje. In večinoma smo se med seboj res vse pogovorili. Npr. nekdo pride iskat pomoč; mi se med sabo pogovorimo, ali to resnično potrebuje, ali je racionalno, ali je nujno, kaj to pomeni za druge ljudi, ali bodo tudi vsi drugi prišli po to pomoč in če se mu pomaga, v kakšni obliki in kako se nudi pomoč. Če je bil moj prijatelj tisti, ki je potreboval pomoč npr. da mu j zbolela mama, tedaj sem šel tja, ji priskrbel zdravila, pijačo, hrano. Sicer pa odvisno. Npr. sistemsko sem delil zdravila za gliste. Bodisi so ljudje prišli do mene bodisi sem šel jaz po vaseh. Zdravila sem delil samo otrokom, ne pa tudi odraslim. Mladim, ki so že delali, zdravil nisem delil, ker so že imeli večje možnosti za nakup. Drugače pa različno. Včasih je prišla cela vas in so me prosili, da bi radi imeli šolo. Včasih so bili prebivalci že protestanti in so se odločili prestopiti h katolikom, ker so bila pri nas na voljo zdravila, gradile so se šole in ceste. Vendar nič ni šlo na ta račun. So pa prišli tudi vaščani in so želeli imeti šolo. V tem primeru smo se dogovorili, kaj prispevamo mi in za kaj so dolžni poskrbeti oni. Npr. mi smo preskrbeli material, delavca, sami pa so bili zadolženi za skrb, da ni bil pokraden material, da so delavca oskrbovali s hrano, mu preskrbeli prenočišče ter mu plačali za njegovo delo ter zgradili štiri majhne hišice za učitelje. To so bile namreč takšne stvari, ki so jih sami zmogli, za ostalo pa smo poskrbeli mi. Skratka vse je potekalo na način, da smo se skupaj z njimi dogovorili. Če bi mi sami delali kar po svoje, potem ne bi dosegli ničesar. Dogovorimo se lahko tudi na takšen način, da nam ljudje pridejo pomagat pri delu na naših riževih poljih.

Dispanzer, ki ga bom zgradil je npr. moja ideja, za šole pa se običajno dogovorimo skupaj z domačini. Jaz se ukvarjam samo s tem, če pa si ljudje zaželi imeti svojo cerkev in prosijo za pomoč pri gradnji v tem primeru, pa jim povem, da to ni moje delo in na koga se lahko obrnejo.

Šef misijona je pravzaprav tudi moj šef in mi smo se skupaj vse pogovorili. Sem pa si sam zagotovil nadzor in razpolaganje denarja, ki je bil namenjen za moje delo. Skupaj z mano je bil namreč fant, ki mi je hotel ukazovati celo to, kako dolgo brado bom nosil, kako bom oblečen ipd. V tem primeru sem se mu postavil po robu in mu povedal, da me lahko opomni na moje nepravilnosti, če bom delal greh, medtem ko naj me v omenjenih primerih pusti povsem pri miru. Sprva si je celo mislil, da nisem misijonar, ampak kar tako nekdo in od tod tudi njegov odnos do mene. Drugače pa poznam laiško misijonarko, ki ji je nadrejena pobirala denar, poznam laiške misijonarje, katerim so misijonarji prebiral osebno pošto ipd. V odnosih lahko pride do marsičesa, tudi meni je poskušal tisti fant ukazovati, vendar sem se temu odločno uprl. Ve se seveda, kdo je šef na misijonu, vendar pa se sam odločam, kam bom namenjal svoj denar. Sam ga vlagam v zdravstvo in v šolstvo.

- Na kakšen način ste ugotavljali, ali je vaša pomoč zares pomagala ljudem na potreben način?

Na ta pravi način se takrat pomaga, ko se pokaže, da te ljudje na prinesejo okrog. Npr. da se ljudem da nekaj, kar potem ni uporabljeno za to. Če se pomaga pri zdravlilih, potem se je odveč spraševati, ali je to pravilno ali ne. Druga stvar je pri pokristenjevanju, pri zdravlilih pa se nimam, kaj spraševati o tem, če z zdravili pomagam nekemu otroku. Če verjamem, da je življenje lepo, potem v takšnih primerih vedno ravnam prav. Podobno mislim, da je tudi pri šolstvu. Mislim, da je v končni fazi vedno prav. Nekdo, ki podpira z denarjem ljudi v vasi, začne med njimi delati razlike. Na to se lahko odziva kralj, ljudje takšne tudi najprej izdajo. Ni lepo, da se ene povzdiguje nad druge, kajti vsi so enakovredni. Eden od duhovnikov je npr. povzdigoval kralja, dajal mu je plačo. Ljudje kralja niso več hoteli poslušati in so dejali, češ da ta ni več njihov kralj, temveč duhovnikov kralj. Jaz sem bil vedno z otroki in pa enem tamkajšnjim prijateljem. Ljudje so bili tega veseli, ker so videli, da nisem napuhnen in da se znam pozabavati z otroki. Hoditi zgolj okrog pomembnih ljudi ni dovolj. Jaz sem hodil med otroki in povsem običajnimi ljudmi in izvedel sem veliko več. Ljudje se upajo potožiti, medtem ko bi v primeru, da bi govoril zgolj s starešino, ta lahko povedal samo lepe stvari.

- Kako pa je z obiskovanjem šol?

Različno. V obdobjih lakote se tudi ne morejo veliko učiti. Drugače pa v nekatere so kar hodili. Nižja osnovna šola je v vsaki vasi, višja osnovna šola pa je pri nas v Mantangi. Da so otroci lahko obiskovali to šolo je bilo potrebno 6 ur hoje. V nekem predelu, kjer so bili ljudje nekoliko bolj premožni, so skrbeli za to, da so otroci obiskovali šolo. Vso pot hoje pa so otroci s sabo nosili tudi hrano. In teh je bilo kar nekaj – kakih 40. Pri nas v mantanški osnovni šoli je v zadnjem razredu 30, 40 ljudi. Pogoj, da se jim prizna končana osnovna šola pa je, da uspešno opravijo sprejemne izpite za višjo osnovno šolo. In ta izpit opravita samo dva ali pa eden učenec. Jaz jim vsako leto obljubljam, da dam tistim, ki uspešno opravijo preizkus, 50 tisoč malgaških frankov. To je recimo v naši valuti okrog 300 evrov, kar je za njihove razmere kar veliko. Vendar pa nobeden ne pride iskat tega denarja.

Sedaj, ko sem v Sloveniji, smo organizirali dobrodelni koncert, s pomočjo katerega smo zbirali sredstva za gradnjo šole. Želel sem pridobiti pet tisoč evrov, vendar da se pridobi toliko denarja je potrebno prositi za veliko večjo količino npr. petdeset tisoč evrov. No, na koncu smo zbrali dvajset tisoč evrov. S temi sredstvi so zgradili 2 obširni osnovni šoli za učence od 1 do 8 razreda, eno v Mantangi, eno pa v Ranomeni.

- Na kakšne težave, ovire ste naleteli pri svojem delu?

Problemov je ogromno. Npr. kar se tiče dela, je to sodelovanje, čas in sicer v tem smislu, da se tam ne da dogovoriti glede točnega časa, potem je tu malarija, ki nas bolj prizadene kot domačine, ki so bolj odporni. Potem je tu še povsem drugačna hrana, pa vreme, ki ga mi težje prenašamo, ker ga nismo navajeni. Pri času je pa tako, da se prebivalci časovno orientirajo povsem drugače kot mi. S frazo, ko se oglašajo žabe, povedo, da je ura okrog dveh do treh ponoči, ko se zasliši oglašanje kokoši, pomeni, da je ura okrog pol šestih zjutraj. Ko vzide sonce, je za njih jutro, poznajo še opoldne, popoldne in pa čas, preden umre sonce. Tam je namreč hitro tema zaradi bližine ekvatorja. Problem je tudi logistika. Npr. pri gradnji šole je bilo potrebno ves pesek zvoziti s čolnom preko reke, vsak zidak posebej ročno izdelati. Ena šola smo tako gradili najmanj eno leto. Imeli smo štiri zidarje, vendar vse ostalo delo pa smo opravljali drugi. Vso malto smo na roke znesli v vedrih, malto pa smo mešali na roke, kajti tam ni nobenega mešalca.

Otežen je transport. So namreč mostovi, preko katerih je izredno težko priti. Velikokrat so poplave, ko je potrebno ostati doma, saj se ne da nikamor priti. Pa tudi ko voda odteče, je težko prevozna zaradi ogromne količine blata in če je takrat potrebno peljati bolnika, to pomeni, da je za 5 kilometrov potrebnih pet ur vožnje. Takšne so razmere v času ciklonov. Drugače pa ljudje niso takšni, da bi nasprotovali našemu delovanju. No, vsaj jaz tega nisem doživel.

V tem kontekstu, se mi zdi pomembno vprašanje, kaj je naše delo. Če se ljudem vsiljuje kaj, potem zagotovo nastanejo težave. Če pa ljudje sami pridejo prosit za šolo, potem pa gotovo ni problem dobiti zemljišče za gradnjo. Za gradnjo cerkve pa radi dajo kakšne čarovniške kraje. To so kraji, kjer po njihovem prepričanju ne smejo hoditi in takrat radi pridejo ponuditi tak kos zemljišča. Z gradnjo cerkve naj bi se takšni duhovi odgnali in potem pa so tudi oni bolj sigurni. Naš misijon, cerkev, pa nunski samostan so vsi grajeni na tabu zemlji. Spoštovati je potrebno vse njihove običaje npr. grobnice. Jaz se ne ukvarjam s katehezo, mašami tako kot duhovniki in zato se ti srečujejo z drugačno vrsto težav kot jaz.

- Zakaj ste se odločili za delovanje v misijonu?

Jaz sem tamkaj hodil, ko sem bil še študent. Veliko sem bil pri misijonarjih. In Afrika je lepa, poleg tega pa so še ljudje takšni, da človeka prevzamejo in navdušijo. Po končani fakulteti sem nekaj časa še delal na Misijonskem središču. Sem pa teolog po izobrazbi, sedaj pa končujem še magisterij iz teologije in sicer na temo vere, religije plemena, s katerim sem živel. No, po delovanju v Misijonskem središču sem se pa odločil za odhod na Madagaskar.

- Ste pred odhodom imeli, kaj priprav?

Ne, jaz ne. Za mene so tiste priprave tam nekakšen otroški vrtec. Saj mogoče so v redu za koga, kajti marsikdo želi oditi, pa sploh nima predstave o misijonu. Tako so hodili od budistov in ljudje drugih ver, ki so včasih želeli zgolj pridobiti brezplačno karto v tujino. No, takšni in drugačni primeri. Priprave pa so bile zame otroški vrtec. Tam so se šli nekakšne skupne igrice, kako je potrebno sodelovati s skupnostjo in podobne stvari. Jaz sem imel to srečo, da sem delal v misijonski pisarni in so me poznali.

- Pa se vam zdi, da človek potrebuje kakšno znanje, ko se odpravlja v misijone, ali je to bolj stvar osebnostnih lastnosti?

Meni se zdi v prvi vrsti pomembno, da si tak človek. Če npr. beži človek iz tega sveta drugam – v misijon, bo tam le še v nesrečo drugim. Točno je potrebno vedeti, zakaj si tam. Druga stvar je, da moraš vedeti, da je tam življenje povsem drugačno. Pozabi na takšno hrano, kot je tukaj. Tam se je neslan riž in to zjutraj, opoldne in zvečer. Potem lahko se ti stoži po prijateljih, pa imaš tam poleg domačinov samo enega starejšega duhovnika, ki ti ves čas moralizira ipd. Jasno moraš vedeti, zakaj si tam. V redu je tudi, da znaš čim več stvari. Če se ti pokvari avto, je vse odvisno od tebe samega. Mimo namreč ne gre noben avto, avtomehanik je daleč stran. Če bi jaz vedel, da bom misijonar, bi bil mehanik in pa zdravnik. Sedaj sem se tukaj pozanimal, da bi obiskoval srednjo zdravstveno šolo, vendar pa bi moral hoditi dve leti, kar mi je malce dolgo. Takoj ko ozdravim, se namreč nameravam vrniti. Eno leto bi še sprejel, več pa težko. Meni ni problem učenje, problem je edino v tem, da je potrebno veliko prakse, jaz pa zaradi poškodovane noge ne morem stati na nogah. Z izobrazbo, znanjem se ti tam delo le še poveča. Če imaš npr. izobrazbo medicinske sestre, tam opravljaš delo zdravnika. Odvisno je pač od tamkajšnjih potreb, pa lastnih talentov, saj konec koncev delaš tisto, kamor te žene srce - tisto kar želiš. In na ta način tudi najbolj uspeš. Je pa različno. Enim je glavna duhovna oskrba in se jim zdravstvo ne zdi pomembno. Spet drugi bolj pristajajo na šolstvo ipd.

- Na koga ste se obračali v težavnih trenutkih?

To je odvisno od vsakega posameznika. Saj to pravzaprav potrebuje vsak v težavnih situacijah, je pa odvisno, ali se človek »odpre« ali ne in pa ali je takrat takšna oseba na voljo v tistem trenutku ali ne. Včasih se človek počuti osamljenega, včasih se ti zdi, da te drugi sploh niso razumeli, včasih ti je težko, ker imaš pred sabo že spet riž ipd. Jaz sem glede določenih stvari potarnal pri nekom glede drugih stvari pa pri nekom drugem. Težko je vse povedati nekomu npr. pri spovedi, če pa živiš skupaj z ljudmi, s katerimi težko shajaš. Mi smo se dobivali na škofijskem sestanku na vsake tri mesece in tam smo se dogovorili o vseh rečeh, ki jih je bilo potrebno storiti. Tam je vsak povedal svoje interese in potem smo se pogovorili. Povedali smo si tudi o tem, kaj kdo dela in kako. Pomembno je, kako se kaj dela, kajti nihče npr. ne zna zidati in ljudje potem posnemajo način dela. In če že sam ne delaš dovolj dobro, ljudje potem to prevzamejo.

- Ste se pri delovanju na misijonu povezovali tudi z drugimi tam obstoječimi organizacijami, ustanovami ipd.?

Na našem področju praktično ni drugih obstoječih zadev. V primeru lakote smo dali vse do zadnjega denarja in šele potem so prišli na pomoč Unicefovi delavci. Ti imajo tam svojo pisarno, helikopterje ipd., vendar odreagirajo šele takrat, ko je mrtvih že pet tisoč ljudi. Živijo v hotelih s klimo, imajo svoje avtomobile in šoferje. Skratka živijo precej razkošno življenje. Jaz npr. imam sobo kot je tukaj majhna garaža, hodim bos, vendar pa ljudje vedo, da če potrebujejo zdravila, da se lahko obrnejo na mene in jih bodo takoj dobili. Mi smo v kriznem obdobju prosili za pomoč vse vprek. Pošel je ves denar, razmišljal sem o prodaji avtomobila, s čimer bi pridobili denar vsaj za teden dni življenja. To je bilo zelo stresno obdobje in vsi smo trpeli. Spal nisem cele noči. Pisal sem v Slovenijo in tu pa so potem organizirali akcijo drobiž za riž, preko katere smo dobili denar. To je bilo obdobje, ko so ljudje množično prihajali po pomoč, pred očmi so nam padali skupaj. V disperzerju smo jim nudili infuzijo glukoze in takoj za tem so ljudje prihajali k sebi. Otroci so bili tako koščeni, da se jim ni moglo dati niti injekcije. Takrat sem prevzel otroke z materami v posebno hišo, kjer so skrbeli zanje in jim kuhali. Do

njih sem prepovedal vsak dostop sorodnikov, da jim niso kradli stvari in tako smo tam živeli tri, štiri mesece. To so bili otroci na meji preživetja in veliko jih je umrlo, veliko pa tudi preživel. Unicef smo takrat prosili za pomoč, vendar se ni odzval. Prišli so pogledat razmere in dejali, da ni nobene lakote. Proti koncu krize pa so prišli in dajali riž vse po vprek. Veliko je bilo takrat kraje. Sam imam slabe izkušnje z Unicefom. Pripeljali so na tone riža, mleka in zdravil, ampak ogromno tega so pokradli bogataši in le malo tega so dobili otroci. Na koncu so mi odvzeli podhranjene otroke, češ da nisem izobražen za delo z njimi, s tem da sem štiri mesece prej prosil za pomoč. Za Unicef praktično ne obstajajo otroci mlajši od pol leta, ki potrebujejo drugačne vrste mleko kot starejši otroci. Pomoči za takšne otroke pri njih ni. V tropskih razmerah mleko v prahu ne obstoji in mame niso bile zadovoljne, vendar se sprva niso upale potožiti. In šele potem, ko so zaloge tega mleka ostajale, smo ugotovili, da se mleko v prahu v tamkajšnjih razmerah ne obnese. Kasneje so tako pri Unicefu pričeli odbirati otroke glede na starost - koga bodo sprejeli in koga ne. Mame so se jezile, češ da jih nočejo sprejeti, a so jih obenem odvzeli od mene. Potem smo se dogovorili, da sem jaz preskrboval mleko za podhranjene otroke, ki so jih v oskrbo od mene prevzeli Unicefovi delavci. Po njihovem prepričanju so otroci mlajši od pol leta mrtvi in se jim ne da pomagati. Sam sem s kondenziranim mlekom ohranil pri življenju več kot 500 otrok. Preživeli so celo otroci, katerim so mame umrle na porodu.

Sodeloval sem še z nekim Nemcem, ki nam je pomagal tamkaj, vendar pa je zahteval, da vse poteka po pravilih. Za dano pomoč sem moral preskrbeti določene papirje. Neka nuna me je preskrbovala z mlekom v prahu, ki ga dajejo starejšim otrokom.

Ljudem smo pomagali pri gradnji in popravilu cest. Enkrat smo se odločili za to vas, drugič za drugo itd. Ljudje so ob tem žvečili neko obvodno rastlino in zaradi te so nekateri umirali, drugi pa zbolevali. To je nekakšna rastlina, ki je z večkratnim pranjem in sušenjem povsem užitna in sprana strupov. Problem je bil tudi v tem, da so te rastline rasle ob jezeru, v katerem so bili krokodili, kar je za ljudi pomenilo še dodatno nevarnost. V primeru kakšnega napada krokodila so se potem prestrašili za nekaj dni, potem pa je bila lakota spet večja od strahu pred njimi.

- Kaj se vam zdi pri vašem delovanju pomembno? Imate kakšna načela in vrednote, ki se jih držite in so vam v oporo pri vašem delovanju?

Ljudem moraš biti jasen. Živeti je potrebno tako, da ljudje vedo pri čem so. Da se te ljudje ne bojijo. Mi belci, smo namreč za njih bogataši in bogatašev se bojijo. Za njih smo veliki čarovniki, imamo veliko stvari, kar pomeni, da imamo moč, hašino oziroma mano. Zaradi tega se nobeden ne bo z nami pretepal ali kregal. Tudi če začnem kričati na človeka, ki ni popolnoma nič kriv, bo on dejal: »Ja, hvala. Imaš prav.« Ljudje takoj sklonijo glavo in na to stvar se ne da igrati. To ni način. Pridobiti si moraš zaupanje, da ljudje vedo, da to kar rečeš, tudi narediš. Jaz sem npr. med otroki delil bonbone. Ker jih je bilo veliko sem zahteval, da vsak pride iskat bonbon samo enkrat, da bo za vse dovolj. Zalotil sem dve deklici, ki sta kršili pravilo in zato eno leto nista dobili bonbonov. Nikoli več se ni zgodilo, da bi kdo vzel več bonbonov, kot smo se dogovorili. Duhovnik je na mene kričal, da sem baraba, da se tako ne dela, da otroci ne grešijo, če goljufajo za hrano in takrat sem jasno povedal, da delam po svojih prepričanjih.

Mislim, da še vedno obstaja velika razlika med nami belci in njimi. Mi razmišljamo povsem drugače. Mi imamo v ozadju vseskozi neko sigurnost, varnost v tem smislu, da vemo, kje vse lahko iščemo pomoč. Oni pa so veliko bolj previdni. Premislijo ali lahko gredo čez most ali ne, ker tudi vse bolj drago plačajo.

Spoznati je potrebno njihovo vero, to kaj imajo oni v glavi, da se potem lahko z njimi pogovarjaš, da veš ob pravem času reči pravo besedo. Da se ne posmehuješ v določenih primerih, ampak da ti je stvar jasna. Da veš, kakšno težo ima določena stvar. Da če nekdo reče bolnik, da veš, kaj to pomeni. Da se veš pravilno obnašati.

Tamkaj verjamejo v škrate in med nami je bil nek misijonar, ki je ljudi prepričeval o tem, da ni škratov, kaj verjamejo vanje itd. Jaz sem se na to odzval drugače. Pozanimal sem se v kakšne škrate verjamejo in jim kdaj tudi potrdil, da sem kakšnega videl. Opisoval sem jim, kakšne škrate sem videval in ljudje so mi tudi sami začeli pripovedovati o raznovrstnih stvareh. Če bi jim govoril, da so neumni, ker verjamejo v škrate ali čarovnike, mi ne bi nobeden ničesar povedal. Ko sem se šel v reko umivat skupaj z otroki, ki sem jim posojal milo, sem se včasih pohecal, da sem videl vodno deklico. Povedal sem kakšna je izgledala, kaj mi govorila. Duhovnik, ki je želel ljudi prepričati, da to v kar verjamejo ni res, se je jezil name, češ koliko časa je on porabil za take stvari, medtem ko sem jaz izničil njegov trud. Ko je prišla delegacija žensk k nunam, sem bil ravno poleg in so me spraševale, kaj sem videl in sem jim pripovedoval. Ena od nun se je oglasila, da jim lažem in takrat so ženske pokazale proti njej, češ da je ona tista, ki laže, jaz pa govorim resnico.

Vedeti moraš, kaj je njim všeč. Če se oni bojijo duhov in zato ne hodijo po določenih področjih, potem se jaz ne morem norčevati z njih, čemu se bojijo in da je to brez pomena. Njihov strah moram spoštovati.

- Se misijonarji z različnih misijonov povezuje med seboj?

Ja, to obstaja. Enkrat v velikem deževju nismo vedeli eden za drugega in smo bili povezali preko radijskih postaj. Včasih se dobro sliši, včasih pa ne. Na ta način, se tudi obveščamo, če je potrebno, kaj sporočiti ljudem, ali če kdo namerava na pot in lahko priskrbi kakšno potrebno stvar. Na jugu otoka, kjer imamo center misijona in so okrog različne delavnice, se včasih srečamo tam, drugače pa vsake tri mesece na škofiji. Jaz takrat tudi nakupim potrebne stvari, zvečer, ko je konec sestankov, pa se družimo. Takrat smo tam dva dni. Malo višje v centru sta tudi dva socialna centra za invalidne otroke. Ti imajo tam osnovno šolo. Največ otrok tam zboleva za poliomelitisom - otroško paralizo. Ponavadi jim v teh primerih prerežejo kite, obdajo okončine z mavcem in potem lahko sčasoma hodijo normalno. Videl sem dekle, ki je bila zvita kot gosenica. Komolce je imela precej odebeljene. Peljal sem jo v bolnišnico, ki je bila oddaljena 600 kilometrov. Tam so jo operirali in po letu in pol je hodila povsem normalno. Po končani nižji osnovni šoli pa lahko ti otroci nadaljujejo šolanje v drugem centru, kjer se izučijo poklicev. Tam se naučijo izdelovati vozičke, opornice, naučijo se šivanja, strikanja ipd. Za počitnice gredo domov, peljemo pa jih z našim kamionom, tako da noben dan pravzaprav nisem imel istega dela. Imamo zelo pestro življenje.

- Ste imeli na vašem misijonu vzpostavljeno botrstvo?

Ne pri nas tega do sedaj nismo imeli. Po eni strani je boljše sredstva za šolanje namenjati vsem otrokom in ne samo nekaterim, vendar po drugi strani pa ljudje rajši darujejo denar, če vedo, da bo namenjen točno določenim otrokom. To je postalo že precej komercialno, kar se tiče Madagaskarja. Je pa z botrstvom veliko dela. Tu v Sloveniji so mi ljudje včasih glede na razmere na Madagaskarju dajali veliko denarja in jaz sem tem darovalcem povedal, da če lahko darujejo toliko denarja potem super, da pa ta denar ne morem namenjati vsak mesec njihovu otroku, ker je to enostavno preveč in ga bom v tem primeru prihranil za kasneje npr. ko se dekle poroči, ali pa ko se odloči za nadaljnje šolanje. Sedaj, ko imamo zgrajeno šolo, se nam je porajala ideja s tem botrstvom, vendar to je potrebno izvesti. Ideja ni dovolj. Jaz sem bil bolj zainteresiran za idejo, da se za mlade zgradi študentski dom, pri čemer bi delež financirali starši ostalo pa mi. Mladi bi na ta način imeli zastonj bivanje v tem domu, poleg doma pa je katoliška šola in imeli bi možnost vpogleda, ali mladi res hodijo v šolo ali ne. Poleg tega pa bi jim morali preskrbeti žensko, ki bi otrokom skuhala, ko bi se vrnili iz šole. To je za enkrat samo ideja, vendar lahko da bi iz tega kaj nastalo. Pri starejših je tudi možno, da bi tistim, ki bi uspešno izdelali šolo, dali možnost zaposlitve na tej šoli.

Idej kam usmeriti darovan denar je veliko. Na nas je samo, da tisto za kar je bil denar darovan, da naredimo, da je to brez laži.

- Kako pa je s kriminalom?

Tega je bolj malo. Gre še vedno bolj za stara vaška sodišča, kjer lahko človeka ubijejo, če ta stori kaj hujšega. Potem pa so še sodišča, ki pa se tudi drago plačujejo. Obstajajo tudi čarovniški procesi, ki niso ravno lepi, vendar pa jih ni veliko. Če te jaz npr. obtožim, da si čarovnik, potem se te v tem primeru sleče, volu zvežejo noge in ga podrejo, da leži na tleh in potem se moraš ti usesti na tla poleg volovega repa. Ljudje pokličejo prednika, molijo, nato pa se vola trikrat s palico udari po trebuhu in če potem vol izloči blato, si ti čarovnik. Čarovniku nato okrog vratu zvežejo kokošje perje in ga zažgejo, obtem pa se smeji. Sam tega nisem videl, pa tudi ne bi šel gledat. Ljudje o tem potem ne govorijo kaj veliko, sem pa se o tem pogovarjal z očitvidci.

- Ali se ženske poročajo?

Ne poroka za njih ni nič. Poroka je pri njih zgolj to, da prenesejo lastništvo. Zgleda pa tako, da moški kupi vola, mu nad očmi ali za ušesi naredi pike in potem spi je nekaj te krvi. Še vedno obstaja pravila, da moraš imeti nezakonskega otroka, sicer se ne moreš poročiti. To velja tako za moške kot za ženske in velja kot nekakšen dokaz plodnosti. Če ima ženska z nekim moškim več otrok, velja, da so ti njeni, vendar pa se lahko dogovorita, da moški da vola in so očetovi. Za te otroke potem skrbi očetov klan. Če umre mama in ostanejo njeni prejšnji nezakonski otroci za njih skrbi klan materinega očeta. Žena je tudi pokopana v očetov in ne možev klan. Skratka deli se samo otroke. Ponavadi družine ostanejo zelo redko vse življenje skupaj. Mož in žena se lahko odločita in gresta živeti vsak na svoj dom. Npr. če žena zažge riž, jo lahko mož spodi domov. Pomembno je pri njih, da vedo kaj je incest. Ženske so zelo redko lastnice zemlje, nimajo besede, lahko so čaravnice, vračinja. Čarovnik pri njih ne pomeni nujno slabo, saj lahko pomaga pri boleznih.

- Kakšen je za vas dober misijonar?

V prvi vrsti se mi zdi, da če si dober človek, si lahko tudi dober misijonar. Problem nas belcev, vseh misijonarjev, mislim, da je v tem, da nas ljudje cenijo, nam pihajo na dušo, kar pa nas zna prevzeti. Malgaš ti bo namreč vedno rekel, da imaš prav, tudi če nimaš prav. Za njih imamo veliko denarja in problemov ne jemljemo na isti način kot oni sami. Problem, ki je za njih velik, je za nas nič. Problem se mi zdi prav to, da se znamo mi preveč prevzet in se pričnemo obnašati preveč oholo, postanemo preveliki kralji. Do ljudi se začnemo obnašati tako kot se nikoli ne bi smeli, vendar ljudje so nas tako navadili, sami pa smo se pri tem ujeli v past. Sami pristanemo na to, da ljudje sami brez nas ne morejo nič, po drugi strani pa nam nobeden nič ne more. In v to past se ujame veliko misijonarjev. Odvisno pa je tudi od tega, kaj je za nas misijonstvo. Jaz sem npr. pričal, da so škratje, drug misijonar pa je temu nasprotoval, vendar jaz sem želel izvedeti, v kaj ljudje verjamejo in to je bilo mogoče na način, da sem se pogovarjal z njimi. Kot laik pa sem imel tudi določene prednosti. V pogovoru z duhovnikom npr. ne smeš preklinjati. Naši duhovniški misijonarji so veliko časa mislili, da tu ljudje sploh ne preklinjajo, pa vendar znajo zelo preklinjati. Ljudje so to skrivali pred misijonarji in ti so mislili, da so ljudje tako dobri, da kletvic sploh ne poznajo. V nekem primeru se je name in še nekega fanta razjezil nek mož in naju je preklinjal. Mimo je prišla neka ženska in naju vprašala, kaj sva mu hudega storila, da naju tako preklinjala in tedaj sva začela spraševati, kaj za ene kletvice ljudje vse uporabljajo. Da kaj takega obstaja ni vedel niti duhovnik, ki je bil misijonar že 20 let. Včasih so ljudje zadržani, ali mi lahko povedo določeno stvar in tedaj jim rečem, da nisem duhovnik, ampak samo običajen mož. Tedaj pa rečejo, saj res in potem povedo vse. Če si veliko z ljudmi, potem spoznaš tudi takšne besede. Razlika je ali se človek družijo z ljudmi, ali pa dela na povsem drug način iz svoje pisarne. Veliko duhovnikov je takih, ki imajo maše, spovedovanje, malo ukazujejo in to je vse. Jaz sam sem rajši delal na način, da sem bil skupaj z ljudmi. Za takšne stvari sem imel pravzaprav premalo časa, ker sem bil od jutra do večera vpet in še ob sobotah, ob nedeljah sem moral spremljati duhovnika, ker ni hotel hoditi sam okrog. Vstala sva ob petih zjutraj, šla šest ur peš, potem ni hotel jesti z ljudmi in sem tako moral ostati še jaz lačen do doma.

Priloga 3: INTERVJU Z DUŠANOM (posvečeni misijonar, Kongo, 16 let)

- Kje ste delovali kot misijonar?

Bil sem v belgijskem Kongu, katerega predsednik je bil »Mombutu«. Tam sem bil 16 let in sicer od leta 1977 pa do 1993.

- Kako je potekalo vaše tamkajšnje delovanje?

Jaz sem bil v času, ko so bili tam belgijski misijoni. V času Leopolda 2. je ta namreč zahteval, da so bili tamkajšnji misijonarji samo Belgijci ali pa ustanove, ki so povezane z Belgijci. Tako je bila tamkaj tudi majhna skupina Angležev ter nekaj Nizozemcev, Luksemburžanov. Ko so ti misijonarji nekoliko ostareli in ni bilo več novih, pa so začeli sprejemati tudi druge – največ Poljakov, Slovence pa sva bila takrat le dva. Pred mano pa sta bila v Kongu tudi dva slovenska misijonarja, ki sta zelo veliko naredila, vendar v okviru belgijske province, torej kot lazaristi. Merševal Marcel je bil tamkaj 53 let. Zgradil je veliko šol, bil je povsem preprost človek. Poleg njega pa je bil v Kongu še Merševal Karel. V tistem času, ko sta one dva prispela tja dol, sta imela le lopato, mačete in par ljudi okrog sebe in s tem sta začela graditi šole, bolnice. Vsi so ju občudovali, bila sta izredna človeka. V njiju je bila strašna modrost, bila sta delovna in tamkajšnji ljudje imajo tako o Slovencih izredno dobro mnenje. Sam sem se odpravil v misijone brez predhodnih priprav. V Kongo sem šel preko Rodeta, ki je bil takrat naš profesor in lazaristov voditelj. Ko sem se jaz odločil, da odidem v misijon, me je potem on povezoval z belgijskimi misijonarji in kardinalom »Intzu«. Da sem se za to odločil, je pač tako prišlo kar nenadoma. Najprej sem želel oditi v Mozambik. Nekega večera, ko sem se bolj pozno vrnil v svojo sobo in sem zagledal v neki hrvaški reviji naslov Izgnali so vse misijonarje iz Mozambika in takrat sem kot strela z jasnega dobil navdih, da odidem tja. S to mislijo sem bil popolnoma obseden, tako da sploh nisem mogel niti spati. Takoj naslednje jutro sem šel na pošto in telefoniral Rodetu, da želim oditi v Mozambik. Povedal mi je, da pozna tamkaj nekega misijonarja, da se bo povezal z njim ter da naj počakam teden dni. Čez teden sem šel zopet do njega in bil je pravzaprav presenečen, da moje navdušenje ni popustilo. Zopet me je pustil čakati teden dni, no potem pa sem izvedel, da v Mozambik ne bo mogoče oditi, ker je tam vojno stanje, so pa prosili za pomoč misijonarjev v Kongu. Potem se vse tiste kasete za učenje portugalsčine sem vrnil in si kupil kaste za učenje francoskega jezika. V nadaljevanju pa mi škof ni dal dovoljenja za odhod. Čakati sem moral tri leta. Nadškof je sprva mislil, da je moja želja bolj enodnevna muha in me je pustil čakati eno leto, da naj bi v tem času spoznal, če ne gre zgolj za trenutno navdušenje. Po enem letu sem napisal novo prošnjo, ki tudi ni bila odobrena. Uspelo pa mi je s tretjo prošnjo. V nadaljevanju sem imel na voljo šest mesecev za pripravo v Belgiji. Nekaj časa sem tako bil v Lobeni in potem v Bruslju, kjer sem se učil francoskega jezika. Obiskoval sem tečaj, kar pa se je navezovalo na cerkvene stvari – maše, molitve ipd., pa mi je pomagala neka redovnica. Ko sem prišel v Kongo pa je bilo izredno zanimivo. Prišel sem med same stare patre, ki so me bili zelo veseli in so me lepo sprejeli. Že takoj prvi večer pa so mi rekli, da se bom moral naučiti njihovega jezika. Učil sem se s pomočjo knjig in pa otrok, ki so vsak dan prihajali po končanem pouku. Besed sem veliko osvojil preko druženja z otroki. Njihov jezik sem zelo dobro govoril, tako da sem celo pisal oznanila v tem jeziku. Sprva sem bil kratek čas v kraju Vikoro, izredno lepem kraju, potem pa sem nadaljeval svojo delo v drugem kraju. Tam sem imel eno leto terensko službo. Na celotnem območju, ki je spadalo pod ta kraj, je živelo 64.000 ljudi. Šlo je za raztresena naselja, do katerih sem imel dostop po treh poteh. Ena je bila dolga 80 km, druga 120 km vožnje plus 30 km hoje, tretja pa je bila dolga približno 60 do 70 km plus 10 km pešpoti. Ponekod je bilo potrebno prečkati še reke in poti so bile zares naporne. Ne glede na to kateri predel naselij sem obiskal po teh poteh, sem bil mesec dni z doma. Vasi so bile med sabo raztresene na razdalji 200 metrov in tu sem potem ostajal po dan ali dva. So pa bile tudi vasi, ki so štele po pet tisoč ljudi in tam sem potreboval več dni. V vasi so mi preskrbeli svojo kolibo, kjer sem imel pisarno, potem pa se je začelo delo. Obiskal sem ljudi. Nekateri misijonarji so se bolj posvečali tudi zdravstvu. Sam sem kvečjemu vzel s seboj kakšno zdravilo Nivakin, sicer pa se temu nisem posvečal. Bolničarji so tam že domači, so pa njihova zdravila izredno draga. Nekateri so pred mano prihajali do ljudi z oblekami in podobnimi reči, mi pa tega potem nismo več prakticirali. Ob enem smo bili že nova generacija, poleg tega pa tudi nismo imeli zaledja. V času Jugoslavije je bilo namreč težko sploh kaj prenesti preko meje. No, v vasi sem najprej pozdravil župana oziroma šefa vasi, potem pa sem v šole. Tam so bile naše šole, potem državne in pa tudi protestantske. Sam sem šel pogledat v katoliške šole, kako poteka pouk, kako je z otroki ipd. Proti večeru pa smo pričeli pripravljati obrede. Tamkaj je katehist, ki ves čas živi z ljudmi, tako da je ta tudi vse pripravil za krst ali poroko. Ko sem prišel tja sem imel kakšna preverjanja znanja ter obrede. Bilo je zelo lepo, pa tudi naporno. Čez vodo smo vozili avtomobile preko hlodov, kar pomeni, da smo morali biti izredno natančni pri vožnji, kajti

če smo za malo zgrešili hlod, smo pristali v reki in potem je bilo potrebnega veliko napora, da smo dobili avto ven iz reke. Poleg naporne poti so bile naporne tudi razmere. Ogromno komarjev in pa mravelj, ki so kar mrgolele po nas. Takšno je bilo delo na terenu. Potem pa se je v hiši, kjer sem bil nastanjen zgodila sprememba. Pater, ki je bil voditelj misijona, je nenadoma moral oditi. Prišlo je do spleta okoliščin, ko so ga hoteli umoriti. Ko sem v napadu ga branil, So ranili tudi mene. Napadalec je bil nekdo, ki je zaužil mamila in pod tistim vplivom je potem hotel ubiti našega patra. Tako ni zmožni več zdržati in jaz sem moral prevzeti njegovo mesto vodenja. Zaradi neizkušenosti so mi dali v pomoč nekega starejšega patra, ki me je kakšno leto uvajal v delo. Z nami je bil še en pater, ki pa je bil že zelo star in je zato na terenu deloval le v razdalji 10. km, dlje pa ni mogel iti. Kasneje se nam je pridružil še nek poljski pater, tako da smo bili štirje, s tem da sem jaz vodil celotno stvar. Prišlo je tudi do situacije, ko je starejši pater zaradi zdravstvenih razlogov skoraj umrl in je zato moral zapustiti naš misijon. Celotno vodenje je tako pristalo na meni. Mi patri smo tako imeli fantovsko osnovno šolo ter mešano srenjo šolo, sestre – redovnice pa so imele pod svojim okriljem dekliško osnovno šolo ter bolnico. Poleg teh šol, ki so bile v neposredni bližini naše hiše pa smo drugje imeli skupno še 17 šol. 11 osnovnih šol in pa šest gimnazij, eno pri nas druge pa drugje. To je bilo zares grozno delo. Trgovin ni bilo, v okolici sta bila le dva trgovca, ki sta hodila kupovat stvari v mesto »Kingšanso« in potem te stvari trikrat ali štirikrat dražje prodajala. To je bilo za naše šole predrago. Tako smo sami odhajali kupovat stvari pred začetkom šole in vsako jutro prodajali otrokom po najnižji možni. ceni. Poleg tega smo imeli še mizarsko delavnico, kjer so se izdelovale mize in pa stoli za šole. Belgijci os bili zelo dobri misijonarji. Pri njih se je vse ujemalo in potekalo tako kot je treba. Ko je prišla nova vlada, voditelj Mobutu, pa so vse to nacionalizirali in po parih letih je bilo v šolah popolnoma vse uničeno – od klopi, oken, vrat...Po nekaj letih pa je potem oblast prosila, da šole prevzame spet cerkev. Škofje so se potem dogovorili tako, da je bila organizacija v šolah vodena s strani cerkve, plače pa so bile državne. Prav tako so bili državni šolski programi, šolski inšpektor, mi smo skrbeli le, da so šole funkcionirale. To pomeni, da smo poskrbeli, da so bile v šolah klopi, table, krede, zvezki itd. Organizacijsko je bilo to zelo naporno delo. Učitelji so morali hoditi po plače po 300 km daleč in da smo to olajšali, sta šla po denar dva učitelja z velikimi zaboji. Z enotedensko zamudo ali celo več smo potem dobili dostavljen denar. Takoj ko so ljudje izvedeli, da je prišel denar, so zjutraj že sedeli pred vrati in čakali na plačo. Da sem lahko uredil vse plače, pregledal, potem upošteval različne izposoje denarja s strani učiteljev, je bilo ogromno dela, tako da sem moral prebedeti cele noči. Pripravljene plače za vsako šolo posebej in pa potreben material je potem prišel iskat ravnatelj posamezne šole. Da smo vse to uredili je bilo potrebnega kar polovico meseca, potem pa so že začele nazaj prihajati reklamacije. To je bilo delo, kar se tiče šolstva, sicer pa smo imeli vsako jutro še maše in pa verouk. Sestre pa so poleg šol, skrbale še za bolnice, kar je bilo tudi izredno naporno delo. Zdravnica, ki je bila Španka po rodu, je npr. celo noč operirala ali imela carske reze, vendar pa je že takoj zjutraj morala nadaljevati s svojim delom, saj jo je zunaj čakal cela kolona ljudi. Pri sestrah je bila tudi neka Američanka, ki je opravljal socialno delo. Šla je v vas in zbiralala mamice in jih tudi poučevala, kako je potrebno otroka hraniti, kako je potrebno poskrbeti za čistočo. Skratka zelo osnovne stvari, ki pa so bile nujno potrebne. Otroku, ki je npr. zbolel, so mu povsod zavezali nekakšne vrvce, ki so se mu potem zarile v kožo in povzročale rane. Včasih so počeli ljudje za nas belce popolnoma nerazumljive in čudne reči – npr. ko starši otroka povsem pustijo, da gre v smrt. Zaradi velikega števila obolelih za kolero, sem sprožil akcijo za gradnjo vodnjakov. Reka Kongo je sicer čudovita reka, vendar pa je zelo onesnažena. V njej plava celo kakšen mrlič in tam se vsi kopajo, vodo vsi pijejo in jo uporabljajo za kuhanje.

- Ali ste organizacijsko skrbeli tudi za delo sester?

Ne, one so bile povsem za sebe.

- Ste morali učitelje v šolah preskrbeti vi, ali so bili preskrbljeni s strani države?

Ja, mi smo predlagali učitelje. Imeli pa smo koordinacijo, se pravi uradno predstavništvo na škofiji za celo naše področje in temu smo predlagali možne učitelje, ta pa je potem sprožil nadaljnji proces. Učitelji so bili v glavnem samo domačini, misijonarji pa so poučevali samo v času preden sem prišel v Kongo, potem pa ne več. Poučevali so t.i. misijonarji brez meja, nek misijonar pa je bil celo ravnatelj šole. Vendar pa ko sme prišel jaz, pa je to delo opustil in se posvetil drugemu. Tudi bolničarji so bili v glavnem domačini, sestre pa samo sem pa tja.

- Kako pa je z možnostjo zaposlovanja mladih, ki se izšolajo?

V mojem času in v tistem kraju, kjer sem bil jaz, lahko rečem, da zelo manjka izobraženih ljudi. Pri nas je bila dvostopenjska šola in sicer šest let šolanja na prvi stopnji in šest let na drugi stopnji. Tisti, ki so končali drugo stopnjo šolanja so že lahko šli za učitelja. Nivo znanja je tam nižji. Strokovnega kadra je primanjkovalo, smo pa

bili 500 do 600 km oddaljeni od glavnega mesta »Kingšaso« in zato je bilo izobraženih toliko manj. Skrbeli smo, da so šole imele glavne strokovne predmete.

- Kateri so problemi, ki so se vam zdeli med tamkajšnjimi ljudmi najbolj pereči?

Eno je gotovo neizobraženost. Vendar to je sedaj moj pogled. Jaz mislim, da se je potrebno postaviti v drugo kulturo. Z našo kulturo se ne da ocenjevati njihove kulture. Obstajajo pa neke stvari, ki pa so nekako splošno potrebne npr. zdravstvo. Saj imajo dobra zdravila, vendar pa nimajo nekih meril. Npr. otrok zboli za malarijo, ga zdravi več žensk, vsaka s svojo čarovnijo, potem pa od nekje prinesejo še kakšno tableto. Zaradi takšnega načina zdravljenja, so bile pogosto posledice zelo hude in potem so navadno prinesli otroka v našo bolnico, ko je ta že umiral in sicer zaradi zastrupitve. S tem ne obsojam njihovega tradicionalnega zdravljenja, vendar je pa zagotovo tako, da bolniku ne morejo dati kar vseh možnih zdravil. Včasih so se zgodili prav pretresljivi slučaji. Npr. ravnateljev otrok je imel neko bolezen tresenja, ki jo tam včasih dobijo otroci od tega, ko jih kot zelo majhne vsi nosijo in mečejo v zrak. Gre za t.i. ptičjo bolezen, za katero obstaja neko blago zdravilo. No, temu otroku so dajali v oči neko izredno močno zdravilo, tako da sta se mu obe očesi izcedili. Ko so prinesli v bolnišnico, se je pričel boj za njegovo življenje, vendar pa mu že niso mogli več pomagati. Nazadnje so ga dali neki stari mami in ga enostavno pustili, da je umrl. Takrat je imel približno pet ali šest let in ko sem ga jaz videl je imel ritko popolnoma segnito, ker ga nihče ni čistil in umival. Kasneje sem govoril z njegovim očetom, ki je bil ravnatelj in ga vprašal, kako je lahko dopustil kaj takega, ko je vendar izobražen človek. Takrat mi je povedal, da bi ga v primeru drugačnega ravnanja, zapustila cela družina, klan in v primeru kakršnih koli težav bi bili vsi proti njemu. Enostavno se ni upal odločiti proti njim, ker se je odločitev nanašala na rodbinske vezi. Drug primer je bila hčerka enega od profesorjev, ki je zbolela za tetanusom. Sestra jo je takrat namestila v posebno sobo in jasno povedala, da bo njegova hčerka preživela le v primeru, če jo bo poslušal in upošteval. Ta profesor, oče tega dekleta je potem noč in dan stal pred sobo in stražil, da ne bi vaše zdravilke poskušale s svojim načinom zdravljenja. Deklica je preživela in tudi ozdravela.

Glede hrane ni bilo pomanjkanja te, vendar pa ni bila vsa hrana primerna za majhne otroke. Določena vrsta manioka je npr. zelo težko prebavljiva in ob vsakodnevni prehrani z njim

začne krvaveti želodec. Otroci takšno hrano težko prenašajo in zato je bila velika umrljivost otrok. Problem tako ni bil v pomanjkanju hrane, ampak bolj v poznavanju možnih načinov priprave hrane. Misijonarji imajo v tem pogledu prednost, ker živijo z ljudmi ves čas in takšne probleme lažje prepoznajo. Kitajci, ki so prišli v tistem času za določeno obdobje, so tam izvedli akcijo sajenja riža in sicer na kitajski način. Takšne akcije so npr. začasne, ki pa lahko uspejo tudi dolgoročno, ali pa ne.

Kljub temu da so belski kolonialisti odšli iz Afrike, pa so misijonarji ostali. Noben črnski škof pa npr. nima črnskih pomočnikov, ki bi mu urejali finance. To je beli človek, ker njemu največ zaupajo. Drugače namreč enostavno ne gre.

Gre res za povsem drugo kulturo, v kateri so rodbinske vezi izjemno prepletene. Nekdo, ki doštudiral ni samostojen človek, ker ga obvezujejo te rodbinske vezi. V primeru, ko so izropali šolo npr. so vsi strici pa tete in drugo sorodstvo prišli nekaj iskat. Njihovo mišljenje je, češ mi smo te študirali, sedaj pa si ti nam dolžan nekaj dati. Ker nima česa dati, gredo stvari iskat kar v šolo.

Kar se tiče večjih mest, kolikor sem sam poznal, je bila tam že neka nova kultura. Na podeželju, kjer smo bili mi, pa je bilo precej daleč stran, v gozdu in tu je bilo drugače. Med sabo so bili zelo povezani. To, da se je v njihovem okolju nenadoma pojavilo večje število revežev, tega po njihovih narodnih pravilih naj ne bi bilo. Če npr. otroku umre eden od staršev, je stric dolžan vzeti tega otroka. Zadnji brat mamice je namreč odgovoren za njene otroke (tataliki). Ta tudi išče nove neveste za fante in tudi prodaja dekleta. Jaz pravzaprav sploh ne razumem primera, ko so v Francijo pripeljali afriške otroke, češ da so sirote, ki nimajo nikogar, ki bi poskrbel zanje. Je pa res, da skrivajo svojo prepletenost rodbinskih vezi z namenom, da se naredijo uboge, da bi jim kdo kaj dal.

- Ste mogoče zaznali kakšne spremembe glede življenjskih sprememb tamkajšnjih ljudi glede na vašo dolgoletno delovanje?

Mi mislim, da smo zelo veliko naredili. Poleg šolstva sem zelo veliko delal z mladimi....

Kot primer naj navedem otroka, ki se je igral z očetovo puško, ki jo je oče odložil, ko se je vrnil z lova. Pri igri je ta po nesreči sprožil puško in ubil svojega bratca. Prepričanje tamkajšnjih ljudi je, da je potrebno otroka kaznovati in sicer po načelu življenje za življenje ne glede na to da gre za otroka. Sam sem šel do družine in se pogovoril z njimi o posledicah, o tem da bodo na ta način kvečjemu izgubili še enega otroka. Zgodilo se je, da so ljudje upoštevali in dejali: »Ker ste vi prišli kot misijonar in ker ste mi to vi rekli ste me odvezali in se otroku ne bo nič zgodilo«. Potem sem šel kasneje tja in sem videl, da je otrok zares ostal živ.

Izredno pomaga, da ti nekdo pove kaj več v zvezi z njihovim življenjem. To, da bi pa popolnoma spoznal njihov način razmišljanja, je pa izredno težko. Ne verjamem, da je povsem možno. Nekateri pravijo: »Postal je čisto naš!«. Jaz temu ne verjamem.

Je pa res, da zelo veliko ljudi razkrijejo. Že njihov način čustvovanja je drugačen od našega. Moramo pa spoštovati in jim dati možnost ter sprejeti, da imajo oni drugačen način razmišljanja. Obstajajo pa neke osnovne norme, ki so nam vsem enake. Od tega npr. če je otrok zanemarjen, kar potem tudi oni uvidijo, da je prav drugačno ravnanje. Velikokrat si oni sami ne znajo pomagati ven iz tega kroga.

- Kaj je pri vašem delu prevladovalo – skrb za šolstvo, duhovna oskrba...?

Imel sem tudi duhovno oskrbo in sicer ko sem prišel sem imel duhovno oskrbo notranjosti –imenovano brus. Ko sem postal šef hiše, pa sem se posvetil predvsem šolstvu, skrbel pa sem tudi za to da pravzaprav vse funkcioniralo – da je bila na voljo hrana, da je bilo oprano, da je bilo tisto, kar je bilo potrebno odposlano naprej itd. To kar se je imenovalo brus so potem prevzeli Poljaki, sam pa sem bil odgovoren za tisto, kar se je držalo naše cerkve ter učenje verouka. Imeli smo različne skupine – katehetsko, mladinsko skupino ipd...

- Ali po vašem mnenju misijonar bodisi laiški bodisi redovni potrebuje kakšno znanje, da deluje v misijonu ali je po vašem mnenju to bolj odvisno od osebnostnih lastnosti posameznika?

Ja, gotovo. Kar se tiče laiških misijonarjev je odvisno od tega iz katere stroke prihajajo, sicer pa se vedno potrebuje kakšnega delavca, ki obvlada delo mehanika, ali pa delo v šolstvu in zdravstvu. Je pa prav tako sila dobrodošlo, da ima misijonar, ki skrbi za določeno področje – (npr. kaj gradi), človeka, ki nadzira, da vse funkcionira. Potrebno je namreč biti poleg, drugače je rado kaj narobe. Sam npr. nisem veliko gradil, vendar kljub temu se mi je zdelo potrebno, da sem na svojem področju prisoten. Gotovo pa je pomembno, da človek pozna svoje področje delovanja, ter konec koncev pozna tudi njihove jezik. Ljudje hitro ugotovijo, ali človek kaj zna ali ne, kar vpliva potem na zaupanje. Splošno pa ljudje misijonarje cenijo kot ljudi, ki vedo več.

- Ste se pri svojem delovanju povezovali s kakšnimi drugimi humanitarnimi organizacijami? Ali je bil misijon na splošno povezan s slednjimi?

Jaz sam bolj malo. Na splošno pa smo sodelovali z bolniškimi sestrami, zdravniki brez meja, pa Unicefom, ki je razpolagal s fonom denarja za izobraževanje nepismenih mamc. Tu ni bilo nekih omejitev. Saj namen je pravzaprav isti – pomagati ljudem in zato smo v tem pogledu pozdravljali vsakega, ki je bil pripravljen pomagati. Tudi s protestanti smo veliko sodelovali. Ti so imeli veliko dobredelnih akcij. So pa bili na tem področju mnogo prej od katoliških misijonarjev. Je pa zanimivo, da je bila naša katoliška vera bolj zanimiva za mlade.

Včasih pa se je katera starejša mamica bolj našla v protestantski veri in je prestopila tja. Nikoli pa ni prišlo do kakšnih nasprotij. Zgodilo se je, da so od njih prestopili k nam in tudi obratno, vendar iz tega nismo nikoli delali kake težave.

- Ali sta bila ta dva misijona dosti blizu drug drugemu?

Ja, v eni vasi je bilo tako, da je bil na eni strani protestantski misijon, na drugi strani pa naš. Po vseh vaseh pa smo delovali tako mi kot tudi oni. Med sabo smo bili povezani. Ko so oni imeli kakšno prireditev so povabili nas in obratno. Glede tega sploh ni bilo težav. Kar se tiče bogoslužja pa smo imeli vsak svoje.

Prvotno so ljudje animisti in verujejo v duše prednikov. Tam, kjer sem bil jaz jih je bilo nekaj. Tisti, ki so ostali animisti, so to ostali z razlogom npr. zaradi njihove tradicije. Nekdo, čigar predniki so bili čarovniki, se funkcija in znanje prenašata naprej. Če je nekdo čarovnik tudi ni nujo, da je to nekaj slabega. Bili so ranocelniki ipd. Ti tudi niso smeli biti krščen. Lahko, da v tistem času, ko so potekali krsti, ni storil potrebnega, ali je vmes prišla selitev, ali je živel kje v oddaljenem kraju...Vendar pa tega pravzaprav ni bilo veliko. Večinoma so bili ali katoličani, ali protestanti, ali so se opredelili za njihovo državno vero, ali pa katero od verskih sekt. Prav starega poganstva pa skorajda ni bilo. So pa ostali ostanke tega, kakor so se tudi pri nas ohranile nekatere prvine npr. lipa pri nas pomeni nekaj več kot druga drevesa. Neke histerične vere pa tam ni. Po njihovih običajih maša traja približno štiri ure in vsebuje ogromno njihovih običajev prenesenih iz njihovega življenja.

Glede opredeljevanja veri je podobno kot pri nas. Ali se odločijo za eno, lahko pa potem to opustijo in se pridružijo kakšni sekti. Da bi si ljudje izbirali vero glede na ponujeno pomoč, ne bi rekel. Mogoče prej podzavestno, prav direktno, pa po mojem mnenju ne. Kakor sem jaz takrat poznal tiste ljudi tam lahko rečem to, da je pri nas pomenilo biti katoliški kristjan, biti malo bolj »nobel«. Bile so namreč nekoliko boljše šole ipd. težko rečem, da bi se glede vere opredeljevali na ta način.

- Je bil vaš misijon povsem samostojni, ali vendarle povezan in odvisn od drugih misijonov...?

Podobno kot so tu župnije in škofije, smo tudi mi imeli svoj center. Škof tamkaj ni imel takega vpliva. V skupnosti so živeli bolj kot redovniki. Enkrat letno smo imeli skupno srečanje in takrat smo osnovali tudi neke načrte. Imeli pa smo tudi obiske. Nas je npr. prišel pogledat »šef« ipd. Med sabo smo bili organizirani. S Slovenijo pa takrat nismo bili povezani, ker sem jaz bil na misijonu preko belgijske province. Jaz sem bil namreč v misijonu še v času stare Jugoslavije in sem se vrnil leta 1993. Takrat se je potem začelo močno razvijati misijonsko središče. Sem pa bil na vezi z Lenčkom in Fajdigo, vendar povsem nepovezano z mojo funkcijo. Sedaj je to drugače bolj povezano.

- Kako so se ljudje odzvali na vaše delovanje, pomoč?

Ljudje misijonarju sila zaupajo. Misijonarje so nas imeli tamkaj za male bogove. Ljudje namreč vidijo, da se misijonarji popolnoma žrtvujejo za njih. Npr. ljudje prinesejo v liste zavit ves svoj denar s prošnjo, da bi misijonarji hranili njihov denar. Sam sem rekel, da lahko, le da naj prej preštejejo denar, pa so dejali, da popolnoma zaupajo in ne potrebujejo šteti denarja. Takšno zaupanje imajo, da so prinesejo hraniti celo svoje bogastvo. Njihovi domači duhovniki pa za razliko od nas niso bili deležni takšnega zaupanja.

Mladi intelektualci, izobraženci so pa imeli drugačen odnos do belcev.

Mi misijonarji nismo nikoli delovali tako da, bi žalili narodna čustva, ali pa da bi navduševali ljudi za evropsko kulturo. Kje pa. No, vsaj jaz tega nisem počel. Ravno obratno. Njih dvigniti iz njihovega položaja. Medtem, ko pa smo se srečali kdaj s kasnimi črnskimi duhovniki, oni pa že imajo kakšno pikro na račun belcev. Npr. črnski duhovnik je dejal pri zajtrku, kdaj bomo šli belci domov. V takih primerih je potem potrebno potrpeti. Narod je pa tisti, ki bi za misijonarje dali vse. Je pa tako, jaz sem tam preživel tam šestnajst let in mislim, da sem veliko naredil in sem na to ponosen. Se mi je pa tudi zdelo, da je prišel čas, da odidem domov. Med mladimi se jih je v tistem času odločilo šest za duhovniški poklic in zdelo se mi je, da se lahko naprej znajdejo tudi sami. So pa tudi dokaj hitro doumeli, kako je z mojim odhodom. Sprva so zahtevali, kaj vse naj jim pošljem, potem pa sem jim obrazložil, da sedaj živim drugje, kjer imam svojo župnijo in svoje potrebe, medtem ko so oni izšli iz svojega naroda in se morajo organizirati na ta način, da bodo lahko živeli s pomočjo svojega naroda. Pa saj po eni strani niti ne gre tako, da bi lahko se duhovniki tamkaj vozili z razkošnimi avtomobili, mamice bi skupaj svojimi otroki hodile peš za njimi. Ne, upoštevati morajo svojo kulturo in na podlagi tega delati naprej. Dejansko, imam bolj malo stikov z njimi. Seveda smo določene probleme še vedno reševali skupaj preko pošte, vendar da pa bi jaz bil nek stric iz Amerike ali nek Miklavž, ki bil jim stalno pošiljal stvari tako pa to seveda ne gre.

No, njihovo življenje zelo spoštujem, vendar morajo plavati, ni kaj.

- Imate z njimi še kakšne stike?

Ja, vendar občasno. Lansko leto je eden izmed njih študiral v Rimu in je prišel sem vsako leto na počitnice. Skupaj smo potem hodili na okrog...Druge stike pa sem drugače zelo skrčil, ker drugače ni šlo. Npr. da je v pismu napisano, naj nemudoma pošljem stvari, sicer bo takoj umrl ipd. To je že nekakšno izsiljevanje in tega nisem želel.

Priloga 4: INTERVJU S PETROM (posvečeni misijonar, Madagaskar, 30 let)

- Kje ste delovali kot misijonar?

Na Madagaskarju, in sicer nekaj časa na misijonu, kjer je deloval tudi Pedro Opeka, pred tem pa na misijonu na JV Madagaskarja na obali. To je bilo misijonsko področje Farafangana in je bilo veliko kot polovico Slovenije. Tudi sedaj so tam slovenski misijonarji, vendar jih je nekoliko manj kot jih je bilo v preteklosti, so pa tako duhovniki kot laiški misijonarji in pa tudi sestre usmiljenke. Poslanstvo duhovnikov je v prvi vrsti evangelizacija, sicer pa kjer koli so se njihovo delo povezuje tudi s socialnim delom. Ko sem bil petnajst let na tem področju misijona, je bilo tam od petnajst do petindvajset slovenskih misijonarjev. Sedaj jih je sicer še nekaj ostalo, vendar pa veliko manj. Po eni strani tam nastajajo njihovi poklici, tako da v tem pogledu misijonarji niso več tako potrebni, tudi socialni delavci prihajajo iz njihovih vrst. Kar se tiče bolnic in dispanzerjev pa je osebja še vedno premalo. Cerkve, bodisi katoliške bodisi protestantske imajo tamkaj tudi svoje ustanove, kjer zagotovo opravljajo tudi socialno delo. Imajo namreč svoje šole, pa dispanzerje, tehnične šole.

- Koliko časa pa ne delujete več na misijonu?

Kar ne delam več v misijonu pa je štirinajst dni. Domov sem se vrnil namreč 4. novembra.

- Se imate namen še kaj vrniti?

Za enkrat ne.

Je pa to velika stvar. Madagaskar sam je tudi velik otok. Meri namreč toliko kot 30 Slovenij skupaj. Prebivalstva sicer ni tako zelo veliko. Okrog 18 milijonov. Na JV je sedaj okrog 10 misijonarjev...

Duhovniki poleg evangelizacije zagotovo opravljajo tudi socialno delo, da se lahko ljudem približajo in jim pomagajo. Ni pa kot pomoč mišljeno, da se jim kar vse vprek daje stvari. Misijonar Grošelj npr. sedaj v Mantangi poskuša z uvajanjem kmetijstva. Podobnih poskusov je sicer nekaj že bilo, vendar na to kako se bo obneslo sedaj, je potrebno počakati. Na dolgi rok se včasih ne obnese vse. Lahko da se ljudi ne prime dovolj ipd. Včasih se kašno stvar začne, pa potem ne nadaljuje več. Za enkrat kaže zelo dobro. Sicer pa se veliko tudi gradi - šole, cerkve, kapele, zdravstveni dispanzer... V Mantangi je sedaj zgrajena tudi zelo lepa šola, kar je velika pridobitev za ljudi. Je pa gotovo veliko boljše, da pomoč traja daljši čas. Seveda je drugače pri kakšnih študentih medicine, kjer so pomembne tudi njihove mesečne odprave. Sicer pa so zelo dobrodošli mizarji, medicinsko osebje, zidarji, tehnični poklici... Je pa pomembno, tudi kakšna pričakovanja ima nekdo, ki se odloči za misijon. Nekdo, ki ima visoke ideje tudi o tem, kje in kako bo živel, je v nevarnosti, da bo zdržal na misijonu izredno kratek čas. Če je ob njem kakšen domač človek in pa da se ujame z ljudmi na misijonu, je dobro, sicer pa je tudi psihično težko zdržati. Vem za primere laiških misijonarjev, ko so tamkaj zboleli in so se morali kmalu po prihodu vrniti. Verjetno niso dovolj premislili in precenili svoje zdravstveno stanje. Neko dekle je že pred odhodom občutilo svoje slabše počutje, vendar pa si je tako močno želela iti v misijone, da odločitve ni želela spremeniti, vendar pa se je njeno zdravstveno stanje po prihodu močno poslabšalo in dekle se je moralo vrniti. En laiški misijonar se je prav tako moral vrniti, ker ni zdržal psihičnih pritiskov in je mislil, da se mu bo enostavno zmešalo. Sicer pa so laiški misijonarji, ki so ob sebi imeli druge laiške misijonarje, ki so jim nudili oporo, veliko naredili.

- Kakšno pa je bilo vaše delo na misijonu?

Prva leta sem bil na obali in sicer v škofiji Farafangana. Tam smo živeli v skupnosti. Bil sem skupaj s Pedrom Opeko, ki je bil takrat še mlad fant še ne posvečen v duhovnika. Priučil se je del od svojega očeta, tako da smo takrat gradili postojanko, se ukvarjali z mladino, opravljali pastoralno delo, obiskovali postojanke ipd. Skratka opravljali smo duhovniško, pa tudi socialno delo. Zelo pomembni so bili obiski družin, preko katerih smo vzpostavljali odnose in presegali to, da smo tujci. Sam sem velikokrat prespal v njihovih majhnih hiškah. Lahko rečem, da sem kar eno tretjino noči, prespal v hiškah na podeželju, ko sem deloval na obali. Seveda smo imeli center misijona, kjer lahko rečem, da so bile dovolj dobre možnosti za življenje. Mogoče ne ravno take kot kje v Evropi, vendar kar v redu. Kadar smo obiskovali ljudi po vaseh, pa smo v glavnem prenočevali pri njih. Včasih smo s sabo vzeli kašno stvar za prenočevanje na hišnih tleh. Približno tako je bilo štirinajst do petnajst let mojega dela na obali. Potem pa sem bil nekaj let pri patrih, ki se pripravljajo na duhovništvo v glavnem mestu Madagaskarja. Ko sem prišel v misijone, so bili domači poklici izjemno redki, no kasneje pa so se začeli

postopoma izoblikovati in tako je bilo tudi pri duhovnikih. Na začetku so bili to večinoma tujci – 90% vseh. Večinoma so bili to Francozi, nekaj je bilo Italijanov, Špancev, Belgijec in pa nekaj Poljakov ter Slovencev. Sedaj pa je več kot polovica že njihovih duhovnikov. Tujci so večinoma na obalnem območju, kar nekaj teh je Slovencev - npr. Kerin, je pravzaprav še med najmlajšimi, vsi ostali pa so stari nad od šestdeset do osemdeset let. V nekaj letih se bo to povsem spremenilo. Glede na to da narašča število domačih duhovnikov, evangelizacija ne bo tako nujno potrebna, poleg tega pa tudi že pri nas doma primanjkuje duhovnikov, tako da bo tudi iz tega razloga težko koga poslati. Bo pa misijonsko delo prav gotovo vedno aktualno, ne samo deset ali pa petnajst let. Jezusovo naročilo je namreč delovati po njegovem izročilu, kamor koli je človek poslan, kar pomeni, da je to lahko tukaj ali pa kjer koli drugje, kjer se je treba vživeti v tujo kulturo in navade. Saj popolnoma se je izredno težko vživeti, no pa saj tega pravzaprav nihče ne zahteva. Hočem pa reči, da tudi s tem, ko se človek nauči tujega jezika, še ni rečeno, da se je popolnoma vživel v tujo kulturo. Poleg tega pa je tudi tako, da človek tudi ne more sprejeti vseh stvari.

No, sedaj 12 let pa sem skupaj s Pedrom Opeko v Antanarivu in sicer v predmestju. Gre za naselje »Akamasuo«. Da sem prišel sem je bolj po naključju. Pedro si je namreč želel imeti še nekoga ob sebi, medtem ko je veliko deloval med ljudmi in tako so določili mene, ki sem se že nameraval vrniti na začetno misijonsko postojanko v Farafangano. S Pedrom nisem prav živel, ampak v skupnosti tamkajšnjih lazaristov, Pedro pa se je ob širitvi naselja, ki je zahtevalo tudi več njegove prisotnosti preselil v center naselja. Akamasuo pomeni dobri prijatelj in je bilo sprva združenje ljudi, študentov, ki so si prizadevali za boljše življenje ljudi, ki so tamkaj živeli po smetiščih. To so bili predvsem volonterji, ki so skupaj s Pedrom želeli doseči ideal drugačnega življenja. Sčasoma se je potem njihovo delo oblikovalo v plačano delo, vendar pa sami začetki se navezujejo predvsem na željo pomagati družinam, da zaživijo drugače in sčasoma tudi neodvisno od tuje pomoči. To delo se še vedno nadaljuje, naselje se namreč vsak dan veča. Naselje ni tako majhno, zajema okrog 16 -17 tisoč ljudi...

Redno vsak dan sem hodil v Akamasuo, kjer sem opravljal pastoralno delo kot duhovnik, sodeloval sem pri obiskovanju ljudi po naseljih, vodil sem priprave mladih na poroko ipd. Veliko je bilo neurejenih družin in drugačnih družinskih problemov. Včasih so ljudje želeli urediti njihovo življenje in takrat je prišla v poštev kateheza ter priprave na poroko ipd. Pomagal sem ljudem predvsem v duhovnem smislu, v samem centru pa sem sodeloval tudi pri opismenjevanju.

Akamasuo je veliko naselje in ljudje morajo živeti od nečesa- Pomoč je vsekakor potrebna. Obstajajo različne potrebe. Včasih je potrebno informiranje, navezovanje stikov z dobrotniki, pisarniško delo ipd. Pri tem sem pomagal tudi sam. Bili so sicer drugi ljudje, ki so še sodelovali na teh področjih, tako da sem bil jaz samo eden izmed njih. Sicer pa v Akamasou ni nobenih tujcev, Pedro je pravzaprav edini...

- Kako je s temi skupinami za poroko?

Ljudje sami pridejo s pobudo o pripravah, saj takšnih stvari nima smisla izsiliti. Mi jih spodbujamo, kot kristjani pa tudi sami začutijo to potrebo.

- Ali sicer še vedno prevladuje mnogoženstvo?

Po nekaterih predelih Madagaskarja še vedno obstaja. Sicer pa prav uradnega mnogoženstva ni, je pa prav gotovo nezvestobe veliko.

- Kateri pa so po vašem mnenju najbolj pereči problemi ljudi na Madagaskarju?

Prav gotovo je to revščina. Madagaskar je podobno kot tudi druge afriške države v situaciji, ko ne more rešiti ekonomskega problema. Situacija se je v času od kar sem prvič prišel tja in do danes še poslabšala. Pred tridesetimi leti je bilo od petintrideset do štirideset odstotkov ljudi, ki so živeli na robu revščine, sedaj pa kar sedemdeset odstotkov. Upali smo, da se bo stanje izboljšalo, vendar pa je sedaj nastopila še svetovna gospodarska kriza, ki se odraža tu še toliko bolj. Dnevni zaslužek delavca na Madagaskarju je npr. en evro, ali še celo manj - en dolar. Učitelji imajo npr. 50 do 60 evrov mesečne plače. Cene sicer niso povsem takšne kot tukaj v Evropi, vendar pa cene nekaterih stvari dosegajo evropski nivo - npr. bencin stane en evro. Zaslužen denar tako pogosto ne zadostuje za preživetje. Avtomobilov je zelo malo, nekoliko več le v večjih mestih, pa še to v glavnem prevladujejo zelo stari, izjema pa so le nekateri bogataši, ki si lahko privoščijo boljše, novejši avtomobile. V glavnem pa gre za stare avtomobile, ki jih v Evropi ne uporabljajo več in jih potem prekupčevalci usmerijo v revnejše dežele. Ravno iz tega razloga pa je sedaj izšel zakon, ki prepoveduje prodajo avtomobilov starejših od 15 let. Ekonomsko stanje je takšno, da še precej dolgo ne bo prišlo na »zeleno vejo«.

- Kako je s šolanjem?

Vsekakor je premalo delovnih mest za vse tiste, ki se izšolajo. Vsi tudi ne morajo biti pisarniški delavci... Več zaposlitvenih možnosti je tako predvsem v mestih. O stanju na Madagaskarju veliko pove glavna bolnišnica v mestu. Imel sem bratranca, ki je zbolel in se je zdravil tamkaj. Zdravljenje v takšni bolnišnici pa pomeni, da mora bolnik s sabo prinesiti rjuhe, sorodniki oziroma znanci morajo poskrbeti za hrano, prav tako za zdravila. Človek, ki zboli ima tako izredno malo upanja za ozdravitev. Bolnice so izredno slabo vzdrževane, tako da celo bogati ljudje tu niso ne vem, kako dobro postreženi in oskrbovani. Na podeželju pa bolnic sploh ni, tako da je tamkaj najboljše ne biti bolan. V dispanzerjih se deloma že nekako oskrbi bolnike, se pa celotno stanje odraža tudi na starostni sliki ljudi. Ti dosegajo precej nižje starosti kot prebivalci Evrope. Je pa ponekod v Afriki še mnogo slabše kot na Madagaskarju...

- Kje vidite možno rešitev za izboljšanje stanja teh ljudi?

Stanje se vsekakor ne more izboljšati kar tako čez noč. K izboljšanju nedvomno prispeva prizadevanje kot poteka v »Akamasou«, potem so tu formacije mladih ljudi, ki se zavzemajo za družbene spremembe. Za doseganje izboljšanja je potrebna tudi zavest za večjo medsebojno odgovornost, družinsko življenje. Življenje je tamkaj zelo dragoceno, vendar pa velikokrat manjka odgovornost za materinstvo in očetovstvo. Velikokrat so predvsem očetje tisti, ki v težkih trenutkih zapustijo svoje družine in večina teh zapuščenih družin živi sedaj v »Akamasau«. Družine, ki se selijo za zaslužkom v mesta, ostanejo brez dela in eden od staršev potem v takšni situaciji pogosto zapusti svojo družino, preostali starš pa še toliko težje preživlja svoje člane. Naučili so se živeti z dneva v dan kar tako, sedaj v »Akamasou« pa se navajajo na drugačno življenje. Otroci obiskujejo šolo, vsak dan dobivajo obrok hrane, zdravstveno so boljše oskrbovani, starejši pa delajo. Vseh devet tisoč otrok, ki se šola v »Akamasou«, pa tudi starejši, ki so bodisi povsem prepuščeni sami sebi dnevno dobivajo en obrok hrane v centru. Na takšen in podoben način socialne in pa verske ustanove velikokrat pomagajo ljudem. Vendar pa sedaj sedanja ekonomska kriza še otežuje že dosedanje ne preveč dobre razmere.

- K čemu teži delo na vašem misijonu?

Preko možnosti srednješolskega izobraževanja marsikdo lažje dobi kakšno delo. Npr. nekatere šola potem zaposli kot učitelje, bodisi se zaposlijo v kakšnih delavnicah - mizarški, kovinarski, združenjih. Ti mladi se usposobijo potem pa, bodisi lažje dobijo delo, bodisi lahko tudi s pridobljenim znanjem včasih sami začnejo delati in na ta način lažje preživijo. V tem pogledu je zagotovo narejen korak naprej, je pa še vedno veliko premalo možnosti za dostojno življenje vseh. Gre za spremembe, ki se pokažejo na dolgi rok.

- S kakšnimi vrstami težav ste se srečevali pri svojem delu in kako ste se z njimi soočali?

.... Ja, težko rečem, ker o tem nisem toliko razmišljal. S čimer sem se pač srečal to sem sprejel in poskušal v danem trenutku najbolje rešiti. Gotovo je bilo veliko stvari, ki so me ovirale oziroma motile, vendar pa je pri tem pomembno, da je človek pri tem pozoren in spoštljiv, to pa včasih gotovo ni povsem enostavno. Tako je pravzaprav kjerkoli po svetu, tudi pri nas v Evropi. Npr. klošarji so eni takšni, ki jih velikokrat preziramo in gremo kar tako mimo njih. Na Madagaskarju je tega še toliko več. Veliko več je revščine in človek gotovo nima vedno tiste pripravljenosti, da bi vedno vsakega sprejel s spoštovanjem. Ni vedno mogoče človeku nuditi pomoč za katero prosi, po drugi strani pa včasih tudi ni pametno, kar tako dajati stvari, ki jih prosi. Velikokrat je namreč tako, da se problemov ne da rešiti na ta način, da se ljudem samo daje denar kar tako. Pogosto je pri tem potrebna še drugačna vrsta pomoči - strokovna pomoč, pa tudi duhovna - notranja pomoč..., ki človeku pomaga, da potem tudi sam lažje premaga težave.

Vsak pa seveda lahko pomaga na drugačen način, glede na svoje sposobnosti. Pedro, ki sedaj precej poznan po svetu, ima npr. poseben dar, da zna ljudem povedati, predstaviti stvari, po drugi strani pa predstavlja avtoriteto, ki jo izredno spoštujejo. Zelo se zna približati otrokom, kar lahko vidimo na kakšnih slikah, ko je obdan s kopicami otrok. Pa ne samo otrokom, zna se približati tudi odraslim, jih zbrati, jim predstaviti stvari in jih motivirati, če je to potrebno. Ljudje ga zelo sprejemajo. Ob nedeljah npr. zna animirati skupnost šest tisočih ljudi, pri čemer so ljudje izredno vključeni in sodelujejo. Pri nas v Sloveniji je to povsem drugače. V župnijski cerkvi se npr. zbere okrog 50 ljudi in še ti so zelo tiho, njihovo sodelovanje je zelo omejeno. Težko je videti, da bi vsi sodelovali in bili vključeni. Na Madagaskarju pa je tako, da vsi sodelujejo, tudi otroci, ki jih ni tako malo od 2 do 3 tisoč. Nad Pedrovimi mašami so navdušeni tudi turisti, mnogi so poročali o notranjem spreobrnjenju.

- Kako pa se kaj ljudje odzovejo na pomoč, ki jo nudite na misijonu?

Ja, glede tega človek ne more vsega idealizirati. V vsakdanjem življenju človek doživi raznovrstne izkušnje, npr. sebičnost in ne da se reči da takšnih stvari ni. Sicer pa se ljudje odzovejo s hvaležnostjo, veseljem, poskušamo pa ljudi tudi animirati, da bi sami pomagali tistim, ki so pomoči potrebni. Poleg tega pa tudi poudarjamo, da je pomembno, kako ljudje živijo, kako si prizadevajo za izboljšanje svojega položaja, da ne ostanemo zgolj pri svetovnem razglašanju, kako so tu ljudje ubogi. To bi potem bilo le prazno govoričenje. Pomoč prihaja in ljudje so hvaležni, vendar pa je pomembno tudi spodbujanje k vsakodnevnemu prizadevanju za izboljšanje svojega položaja. Tako je en del prebivalstva, ki je dovzeten za informiranje in spodbude, obstaja pa tudi takšen del prebivalstva, ki je v svojem življenju doživel veliko hudega in so ob tem izgubili čut možno spreminjanje. Npr. veliko je takih, ki so živeli na smetiščih in so se z dneva v dan preživljali zgolj z zbiranjem, pregledovanjem odpadnih stvari, med katerimi so včasih našli tudi kaj takega, kar so lahko prodali. Ti ljudje so se borili za svoje vsakodnevno preživetje in gotovo ne morejo biti tako odprti za kakšne druge stvari. Pomembno je, da so ljudje, ki jih opazijo in si jih prizadevajo spodbujati za boljše življenje kolikor je to pač mogoče. Druga stvar pa današnji mladi ljudje, ki so deležni drugačne vzgoje in pa šolanja. S tem si bodo pridobili nove možnosti. Podeželje sedaj sicer ni rešeno ekonomskih problemov in življenje ni enostavno, vendar pa bodo mladi s sabo nosili to kar jim je bilo dano - znanje, navade in to jim bo gotovo pomagalo, da se bodo v življenju boljše znašli.

- Ste pred odhodom v misijon imeli kakšne posebne priprave?

.... Ko sem postal bogoslovec, pred več kot 40. leti sem se odločil za to. Že družba lazaristov je bila temu zelo naklonjena saj je sveti Vincencij, ustanovitelj, poslal prve misijonarje prav na Madagaskar. Prišla je prišla tudi prošnja s strani misijonarjev, kajti francoski misijonarji niso več prihajali v takem številu. Tako sem se 1977 odločil za odhod v misijone, nas pa je takrat odšlo več. Lazaristi so bili na Madagaskarju prisotni že od samega začetka... Sprva sem se sedem mesecev učil malgaškega jezika, potem pa sem se počasi navajal na ostale stvari, prihajal v stik z ljudmi. Njihov jezik je zelo drugačen od kateregakoli evropskega jezika, gre namreč za arabski jezik, ki je podoben indonezijskemu jeziku, saj večina ljudi prihaja prav iz Sumatre in okoliških otokov – Jave, Malezije... Tudi zgodovina ni povsem jasna glede tega, kdaj naj bi ljudje poselili ta otok, verjetno pa da je to bilo okrog osmega stoletja.

- Kako so vas Malgaši sprejeli?

Ko se človek nauči jezika, potem ni kakšnih posebnih težav. Poleg tega pa sem živel med njimi, z njimi sem bil vsak dan v stiku. Nekaj časa sem živel v centru, kjer nas je bilo več misijonarjev skupaj, na nekaterih postojankah pa sem bil tudi povsem sam. Janko Slabe je bil npr. večinoma časa povsem sam med Malgaši, izdal je celo nekakšen slovar.

Kontakt z ljudmi nekaterim uspeva bolj nekaterim manj, odvisno pač od tega, kakšen je človek sam po sebi. Tone Kerin je npr. tak ki mu to zelo uspeva, nekdo drug, ki pa ni takšen, pa tudi ni rečeno, da ni blizu ljudem.

Kakšen posebnih stvari ni bilo, se je pa čutilo, da smo si bili zelo blizu. Tudi plemena so si med sabo precej različna in človek potrebuje nekaj časa, da se navadi, potem pa ni težav s tem.

- Na kakšen način je potekalo snovanje, oblikovanje vašega dela? Ste glede svojega dela sami sprejemali odločitve, je bilo potrebno skupno odločanje....?

Sam se bil poklican za opravljanje duhovniškega dela na določeno področje. Če je bilo potrebno iti kam drugam, potem sem seveda opravil tudi to delo. Pomagal sem pač po svojih močeh glede na to, kjer so se pač kazale potrebe. S svojim znanjem in sposobnostmi sem poskušal biti na razpolago.

- Ali po vašem mnenju nekdo, ki se odloči za delo v misijonu, potrebuje predhodne priprave, znanje ali pa ne in je bolj kot to pomembno kaj drugega?

Gotovo je dobro, da se človek pred odhodom pozanima o čim več stvareh. Veliko lahko zvedo npr. od misijonarjev, ki imajo izkušnje. Sam sem seveda prebral kakšno stvar preden sem šel v misijone, drugače pa kakšnih priprav v mojih časih ni bilo, sem pa lahko izvedel kakšno stvar od drugih misijonarjev. Sicer pa ni nujno, da je pri vsakomur enako kot je bilo pri nekom drugemu, lahko pa si človek pomaga s podobnostjo. Ko sem prišel v misijon sem obiskoval skupaj še z nekom tečaj malgaškega jezika, drugače pa sva hodila k nekemu izkušenemu misijonarju, ki je bil v misijonu štirideset let in je povsem poznal njihovo kulturo, običaje, tako da sem preko njega izvedel veliko stvari. Potem ko sem osvojil osnove jezika, pa sem začel izkušnje pridobivati sam.

- Ali je misijon pri svojem delovanju povezan tudi z drugimi ustanovami, organizacijami...?

Iz drugih držav npr. Francije je prihajala pomoč, z njihove strani so obstajale bolnice, pa dispanzerji, poleg tega so prihajali pomagati v času počitnic. Poleg tega pa se je misijonsko delo okrepilo, razširilo se je zdravstveno delovanje tako, da je sodelovanje potrebno. Sicer pa obstajajo tudi vladne ustanove, ki organizirajo posamezne projekte, akcije kot je npr. gradnja elektrarne v Ranomeni. Leta nazaj ni bilo niti denarne pomoči, niti možnosti, da bi se nekdo sam lotil takšnega dela. Sedaj so zgradili v tem kraju socialni center, dispanzer, bolnico, kraj se je povezal »Akamosu« in mesec nazaj so ljudje dobili redno električno energijo...

- Ali kot dolgoletni misijonar opazite kakršnekoli razlike v vsem tem času vašega delovanja?

Spremembe gotovo so. Ponekod v pozitivno smer, ponekod pa tudi na slabše. Na splošno revščina in podhranjenost, državne ustanove, kot so npr. šole na podeželju funkcionirajo izjemno slabo. Pogostokrat je na podeželskih šolah samo en učitelj, kar je gotovo premalo, poleg tega pa je tudi premalo nadzorstva s strani države. Učitelji morajo hoditi po svoje plače po 50 ali 100 kilometrov peš, kar pomeni, da šolanja v tistem tednu ni. Obiskovanje pouka tako ni vedno redno, nivo doseženega znanja je pogostokrat nizek in mladi ne nadaljujejo šolanja. Vsi starši tudi še nimajo zavesti, da je potrebno otroke poslati v šolo in tako jim doma naložijo delo, kot je paša živine ali kaj podobnega in otroci zamujajo pouk. Pa tudi tisti otroci, ki uspešno zaključijo določeno stopnjo šolanja pogosto v nadaljevanju ne opravijo izpitov za nadaljevanje šolanja, ker so pomagali doma in se niso učili. Gre za kompleksne probleme in je težko pričakovati, da se bo glede tega v kratkem kaj spremenilo.

Zelo slabo je poskrbljeno tudi glede zdravstva, sploh na podeželju, če ni ravno kakšnih privatnih dispanzerjev in obstajajo samo državni. Tisti, ki prodajajo zdravila po podeželju, to počnejo zaradi svojega preživetja, dejansko pa ljudem ne morejo pomagati. Prava pomoč je nudena pri katoliških ali pa protestantskih zdravstvenih ustanovah, kar se začuti pri ljudeh in pa dobro zdravstveno oskrbovanih otrocih.

Za ljudi, ki živijo v veliki revščini in pomanjkanju je pomembno, da se jim pomaga s konkretno pomočjo. Po drugi strani, pa to nekako ne zadostuje za doseganje dolgoročnih sprememb. Ljudje, ki živijo v veliki revščini namreč usmerijo vse svoje misli samo na boj za golo preživetje, za ostalo pa niso tako sprejemljivi. Takšnih ljudem je potem tudi težko pomagati. V Akamosu je takšnih ljudi veliko. Nekateri težko zaživijo drugače, ker bodisi niso zdravstveno dovolj močni, bodisi se jih vzpodbude niso dovolj dotaknile. Življenje za ljudi tamkaj gotovo ni bilo lahko, pa tudi sedaj ni povsem enostavno. Veliko morajo delati, da si zagotovijo svoje dostojno življenje, prej pa so npr. bili navajeni živeti in životariti iz dneva v dan. Tako je zagotovo eno pomoč ljudem, po drugi strani pa tudi prizadevanje, da bi novi rod, mlajše generacije zmogle v svoji prihodnosti. Da imajo možnosti izobraževanja ter da jih po drugi strani ne spodnese kje drugje. V porastu so npr. droge, še posebno v predmestjih. Veliko je tudi alkoholizma. Nekateri so cele dneve pijani in jim to prinaša nek občutek tolažbe. Posledice tega so, da mnogi straši niso sposobni preživljati svojih otrok in so ti zato nameščeni v center. Pogost pojav je tudi odhod očeta iz družine. V centru živijo otroci, ki bodisi nimajo staršev ali pa zanje niso sposobni skrbeti. Z njimi živijo dekleta, otroci obiskujejo šolo in dobivajo tudi hrano. Tisti, ki imajo starše obdržijo tudi stik z njimi in ni tako da bi jih kar odtrgali od njih.

- Kot ste opisali je število takšnih ljudi prevladujoče. Ali potem v okviru vašega delovanja prevladuje skupnostno delo ali posvečate tudi posameznim primerom?

Ja prav gotovo je kar nekaj skupnostnega dela, se pa je potrebno posvečati tudi posameznim primerom.

Priloga 5: INTERVJU S PAVLOM (posvečeni misijonar, Slonokoščena obala, 10 let)

- Kje ste vi opravljali svoje misijonsko delovanje in koliko časa?

V misijon sem odšel leta 1999, do takrat sem bil duhovnik v Kopru. Po 12. letih duhovništva sem začutil željo oditi v misijone. O tem sem sicer razmišljal že pred tem, vendar pa sem se takrat potem odločil ali to željo dejansko realizirati ali ne. Navezal sem stik z misijonarji, ki so že na Slonokoščeni obali, kjer so trije slovenski oziroma primorski duhovniki. Dva od njih sta tam že okrog 30 let, eden pa od leta 1991. Poleg nas bo tamkaj tudi Frančiškanke brezmadežne, ki imajo svoj misijon v okviru Avstrije, so pa med njimi bile tudi Slovenke, trenutno pa je med njimi ostala samo še ena in sicer zdravnica Anica Starman. Ta je prej vodila državno bolnico, se nato upokojila in zatem ustanovila dispanzer, kjer ima v oskrbi tudi bolnike z aidsom s področij, kjer deluje (škofija Ganjo).

- Ste se sami odločili za Slonokoščeno obalo ali je bilo to stvar naključja?

Ko sem se odločil za odhod v misijone, je škof želel, da smo primorski duhovniki skupaj in tako mi je bila dodeljena Slonokoščena obala...

Trenutno so v San Pedru – župniji Svetega Duha. Tu se govori francosko...na zahodu je Gana, na tej strani pa Burkina Faso... 9 let sva bila skupaj s Pavletom Bajcom... Tukaj sem bil štiri leta, tukaj pa pet (kaže na zemljevidu).

V obeh primerih je bilo tako, da gre za mesto, okrog katerega so potem vasi npr. tudi po devetdeset vasi. V San Pedru so sedaj štiri župnije. Mesto je precej veliko, ima okrog 250 tisoč prebivalcev, pristanišče za trgovanje kave, kakava, palmovo olje, les. Uvozno pristanišče pa je »Abi Džajn« - glavno mesto, kjer je 5 milijonov prebivalcev. Vsega skupaj je okrog 18 milijonov prebivalcev na precej veliki površini - velikosti 15 Slovenij.

- Kakšno je bilo vaše delo?

Moje delo se je nanašalo predvsem na pastoralo, tega da bi pa delali na projektih, kot jih poznamo na Madagaskarju, pa pri nas ni bilo. Izvajanje projektov pri nas je potekalo bolj anonimno in jih nismo razglašali na veliko. Slonokoščena obala je ena bolj razvitih afriških držav in ni potrebna taka vrsta pomoči kot kje drugje.

V obeh mestih, kjer sem deloval, so na novo zgrajene šole - v enem mestu 2, v drugem pa ena. To so osnovne šole. Poleg pastorage je šolstvo tako kar pomemben poudarek pri našem delu. Sredstva za gradnjo šole so se zbirala tudi v Sloveniji. Seveda pa je gradnja šole veliko bolj preprosta kot pri nas. Državne šole funkcionirajo, vendar pa se pri tem teži k temu, da starši sami zgradijo šolo. Ko je šola zgrajena, pa država plačuje učitelje, ki tamkaj poučujejo.

V škofiji San Pedro, ki obsega območje v velikosti naše Slovenije, je npr. zgrajenih 20 katoliških šol. Sprva so šole gradili v manjših vaseh, sčasoma pa so se gradnje pomaknile v večje kraje, mesta, kjer se ljudje pravzaprav bolj zbirajo, priseljujejo in tamkaj se pravzaprav oblikujejo množice otrok, ki ne obiskujejo šol. Seveda so takšni otroci tudi na vasi, vendar pa je tamkaj težko zbrati otrok za eno osnovno šolo, če to le ni malo večji kraj. Poznam pa tudi primere katoliških šol, ki so potem postale državne. Katoliške šole obstajajo ločeno, so pravzaprav privatne konfesionalne šole. Poleg teh pa potem obstajajo še protestantske, tako osnovne kot srednje. V naši župniji za enkrat še ni katoliških srednjih šol, medtem ko te obstajajo na področjih, kjer so bile prej zgrajene osnovne šole. To so zelo priznane šole. Kader, ki poučuje, pa so bodisi laiki bodisi kakšne redovnice. Redovnice so še posebno v srednjih šolah, kjer je potreben ritem in disciplina, da ni pretiranega pohajkovanja in pa stavk. V nasprotnem primeru se zgodi, da po srednjih šolah obstaja kar nekaj nereda.

- Zaradi kakšnih razlogov pa pride do pojavov nediscipline po šolah?

Če se le izkaže, da je možno zgraditi privatno šolo, to država dopusti in potem dodeli nekakšno koncesijo ter plačuje profesorje. Plačevanje zaradi pomanjkanja denarja poteka nekoliko težje in včasih pride do preprirov ter stavk. V privatnih šolah je precej manj stavk kot v javnih, pa še te se ponavadi zgodijo bolj zaradi pritiskov ustanoviteljev kot pa učiteljev samih. Se pa zgodi, da šole kar pogostokrat stavkajo. V lanskem letu so na primer stavkale javne šole, ker so učitelji zahtevali dodatek za stanovanja. Država je potem dala nadomestilo za stanovanja. Stanovanje je bilo npr. plačano za srednješolske profesorje, osnovnošolski profesorji pa tega niso dobivali in so zato zahtevali slednje. Država jim sprva ni ugodila, tako da so stavkali več kot 2 meseca in zaradi tega se je šolanje pričelo namesto oktobra šele v januarju. Formalno se šola sicer začne v začetku septembra,

vendar pa dejansko šele oktobra. Učenci pravijo, da ne pridejo, ker ni učiteljev, ti pa pravijo, da zato ker ni učencev.

- Kateri so po vašem mnenju najbolj pereči problemi ljudi na Slonokoščeni obali?

Na našem misijonu zdravstvene pomoči nismo nudili, ker nismo bili zdravstveno usposobljeni, medtem ko sestra Anica skrbi prav zato. Poleg svoje reden zdravstvene oskrbe, ima še posebej ambulantno za obolele za aidsom. Glede aidsa je tako, da se je v zadnjem času nekoliko zmanjšal na 5 do 7%, pred leti pa je bilo teh okrog 12%. Ona potem naredi analizo krvi. V zadnjem času se teži k temu, da bi čim več nosečnic opravilo ta test, saj se na ta način poskrbi, da obolele nosečnice dobijo neko zdravilo, ki zmanjša možnost, da se obolenje prenese na otroka. Seveda ni nujno že samo po sebi, da okužena mama, rodi okuženega otroka, vendar pa se možnost okužbe in obolenje v primeru jemanja zdravil zmanjša in predstavlja le še 5% tveganje.

- Čemu pa pripisujete upad aidsa v zadnjih letih?

Po mojem je to posledica predvsem preventive, nisem pa do sedaj zasledil analize, da to res drži. Država in prav tako cerkev veliko delajo na tem, da se predstavi, za kakšno vrsto bolezni gre, kakšno tveganje predstavlja ter kakšna je možna preventiva. V prvih letih je bil poudarek predvsem na fizični preventivi - uporabi kondomov, šele na tretjem mestu pa je bila zvestoba oziroma vzdržnost. V zadnjih letih pa je prišlo do sprememb in so se usmerili na navade ljudi. Kondomi namreč tudi niso bili dosegljivi vsem ljudem, poleg tega pa kot kaže le niso prinesli zelenih sprememb, tako da os sedaj začeli poudarjati predvsem zdržnost pred zakonom ter zvestobo v zakonu. Mislim, da je do izboljšanj prišlo tudi iz teh razlogov. Gre namreč za spreminjanje navad ljudi, na njihovo razumevanje, da ne gre zgolj za mehansko zaščito, ampak tudi predvsem za njihov način življenja. V letih 2000–2001 se spominjam, da je po določenih vaseh umrlo kar po pol generacije ljudi. Eno je pri njih mnogoženstvo, drugo pa neurejen način življenja. Mnogoženstvo, kjer pač še obstaja, še vedno predstavlja nekakšno zvestobo, ker še vedno predstavlja nek zaključen krog, medtem pa ko neurejen način življenja teh meja nima. To pa predstavlja tveganje za njihova življenja.

- Kakšne možnosti imajo mladi, ki se izobrazijo?

To je en velik problem. Obstaja francoski način šolanja - najprej šest let osnovne šole, nato srednja šola. Več kot polovica mladih se odloči za srednjo šolo, vendar večinoma v splošno - nižjo srednjo šolo. Ta traja 4 leta in po zaključenem izpitu se mladi šele lahko orientirajo v poklice. Splošnih ne specializiranih srednjih šol do mature jih je razmeroma veliko, poklicnih srednjih šol pa izredno malo. Že na nižji srednji šoli veliko učencev odpade, ko pridejo do mature, pa se upad še poveča. Povprečen uspeh na maturi je 30 %. Vsi, ki ne uspejo ostanejo tako brez šole kot tudi brez dela. Nekateri se v tem primeru odločijo za vajeništvo. Zanj se odločajo tisti, ki se bodisi niso učili, tisti, ki niso imeli možnosti nadaljnjega šolanja ipd. in hodijo v mesto tudi z okoliških vasi, ki pa jih je veliko. Poleg tega pa nastanejo ob tem še dodatne težave. Tisti, ki prihajajo z vasi v mesto, še predno dejansko uspejo poskrbeti za sebe velikokrat zanosijo in se potem v tem primeru poslužujejo splavov. Ti so sicer uradno prepovedani, vendar pa jih v bolnicah še vedno opravljajo. Seveda za plačilo tako kot vse ostale zdravstvene storitve. Izjema pri tem so državni uslužbenci - uradniki, policisti, vojaki, učitelji..., ki so oblikovali nekakšno združenje in deloma črpajo sredstva iz teh virov. Projekt urejanja zdravstva se ni izvedel, ker je leta 2002 prišlo do vojne in je potem vse skupaj propadlo.

- Kako pa je z vojnimi razmerami sedaj?

Leta 2002 se je država razdelila na dva dela. Šlo je za poskus državnega udara vojakov in mlajših ljudi, ki bi radi prevzeli oblast. Večinoma iz med jih je priseljenih. Prišli so na oblast v drugem glavnem mestu Slonokoščene obale, niso pa uspeli v «Abir Džanu». V tem mestu je bila potem postavljena državna vojska, na severu pa se je odcepil del države, ki je še vedno spadal pod Slonokoščeno obalo, vendar je ta funkcioniral samostojno. Sedaj po šestih, sedmih letih je to še vedno nekako tako. Ljudje prihajajo skupaj, se pogovarjajo. Se pa že nekaj let obljublja volitve, vendar pa so to že tretje, ki jih dejansko ne bo. Napovedan je bil datum, vendar so ga ponovno prestavili, tako da naj bi bile volitve januarja 2009. Potrebno je namreč narediti popis prebivalstva, dodeliti državljanstvo, tistim, ki ga nimajo ipd. Veliko je ljudi, ki nimajo prav nobenega dokumenta. Starši prvič vpišejo svoje otroke ob vstopu v osnovno šolo. Pred tem ga ne prijavljajo, ker v primeru smrti, pomeni, da ga morajo iti tudi odjaviti. Statistično vodenje prebivalstva je povsem neurejeno. Tudi če se npr. otrok rodi v porodnišnici, ni vpisan v register, ampak morajo zato poskrbeti starši sami.

- Kje vidite možne rešitve težav glede na obstoječe razmere?

Mnogi imajo otežen dostop do zdravstva, še po posebno po vaseh. To je prav gotovo eno od področjih, ki bi ga bilo potrebno urediti. Druga stvar so zdravila. Obstajajo tri vrste zdravil - domača, kijih ljudje izdelujejo sami in so razmeroma učinkovita, dokler stvari ne gredo v ekstrem in bolezen ne napreduje. Druga vrsta zdravil so kitajska, ki so razmeroma poceni za ljudi in precej razširjena, prodajajo jih po ulicah, podobno kot blago, obleke in cenen nakit ipd. Tretja vrsta pa so uradna zdravila iz lekarne in so za ljudi zelo draga, nedostopna. Kako to izboljšati, je težko reči. Vedno večji vpliv ima Kitajska, ki ji je naklonjen tudi zdajšnji predsednik. Na Slonokoščeni obali gradijo nove vladne palače, stanovanja. Del denarja je prispevala Kitajska, del pa država sama. Ogromno je kitajske robe - od oblačil, cenene elektronike ipd. Vpliv imajo npr. tudi v kmetijstvu - npr. uvajanje sajenje riža na kitajski način. Domačini imajo riž, vendar ga ne sadijo v vodo ampak običajno v zemljo. Na ta način riž uspe le deževni dobi, medtem ko na kitajski način riž prej obrodi, v primeru gnojenja pa prinaša tudi obilnejši pridelek. Je pa težji način dela, saj je potrebno delati v vodi, kar pomeni da se povečajo možnosti za razne bolezni - pojavljajo se ekcemi, odpirajo se rane ipd. Nekateri se poslužujejo (predvsem tam, kjer vodo naravno stoji) tega načina, je pa bolj tvegano prav zaradi pojava bolezni.

Na šolskem področju zagotovo najbolj primanjkuje poklicnih srednjih šol, saj se sedaj mladi zatekajo poklicno ne morejo izobraziti in se zatekajo predvsem v vajištvo, nekateri ostajajo doma in se poslužujejo kmetijstva ipd. Je pa kmetijstvo prav tako problematično, saj so gozd močno krčili in tako ostajajo samo še posamezne oaze tega, kar pač spada v rezervat. Vse skršene gozdne površine so sedaj posajene. Gre za velike plantaže npr. kavčuka, ki obsegajo tudi do 5500 ha. Na teh plantažah dela veliko ljudi npr. na plantaži kavčuka delajo ljudje iz 18 okoliških vasi. Velike firme so lastnice teh plantaž. Poleg tega so še plantaža oljnih palm, pa plantaže kakavovca... Plantaže ljudem prinašajo redno zaslužek, ki pa je običajno precej nizek. Pol plačila je ponavadi odvisnega od proizvodnje, pol pa je fiksna.

- V kakšnih primerih se ljudje obračajo po pomoč na misijone?

Pri nas je v ospredju duhovna oskrba ter šolstvo. Sedaj so jih zgradili sedem. Prebivalstvo narašča. Pred 10 leti ko sem prišel na misijone bilo 14 milijonov prebivalcev, sedaj jih je 18 milijonov. Razlog je v tem, da več ljudi preživi kot jih je v preteklosti ter v številčnih družinah.

- Ali to pomeni, da se je v tem času tudi povečala lakota?

Formalno lakote ni. Je pa tako da v mestih nekateri živijo posebno težko, ker je po eni strani vse stvari potrebno kupiti, po drugi strani pa ni možnosti za delo. Brezposelnost v mestu je razmeroma velika. Kavčuk npr. omogoča zaposlovanje ljudi, ki delajo na plantažah, medtem ko kakav omogoča zaposlovanje ljudi tudi med letom. V času sezone zaposlujejo ljudi tudi v pristaniščih, skladiščih in v proizvodnji kakava. Izven sezone ljudje ostajajo brez dela. Poleg plantažne pridelave surovin ljudem potem prinaša zaslužek še trgovina na drobno.

- Kako pa je potekalo vaše vključevanje med tamkajšnje ljudi?

Francoščine, ki jo v glavnem govorijo tamkaj, sem se večinoma naučil po prihodu na misijon. Pred odhodom se nekaj učil doma, en mesec sem bil v Franciji, kjer sem obiskoval tečaj, sicer pa večinoma kar tamkaj med ljudmi. Kot duhovnika, ki pride, na misijon z nekim poslanstvom, so me formalno sprejeli. Da pa so me sprejeli kot človeka, pa je bilo potrebno dlje - nekaj let, tri leta. V glavnem so oprti, zaupljivi. Da bi kadarkoli čutil kakšno nenaklonjenost, moram reči, da je nisem. Za bolj zaupljiv, poglobljen odnos pa je tako kot tudi drugje potreben čas. Ko prideš kot duhovnik, te sprejmejo in so veseli.

- Kako pa so se ljudje odzvali na vaše delovanje?

Tam je npr. izjemno veliko mladih, starih praktično ni. S krčenjem pragozda in sajenjem industrijskih rastlin so se pričeli priseljevati ljudje z različnih koncev. Bodisi z osrednjega dela, z Burkine Faso, z Malija, Toga... V glavnem je večina tukaj živečih priseljencev, zelo malo pa je domačinov. Vsak, ki se je priselil, je prišel s svojo navado, s svojim jezikom in s svojo kulturo. Rešitev v tem primeru francoščina, čeprav je to jezik kolonizatorjev in se nihče ne rodi z njim. Na žalost se domači jeziki premalo poudarjajo. V pastoralni smo si prizadevali molitve prevesti v več domačih jezikov, prav tako tudi vprašanja, ki so služila učenju vere ipd. Podobno je bilo pri pripravi katehumanov in pri njihovih izpitih, da sem znal v dveh jezikih postaviti vprašanja. Govorili smo sicer francosko, vendar pa smo imeli tudi katehiste, ki so prevajali. Pri maši so včasih prevajali v en jezik, pa tudi v dva ali celo tri jezike. Podobno na duhovnih vajah za odrasle, za krst, birmo ipd. Vseh jezikov pa praktično tudi ni bilo mogoče znati oziroma prevajati, ker je bilo včasih samo nekaj družin, ki so govorile

določen jezik, tako da je bilo število jezikov veliko. Slonokoščena obala ima preko šestdeset jezikov, potem pa so še skupnosti ljudi, ki se priselijo od druge in zopet govorijo drugačen jezik. Štiri jeziki so nekoliko bolj razširjeni in bi lahko postali narodni oziroma narodni vsaj za en del države. Ni pa še prišlo do teženj po jezikovnih združevanjih. Včasih se med sabo ne razumejo celo ljudje, ki govorijo isti jezik le v drugačem narečju...

- Kako blizu pa je ljudem francoščina?

Francoščine se učijo od majhnega. Že v mali šoli oziroma vrtec namreč vse poteka v francoščini. Pri njih ne poimenujejo teh ustanov vrtec, ampak materinska šola, pri čemer ne gre za učenje mamic, ampak za izobraževalno ustanovo majhnih otrok. Te ustanove otrokom omogočijo, da ob vstopu v šolo govorijo francosko.

- Na kakšne ovire ste kaj naleteli pri svojem delu?

No, ena takšna stvar je bil jezik. Potem pa tudi poti. Župnije tamkaj obsegajo velikosti kot pri nas škofije, ker se struktura župnij tamkaj vzpostavlja sedaj postopoma. Južni del, ki je bil najprej evangeliziran, ima več svoj duhovnikov, medtem ko je na severu v večini muslimansko prebivalstvo...

Ljudje so različnih kultur in živijo skupaj, vendar pa ko pride do težjih situacij, pa se te razlike med njimi začnejo kazati. Če je normalna situacija brez kakšnih napetosti, potem med sabo živijo razmeroma strpno. Sedaj v času državnega udara je to zelo izstopalo.

Velik problem je tudi zemlja, ki so jo ljudje dajali v najem, sedaj pa ko so na vrsto prišli njihovi potomci zemlje praktično ni. Od leta 1998 obstajajo konflikti in spori glede zemlje. Sedaj je bil sprejet zakon, da tujec ne more biti lastnik zemlje. Do sedaj ni bilo namreč nobenih papirjev dokumentov, sedaj se to pričinja urejati, ni pa nobenih kart. Tudi če so ljudje npr. prepise urejali pri državnih ustanovah, pa se je dogajalo, da je vse skupaj potekalo na približno, točnih meja pa ni bilo postavljenih. V mestih so pričeli razdeljevati oziroma »parcelirati« zemljo, na vasi pa tega. Če je sedaj lastnik zemljišča tujec, pa se postavlja vprašanja, ali lahko zemljo deduje njegov potomec, ki se je rodil na tem ozemlju in ni več tujec, ali je potrebno zemljišče vrniti domačinu, ki je bil predhodni lastnik. Gre za različne interpretacije. Nekateri imajo za tujce tudi prebivalce Slonokoščene obale, ki se preselijo npr. z vzhoda države na jug... Problem zemlje je velik.

- Ali po vašem mnenju nekdo, ki se odloči za delo v misijonu potrebuje kakšno predhodno znanje in priprave?

Gotovo je potrebno pred odhodom v misijon tudi kaj vedeti. Pomembno je, da je človek odprt. Znanje jezika prinaša velike prednosti pri vzpostavljanju odnosov z ljudmi, pri delovanju samem. Če ima nekdo poklic, znanje, ki ga lahko unovčiš, je to prav tako dobrodošlo - npr. pedagoški poklici, zdravstvena stroka, zidarstvo, ... Pomembna pa je tudi praksa, sploh pri kakšnem zdravstvu, kjer ambulate vodijo zdravstveni tehniki sami. Znanje, ki se uveljavlja na našem območju misijona je sedaj tudi računalništvo. Vzpostavljajo se prostori z javnim dostopom računalnika in interneta. Nekdo s teološko izobrazbo lahko pomaga pri vodenju različnih skupin in pa pri verouku. Sami vodimo verouk, vendar pa za to usposabljam animatorje in pa katehiste, tako da učimo manj kot npr. tukaj, imamo pa veliko več dela s pripravami animatorjev (to so tisti, ki učijo verouk po mestih), katehistov (tisti, ki učijo verouk na podeželju)... Za njih se pripravljajo tedenska srečanja. Pri njih je tudi več mladinskih gibanj - mladi, ki delajo v kmetijstvu, mladi delavci, skavtska združenja za dekleta... Župnija je prostor, kjer se srečanja odvijajo. Nekdo, ki je uspešen v mladinski pastoralni, ima veliko možnosti za delo, kajti mladih je zelo veliko. Cerkve so polne mladih, pa ne samo pri nas, ampak tudi pri protestantih, pa muslimanih...

- Se misijon, kjer ste delovali, povezuje tudi z drugimi organizacijami in ustanovami?

Povezuje se s Karitasom. Vsaka župnija ima Karitas, je pa organiziran center na nivoju mesta, da se ljudem ni potrebno seliti. V centru je možno dobiti oblačila, socialno pomoč, zdravila, plačila položnic ipd. Naš misijon se je povezal tudi z muslimansko Karitas. Program Karitasa poteka na nacionalnem nivoju, je pa zelo odvisno od tega kako se potem vsaka župnija organizira. Če so ljudje pripravljeni sodelovati, delovati na tem področju potem to funkcionira, sicer pač obstaja zgolj formalno.

Poleg tega obstaja še sodelovanje in povezovanje s protestantskimi cerkvami na nivoju svetega pisma - Svetovna biblična zveza. Potem so tu še katoliške šole, ki funkcionirajo razmeroma dobro in veljajo za resne, dobre.

- Na kakšen način ste snovali svoje delovanje – ste bili pri tem samostojni, ste se povezovali z drugimi...?

Delovanje je potekalo tako kot običajno na župnijah. Duhovnik vodi, kaplan mu pomaga, skupaj sodelujeta, potem je pa tukaj še škofija, ki na nek način določi smernice delovanja npr. program, metode dela, poudarek v pastoralnem delu, potem pač vsak duhovnik sam presodi, kaj je tisto možno, kar se da realizirati in na kakšen način.

- Kaj je tisto, kar se vam zdi pomembno poudariti pri misijonskem delovanju?

V prvem obdobju se učiš, poslušáš. To kar se mi zdi potrebno je, da spoznaš in vidiš, kako oni živijo, potem pa nekako v soglasju z njimi poskušaš priti do tega, kaj je možno spremeniti, izboljšati. Če človek pride nekako samo s svojimi predlogi, potem to ljudje težko sprejmejo, lahko pa se izkaže celo za neuresničljivo. Ko človek pride na misijon ima neko vizijo, navdušenje, odprtost, vero, razmišlja, kako bi lahko ljudem pomagal - npr. kot duhovnik duhovno, potem kot človek... Človek ima lahko nek načrt, vendar pa ne sme pozabiti, kaj je tam potrebno. Velikih struktur se ne da spreminjati, lahko pa se dosega majhne spremembe - zgradi šolo, usposablja katehiste, poskrbi za tiskovno gradivo, poskrbi za prevode v narodnih jezikih. Misijonar, ki je bil z mano na misijonu ima ta čut in že kar nekaj časa skrbi za tisk, ki ni le verski, ampak tudi drugačne vsebine. Le 20 -30 % moških zna brati francosko in Pavel je to prepoznal kot potrebo ljudi. Večina jih govori francosko, brati in pisati pa le manjši del.

Priloga 6: INTERVJU Z MARKOM (posvečeni misijonar, Zambija, 14 let)

- Kje ste delovali kot misijonar?

Bil sem v Zambiji in sicer 14 let. V Slovenijo sem se vrnil leta 1981. Gre za precej veliko skupino slovenskih jezuitov, kar pomeni, da je na misijonu stalno okrog 8 slovenskih misijonarjev. Sam sem se vrnil, ker so me vpoklicali v provincial.

- Kako ste se odločili za odhod v misijone in kako so potekale vaše priprave pred odhodom?

Že zelo mlad sem se odločil za misijone in sicer ko sem imel 14 let in sem se odločal za poklic. Vendar pa sem za uresničitev svoje želje moral čakati do svojega 3. leta. V tistem času se ni dalo pridobiti potnih listov. Bil sem že duhovnik in kaplan osem let v Mariboru in šele ko je Vatikan podal dovoljenje za inozemstvo, sem podal prošnjo za Rim, od tam sem potem šel v London, iz Londona pa naravnost v Zambijo, tako da nisem imel časa niti posloviti od domačih. Tudi ko je mama zbolela se nisem upal vrniti v Slovenijo, ker nisem dobil dovoljenja... Takrat je bilo zelo težko, ker ni bilo mogoče pridobiti potnega lista.

- Kako pa je bilo z drugimi misijonarji?

V tistem času pravzaprav niso odhajali v misijone. Jaz sem bil pravzaprav prvi, potem pa so počasi za mano prihajali tudi drugi.

- Kako pa je bilo z vašimi pripravami?

Učil sem se angleščino, odšel sem tudi v Anglijo, kjer sem bil sedem mesecev. Angleščina je potrebna. Brez te si pravzaprav nešolan človek. Angleščina je pravzaprav služben jezik v Zambiji, ker je ta nekdanja angleška kolonija. Afriške države nimajo za službene jezike svoje ampak evropske jezike - francoščino, španščino, portugalsščino ali pa angleščino. Pri njih je zelo veliko plemen, ki imajo svoje jezike in prišlo bi do sporov, če bi za uradni jezik prevzeli jezik samo določenega plemena. V Zambiji je npr. okrog 70 plemen. Že prvi predsednik neodvisne Zambije je govoril svoj jezik »bemba«, vendar pa ko je imel javne govore, je vedno govoril v angleškem jeziku, ker bi sicer povzročil zamere pri drugih plemenih. To bi pomenilo, da je predsednik samo za »bembo«, ne pa tudi za ostala plemena.

Zanimivo je bilo tudi, ko smo v Lusaki imeli pogreb visokega državnega funkcionarja in je bila na pogrebu tudi osvobodilna vojska Mozambika. Kot govorniki smo nastopili jaz, predsednik Zambije in pa predstavnik mozambiške osvobodilne vojske. Vsak je govoril v drugem jeziku. Jaz v domačem jeziku »mjandža«, eden v portugalsščini, eden pa v angleščini. Sam nisem želel govoriti v angleščini, ker sem želel, da me razumejo tudi povsem preprosti ljudje. Ta primer pa pokaže na paradoks sodobne Afrike...

- Kako pa je potekalo vaše delovanje?

Moje delovanje je potekalo na misijonu, ki je ob enem že župnija. To se pravi, imel sem določeno področje, za katerega sem bil odgovoren, ob sebi pa sem imel še enega duhovnika, ki mi je pomagal. Takrat je bilo čez 50.000 ljudi, poleg tega pa je bil še velik del podeželja, kamor se ni dalo priti.

Najbolj socialno delajo tisti, ki pomagajo ljudem, da se pripravijo na izzive sodobnega življenja. Da se bodo znali sami prehranjevati, da bodo znali poskrbeti za higieno, da bodo imeli normalne odnose v družinskem življenju in zato ima vodja enega misijona, kot sem bil npr. jaz, nekako vpliv in vzvode na vsa ta področja, kjer se sodobni domačin srečuje na svoji poti k socialnem osvobajanju. To so najprej in predvsem šole. Na področju župnije so bile verske šole, ki so jih vodili katoliški misijonarji in jih je podpiral tudi država s 85 % finančno pomočjo. Na področju župnije je tako bila ena gimnazija za okrog 600 fantov. Imeti dobro gimnazijo za fante, je pomenilo imeti same odlične profesorje. To pa so bili ameriški bratje marijanisti, kar pomeni da so bili skupnost redovnikov, ki je imela le enega duhovnika, ki je skrbel za njihove duhovne potrebe. Poudariti pa hoče, da je skupnost morala biti večinsko skupnost redovnikov ne pa duhovnikov. Njihov poklic je bil prvotno povezan s skrbjo za šolstvo. V tej šoli so poučevali tudi nekateri dobri indijski profesorji, strokovnjaki predvsem tehničnih predmetov... Poleg teh pa je poučevala tudi Kristina Mlakar, slovenska predavateljica za matematiko, laiška misijonarka. Na misijonu smo imeli tudi osnovno šolo za deklice, ki jih je bilo okrog 1000. To šolo pa so vodile sestre domačinke, Marijine služabnice. Tretja šola pa je v rokah domačinov, laikov in je namenjena

osnovnošolskemu izobraževanju okrog 1000 dečkov. Duhovnik sem bil samo jaz in da bi prav samo duhovniki vodili šole, je bilo praktično nemogoče. V uradu za šolstvo, pa je deloval poljski brat, ki je skrbel, da so šole dobile potrebna sredstva. Najboljše šole so bile tako verske šole. Četrta vrsta šole, pa je pravzaprav ni bila šola, ampak pouk za tiste, ki so prihajali iz divjih predmestij, kjer mladi sploh niso obiskovali šol. To pa sem pričel jaz skupaj z mojim katehistom. V tistem času ni bilo glede tega nobene evidence oziroma celo registracija rojstev ni bila obvezna. Za te pa smo imeli šolo včasih kar tako na prostem in sem pouk vodil jaz, vendar pa ta pouk ni imel nobene zveze s kurikulumom, šolskim programom. Šlo je bolj za zbiranje otrok, ki nimajo nobenega kontakta s šolo. Tu smo se potem kaj naučili, pa zapeli kakšne pesmice, jih seznanjali z verskim naukom, sodelovali pri njihovi socializaciji ipd. Skratka šlo je za skrb otrok z divjih predmestij, kjer ni bilo kontrole...

- Na katerem področju je bil poudarek pri vašem misijonskem delovanju?

Na splošno je bil poudarek na šolstvu. Poleg šolstva pa je bila pomembna pastoralna, ki pomeni organiziranje ljudi. Cerkev kot ustanova pomaga, da se začnejo ljudje organizirano zbirati in pri tem razvijejo svoje osebne talente, se povezujejo in napredujejo. Sociološko postajajo vedno bolj neka enota. Mi smo imeli t.i. basic cristian humanities, kar v slovenščino prevajamo kot mala krščanska občestva. Župnija je bila razdeljena tam, kjer so oni sami hoteli in ni bilo tako, da bi to bila postavljena zahteva od zgoraj. Duhovnik, v tem primer jaz, pa sem jih spodbujal, da se organizirajo... To pomeni, da se ljudje zbirajo tedensko in to tam, kjer so in ne hodijo v cerkev. To je pravzaprav njihov sestanek, pri čemer se oni učijo. Izberejo vodstvo, naredijo program in se pogovarjajo. Pogovarjajo pa se ob tem, da najprej preberejo odlomek iz svetega pisma in to komentirajo nato pa se pogovarjajo, kako je v njihovem malem občestvu s temi zadevami. Kaj to pomeni za njihovo življenje, kako je z njihovimi otroki, kako hodijo v šolo i k verouku, kako se bodo pripravili za obhajilo.... Takih malih cerkvenih občestev je bilo 27. Tretja stvar, kjer gre za organiziranje pa so organizacije. Afriški človek ni tak kot sodoben naš človek, za katerega lahko rečemo, da ga nič ne zanima. Nasprotno, tam ljudi vse zanima. Pri njih je drug sistem. Oni se želijo uveljavljati in želijo se organizirati, želijo se včlaniti, kajti ko se človek včlani izstopi ven iz anonimnosti. Ravno zato pa je prva stvar, ki jo oni želijo uniforma. Rek, da obleka ne naredi človeka je v Afriki obrnjen na glavno. Šele obleka naredi človeka. Ko je enkrat oblečen v uniformo, ki so jih imele organizacije, pridobijo nek prepoznavni znak. Za človeka, za katerega se prej ni nihče zanimal, se drugi sedaj začnejo zanimati, tudi sam lahko nekaj pove kot organiziran človek. Organizira se lahko vse vrste aktivnosti. Potrebno je imeti le čas, voditelja in pa nekaj denarja, ki je potreben za prostor, pa prevoze ipd. Takšne organizacije so katoliške akcije. Gre za delitev na stanove, moški posebej in ženske posebej. Ljudje tam se namreč ločujejo po spolih - ženske hočejo biti skupaj in moški skupaj... Tudi gimnazija, ki jo vodijo dominikanke je namenjena le dekletom, medtem ko je za fante posebej. Redko kje se pri organiziranih zadevah mešata oba spola, vendar to se ponavadi ne obnese. Uspehi so mnogo slabši in zato to ni popularno.... Pride namreč do tega, da se energije razpršijo na probleme medsebojnih odnosov in zato ni prave koncentracije za delo. Takšno razporejanje pa ni bilo diktat, ampak povsem naravno razporejanje. Tak je sistem. Med organizacije je spadala še Marijina legija, ki je mednarodna organizacija. Njihov princip pa je tak, da se zberejo ženske in pripovedujejo o tem, kaj so počele pretekli teden, kaj dobrega so storile, kako je to povezano z vero in kaj načrtujejo za naprej. To je bila skupina 15 žena, kar pomeni, da je bilo dovolj zanimivega gradiva, samo spraševanja, nekakšnega neprisiljenega kontroliranja, medsebojnega spodbujanja ter pridobivanja občutka, kaj pomeni to za njihovo življenje kot ga živijo oni, ne pa v nekem namišljenem življenju. Potem smo imeli tudi mladinsko organizacijo »Ksaverians«, ki se je imenovala po sv. Frančišku Ksaverju. To je vodil domačin. Nobeno od teh organizacij nisem vodil jaz. Ko se ustanovila neka skupina, sem vedno dal pogoji, da ni potrebno, da sem jaz zraven, kajti to bi bilo nemogoče. Imel sem uvid, kaj in kako delajo, vendar pa je morala vsaka skupina roditi svoje lastne voditelje. To je princip vzgoje, rasti narod. Mali otroci morajo izmed sebe dobiti svoje male »liderje«, večji otroci svoje večje »liderje« ... Bazične skupine so bili tudi pevski zbori, ki so pri njih zelo popularni in vključujejo tudi različna glasbila. To je tudi del razvoja. Spoznavajo svojo kulturo. Potem je bila še Vincencijeva družba, ki je bila namenjena karitativnim dejavnostim... Tu pa se gleda, kdo je potreben pomoči, kako se lahko komu pomaga. To je tudi pomembna stvar v takšnem občestvu....

- Kako ste prišli do ideje po ustanavljanju takšnih organiziranih skupnosti?

To je bilo v zraku. Kot misijonar sem bil v dinamični državi, ki je bila svobodna, ki se je pričela razvijati, kjer je bilo veliko energije, sem se medsebojno pogovarjal na različnih ravneh in iskal možnosti. Nekaj pa sem imel tudi predhodnih izkušenj s področja kongregacije, ki se sedaj imenuje Skupnost krščanskega življenja. Poleg tega pa so oni sami bistveni, pa tudi sistem malih krščanskih občestev je zamisel svetovne cerkve. Poudarja se, naj se ljudje združujejo v občestva, v gibanja...

Vpliv na razvoj enega ljudstva so tudi stavbe. Če hočeš, da se ljudje zbirajo, potem mora biti na voljo prostor. Tako sem zgradil eno cerkev, ki je v Lusaki največja in sprejme 2500 ljudi. Poleg tega pa še eno. Cerkve so prva

nujna stvar...Potem smo imeli dvorano, namenjena mladini in pa še eno staro cerkev, ki je namenjena srečevanju. Poleg tega pa so bili na voljo še šolski prostori.

- Je vaše delovanje potekalo tudi na zdravstvenem področju?

Na zdravstvenem pa ne. Imeli smo samo medicinsko sestro, ki pripravljala pouk za matere in sicer o negi otroka, posebej dojenčkov. Glavni vir težav pri otrocih so bile namreč stekleničke, kjer so se na vročini razvijali različni bacili ipd. Dojenčki so tako dobivali pokvarjeno mleko. Tako je bilo pomembno osveščati in spodbujati mame k dojenju. Medicinska sestra je vodila tudi pouk, kako prihaja do malarije, na kaj morajo paziti. V času angleške kolonije je bilo malarije manj, ker so Angleži imeli stroge predpise. Po teh predpisih 5m okrog kolibe ni smelo biti nobene banane. Ta ima namreč široke liste in tudi v največji sušni dobi se med njimi nabere malo rose, prav tu pa se zaredijo komarji. V neposredni bližini kolib so tako obstajala prav legla komarjev, ki so prenašali malarijo. Po osvoboditvi predpis

ni bil več veljaven in malarija se je povečala. Vendar pa ljudje tega ne vedo. Potrebno jim je povedati, kar pa sploh ni enostavno, ker prebivalci slišijo veliko reči in mnogim sploh ne verjamejo. Izobraževanja so bila tudi na temo priprave hrane, na kaj je potrebno pri tem paziti ipd.

V mestu pa je bilo tega že precej drugače. Na mojem misijonu ni bilo nobene medicinske ustanove. Je pa res, da center, ki se zgosti okrog bolnišnice, je mnogo več kot pa le zdravljenje.

- Kateri so bile po vašem mnenju glavne težave tamkajšnjih ljudi?

Veliko je bilo brezposelnosti. Težava je bila v tem, da v tej in podobnih državah, ljudje z dežele prihajajo v mesta. Poleg tega pa tudi mentaliteta ljudi. Npr. če je nekdo od njegovih sorodnikov zaposlen in ima neko stanovanje, potem njegovi sorodniki pridejo in morajo skrbeti tudi za njegovo razširjeno družino. To pa zelo težko. Ravno zato se afriška družina težko postavi na svoje noge. Več kot namreč ima, več mora deliti. Pri njih ni takšne zavesti o nuklearni družini. Pri njih so družina tudi bratranci in sestrične, pa tete in strici... Vsak Afričan ima več očetov in več mam. Recimo materin starejši brat je tisti, ki najbolj odloča, kam bo šel otrok v šolo ipd. Gre za moško glavno materinega rodu, medtem ko je mož iz nekega drugega rodu. To so nekakšne skrivnostne vezi, ki lahko segajo zelo daleč... To so velika vprašanja divjih predmetij... Tu so tudi največji nemiri, upori in razbojništvo.

Jedro problema je mladina, ki prihaja v mesto, ostaja pa vprašanje, kdo jo bo preživel. Časa ima na pretek, družni se s sebi enakimi, ostaja brez vzgoje ipd.

Druga stvar pa je vprašanje vzgoje. Če imajo mladi neko šolo, potem eventuelno še lahko dobijo neko zaposlitev, vendar pa to tudi ni več nujo. Z izobrazbo se večja možnost.

- Kako pa je bilo z zaposlenostjo ljudi?

V mojem času je bilo še veliko možnosti, ker se je država še razvijala, sedaj pa na določenih področjih že prihaja do zastojev npr. v rudnikih bakra.

- Kako so se ljudje odzvali na vaše delovanje?

V misijonu sem bil 14 let in nikoli nisem slišal žal besede. Negativen donos se lahko doživi v Sloveniji, vendar tam pa ne. To, da smo se raso razlikovali, da smo bili beli, ni imelo nobenega negativnega prizvoka. Belega duhovnika so imeli radi. Razlog je tudi to, da imajo v belega človeka zaupanje. Njihovega lastnega duhovnika se bojijo. Nekdo izmed njih, ki prevzame župnijo, je prav tako podložen pravilom svojih temeljnih plemen. Tudi k njemu lahko pride sorodnik, ki ga mora sprejeti in skrbeti za njega. Drugi farani pa to neradi gledajo. Beli človek pa teh zavezujočih vezi nima in resnično skrbi samo za ljudi. Poleg tega pa je še ena stvar - poravnava obveznosti. Pri belem človeku se obveznosti poravnajo. Nekdo, ki je zaposlen v misijonski šoli bo npr. prejemal redno mesečno plačo. Po dogovoru posameznik tudi prejme nagrado, medtem ko pri njih ni tako. Rasni problem pa nastane, ko se začne vpletati politika. To je tako kot pri muslimanski veri. Dokler je en musliman, dva muslimana je vse v redu. Ko pa jih je več in se začne vpletati politika, potem pa se zahteva, da morajo vsi misliti kot en človek. Določene skupine se označi kot njihove sovražnike, te pa nagovori in pozove k temu, da jih je potrebno uničiti. No, ampak jaz tega nisem izkusil. Ker duh demokracije ni tako poglobljen in so še bolj plemensko nastrojeni in so bolj skupinsko nastrojeni, medtem ko smo mi bolj individualno. Pri nas ima lahko žena drugačno mnenje od moža, tam pa vlada duh skupinskosti in ko se vplete še politika, je to nemogoče. Če gre eno pleme v borbo proti drugemu, potem pri tem sodelujejo vsi. V tem primeru pa ne pomaga niti to, da si kristjan, ali pa musliman... To so npr. Tuci in Hutuji v Ruandi, kjer je bilo pobitih na sto tisoče ljudi. Pri tem se postavi vprašanje, kako je to mogoče, saj so bili to dobri in pošteni ljudje. Do tega pa seveda ne bi prišlo, če se

ne bi vpletala politika, ki sproži v njih skupno plemensko potrebo po enotnem odgovoru... To je tudi eden od odgovorov na vprašanja v tretjem svetu. Da bi pa bil v Zambiji priča kakšnemu izkoriščanju belcev, pa v mojem času ni bilo. Zambija je bila tudi angleška kolonija, ki se je osvobodila brez vojne. Dr. Konda je leta 1964 postal prvi predsednik Zambije, s tem da je bil prevzem oblasti na miren način. V Zimbabveju npr. ni šlo na miren način. predsednik »Mugabve« še vedno uporablja nedemokratske metode....

- Kaj npr. se vam je zdelo pomembno pri vašem delovanju?

Moje glavno načelo je bilo vedno, da moram biti popolnoma inkulturiran. Ko sem prišel tja, sem na nek način pozabil, da sem prišel iz Evrope in tudi nikoli nisem omenjal Evrope, ker za njih je Evropa pomenila Anglijo in London. Francije že niso več poznali, so pa dobro poznali Tita, ki so ga imeli zelo v časteh. Poleg tega so imeli za velikega osvoboditelja in vzornika »Mavce Tunga«, ki je bil velik tiran, vendar so ga oni dojemali kot nekoga, ki je povzdignil narod in vsi narodni voditelji so se želeli zgledovati po njem. Da bi tudi oni imeli oblast nad vojsko, policijo, mediji... in po tem takem bi bili res kralji, cesarji in vladarji svojega naroda. Na splošno mislim, da niso želeli nič slabega, vendar je to dejansko vodilo v diktatorstvo. Za takšnega idola so ga povzdignili, ker so se v času ko je »Mavce Tung« vodil svojo veliko propagando in rušil sisteme ter vodil milijone ljudi na Kitajskem, afriške države pričele osamosvajati. Zmešan svet, vendar jaz se v to nisem spuščal. Torej, inkulturacija. Zato sem se naučil jezik in zato nisem tja prenašal evropskih stvari. Liturgija je bila npr. popolnoma afrikanizirana. Pele so se samo njihove pesmi, uporabljala njihove pesmi, uporabljali njihovi načini liturgije. Oni so bili voditelji, katehisti, učitelji, Vse sem predal njim. Brez tega ne gre in se mi zdi edini način. Je pa res, da gre pogosto to počasi. Kako se je mentaliteta spreminja, lahko vidimo tudi pri nas v Sloveniji. Mislili smo namreč, da ko bomo dobili svobodo leta 1991, da bodo ljudje pa kar na enkrat popolnoma drugačni, vendar niso. Ljudje v sebi še vedno nosijo modele razmišljanja, ki so stereotipni in niso sodobni. Primer tega je npr. slovenski antiamerikanizem. Amerika sploh ni to, kar opisujejo in prikazujejo mediji. Zadnjih 50 let nam je bila prikazovana medijska stvarnost Anglije in Amerike in to so ljudje prevzeli. Vendar pa je Amerika marsikaj drugega - je tehnični napredek, lepo družinsko življenje, je predsedniško nasprotovanje abortusu.... Gre za pomembno lestvico vrednost. Spreminjanje nekega naroda se odvija izjemno počasi...

Težava pri Afričanih je razbiti zaupanje v temelj poganstva. Temelj tega pa verovanje v duhove, animizem. Njihovo poganstvo nima templjev, cerkva, skupnih molitev, nima hierarhije. Poganstvo pri njih sploh ni neka organizirana vera, ampak je samo neko prepričanje. To prepričanje je potrebno razbiti. Prepričanje, da so dobri in zli duhovi. Zlih duhov se je potrebno bati. Mi smo jim prinašali sporočilo, naj se ne bojijo duhov prednikov. To ni lahko. Po njihovem mnenju te ti duhovi lahko začarajo, pošiljajo bolezni, povzročajo maščevanje, nesreče...Pri njih ni tehničnega mišljenja po principu vzrok - posledica. Imajo idejno mišljeno - kdo je zadaj, kateri duh je to povzročil. Zato so tudi bile žrtvovali žrtve, tudi človeške žrtve. Torej prihajati pred afriškega človeka z miselnostjo osvoboditve od temeljnega strahu pred duhovi. Mi nimamo nobenih strahov. Mi imamo vero v boga. To osvobaja afriškega človeka, kar pa je počasen proces. Ljudje npr. sprejmejo krščansko vero, za vsak slučaj pa potem gredo, kdaj še k kašnemu vraču in ga sprašujejo, kdo je kriv za dogodek, ki se jim je pripetil. Oni ne verjamejo, da so npr. komarji tisti, ki povzročajo malarijo, ampak da za tem stojijo neki duhovi. Torej to dvojje, poleg tega pa je moje temeljno načelo bilo priseganje na izobrazbo. Ni pa bila naša naloga to, da bi skrbeli za kakršnokoli politično organiziranje, kajti s tem bi pa bilo konec našega delovanja. Veliko je namreč že to, da jih spodbujamo k lastnemu razmišljanju in presojanju, odločanje kako in kaj pa je potem njihova stvar. Oni so tudi zahtevni do svojih voditeljev, kakor smo pravzaprav tudi pri nas...

- Kakšne so bile ovire, ki ste jih srečevali pri svojem delovanju in kako ste se soočali z njimi?

Ja, ovira je gotovo v tem, da je vsega skupaj bilo preveč. Vsak, ki v sodobnem času želi storiti kaj dobrega, je v temeljni nevarnosti izgorevanja. Ker je človek, ki pride na taka področja mlad in ne razume še vseh razsežnosti in ne zna oceniti svojih resničnih zmožnosti, težko presodi, kaj je delo in kaj počitek, kaj je pravilna prehrana, kakšni so pravilni odnosi do stvari, dogodkov. Lahko se zaplete v prepire, nerazumevanje, v bolezni in v stiske. Pri nas duhovnikih je s tem ravno tako. Prihaja do izgorevanja, do prenapetih živcev... Tam kjer sistem ne dopušča dihanja, pa je to še toliko težje, če človek nima sistema življenja. Ljudem je npr. vse eno kdaj hodijo iskat pomoč, sredi noči podnevi... praktično ves čas. Podobne situacije so tudi tukaj. Npr. konkreten primer: sam ne dajem hrane nobenemu od klošarjev, ker bi to pomenilo, da bi se tudi drugi hodili sem, poleg tega pa v primeru, ko ne bi mogel dati hrane, bi me on dojemal kot sovražnika. Sedaj ko klošarju ne dajem hrane nisem njegov sovražnik. Poleg tega bi mi ves čas hodili na vrata tako da niti sam in cela skupnost, ki živi tukaj ne bi mogli v miru pojesti. Če bi imel človeka, ki bi ga zaposlil za to delo, bi potreboval denar, da ga lahko plačam ipd. Jaz v to ne grem. Danes za te stvari obstajajo socialne službe ter ustanove, ki delijo obroke. Jaz obrokov ne delim...

- Ali po vašem mnenju nekdo, ki se odloči za odhod v misijon, potrebuje kakšne priprave oziroma predznanje?

Misijonsko središče Slovenije ima za tiste, ki odhajajo v misijon, posebno skupino, ki se redno sestaja. Tam kandidati preverjajo svojo pripravljenost in pa možnosti, kam bi lahko sploh šli. Nihče namreč ne more nekam iti, kjer ni potrebe. Nekdo gre lahko v misijone le, če odgovori na potrebo. Zgolj lastna zamisel in pa želja po uveljavljanju ne zadostuje. Afrika ima svojo pot. Tudi k nam ne more priti kar nek Indijec in reči, da nam želi pomagati po lastni zamisli. Tu bi mu rekli, ja kdo te je pa sploh poklical, kaj nam boš pa ti pomagal, saj še slovensko ne znaš govoriti... To je priprava. Človeka mora najprej sam pri sebi presoditi, kaj je v njem, kakšne talente ima. V nadaljevanju pa se išče, ali je kje na misijonu potreba po takšnem profilu človeka, potem pa se vzpostavi dialog. Ta se vzpostavi med tistimi, ki bi bili v končni fazi tam posameznikov delodajalec, ki garantira, da lahko prideš tja, da boš imel, kje živeti, da boš imel delo, ki bo tebe zadovoljilo in boš z njim koristil tudi drugim. Poleg tega pa so afriške države sedaj svobodne in imajo svoje predpise, ki jih je potrebno upoštevati. Npr. v Zambijo ni mogoče iti kot medicinska sestra; oni imajo svoje medicinske sestre. Ne more država plačevati še neko Evropejko, ki si je zamislila ta poklic opravljati v Zambiji. Barica Rous je npr. lahko v Zambiji delovala kot medicinska sestra zgolj zato, ker je primanjkovalo domačih sester za delo z gobavci, s katerimi je delala ona. Nato je morala celo v Evropo, da se je izobrazila za višjo medicinsko sestro, kar je bil pogoj za možnost zaposlitve v Zambiji. Zambijska komisija je celo hodila po Evropi in preverjala sisteme izobraževanja. Prišli so do ugotovitve, da slovenska šola za medicinske sestre ne zadostuje pogojem za delo v Zambiji, med tem ko je zagrebška šola ustrezala. To pa zato ker je naša ljubljanska šola imela preveč političnih predmetov (obramboslovje, ustava...), ki Zambije niso zanimali. Njih je zanimala samo čista medicinska stroka...

Priloga 7: INTERVJU Z ALENKO (laiška misijonarka, Angola, 1 leto)

- Kje ste bili v misijonu?

V Angoli.

- Kako dolgo?

V Angolo sem šla oktobra 2005, vrnila sem se pa septembra 2006. V bistvu sem nameravala iti za tri leta in sem že imela podpisano pogodbo, potem pa sem se tri mesece pred odhodom zaljubila in zato zaprosila za eno leto. Pa tudi službo sem dobila in sem morala začeti z delom, tako da sem se zato morala prej vrniti domov.

- Ste se pred odhodom pripravljali na misijonsko delovanje?

Ja, imeli smo priprave skupaj z drugimi, ki so načrtovali odhod v misijon in sicer v skupini Sled. Jaz sem se pripravljala 2 leti. Že od majhnega sem si želela oditi v misijone. Pri 10 letih sem na duhovnih vajah izvedela, da obstajajo tudi laiški misijonarji in da misijonarji niso samo duhovniki, pa redovniki. Leta 2003 sem šla v Zambijo, kjer deluje pater Miha Drevenšek. To je bilo sicer bolj turistično, smo pa šli na misijon obiskat otroka slovenske botre in pa kolega, ki je v misijonu Damjana Rističa. Zambija me je tako navdušila, da sem po prihodu domov obiskala Misijonsko središče in se pozanimala, kaj je potrebno storiti, tako da sem septembra že začela z obiskovanjem skupine Sled. Srečanja so potekla enkrat mesečno za cel vikend, vsakič pa smo imeli srečanje drugje. Tam smo se zelo spoznali, obravnavali smo različne teme npr. sprejemanje drugačnosti, biti misijonar danes, včeraj, jutri ipd. Vsakič je bil z nami tudi en laiški misijonar, ki nam je povedal tudi svoje izkušnje. Pogoji za odhod je bil zaključeno šolanje, tako da sem takrat poskrbela še za dokončanje diplome. Potem pa smo imeli srečanje tudi z misijonarji, za novo leto smo jim tudi pisali in se jim predstavili, tisti ki so imeli posebno željo oditi točno na določen misijon so pisali, če je kakšna priložnost, da pridejo tja. Precej veliko povpraševanje je bilo po fantih, ker fizično lahko več naredijo, pa tudi psihično včasih lahko več zdržijo, poleg tega pa je včasih tudi manj nevarno zanje. To sicer ni neka preračunljivost, pač pa se včasih dejansko izkaže tako. V Angoli npr. dekleta po sedmi uri oziroma takoj ko se je naredila tema, dekleta nismo smela pod nobenim pogojem odhajati ven, ker je bilo preveč nevarno. No, v skupini smo se med sabo spoznavali, povezali, izdali smo tudi časopis Pošlji mene, kamor smo pisali svoja doživetja, izkušnje. Bili smo zelo aktivni. Večkrat nam je bilo rečeno, da bomo včasih na misijonu morali početi kaj takega, za kar si bomo mislili, ja zaradi tega pa že nisem prišla tukaj na misijon. Konkretno npr. vse počistiti na koncu. Saj to nam je pravzaprav tukaj povsem logično, ko pa prideš na misijon z nekim znanjem, ki ga tam nimajo in si misliš, kako lahko bi jim vse pomagal s tem znanjem, potem pa ti je dodeljeno neko čiščenje, pa se ta občutja lahko pojavijo. Jaz sem npr. po izobrazbi glasbenica, na misijonu pa sem npr. bila med drugim zadolžena tudi za dnevno čiščenje knjižnice - brisanje prahu, pomivanje tal ipd. Velik poudarek je bil na čistoči, tako da se mi je zdelo, da se včasih že pretirava, vendar pa se je potrebno zavedati, da ko prideš tja, gledaš s svojimi očmi, oni pa točno vejo, zakaj je temu tako. To sem se tudi naučila pri skupini Sled. Sem pa včasih pomislila na to, koliko stvari bi lahko v tem času ponudila drugih stvari, medtem ko čistim, kar bi lahko počela pravzaprav vsaka ženska. Z enim namenom je bilo že prav, da je bilo tako. Vsakogar spustiti v hišo tudi ni mogoče. Junija je prišla kot gostja v skupino sestra Z., ki deluje na misijonu v Angoli. Čez eno leto marca, pa sem se nato odločila, da bi šla v Angolo. S sestro Z. sva izdelali fajn načrte npr. imela naj bi glasbeno skupino. Vendar pa so bili to načrti za tri leta. Priprave se mi zdijo osebno zelo dobre. Je pa tako, da nikoli se ne moreš povsem pripraviti na to, kar te čaka na misijonu in so te priprave zgolj le košček tega. Velikokrat so nam rekli, ja boste videli je težko, ampak da bi nam znal kdo povedati, kaj je težko, to pa ni nihče znal. V bistvu je sam način življenja povsem drugačen. S sestro Z. sva si vmes dopisovali, lepo me je sprejela, nato sem podpisal pogodbo, no potem pa sem se jaz zaljubila in sploh nisem vedela, kaj naj storim. To so take situacije, ko res razumem tiste, ki so se predčasno vrnili domov. Velikokrat se jih namreč obsoja, ampak to so zares težke situacije....

No potem sem razmišljala, da bom delala na drugačnih projektih kot pa bi v primeru, da bi šla za tri leta. Zdelo se mi je boljše da grem za eno leto, kot pa da se dogovorim za tri leta in se nato predčasno vrnem. Tako da sem se potem dogovorila za eno leto z možnostjo podaljšanja. Sledila je podelitev misijonskega križa in pa odhod. Na misijonu je bila tudi že laiška misijonarka R., ki pa se je vrnila po dveh letih in pol, ker je hudo zbolela za malarijo.

Živelimo v »Kakuaku«. Sestra Zvonka je predstavnica salezijank in je bila na misijonu v glavnem mestu v Luandi, mi pa nekaj kilometrov stran od Luande. V »Kakuaku« je bila velika šola, prav tako pa tudi misijon. Ti

so običajno pozidani in pa obdani z žicami. To pa zato, ker sestre hranijo tud denar, s katerim plačujejo učitelje ipd. in to služi kot zaščita, da ne bi prihajalo do kraj. Poleg tega je poskrbljeno tudi za nočno varovanje, bodisi s psi ali pa prav z oboroženimi varnostniki.

Angola je namreč država, v kateri je bila 40 let državljanska vojna in je sedaj šele šesto leto, da je mir. Stanovale smo 100 metrov od oceana in delale z otroki. Mislim, da je bilo okrog 1600 otrok. 200 jih je obiskovalo vrtec, ki je potekal od osmih do dvanajstih. Tam se otroci učijo lepega vedenja, skrbeti za čistočo ipd. Peli so pesmice, se učili molitvice, banse, izdelovali iz gline, si pogledali kakšen film, pa spoznali kakšno črko ipd. Ena učiteljica v vrtcu skrbi za približno 40 otrok. Dejavnosti pa so potekale v prostorih, ki niso bili zaprti, zato je včasih prihajalo tudi do motenja. Ob osmih so prišli potem tudi otroci od prvega do četrtega razreda. Veliko teh otrok je bilo tudi po podružnicah. V Kakuaku so bile namreč še štiri podružnice. Do najbolj oddaljene je bilo potrebna približno ura hoje... Po vseh podružnicah so imeli po dva razreda. Glede na posnetke slovenskega duhovnika Andolška pa se vidi napredek po šolah. Najprej je bila samo nekakšen pločevina, otroci so sedeli na tleh, na kamnih, ali pa so s seboj prinesli kakšen stol. Leta 2005, 2006 pa je potekala v Sloveniji tri kraljevska akcija, preko katere je bilo zbranega tudi nekaj denarja za Angolo in sestra Zvonka je za ta denar kupila šolske klopi. To je bilo za otroke tako veliko veselje. Peli so, ploskali... res neverjetno. V podružničnih šolah poteka pouk za manjše razrede tudi popoldne, v centru pa samo dopoldne. Zjutraj se vsi zberejo in učitelj, jim za dobro jutro pove bodisi kakšno zgodbo, ali pa molitev, skratka velikokrat kaj vzgojnega. Popoldne imajo pouk učenci od petega do osmega razreda in sicer tja do šestih zvečer. Od šestih do desetih zvečer imajo pouk pa ženske. Ogromno je namreč žensk, ki se niso nikoli učile pisati in brati, tako da se jih uči opismenjevanja. Med njimi so tudi moški, so pa to v glavnem straši učencev. V času vojne so namreč učitelje pobili, možnosti šolanja ni bilo, tako da se sestre zelo trudijo omogočiti šolanje čim večjemu številu. Če morajo tako izbirati med 10 letnim otrokom in pa 5 letnim otrokom, dajo prednost starejšemu, kajti zanj se možnosti zmanjšujejo. V osmem razredu so bili tudi 20 letniki, ker prej niso prej imeli možnost šolanja. Če morajo izbirati med deklico in dečkom, sestre prej omogočijo šolanje deklici, kajti v Afriki še vedno obstaja miselnost, da deklice bolj ostajajo doma. Razredi učencev pa so mešani.

Obstajajo tudi različne anekdote glede žensk, ki se opismenjujejo. Žene včasih pravijo, češ kaj bo njih to koristilo in da če se do sedaj niso naučile pisanja in branja, tega tudi sedaj ne potrebujejo. No potem pa jih nagovori katera od drugih žena in kasneje se izkaže, da so popolnoma navdušene nad osvojenim znanjem. Pravijo, kako je to v redu, da lahko možu napišejo sporočilo, da jih ne bo doma ipd. Skratka pravijo, da je to za njih popolnoma drug svet. Veliko je tudi mladih mamic, ki s sabo prinesejo svoje dojenčke, jih tam podojijo, če jokajo gredo ven in jih potolažijo ipd. Na tem misijonu sem živela v majhni hišici, kjer sva z Renato imeli vsak svojo sobo ter skupno kopalnico in majhno kuhinjo. Jaz sem na misijonu poučevala glasbo. Imela pa sem premalo izkušenj, kaj z njimi početi. Afriške glasbe nisem poznala in bi oni glede tega lahko veliko več naučili mene. Zelo jih je zanimala klasika, vendar pa sem razmišljala, kako jih naučiti, kaj takega kar bo za njih tudi uporabno. Tako sem za tiste, ki jih je glasba nekoliko bolj zanimala, ob sobotah vodila delavnice, kjer smo se učili osnov. So me pa tudi opozorili, da bo sprva veliko navala, ker gre za nekaj novega in pa še brezplačnega, da pa se kasneje zna izkazati, da bo velik upad otrok in tako se je potem tudi v resnici dogajalo in so na koncu ostajali le še najbolj zainteresirani. No jaz temu niti ne bi dala takega poudarka. Večji poudarek je bil na obiskovanju podružnic, kjer smo z otroci preko različnih dejavnosti razvijali ročne spretnosti. Materiala je bilo sicer zelo malo, ga pa prinesejo ponavadi s sabo prostovoljci. Izdelovali smo kuverte, voščilnice, pa mape.... Preko mojega obiskovanja pa je po drugi strani potekalo tudi preverjanje, ali so bili učitelji v šoli, kajti sploh v javnih šolah se je dogajalo, da učitelji iz različnih razlogov kar niso prihajali v šolo. V sestrskih šolah teh težav v glavnem nismo imeli.

Poleg tega pa sem živela v skupnosti, kjer nas je bilo okrog deset na misijon, od tega 2 prostovoljki, 3 dekleta, ki so se pripravljale na redovništvo in pa 5 sester. Vsaka od nas ali pa po dve skupaj smo bile zadolžene za to, da smo kuhale za celo skupnost.

Šla pa sem tudi s tem namenom, da preverim botrstvo. Glede tega sem si vzela kar nekaj časa. Najprej sem poiskala otroke, ki so potrebovali botre, jim razložila za kaj se gre, jih poslikala in poslala slike botrom, preverjala, ali ti otroci redno obiskujejo šolo, pa v katerem razredu so skupaj smo za botre pisali in izdelovali voščilnice ipd. No potem pa se je začelo dogajati to, da najmlajši niso znali pisati, starejši, ki pa so že znali, so pa pisali, naj jim botri pošljejo letalske karte, da bi lahko prišli k njim. Težko jim je razložiti, kaj to sploh pomeni boter, so pa zelo ponosni na to, da imajo belca prijatelja oziroma znanca. Včasih pa marsikdo to za sebe vzame drugače v smislu, kaj bo to za njega zares dobro, kako ga bo ta rešil iz revščine ipd. To preverjanje botrstva se mi je včasih zdelo kar težko. Pri nas imamo npr. telefone, pa pokličemo in se stvar hitro uredi. Tukaj pa je bil otrok na podružnični šoli, do tja je bilo potrebno peš, tam ga ni bilo v šoli, izvedeti je bilo potrebno, kje pravzaprav je, pa naslednjič spet isto... če hočeš dober narediti je to precej dela. To so bile moje glavne naloge.

Če se vrnem nazaj k tistemu, da včasih kdo narobe razume, me je zelo motilo, da ko sem šla po ulici, da so me ogovarjali fantje. Velikokrat so mi rekli, češ belka grem s tabo domov, vzemi me s sabo, bom s tabo imel otroke... Ko sem znala že dovolj dobro govoriti sem enkrat odgovorila: »Čemu? Saj me ne poznaš?«... Za njih

pomeni nebesa, da bi prišli v Evropo. Tisti, ki si včasih izbirajo denar, da gredo na Portugalsko ali pa Brazilijo, se velikokrat zgodi, da nimajo več denarja za naprej, niti za to da bi se vrnil. Ravno tako kot je za nas težko oditi v tretji svet, je za njih težko oditi v bolj razvit svet.

Enkrat se mi je zgodilo, da me je nek fant namerno zbil z motorjem in še preden je uspel pobrati motor, se je že drl name, da sem se namerno zaletela vanj, da mu moral plačati. Očividci so takoj pritekli k meni in prav videlo se je, da je bilo to storjeno namerno, kajti sama sem se zelo umikala, cesta je bila pa tudi široka okrog 10 metrov. Drugi so se zelo zavzeli zame, mi takoj razložili, da je to storil z namenom, ker je v meni videl denar. Pa potem se niti nisem več ukvarjala s tem.

Najlepše mi je pa bilo ko sem bila z otroki. Pri nas v Sloveniji skoraj ne vidiš otrok po ulicah, tam pa so otroci povsod. Ko sem šla peš na podružnice, so me skoraj vedno spremljali otroci, če le niso bili pri pouku ali pa v vrtcu. Točno so vedeli do kje gredo, potem pa so se vrnil nazaj. To mi je bilo pa zares lepo.

Sestre so imele vsak večer ob pol sedmih večernice z otroki. Tja je prišlo od 20 pa do 90 otrok. Tam smo peli, rožni venec je bil prilagojen za otroke. Zmeraj se je kateri od otrok usedel v naročje.

- Kako je bilo z oblikovanjem projektov? Je načrt zanje izdelala sestra Z. in ste vi potem delali po načrtu, ali ste to oblikovale skupaj...?

Ena od idej je bila, da bi jaz imela skupino otrok, ki s katero bi delala in bi s to skupino in pa skupaj z likovno kolonijo prišli v Slovenijo in Avstrijo, podobno kot je to izvedel Miha Drevenšek. Vendar potem pa je to padlo v vodo. Potem pa ko sem prišla tja, sem padla nekako v njihov tempo in sem delala tisto, kar je bilo do neke mere že utečeno. Glasbo so otroci v šoli zaradi mene imeli dodatno, sicer je niso imeli.

R. pa je bila npr. šivilja in je vodila pa šiviljske tečaje.

Mi je bilo pa zelo težko na samem začetku. Portugalsko sem se učila pol leta pred odhodom, vendar verjetno nisem imela ravno najboljših učiteljic. Potem se šla za tri teden na Portugalsko, kjer sem pa imela izjemno učiteljico. Tam sem se ogromno naučila. Ko pa sem prišla tja, sem pač padla v tisti ritem. Če bi bila sama, bi se po mojem dokaj hitro naučila jezika, tako pa sem ob sebi imela Renato, ki mi je veliko prevajala, zvečer sva se pogovarjali slovensko in se nisem jezika naučila tako kot bi se ga sicer lahko. Skratka ta vidik, da nisi sam na misijonu, ima pozitivne in negativne plati. Prvi mesec so me sestre pustile, da sem se lahko vživela v njihov način življenja, potem pa sem počasi pričela z delovanjem...

- Na koga ste se lahko obrnili po nasvet...? Je bila to R., sestre, skupni sestanki...?

Kakšnih sestankov niti nismo imele. S sestro, ki nam je povedala, kaj je potrebno storiti, smo se potem lahko pogovorile, dale tudi svoje predloge in ideje.

Sicer pa se mi ni bilo težko vživeti v delo z otroki, ker sem tukaj že 5 let pred tem delala z otroki.

- Na kakšne težave, razen že omenjenih, ste naleteli in kako ste se soočali z njimi?

Glede tistega srečevanja fantov ni bilo to smislu, da bi ti silili v mene, ampak je šlo bolj za ogovarjanje, ki pa je mene osebno zmotilo. V Angoli so v glavnem zelo prijazni ljudje, ampak kljub temu je bilo še vedno zelo nevarno, tako da ko se je znočilo, nismo smele hoditi zunaj. Ljudje imajo orožje in enkrat ko smo bile v kuhinji so se slišali strelji. Med prepiri in pretepi, ki so se dogajali po ulicah, je prišlo tudi do streljanja in v takšnem primeru so nam sestre dejale, naj se čim prej skrijemo in nikar ne hodimo zunaj. Mene je bilo takrat zelo strah. Ena od nevarnosti je tudi, da oropajo misijon. Tako sestre kot domačini so dejali, da v primeru, da te oropajo, bežiš in se ne braniš, kajti drugače te lahko napadalec tudi ustrelji. Mene je to izjemno pretreslo.

Poleg tega so bile tam tudi take precej velike živalce in enkrat me je ena pičil ponoči kljub temu, da sem imela mrežo. Gre za precej nevarno stvar, ki se zvija kot nekakšna kača in ima veliko členkov. Mene je tisti pik neznansko bolel. Enkrat na dva meseca je bila ta žival zagotovo v najini sobi in mene je bila zelo strah teh »santupejev«... Zelo sem se morala paziti pred komarji zaradi malarije. V primeru da dobiš malarijo je pa res naj pomembnejše takrat počivati, ker sicer prihajajo vedno hujše faze. Obstajajo sicer tablete proti malariji, vendar pa imajo te ogromno stranskih učinkov. Jaz sem jih jemala tri mesce, potem pa sem jo dobila. Tableti tudi naj ne bi zagotavljali povsem gotove zaščite pred malarijo, ampak bolj zaščito pred hujšimi oblikami, vendar pa jih mnogi odsvetujejo. Tri leta jemati tablete z velikim stranskimi učinki pa ne bi hotela. Najboljše zdravilo se mi zdi, da je strogo počivanje.

Nas so pripravljali na misijon, sem pa kljub temu zelo pogrešala svobodo in sicer v tem smislu, da bi imela svoj avto oziroma vsaj možnost voziti avto, da bi šla lahko ven, kadar bi želela, da bi imela svoj denar. Če sem prosila sem dobila mesečno 50 dolarjev, nekaj denarja pa sem imela še s sabo. Glede hrane in bivališča je bilo poskrbljeno, sem pa pogrešala prav to svobodo, ki jo imamo tukaj pri nas v Sloveniji in pa to, da se počutiš varnega, da te ni strah, da se ti lahko kaj zgodi. Glede tega sem jaz po vrnitvi potrebovala kar nekaj časa -

približno osem mesecev, da sem se lahko povsem sprostila. Ko sem se vrnila sem bila tudi izjemno umirjena, ker sem se navadila na počasen tempo življenja, ki je v Afriki. Učitelji v šoli, ki so me poznali so mi rekli, da sem kot mesečnik. Vse sem delala izjemno počasi. Še sedaj pa je v meni vse skupaj pustilo v meni tudi ogromno negativnih stvari. Veliko je bilo teh strahov, nekaterih slabih stvari, ki sem jih doživela se niti ne spominjam, ker sem jih kar potlačila. Konec koncev pa so ostale tiste ta lepe stvari.

... Bila bi zelo neumna, če bi prišla tja in bi pričakovala, da bi kaj spremenila. Za spremembe je zares potreben čas, ne pa da pride belec dol in hoče vse spremeniti. To bi bila ogromna napaka. So npr. stvari, ki bi si jih želel spremeniti npr. v Angoli je ogromno smetišč. Ampak to je res izjemno težko. Najprej se je potrebno zavedati, da je to lasten pogled, kot drugo pa je potrebno poslušati tudi tiste, ki so tam že dlje časa.. Oni stvari vidijo drugače, vedo zakaj ljudje ravnajo na določene načine.

Kaj jaz vidim dobrega v tem, da sem bila tam? Zame je bila to res dobra izkušnja, ki je ne moreš dobiti kar tako in odehta ogromno stvari, hkrati pa tudi ogromno strahov. Na koncu ostane tisto ta lepo. Za njih se mi pa zdi, da sem jim omogočila pozitiven stik z belcem, pridobivanje ročnih spretnosti, da sem jim konec koncev polepšala kakšen trenutek in pa tudi prispevala k spreminjanju razmišljanja, da smo mi belci pa polni denarja... Spoznaval smo drug drugega. Tako kot je naše otroke strah črncev, je tudi tamkajšnjih ljudi strah belcev. Upam, da sem bila v pomoč sestram, vsaj majhen podaljšek roke. Pa da sem razveselila tudi naše botre. V Angolo sem šla z namenom, da se poglobim v botrstvo in to delo poleg del na podružničnih šolah se mi je zdelo tudi največ vredno. Bi pa gotovo lahko precej več naredila, če bi šla tja za tri leta, pa mogoče č ene bi bile skupaj z Renato. Kolikor sva si bile po eni strani v pomoč, se po drugi strani nisva najbolje razumeli, ker sva si bili kar precej različnih karakterjev. To mi je bilo po eni strani tudi zelo težko. Po eni strani mi je bila v pomoč, nisem bila sama, po drugi strani pa je potrebno v takšnih razmerah biti s človekom, s katerim se ujameš, sicer pa je res zelo težko. Saj kregali se nisva, sva se pa razhajali in se je čutila, da včasih druga drugi nehoti jemljeva energijo. Med sabo sva si tudi marsikaj zaupali, ker konec koncev rabiš nekoga, da mu zaupaš, drug drugo sva spoštovali, nisva pa bili iskreni prijatelji.

- Kaj je tisto, kar se vam zdi pomembno ob delovanju v misijonu – npr. kakšna posebna načela, vrednote...?

Zdi se mi pomemben predvsem lastni zgled. V primeru ogovarjanja tistih fantov, bi npr. lahko kakšno dekle poprijela za to, šla s kakšnim fantom in bi drug drugega izkoristila... Zgled se mi zdi pomemben. V Angoli je tudi ogromno aidsa. Sestre, ki so začele sedaj raziskovati te primere, so dejale, da vsak dan odkrijejo veliko število na novo obolenih. Ogromno je npr. varanja. Misijonarka, ki je bila v Angoli pred mano je začela s skupino mladih, ki so se držali čistosti in je potem z njimi nadaljevala Renata. Tam je to npr. zelo spoštovano in zdi se mi pomembno imeti take prave vrednote. Prijazen nasmeš, pa da ljudem ne obrneš hrbta, da imaš vrednote, ki se jih držiš in dosegaš spremembe s svojim zgledom, ne pa mogoče toliko z besedami in idejami. Meni so ostale v spominu besede Miha Drevenška, ki je rekel: »Človek, ko pride nekam, misli, da po enem mesecu že kar vse ve, po enem letu pa ugotovi, da nima pojma. Po desetih letih pa mogoče nekaj malega dojemaš stvari«.

Kot je rekel Stanete Kerin, misijonarji sploh ni nujno, da gredo v misijone samo z namenom oznanjati vero. Ljudje imajo tam veliko poganstva in ljudje tako veliko trpijo. Meni so že ob odhodu zelo očitali, češ kaj jih hodimo tja spreminjati, če pa na svoj način živijo že toliko in toliko let. Sama sem že takrat in še sedaj zagovarjam misel, da v tretji svet prihajajo tudi belci, tako dobri kot slabi. Če ti ljudje ne bodo imeli nikogar, ki bi jih naučil brati, pisati, razmišljati, nikogar ki bi mu zaupali, jih bodo gotovo našli slabi ljudje, ki jih bodo potegnili za sabo in jih izkoriščali. Po drugi strani pa imajo ogromno enih vraževerij. Janko Slabe z Madagaskarja je npr. pripovedoval o tem, kako tam ravnajo ljudje v primeru, da se rodita dvojčka. Enega od otrok dajo pod kravo in če ga ta pohodi, umre sicer pač preživi. In prav misijonarji so bili prvi, ki so poskušali to miselnost izkoreniniti. Jaz sem videla, kako je včasih naša miselnost omejena, češ da os tam pa navajeni, da otroci umirajo. Sama pa pravim moramo se postaviti na njihovo stran. Mama je mama, pa naj bo to Slovenka, Nemka ali pa Afričanka. Če se otroku kaj zgodi trpijo ravno tako kot naše mame. V teh ženskah je toliko enega trpljenja, ki ga prikrivajo. V tem pa vidim misijonarje, ki omogočajo izobraževanje, pa zdravstvo. V tem pa res vidim smisel. In jaz sem šla res dol, da pomagam sestram s tistim kar znam.

- Kako so se ljudje odzvali na vaše delo?

Na tem misijonu so sestre že 24 let. Same so mi rekle, da me bodo predstavile pri maši, da me bodo ljudje spoznali in da ko bom šla po ulici, da bodo točno vedeli kdo sem in me bodo pustili pri miru.

V Angoli sploh ni prosjačenja in nad tem sem bila zelo presenečena, med tem ko sem to doživela v Zambiji in Tanzaniji. Zelo lepo so sprejeli in lahko rečem, da glede tega nimam niti ene negativne izkušnje. Veseli so bili, če sem prišla med njih. Jaz sem se včasih kar malce preveč potegnila v svoj svet. Včasih nisem hotela, včasih se nisem upala, da ne bi preveč posegala v njihov svet. Kasneje pa sem sama že videla in ko sem imela priložnost

biti z njimi, sem pa se zares vživela. Tako kot tukaj nekdo, ki je popolnoma drugačen in te lepo sprejme, je tudi tam.

- Kako je s tamkajšnjimi razmerami?

Revščina obstaja. Vsak dan je tudi kakšen prišel po hrano, tako da so sestre ponavadi imele tudi že pripravljeno v naprej, sploh če je ostalo kaj hrane od kosila in so potem tudi kar pojedli tam. Drugače pa tudi živila kot so riž, špageti, olje ipd., ki so jih ljudje prinesli k daritvi svete maše, so potem sestre razdelile ljudem.

Jaz in sestre smo se vseskozi spraševale, kako tisti ljudje lahko sploh preživijo. Določene stvari kot so krompir, jabolka... se lahko po ceni povsem primerjajo s cenami pri nas, med tem ko so plače zelo nizke. Kolikšne so bile plače učiteljev se sedaj niti ne spomnim, vsekakor pa nizke. Ženske se večinoma preživljajo s tem, da so po cele dneve na trgu. Kupijo npr. zelenjavo direktno od tistega, ki jo je pridelal in jo potem na tržnici prodajajo nekoliko dražje. Skratka gre za nekakšno preprodajo živil, pri čemer so res po cele dneve na tržnici, z njimi pa tudi otroci.

Droge so sicer tudi prisotne, samo na tem področju pa nisem delala. To se je dogajalo bolj zvečer, takrat pa sem se jaz strogo zadrževala v hiši. Mogoče sem takrat za določene stvari imela premalo odprte oči, po drugi strani pa sem se tudi bolj zavarovala, kajti od takrat moram reči, da imam ogromno strahov.

- Na čem je poudarek na vašem misijonu?

Tukaj kjer je sestra Z. (ona je salezijanka, Hčera Marije Pomočnice) se trudijo omogočiti vsaj osnovno šolsko izobraževanje. Se pa redovi sester med sabo razlikujejo, različno živijo in odvisno od tega tudi različno delujejo. Izobraževanje je bilo tukaj prioriteta, ostalo pa je odvisno od potreb. V Kuakuaku so tudi poljske sestre, ki pa imajo svojo bolnico, tako da se našim sestram ni bilo potrebno v takšni meri posvečati zdravstvu, med tem ko kje drugje pa bolj.

Sestre, s katerimi sem delala jaz, so skrbale za osnovno šolsko izobraževanje. Za tiste učence, ki pa imajo svoje botre, pa za tiste, ki do dobri in tisti, ki si želijo šolati naprej, pa se poišče tudi mesta na kateri od srednjih šol in jim omogočiti nadaljnje šolanje.

Sicer pa sestre skrbijo za osnovno šolsko izobraževanje otrok v štirih provincah, kar skupno nanese preko 10.000 otrok.

- Kdo pa poučuje na teh šolah?

Tako domačini kot tudi sestre, ker pač primanjkuje osebja. V času vojne so bili namreč učitelji bodisi izgnani ali pa pobiti. Veliko je npr. srednješolcev, ki poučujejo na osnovnih šolah, med tem ko so sestre pa že precej bolj izobražene.

- Se sam misijon povezuje tudi z drugimi ustanovami in organizacijami?

Ja, tudi. Veliko stvari pa sestre tudi same upravljajo. Tako kot je pri nas na župniji veliko nekih aktivnosti, je podobno tudi tam. Tako da bodisi sestre vodijo različne skupine, ali pa katehisti. Imajo npr. mladinsko skupino, pa izredno močno žensko skupino...

V februarju se je pojavila tud kolera. Naloga nas prostovoljcev, pa sester in različnih tudi svetovnih organizacij je bila čim bolj izobraževati ljudi. Ti smo hodili od hiše do hiše in informirali ljudi o čistoči, o kloriranju vode ipd. Takrat so npr. sodelovali med sabo. Sestre so prostovoljce teh organizacij vodile do vasi.

... Kar je bilo meni osebno všeč, je bilo tudi to, da so po maši pri oznanilih velikokrat povzeli, kaj je kakšna skupina dosegla, pa glede možnosti sodelovanja. Ker ni bilo možnosti drugačnega obveščanja, so to povedali po maši.

- Kaj pa mednarodne organizacije, so bile prisotne na tistem območju?

Tukaj v Kakuaku ne. Je pač ravno nekoliko ven iz centra mesta, med tem ko v Luandi pa ja. Veliko prostovoljcev je bilo npr. pri salezijancih preko italijanske organizacije VIS... To so prostovoljci, ki so za svoje delo plačani, imajo svoj prostor, pa možnost uporabe avta. Lahko pa pravzaprav opravljajo popolnoma enako delo kot mi misijonarji. Tam je pomembno samo to, ali si s srcem. Če nisi, potem tam nimaš kaj početi.

... Jaz sem tudi prišla v situacijo, ko sem se prav razjokala na svoji postelji. V sobi sem imela santupejo, ki me je zbujala ponoči. Prav strah me je bilo in takrat se pa pomislila, kako bi bilo lepo, če bi lahko bila doma, se pripravljala na prihajajočo poroko...

... Po eni strani so tam res izjemno prijazni ljudje, po drugi strani pa v njih začutiš toliko enega strahu in trpljenja. Rad bi pomagal, pa ne moreš. Najmanj, kar lahko narediš, pa je, da vsakemu nameniš toplo besedo in nasmeh. To je pa največ...

Priloga 8: INTERVJU S KATARINO (laiška misijonarka, Paragvaj, 3 leta)

- Kje ste opravljali svoje misijonsko delo?

V Paragvaju in sicer 3 leta. Ravno sedaj sem se vrnila domov.

- Ste imeli kaj priprav pred odhodom v misijone?

Pred odhodom sem se pripravljala približno leto in pol. Zdele so se mi pomembne, da sem lahko videla, ali je to res nekaj kar si želim. Ni namreč pomembno samo to, da greš v misijone. Meni se zdi pomembno, da izžarevaš tudi neko posebno energijo. Poslanstvo nas misijonarjev je, da oznanjamo Jezusa, vendar pa se mi zdi pomembno, da zna človek to svojo vero tudi živeti. Nekomu, ki je lačen in umira, ne pomaga kaj dosti, da mu govorimo o Jezusu. Bolj pomembno se mi zdi živeti to vero.

Ko greš v misijon, živiš v neki skupnosti in tam človek doživi marsikaj. Ni možno samo to, da bi zdaj šel v misijon in bi delal po svoji glavi, presoji.

- Kaj so vam doprinesle te priprave?

Dalo mi je predvsem poguma. Ko nisi še povsem odločen in te je še strah, tam lahko srečaš podobne ljudi. Na podelitvi misijonskega križa, vidiš kaj te čaka in pa to, da so drugi to zmogli. Niso pa sedaj te priprave takšne da bi človeka povsem pripravile. Ko si tam enkrat na mesec srečaš z drugimi, ki se pripravljajo na odhod, se vsak pokaže v najboljši luči. Sicer pa so bile nekatere teme zelo v redu npr. o tropskih boleznih in zdravljenju teh. Pri tem je bil sicer poudarek na afriških boleznih, v Paragvaju pa se te razlikujejo.

Svoje delovanje so prišli predstaviti tudi drugi misijonarji. Veliko je bilo laških misijonarjev...

... Na tem misijonu, kjer sem bila jaz, smo bili povsem odtrgani od sveta. Bili smo namreč 560 km stran od mesta in sicer v džungli. Za razliko od tega pa so nekateri misijoni bolj v mestu, kjer imajo lažje dostopne stvari. Pri nas npr. ni asfaltirane poti, kar pomeni da če je deževno obdobje, je pot neprehodna. Eno leto, ko nas je prišel obiskat nek Slovenec, smo bili 2 meseca povsem pretrgani z drugimi. Bilo je povsem poplavljen, tako da je izgledalo kot morje.

- Kako pa poteka življenje v tem času? Ste si prej preskrbeli zaloge?

Ja, imamo nek radio, ki ga poslušamo vsako jutro, oziroma preko njega se misijoni povežemo meda sabo. Tudi naš vikariat (ni škofija, je pa vikariat, ki je velik kar za 6 Slovenij) se javlja vsak dan. Imamo 12 duhovnikov, lansko leto sta bila posvečena v duhovnika tudi prva dva, ki prihajata izmed tam živečega prebivalstva. Sicer pa je kar nekaj Paragvajcev, pa tudi še Nemcev.

- Kako pa je potekalo vaše delovanje?

Zelo različno. Niti en dan ni bil enak drugemu. Vodila sem projekte v osmih in devetih razredih. Včasih sem učila španščino, ko ni bilo ravnateljice. Prvo leto, ko sem bila tam smo ustanovili vrtec, tako da sem učila tudi v vrtcu. Potem pa so bile vsak dan še maše, pa srečanja različnih skupin. Hodila sem tudi na podružnice...

- Vam je bilo delo dodeljeno, je bilo to stvar dogovora ...?

Jaz sem povedala, kaj želim delati. Povedala sem, da sem v prvi vrsti najprej tam zaradi pastore. Jaz sem se mogoče preveč spraševala, kaj je tam moje poslanstvo in kaj so sadovi mojega dela, ki včasih tudi niso vidni v danem trenutku. Tako da se m sčasoma spoznala, da če bi sama želela iti tja z zelo omejenim prepričanjem npr. želim biti učiteljica glasbe in nič več, potem ne vem, če ima to kakšen velik smisel. Nekoga, ki samo poučuje glasbo, lahko dobijo tam in ne potrebujejo nekoga od drugod.

- A potemtakem ni bilo pomanjkanja učiteljev?

Tudi je. Iz tega razloga npr. učijo tudi sestre. Nisem pa npr. jaz tega dala na prvo mesto. Ko bi morala iti še na drugo podružnico, sem povedala, da naj raje kdo drug in so to tudi upoštevali.

- Kako je bilo z jezikom?

Preden sem odšla, sem imela en kratek tečaj španščine. Ko sem odhajala sem imela občutek, da ne znam ničesar povedati, tam pa potem nisem imela nobenih problemov. Španščina mi je zelo lep jezik... Sčasoma sem se naučila tudi njihovega razmišljanja, kajti ne zadostuje, da to kar razmišljaš v slovenščini, prevedeš v španščino. Potrebno je povedati na način kot razmišljajo oni.

- Kako so vas pa sprejeli tamkajšnji ljudje?

V redu. Paragvajčani niso takšni kot Afričani, ki takoj pridejo k človeku... Oni dokler človeka ne spoznajo bolj opazujejo od daleč. Potem pa sem začela hoditi v vas, skupaj z njimi hoditi na sprehode ipd. Zelo veliko jim je pomenilo, da jih obišče nek belec.

Sicer pa je misijon v vasi in je zaprt. Zagrajen pa je zaradi tega, ker so prej hodile koze in pojedle vse rože, ki so jih gojile sestre. Je pa misijon ves čas poln ljudi, otrok.

- Na čem je bil poudarek vašega misijona? Na pastoralni, nudenju materialne pomoči, izobraževanju oziroma čem drugem?

Ja, nudenje materialne pomoči je tudi obstajalo. Pridejo ljudje, ki pomoč potrebujejo in zdi se mi prav da se jim pomaga. Saj je res kar pravi škof, da je ljudi potrebno naučiti loviti ribe, ne pa jim rib dajati. To plemo Nivakle je pravzaprav vseskozi živelo samo, vse do prihodov prvih misijonarjev. Saj oni prej niso poznali oblek, mi belci smo jim dali obleke. Oni npr. v njihovem jeziku oblačilo ne pojmujejo kot tako, ampak mu rečejo nekaj kar stopiš noter. Avto so v svojem jeziku poimenovali fačacač, pač tako kot so slišali njegov zvok.

V šolo so jih pričele uvajati šele sestre misijonarki, ki so hodile otroke vabit naj pridejo v šolo po njihovih domovih. To je potem izgledalo tako, da so otroci, prihajali in odhajali... Marsikateri antropolog bi nasprotoval temu početju in se zagovarjal, da jim je potrebno pustiti njihov način življenja, ne pa da tja hodimo belci in jim odrejamo, da morajo hoditi v šolo ipd. Po drugi strani pa če ne bi bilo misijonarjev, tudi tega indijskega plemena ne bi bilo več, ker te močno izkoriščajo Paragvajci. Že s tem npr. ko ne znajo govoriti in pisati špansko jih drugi prinašajo okrog. Prej je to plemo imelo svojo reko, ki je sedaj ni več, ker menjava svojo strugo. Tako so lovili ribe, hodili so na lov ipd. In sedaj se človek sprašuje, zakaj bi jim mi dajali in jih navajali na drugačno življenje, oni morajo sami živeti na svoj način. Vendar pa v realnosti to zgleda nekoliko drugače. Mame ostajajo same z velikim številom otrok in kam naj gre ona delati, kako naj preživlja družino, če pa dela ni. Tako da na misijonu se nudi materialno pomoč, vendar pa ni to tako, da bi bil tam nekdo stalno na razpolago za tovrstno pomoč. Če tam npr. ljudje ne najdejo nikogar se obrnejo pa na šolo, ki je zelo blizu in potem pa se poskrbi na nadaljnjo pomoč. Na misijonu si za vse, tako da se včasih teka sem ter tja. Na misijonu je bila katoliška šola. Poleg tega je delovala tudi medicinska sestra, ki pa je pravzaprav opravljala delo zdravnice in pa skrbeli smo tudi za pastoralo. Medicinska sestra ima svoj dispanzer in praktično skrbi za vse - za bolezni, poškodbe, porode... Sedaj se je izobrazilo za bolničarje tudi že nekaj njihovih domačinov. Tam je veliko tuberkuloze. Ker so podhranjeni jo pa toliko prej dobijo. Jaz sem tudi z njimi pila in jedla, pa na srečo nisem dobila ničesar. Vendar pa jaz sem imela ves čas na razpolago dovolj hrane in sem bila bolj odporna.

- Koliko pa je sicer Indijancev v Paragvaju?

V Paragvaju je 19 plemenskih skupin. Nekaj od plemena Nivakle jih je še v Argentini, sicer pa večinoma kar v Paragvaju. Zdaj koliko jih točno številčno težko rečem. Na našem območju misijona jih je bilo več kot 15000. Bilo je 250 družin, potem pa imajo nekatere družine tudi po 10 in več otrok. So pa razdeljeni v klane, kjer vsak klan poskrbi, da skrbi za svoje člane. Pri njih je značilen pretep med ženskami in sicer prav zaradi moških. Ženska je namreč tista, ki si izbere moškega in če sta dve zaljubljeni v istega moškega, potem pride do pretepa. To je običaj, ko so ljudje povsem nedovzetni za nagovarjanja drugih. Če bi v tej situaciji prišel nek Paragvajec in bi jih nagovarjal naj prenehajo, potem bi pretepli tudi njega. Moški se takrat ne vmešavajo.

- Kateri pa so bili najbolj pereči problemi tamkajšnjih ljudi in katere so po vašem mnenju obstoječe rešitve zanje?

En tak problem so drevesa, ki rastejo samo na tistem območju. Gre za dišeč, zelenkast les, ki pa edini v vodi ne plava. Raste samo na nekaterih predelih tropskega gozda. Plemena imajo svoje poglavarje, ki pa se jih spominjajo po njihovih zavzevanjih. Tudi jaz sem npr. odgovorna za svoje delo in se me po svojem delu tudi spominjajo. Pri njih ljudje izredno zaupajo v »glavo«. Sami nimajo nekakšne iniciative, se pa zavedajo, kdo naj bi bil odgovoren za določeno stvar. Skratka ljudje zelo zaupajo tem ljudem in se ravna po njihovih navodilih. Obstaja veliko korupcije v zvezi s tem lesom. Les je zelo dragocen in ljudje, ki se ukvarjajo z nakupom, se tega

tudi zavedajo. Poglavarje prinesejo okrog in za majhen denar odpeljejo cele tovornjake tega lesa. Sami ljudje so fizično šibki in poglavar jim tako da za spiti neko žgano pijačo, ki jim omogoči, da vzdržijo pri delu v gozdu. Poglavarji si potem na ta račun kupijo npr. televizijo, agregat ipd. da bi pa kaj od tega denarja namenili za vas, pa se nekako ne zgodi. Ljudje pa nimajo dela, niti ne hrane. Pri nekaterih plemenih je celo tako, da nimajo svoje zemlje in ti potem živijo ob cesti. Za Nivakle je npr. poskrbel misijon, da je obdržal svojo zemljo, medtem ko so jo drugim nekaterim plemenom pobrali. S tem gozdom je tako, da jim ga bodo samo zaradi obetajočega hitrega zaslužka izsekali in potem Indijancem ne bo preostalo nič. Imeli bodo še manj možnosti za delo. Drevesa pa potrebujejo, da ponovno zrastejo vsaj 80 let. Na račun tega lesa mnogi zelo dobro služijo, medtem ko Indijancem v zameno dajejo zgolj drobiž. Les potem izvažajo. Kitajska in Japonska npr. iz tega lesa izdeluje parket. Ravno zato se mi zdi pomembno, da se jim da vedeti, da gre pri tem za njihovo bogastvo in da naj ga čuvajo. Če se bo namreč tako nadaljevalo potem za njihove otroke ne bo ostalo ničesar. Poleg tega so se pričele širiti tudi bolezni. Npr. v zadnjem času je kar nekaj ljudi umrlo zaradi bolezni, ki jo prenašajo t.i. rdeče podgane...

- Ali obstaja veliko strupenih in nevarnih živali, ki ogrožajo življenje ljudi?

Pravzaprav obstajajo nekatere nevarne vrste, vendar jaz nikoli do sedaj nisem slišala za kakšen hud primer ogroženosti. Ljudje se celo kopajo, umivajo in perejo v rekah in mlakah, kjer naj bi bile kače, piranje ipd. Tudi sama sem se tam umivala, ker sem pač želela biti del njih in moram reči, da se mi ni zgodilo nič. Govorice, da je umrla neka žena zaradi kačjega pika so krožile, vendar pa v našem plemenu nisem nikoli videla kakšnega takega primera. Kača lahko piči, če jo npr. v temi pohodiš, ali pa tisti, ki spijo zunaj na tleh so bolj izpostavljeni. Sama sem se na začetku tudi bala, vendar pa v primeru, da sem jo videla, sem odskočila stran. Nikoli pa jih nisem pobijala, kot so to počeli ljudje, zaradi svojega prepričanja, drugačne miselnosti, ki so verjeli v neka pravila glede tega. Enkrat nam je prišla celo v kapelo in je šla eni od sester čez noge. Ko sem jaz to videla sem začela kričati, ona pa je ostala mirna in potem tudi uredila, da je ni bilo več.

Drugače je pa zelo veliko škorpionov, zato je potrebno ves čas nositi obutev...

Zadnje leto sem bila na misijonu edina Slovenka, pred tem pa je bila z mano še sestra Tadeja. Po eni strani je veliko trpljenja in mene je veliko stvari šokiralo. Včasih ne moreš ničesar narediti za izboljšanje... Tudi s takimi stvarmi sem se ukvarjala. Včasih sem bila tudi v skupnosti deležna kakšnih opazk, ki so me prizadele. Saj z redovnicami se nismo kregale, je pa včasih katera pripomnila kaj in takrat lahko jaz za sebe rečem, da sem imela pokvarjen ves dan. Nekako so znale dati vedeti, da ne sprejemajo z veseljem novincev. Sestre so vzgajale tudi mlada dekleta za redovnice in včasih so se jezile tudi nad njimi, česa vse ne znajo. Vendar pri njih je drugače. Če dekle nima otrok pri 14, 15 letih je to že bolj ko ne izjema. Pri njih ni tako, da bi mlada dekleta imele priložnost dolgo časa razmišljati o svoji nadaljnji poti. Tudi pri fantih so trije, ki se pripravljajo za duhovnika. Mi smo imeli zelo dobrega duhovnika, ki je bil po rodu Nemec, vendar pa ni želel med duhovniške vrste sprejeti nekoga, ki se je zato zares odločil, če je npr. zanj vedel, da je npr. imel punco... Naša sestra Tadeja je bila drugačna glede tega. Je bolj gledala na to, da se jim pomaga spoznati, če so se zares odločili za ta poklic... Meni je bilo prve dve leti z njo zelo lepo. Dejansko sem čutila to, kar so poudarjale tudi sestre, da ne obstaja samo telesno materinstvo, temveč tudi duhovno. S čistostjo in uboštvo se potem da veliko storiti.

... Ljudje so bili tam zelo srečni. Meni so rekli, da lahko pridem k njim in mi bodo naredili hišo. Meni je bilo zadnji mesec grozno in jaz sem se veliko prejkala. Jaz na koncu nisem videla niti ene stvari zaradi, katere naj bi šla domov. Od mene se je prišla posloviti cela vas, pripravili so mi večerjo in ko sem morala sama kaj povedati, sploh nisem mogla in sem ves čas samo jokala...

Mene je motilo marsikaj. Od tega da me na misijonu sestre niso tako sprejele, potem ko je odšla sestra Tadeja na drug misijon, pa to da so izkoriščali tamkajšnje ljudi, da si mnogi, ki so si prizadevali poiskati delo... niso uspeli itd.

... Sama sem bila že prej zelo dejavna na župniji in sem mislila, da je naša župnija versko zelo živa, sedaj pa vidim, da so tamkajšnji ljudje v marsičem veliko bolj globoki od tukajšnjih ljudi. Zdi se mi da je včasih tu veliko bolj potrebno oznanjevanje kot pa tam. Tam pri nedeljski maši vsi sodelujejo, se veselijo ipd.

Ljudje so tam že prej verovali v enega boga, ki pa so mu v njihovem jeziku ne rečejo Bog, ampak ga poimenujejo drugače. Boga vidijo v vsem okrog sebe. Človek vidi, da obstajajo različni načini verovanja, čaščenja... in da ni nujno, da mora biti ravno tako kot rečemo ali želimo mi.

Po naše gledano pleme Nivakle ne živi vere. Malo se poročajo, menjajo partnerje... so pa ljudje, za katere se lahko reče, da vero živijo.

Prej so imeli mnogoženstvo, sedaj ne več, še vedno pa obstaja. Če je nekdo hotel postati npr. poglavar je moral imeti 4 do 5 žena. Če ima indijanska žena za moža Paragvajca potem je ta po njihovem mnenju več vredna. Nasploh mislijo, da so belopolti več vredni od njih. Rečejo npr. »tvoja koža je lepa, je več vredna kot moja«. Veliko Paragvajcev izkorišča Indijanske žene. Ostani teden dni pri njej v vasi, ji nekaj kupi, potem pa jo pusti samo. Potem ko ima takšna žena 2 ali 3 otroke, potem pa izbere za moža Indijanca. So pa ženske tiste, ki izbirajo može. Moški lahko da osvajajo, le redki pa si sami izberejo žene.

- Katere so torej po vaše možne rešitve za te probleme?

Gotovo je pomembno izobraževanje, sploh pa v smislu učenja o njihovi kulturi. Da bi jim bilo omogočeno, da bi ostali Indijanci, živeli svojo kulturo, poleg tega pa imeli možnost preživetja. Da bi npr. lahko prodajali svoje izdelke in se po eni strani lahko preživljali na ta način. Da bi lahko ohranili svoj jezik... Nekateri, ki se izobrazijo, se lahko zaposlujejo v mestu, kar je po eni strani dobro, po drugi strani pa zapuščajo svoje ljudi v vaseh in niso več tako močni. Zato je naša naloga tudi, da jim pomagamo, da ostanejo skupaj in tudi na ta način ohranijo svojo moč. Pri njih je zelo močno deljenje na Indijance in Paragvajce, tako da se človek na kocu že sprašuje, kdo sem. Nekomu tam je težko združiti, da je Indijanec in ob enem duhovnik. Ljudje izgubijo svojo identiteto. Sama sem jim govorila naj s ponosom povejo, da so Indijanci, naj se ne sramujejo tega in da bi bili pri nas pa zelo spoštovani...

- Kako je z nujenjem pomoči? Se ljudje sami obračajo na misijon, ali misijonarji nudijo pomoč bolj celi skupnosti, se bolj posvečajo posameznikom...?

Ja, ponavadi se ljudje kar sami obračajo na misijon. Še prejšnji misijonarji so pa pomagali npr. na način, da so v mestu nakupili rabljena oblačila, ljudem povedali, kdaj bodo na voljo in potem so takrat prišli so si lahko poceni kupili kaj, kar jim je bilo všeč oziroma so potrebovali. Sedaj nimamo tega več, ker je bilo s tem enostavno preveč dela. Drugače pa ljudje vsakodnevno hodijo na misijon. Je pa vse v sklopu misijona - šola, zdravstvena pomoč... Tam živijo kot nekakšna velika družina in zato se hitro ugotovi, koga že dlje časa ni bilo pri maši in če mogoče zato ker potrebuje, kakšno pomoč. To ni neko mesto. Ko sem poslušala neka druga dva laiška misijonarja, ki sta delovala v mestu, sta dejala, da si lahko za vikend vzameta avto in gresta kam. Tukaj tega ni bilo. Že pri umivanju je bilo tako, da sem imela na voljo dva vedra vode, s katero sem se polivala. Oblačila smo si prali sami na roke. To je bilo včasih kar precej zamudno in mi je takoj vzelo 2 uri časa. Vendar pa ko sem pomislila, kako dolgo perejo šele druge žene po pol dneva in več, sem si mislila, kaj se čem jaz jeziti.

- Kako je bilo pa z obiskovanjem šole?

Vsaka družina je imela vsaj enega otroka, ki je obiskoval šolo. Imamo okrog 105 botrov oziroma še več. Otrokom smo povedali, da tisti, ki ne bodo redno obiskovali šolo, ne bodo dobivali več denarja od botrov oziroma jih bomo nadomestili z drugimi otroci. To jih potem motivira.

- Je vsip otrok ob koncu šolanja velik?

Ne, sploh ne. Mogoče je takih, ki ne zaključijo uspešno šolanja 3 ali 4. Do šestega razreda je šola v vasi in tu v glavnem vsi naredijo šolo, mogoče da jih jo opusti enih par. V višjih razredih, ki pa so na misijonu, pa šolo le redki pustijo šolo in kar naredijo. Je pa tako, da šola pri njih ni obvezna in niti ne gredo vsi v šolo. Včasih je zato v razredu majhno število učencev, recimo 10. Tako, da če ne bi misijonarji omogočali šolanja, potem ne bi bilo ničesar. V mestu so sicer javne šole, tu na našem območju pa jih ni. Saj država npr. prispeva kakšna zdravila, pa plače učiteljev ipd., vendar če ne bi tega dosegli misijonarji, potem tega ne bi bilo. Eni, ki se izobrazijo gredo potem v bolj razvita območja, kjer imajo npr. tudi že elektriko npr. v »Filadelfijo«. Območje, kjer živijo minoriti, ki so neka vrsta protestantov in govorijo nemško, čeprav ne popolnoma originalno nemščino, je bolj zaprto. Ti naj bi prišli sem v času vojne v Evropi in sicer iskati mir, čeprav pa je ozadje tega povsem drugo. Oni se razmnožujejo samo med sabo in se ne mešajo s Paragvajci. Že po videzu se ločijo od ostalih, ker so tudi bolj svetlolasi, včasih pa so oblečeni tudi v oblačila, ki spominjajo na rimska oblačila. No, ti imajo potem veliko svojih trgovin, veliko stvari sami pridelujejo (pivo, jogurte, meso ipd.) in Indijanci se pri njih precej zaposlujejo. Je pa tako, da je pogoj, da se lahko zaposlijo to, da sprejmejo njihovo vero. To območje je kar precej obširno, zavzema velik del Paragvaja in tam npr. ni nobenega napisa v španščini, ampak vse v nemščini. Pri njih država to dopušča.

... So pa misijonarji zelo odprti in nudijo pomoč vsem, ki jo potrebujejo ne glede na to, ali so sprejeli vero ali pa ne. Imeli smo npr. nekega »čamana«, ki se je dal pred leti krstiti, vendar pa so bili misijonarji toliko odprti, da niso želeli, da pozabi na to, da je on »čaman«. Meni se pa zdi prav, da ohranjajo svojo tradicijo. Prej so jih zatirali in so morali pozabiti na to, kar so bili. Pri Nivakle je ta sedaj zadnji »čaman« in ko bo ta umrl, po moje teh ne bo nobenega naslednika. Nekatera plemena so to ohranila. Ne more človek kar pozabiti na to, kaj je. Obstaja pleme blizu Brazilije, ki ima svojega indijanskega poglavarja, ki odloča o tem, komu bodo dopustili priti v skupnost in komu ne. So zelo zaprta skupnost in poglavar je neke vrste bog. Ta jih tako po eni strani ščiti. Niso pa pismeni in niso opredeljeni kot državljani. Tako tudi ne dopuščajo, da bi jih prišli drugi učiti, ker bi s tem k njim prinesli novo vero in kulturo. Tako jih niti ne zanima noben politik. Pri nas pa je drugače. V našo skupnost

npr. prihajajo politiki, ki potem ljudem dajo kakšno malenkost (npr. 10 kg moke) in jim obljublajo spremembe, vendar to samo v času, ko si pridobivajo podporo za zmago na volitvah, potem pa od tega nikoli nič ni. Tam niti umreti ne moreš formalno, ker se potegujejo za osebne dokumente. Sedaj je predsednik nekdanji škof in ker v Rimu niso bili navdušeni nad tem, so ga razglasili za laika, vendar pa je bil škof in ga še sedaj mnogi kličejo tako... Veliko je korupcije med Paragvajci in Indijanci...

- Kako se odločate, katerim težavam, življenjskim situacijam dati prednost pri nudenju pomoči?

Da bi mi bili prav življenjsko ogroženi, tega že davno ni bilo. Pride težje, npr. ko poplavi reka in takrat ne moremo 2 meseca nikamor. Če v taki situaciji ljudem primanjkuje hrane, potem jim damo kolikor je imamo pač na misijonu. V času poplav od drugod pomoči ni, ker je niti ne morejo dostaviti. Zgodilo se je, vendar zares zelo redko, da je država poslala pomoč s helikopterjem, ki potem niti ni pristal, ampak je samo odvrzel zdravila. V taki situaciji pač vemo da pomoči ni in daje na voljo kolikor imamo na misijonu in to pač potem ljudem damo. Sicer pa se na misijonu pazi, da ko je priložnost, denar, da se gre in nakupi hrano ter pripelje s tovornjakom. Sestra Tadeja je zelo na tak način skrbela za misijon in vsi so jo imeli radi ter z veseljem hodili k njej na pogovore. Sedaj ko je sestra odšla in so vodstvo prevzele sestre Paragvajke, pa se vidi nekako njihova lahkomiselnost. Opaziti je mogoče njihovo razmišljanje. Neka njihova misel pravo, da so Paragvajcem ponudili na izbiro 100 traktorjev in pa 100 kitar in ti so se odločili za kitare. Sestra Tadeja se je odločala premišljeno in z računanjem na prihodnost, tega pa pri Paragvajcih ni.

- Katere so bile ovire, na katere ste naleteli v okviru svojega dela?

... Eden izmed teh ovir je bil Palos Santo - sveti les, palica. Ko so se začele težave okrog lesa so bili nekateri poglavarji proti eni sestri, misijonarki. Ljudje so bili nastrojeni, ker smo jim povedali, da ni prav kar počnejo. Jaz sem prosila svetega Frančiška, ki je zavetnik narave, za pomoč, ob tem pa sem se zaobljubila, da poskrbim, da se mu v vasi postavi kapelica.... V sosednji skupnosti, kjer sem se zares počutila dobro, pa čeprav tam nismo imeli svojega misijona so želeli imeti cerkev, vendar pa nismo imeli dovolj denarja in ko smo dobili denar smo se določili, da postavimo kapelico. Tam sem zares živela kot oni - kopala se v reki, kuhala na tleh... To se je dogajalo zadnje leto, ko je Tadeja odšla drugam, tako da sem bila zares za vse sama. Rečeno mi je bilo naj dobro preračunam, koliko materiala bo potrebnega, kajti tega se ne da dobiti naknadno. Neka delavka na vikariatu mi je priskrbela prevoznika, ki je bil pripravljen material peljati v vas. Nismo pa vedeli, da je ta prevoznik povezan z ljudmi, ki odvažajo dragoceni les z misijona po zelo nizki ceni. Tako je bil ta šofer dogovorjen z ostalimi, da ob enem ko pelje mene na misijon, ob enem pobere še les. Vse skupaj je trajalo le eno noč in en dan, vendar pa je meni bilo res grozno. Za tem stoji dolga zgodba in ko sem jaz ugotovila zakaj se pravzaprav gre... na kocu me je vse skupaj izredno izčrpalo, smo pa pripeljali potreben material. Tovornjak smo zadržali na misijonu in ni mogel ponoči peljati les, ampak se je vračal podnevi. Na koncu človek vidi, da Bog vse dopusti in pa ob enem vodi, da se nič ne zgodi... Pri njih se vse zavleče in tako je bilo tudi pri gradnji teh dveh kapelic. Na to sem računala. Je pa veliko boljše bilo tako, da sem bila tam, ko smo to delali, kot pa da bi rekla tu imate denar in si naredite sami. ... Mafije je v Paragvaju kar veliko, sploh pa proti Braziliji. Je pripovedovala neka sestra, da je nevarno, če je nekdo vključen v mafijo in potem želi izstopiti ven, kajti zgodi se, da pridejo in te ustrelijo. Ubijanje je nekako na dnevnem redu. Se pripelje mimo, te pokonča in gre... Drog na področju misijona ni, obstajajo pa kokini listi, ki jih Indijanci pogosto žvečijo, pa tudi prodajajo. Ko sem se enkrat pogovarjala z enim Indijancem o teh listih, mi jih je kar prinesel eno vrečko, ker je mislil, da jih bom kupila. Povedala sem mu, kako jaz gledam na to in obljubil mi je, da ne bo več prodajal, vendar pa še vedno ostaja enako. Pri njih je tudi tako, da ko so lačni, žvečijo liste in potem ne čutijo več lakote in so umirjeni. Je pa to prišlo bolj iz Bolivije. Še vedno pa se veliko uporabljajo zelišča npr. v primeru, da nočeš imeti otrok. To je pri njih zelo pomembno in tudi pogosto, na sploh pa so v Paragvaju bolj v veljavi zelišča kot pa zdravniki...

- Ste se na misijonu povezovali tudi z drugimi organizacijami in ustanovami?

Ja, so bili projekti, ko smo sodelovali npr. s Poljsko ambasado. Sicer ne vem, kakšne imajo pri tem koriti, vendar so nas zelo podprli. V eni vasi so omogočili, da se je zgradila čudovita šola. Drugače pa kaj dosti tega ni. Za Unicef tam nisem nikoli slišala, tako da sploh ne vem, ali deluje, ali ne deluje. Ali je to bolj namenjeno Afriki, čeprav mislim da ne, da naj bi deloval povsod. Preko Rdečega Križa je bil na Švedskem ali v Švici vzpostavljen nek projekt in je potem hodila okrog neka ženska in ljudem razlagala o naravnih katastrofah. Meni je to povsem zgrešeno. Ljudem, ki nimajo nič, ki živijo za danes razlagati o naravnih katastrofah in o tem kaj se lahko zgodi. Če tako pomislim, koliko denarja ljudje dajo zato, da potem nekdo hodi po južni Ameriki in snema in kaj bi se dalo s tem denarjem dejansko storiti. Jaz gledam bolj s te perspektive. Meni je npr. zapravljanje denarja tudi to, da gre duhovnik z misijonske malo okrog, da si ogleduje stvari. Tudi če bi šla na poročno potovanje, vem da

tam obstajajo ljudje, ki pa brskajo po smetnjakih in ničesar nimajo... Tudi tam so bogataši in nekateri imajo celo več kot premožni ljudje tukaj... Po televiziji kažejo samo lepe stvari, ki so v mestu, v resnici pa je povsem drugače. Nasproti mestne palače, samo čez ulico, je npr. najbolj reven del mesta in živijo ljudje v kartonih. Gre za zelo nevaren del mesta. Tam otroci tudi npr. ne poznajo drugega načina, kot da rečejo, da jim daj denar. Tudi po mestnih avtobusih je možno srečati ogromno tega. Starši prisilijo svoje otroke, da ti potem zahtevajo denar od ljudi. Pri njih se 15. rojstni dan praznuje na veliko.

... Tam so bili npr. celo Indijanci, ki so glede napredka vedeli več kot jaz. Jaz vidim sedaj, ko sem prišla domov in obstaja en kup enih naprav. Po eni strani sem vesela, da ti Indijanci niso tako blizu mesta. Že v Filadelfiji je npr. tako, da ima vsak Indijanec svoj mobilni telefon ipd. Tu je npr. televizija na vsakem možnem koraku in še posebej pomemben pa je nogomet... Iz primera neke Indijanke lahko povem, da sicer študira medicino in zato živi v mestu, vendar ko se vrne domov lahko živi brez vse tehnologije in pomaga doma pri vseh običajnih pravilih. Ko pa se npr. vrne v mesto pa že govori o tem, kateri najboljši telefon potrebuje, pa računalnik ipd. Ko pride v mesto jo napredek povsem posrka in si vedno več želi. Mogoče to toliko bolj opazim pri Indijancih, ker so mi vtepli v glavo, da gre za neko zaščiten vrsto kot pa npr. pri Paragvajcih. Na nekem predavanju nam je bilo povedano, da so Indijanci narod, ki je izbrisan iz zemljevida. Podobno se je zgodilo tudi z nekaterimi narodi, ki so v strahu pred tujci, ki so čedalje množično prodirali k njim, storili skupinski samomor. Bali so se kaj bo, strah jih je bilo tega, da se bodo morali povsem podrediti in ne bodo mogli živeti svojega življenja. Šele sedaj se v indijanski kulturi vrača, da imajo svoj glas, da si znova oblečejo svoj pončo... prej pa ne. Morali so početi, kot so jih navajali drugi. Njihova oblačila, njihova vera. Tudi prvi misijonarji so ravnali na ta način, pa ne da bi hoteli kaj slabega, ampak si niso znali stvari razlagati. Niso vedeli, kaj oni pojejo, kaj pomeni njihov ples in so ga prepovedali. Čez čas pa so spoznali in se jih je pričelo spodbujati nazaj. Včasih sem bila sama zelo aktivna pri srečanjih skupnosti npr. Emanuel, Prenova v duhu in tam človeka podučijo, da bioenergija, horoskopi ipd niso od Boga in potem sem razmišljala, da bi kateri od teh članov npr. pri Indijancih v vsaki stvari videl hudiča. Vendar pa to ni tako. Tudi če človek vidi kravje rogove na palici, to sploh ni nič slabega in tudi to lahko slavi Gospoda.

...Na 19. april se po vsej državi praznuje dan Indijancev, tudi sama sem se udeležila skupaj z njimi nočnega plesa. Jaz sem prav jokala od veselja in si želela, da pa naj ta njihova pesem doni še davno. Ko človek sliši njihove glasove...težko je opisati. Kot da bi se zares združeni zahvaljevali zemlji in nebu. Ko človeka sprejmejo mu dajo tudi še eno njihovo ime, tako da imam poleg svojega še eno ime in sicer »Kanonsi«. To ime nima posebnega pomena, dajo namreč ime glede na to, kakšen se jim zdiš po značaju.

- Ste imeli možnost pomoči, ko niste vedeli več kako naprej?

Moraš biti bolj samostojen. Za vsako figo se ne moreš obračati na druge. Tja greš, da pomagaš slovenskemu misijonarju, vendar pa ni vedno tako. Včasih moraš delovati samostojno, drugače deluješ, kot da ne moreš samostojno živeti. Bolj je podobno temu, da si vržen v morje in plavaš. Velikokrat sem se obrnila na Tadejo, če pa Tadeje ni bilo pa tudi na duhovnika. To je bilo v primerih, ko sem vedela, da se sama ne morem odločiti, ali pa se je nanašalo na koga v skupini, ali naj ga spustim k birmi ali ne. Nikoli nisem pri takih stvareh sama odločala, ampak sem vedno podelila z župnikom. Pa tudi s sestrami. Je pa res, da vsak deluje bolj na svojem področju, smo pa imeli enkrat na teden sestanek in takrat smo se skupaj pomenili. Je pa tako, da se moraš velikokrat znajti. Npr. dogovorjeno je, da boš poučevala verouk, kako na kakšen način, kaj pri tem potrebuješ... to pa se moraš potem znajti sam. Je pa vse povezano s financiranjem. Misijon npr. živi samo od dobrotnikov. Mi smo dobili npr. avto od Mive... Tukaj sedaj bom npr. predstavljala misijon in potem raje dam denar Tadeji v roke, ker vem, kakšna ženska je, kako zna ravnati z denarjem. Jaz sem takšnega mnenja in tudi sestra je rekla, da če pridejo darovi, je potrebno povedati, čemu bodo namenjeni, jih obsvetiti, poklicati. Oni pa razmišljajo drugače, da je pač darovan denar dar in se s tem lahko upravlja po svoje, drugih pač naj ne bi zanimalo, kaj se bo s tem denarjem dogajalo. Pa vendarle ni tako.

... Pri njih je tudi tako, da laž ne velja za tako. Za njih je samo pomembno, da so prijazni in ti v obraz ne povejo, tako kot mislijo. Pri nas je drugače. Sestra je pri tem poudarila, češ kje pa je potem naša vest pri vsem tem, če npr. denar namenimo za popravilo avta, namesto, da bi koga nahranili. Saj dobrotniki navadno ne zahtevajo, da se jim poroča, kaj smo z darovanim denarjem storili, vendar pa čutiš, da je to potrebno. Meni je župnija ves čas nakazovala denar in ga še sedaj (za namene misijona) in se mi zdi prav, da se pove. Slovenci smo zelo dobri glede darovanja in zaupajo, da lahko denar obrneš kamor hočeš.

- Kaj se vam zdi pomembno pri delovanju v misijonu? Ste mogoče imeli, kakšna načela, vrednote, na katera ste se opirali?

Meni se zdi osebno zelo pomembno, da če greš k njim, da jih imaš zelo rad. To da pozabiš na sebe in si tam za njih. Včasih vidiš, da pošljejo sestro kot pokorščino, da preizkusi življenje, pa ni nujno, da jih ima rada. V takem

primeru, ljudje razmišljajo na način, da moraš biti pokoren in nekoga pošljejo, ne pomislijo pa na to, kako bodo tam trpeli ljudje. Ko greš v misijone si mogoče misliš, super, uau. Potem na koncu pa vidiš, da ljudje lahko živijo tudi brez tebe. Včasih je mogoče še težje sprejeti, da bodo oni šli naprej pa tudi brez tebe samega. Saj lahko iščeš, vendar pa vprašanje, kam bi to pripeljalo, da želiš ustvariti to in ono, da ostanejo stvari, ki jih lahko vidijo drugi. Pomembno je, da ne delaš iz nekega napuha, ampak res samo zaradi njih. Včasih ti ljudje tudi marsikaj rečejo. Neka ženska je rekla, da so oni pravzaprav proti nam misijonarjem, da so ljudje tam pogani in jim mi vsiljujemo svojo vero. Jaz pa pravim, da se ljudi ne uči samo verouka, ampak da se jim tudi prav konkretno pomaga. Marsikdo je preživel zato, ker je dobil hrano. Včasih rečejo, da sveta itak ne moreš spremeniti in je to povsem brez veze. Sveta res ne moreš spremeniti, vendar je pa vsaj nekaj. Pomembno se mi zdi to, da sprejmeš, da ne greš zaprt tja, češ naša vera je prava. Da ne vsiljuješ svojega mnenja npr. v smislu, če ne boste prebirali svetega pisma, boste pa slabi kristjani. To, da sprejmeš drugačnost. Da se ne zgražaš, če gre nekdo mimo z drugo žensko ali p a s perjem v glavi, ampak da ljubiš to, ker oni sami to čutijo. Da imaš rad njihovo kulturo, njihove običaje. Oni čutijo, če jih imaš ti rad. Včasih tudi brez besed, samo da si z njimi in vedo, da jih imaš rad, je že zelo veliko...

- Ali po tvojem mnenju nekdo, ki se odloči za delovanje v misijonu, potrebuje kakšno posebno znanje ali je to bolj odvisno od osebnostnih lastnosti človeka?

Po moje je odvisno. Če gre za nekega lesarja, ki ni samostojen, potem ta težko kaj naredi. Dobro se mi zdi, da so priprave. Jaz sem npr. tudi frizerka in nimam kakšne posebne verske izobrazbe. Pred odhodom sem šla na tečaj šiviljstva, ker sem vedela, da bom potrebovala tam, da jih bom tam lahko učila. Tako da imaš pač neko praktično znanje, da znaš samostojno živeti in da se znajdeš. Če je npr. nekdo učitelj in bi potem rekel, da čistil pa ne bo. Našemu patru se je npr. zdelo logično, da če sem voznik avta, da znam potem npr. zamenjati gumo, če je potrebno. Meni se je zgodilo, da mi je ob vožnji padla guma stran in sreča, da sem s sabo imela dva delavca, da sta to popravila, sicer pa bi se tega morala lotiti sama in bi pač trajalo pol dneva ali pa cel dan. Sedaj ko gledam nazaj, vidim, da vsak res ni za v misijone. Npr. če je nekdo zelo pedanten, dosleden z nekimi kremicami za sončenje ipd. Saj ti rečejo, kaj vse moraš imeti s sabo, da se zaščitiš pred soncem ipd., vendar pa se meni zdi povsem nesmiselno kupovati osvežilne robčke pa kreme..., ljudje pa tam nimajo niti za jesti. Edino za kar sem zapravljala denar so bili repelenti proti komarjem, kajti teh je pa res ogromno in se jih ni mogoče ubraniti. Če greš npr. zvečer ven, to je okrog tebe vse črno. Pa ne pretiravam. Na enkrat jih imaš na sebi sto. Ljudje si pomagajo z brisačami in jih odganjajo stran, drugače pa okrog hiš zažigajo posušene kravje iztrebke in to potem tudi odganja komarja. Oni pač znajo v take namene uporabljati naravo. Jaz ravno kuriti nisem smela, ker bi bilo nevarno za požar, tako sem kupovala repelente. Enkrat sem se z njimi celo zastrupila... Misijon smo imeli blizu reke in tam so bili res veliki obadi, ki so bolj čokati od naših komarjev, pičijo pa res z vso silo. Tam ljudje ne tarnajo nad piki, medtem ko sem jaz tožila, ljudje pa se temu smeji. Pač moraš bit navajen. Mene bi npr. motilo, da bi v misijon prišel nekdo bolj nobel, ki bi izmišljeval, kaj je in česa ne. Oni so vsega navajeni, ni pa fajn. Bolj si njihov, bolj te imajo radi, bolje se počutijo, ob enem pa jim daš tudi potrditev, da je njihovo življenje lepo. Ne moreš se izmišljevati, da z njimi ne boš jedel ipd. ali pa čaj se pri njih npr. pije tako da se ga podaja. Jaz sem vedela, da ljudje zbolevalo za neko vrsto gobavosti (gre za nekakšne vrste gobe po obrazu, lasišču...), vendar sem vseeno z njimi jedla in pila. Na začetku mi sestre niso povedale za vse obolele posameznike, kasneje pa. Nekaterе sestre je motilo, da jaz pijem in jem z ljudmi. Nekaterе med njimi so bile take bolj nobel in so me hotele prestrašiti. Ne glede na to, da sem z njimi pila in jedla nisem nikoli ničesar dobila. Če bi nekomu rekla, da ima gobe in ne želim z njim jeti ali piti, se človek zagotovo ne bi počutil dobro.

- Kako so se ljudje odzvali na vaše delo?

Ženske so mi govorile, da so zelo vesele, da hodim k njim v vas. Ko smo se poslavljali, so se mi ljudje zahvaljevali za vse kar sem naredila za njih. To da bi mi pisali pisma ali pa me hvalili, kako sem zlata, to ne. To ni v indijanski kulturi. Sem se počutila dobro, ko se mi je mamica nasmejala, pa ko se je prišel otrok k meni v naročje. Ko so mame spraševale otroke, če bi šli z mano, so bili vsi navdušeni. Na koncu so mi povedali, da so bili srečni, da sem bila z njimi in sem jih imela rada. Hvaležnost izražajo na drugačen način. Pri njih ni navade, da bi rekli hvala. Jaz sem na začetku govorila tako. Ko je bila na misijonu še sestra Tadeja, je poskrbela, da so dobili malico tudi otroci v vrtcu, ki jim drugače ni pripadala.. Ko pa je ona odšla, pa sestre tega niso dovoljevale, češ da otroci hodijo v vrtec samo zaradi malice. Meni je bilo včasih kar malo hudo, ker sem vedela, koliko darov pride. Enkrat na pol leta smo namreč dobili vpogled, koliko in kdo je vse daroval. To me je malo žrlo. Toliko darov pride in potem bi morala še ekstra kupovati. Nekajkrat sem celo to povedala. Pa je potem sestra Tadeja rekla, da se raje zaradi ljubega miru ne spuščam z njimi v spor. Misijonsko središče da letno 500 evrov, ki bi jih lahko porabila za sebe, vendar veš, da raje daš za ljudi. Včasih sem tudi sama priskrbela določen denar, tako da

sem se prej dogovarjala prek interneta in telefona in sem potem sama za določene potrebe kupovala tudi iz tistega denarja. Včasih sem šla vas in nakupila žemlje in kruha ter dala ljudem.

Poskušala sem jih v vrtcu navajati na to, da bi se otroci zahvaljevali, kajti če bodo šli kdaj v mesto, se bodo morali znati zahvaliti. Čisto majhni si sicer ne zapomnijo, večji pa. Po drugi strani pa je človek v nekem precepu, ali delaš prav ali ne. Tega v njihovi kulturi namreč ni. Pri njih je tako, da dokler ima drevo sadeže potem jih poberi in bodi srečen, ko jih ni jih pač ni. Če imaš daj, drugače pa v redu. Sedaj so ljudje popolnoma navajeni in pravijo misijonarji so naši in morajo biti v vasi. Prej pa ni bilo tako. Podobno se sedaj obnašajo do politikov. Če imaš kaj dobrega pridi, drugače pa bomo pridi pa bomo videli. Povejo, da so lovci po duši in da drugim govorijo to, kar je njim všeč. Ko pridejo politiki, jih poslušajo, če imajo kaj dobrega to od njih izčrpajo. Vprašajo, kaj so jim prinesli. Se pa nekateri zavedajo, da jih poskušajo osvojiti, mnogi pa tudi ne. Sedaj je tam že 70 let na oblasti rdeči komunizem in to je pri njih zelo močno. Če bi tam nosila rdečo majico, jim ne bi bila všeč. Tam so dosti bolj zavedni. Njihova zastav npr. visi na vsakem koncu. Mi Slovenci niti pol nismo toliko narodno zavedni. Pri njih so tudi veliko bolj znane tipične stvari tipično glasbilo, tipična roža... Pri njih proti državi ne moreš nič. Policija je npr. izredno močna in ve praktično vse. Tisti, ki gre mimo in ji plača, gre lahko naprej. Korupcija je izredno močna. Na avtobusu npr. vidiš, kako otrok spravlja denar v žep, medtem ko šofer oblastem zatrjuje, da nima nobenega prometa, pa čeprav je avtobus nabito poln. Vendar pa se ne upaš ničesar reči, kajti drugače te pač pošlje ven iz avtobusa. Na tem področju se stvari zelo težko spreminja.

- Kaj je tisto, kar odlikuje dobrega misijonarja?

Biti moraš dober zgled...Veliko je stvari, ki bi te lahko zapeljalo, veliko je skušnjav. To, pa da znaš živeti z drugimi, da se ne prepiraš z drugimi. Da znaš kdaj popustiti in biti tiho. Pa da jih imaš rad in ohraniš zavest, da si šel tja z namenom delati dobro. Tam je bil npr. duhovnik, ki ni živel v celibatu, pa mu tam ni nihče ničesar rekel, vendar pa na koncu ljudje povejo, kakšni so duhovniki. So označeni s piko. Tam je drugače. Ženske so tam vesele, če gre duhovnik z njimi na pivo. Duhovnik mora biti tam zelo trden. Jaz jih ne obsojam, ni pa prav, da duhovniki živijo tako. Mi imamo za sabo že dolge korenine, medtem ko tam ni, pa se še pojavlja mišljenje, da tako pač je. Tamkajšnja ravnateljica npr. včasih grdo govori o njih, ne vzame otrok v naročje, se ne družijo z njimi in ljudje jo imajo tam prav za hudobno. Ljudje znajo vse povedati, da jih ne pozdravi ipd. Jaz sem se že prej verjela v to, sedaj pa še toliko bolj, da bi Bog nekoga poklical v misijone samo za tri leta potem pa bi naj pozabil. Če si misijonar, potem čutiš da moraš dati življenje njim. Če pa si slabovoljen, se držiš za sebe, govoriš kakšni so Indijanci v slabem pomenu, potem pa nima nobene vrednosti, da živiš tam. Včasih je sestro razjezil kak otrok in bi ga kar izključila iz šole. Ko pride mlad človek, pa pride tja z nekim upanjem. Sestra pa je govorila, češ da je v vseh letih delovanja že vse možno poskusila in ni mogoče drugače. Razmišlja drugače, češ naj raje hodijo v šolo tisti, ki si želijo, zakaj bi se ukvarjala s takimi, ki jim ni do tega. Jaz sem pa vedno gledala na to, da bi se poiskala in ponudila še drugo možnost.

Priloga 9: INTERVJU Z MARJETO (laiška misijonarka, Madagaskar, 12 let)

- Kje ste bi na misijonu?

Na Madagaskarju.

- Kako dolgo?

12 oziroma 13 let, od tega pa eno leto v Franciji, v Parizu, kjer sem se 2 semestra učila francoščino na katoliškem inštitutu.

- Zakaj ste se odločili za odhod v misijone?

Težko drugače povem kot z besedami, da sem bila poklicana. Se je pa ta želja v meni začela že konec osnovne šole. Najbolj intenzivna je bila v začetku srednje šole.

Po srednji šoli sem želela najprej študirati medicino, pa nisem opravila sprejemnih izpitov. Tako sem eno leto pavzirala, nato pa se vpisala na višjo zdravstveno šolo. Po končanem študiju sem pa se nato odpravila v misijone. Sama sem želela oditi že takoj po končani gimnaziji, vendar so mi vsi svetovali, da je veliko boljše, če se izšolam za nek poklic in si pridobim izobrazbo. Sprva je bil sklenjen dogovor za ti leta, po treh letih sem prišla domov na dopust in se potem odločila, da se še vrnem. No, potem pa se to kar podaljševalo in nazadnje prišlo na trinajst let odsotnosti od doma.

- Kako so vašo odločitev sprejeli domači?

Nič posebnega. Niso nasprotovali, pa tudi ni bilo kakšne posebne evforije, navdušenja. Bolj so na mene gledali v tem smislu, da sem dovolj stara, da je moja stvar, kako se bom odločila in da to tudi spoštujejo. To da bi bila jaz srečna, je pomenilo, da bi bili srečni tudi starši. So me pa vseskozi podpirali. Obdržali smo stike in si ves čas tudi dopisovali.

- Koliko časa ste sedaj doma?

Marca bo 10 let. 1999 leta sem se vrnila domov.

- Ste imeli pred odhodom kakšne posebne priprave?

V tem smislu priprave kot obstajajo sedaj ne. Jaz sem najprej stopila v stik z vodjem misijonskega središča, on pa me je potem usmeril naprej. V tistem času je šlo bolj za posamezne primere in ni bilo neke organizirane priprave. No, takrat se je potem izkazalo, da so misijonarji na Madagaskarju pripravljeni sprejeti laike. Podobno kot jaz se je odločilo tudi še nekaj fantov – Slovencev iz Argentine in pa kar nekaj deklet iz Slovenije... Sedaj trenutno pa je dol samo en laik. Matija je že 2 leti v Sloveniji zaradi poškodbe....

... Če je misijon potem je bistvo v Kristusovem evangeliju, v njegovem nauku. Jaz sem delovala na treh različnih misijonih in lahko rečem, da človeka kar malo prizemlji, tako misijonarji kot situacija.

Na prvem misijonu sva s sestro vodili nek dispanzer. Delale sva na področju zdravstva od ponedeljka do sobote, razen nedelje ko sva šle k maši na podružnico. Na drugem misijonu sem bila malo bolj samostojna. Ta je bil tudi na novoustanovljen. Na tretjem misijonu, tudi na novo ustanovljenem, pa ni bilo sester usmiljenk tako kot drugje in smo si načrtno zadali bolj širok spekter delovanja. Tu tudi ni bilo duhovnika, ampak samo laikinje. Me smo tako vodile i izvajale stvari, tako da smo bile praktično za vse... Ni bilo samo zdravstvene oskrbe, ampak tudi pomoč ljudem pri zagotavljanju njihovega človeškega dostojanstva ter pri razvoju njihovega duha in duše. Poskušale smo zaobjeti vse človeške razsežnosti. Zdravstvena oskrba je bila trikrat na teden, poleg tega pa smo vodile tudi specialistične ambulante npr. za nosečnice, za otroke, za tuberkulozne bolnike, za gobavce ipd. Delale smo tudi z mladino, ozaveščale žene. Če se namreč pomaga tem, potem se posredno pomaga družinam, skupnostnim. Na našem področju smo potem sodelovale tudi z učitelji po različnih »občinah«, ki so štele okrog 15 tisoč ljudi. Sodelovale smo pa tudi z njihovimi vaškimi možmi, ki so bili na nek način kot kralji in so vodili vasi oziroma plemena. Na verskem področju smo pa sodelovali s katehisti. Razdelitev je bila podobna kot tukaj. Fara je bila kot nek center, okrog pa so bile potem podružnice. Na teh so delovali katehisti, njihovi pomočniki in pa neka ožja skupina, ki vodi cerkveno skupnost. S katehisti smo obiskovali podružnice, pomagali pri verouku,

pripravljali na prejem zakramentov, sodelovali pri molitvah. To je bolj duhovni vidik delovanja. Imeli pa smo tudi socialni center. Tu smo skrbeli za tuberkulozne bolnike, ki so potrebovali dolgotrajno zdravljenje. Skrbeli smo za vsakodnevne prihode bolnikov. V ta namen smo jim zgradili tudi hišo, kjer so lahko bivali in pa skrbeli za njihovo prehrano, ki je zelo pomembna pri samem zdravljenju. Ustanovili smo tudi vrtec. Pri otrocih je namreč potrebno začeti. To je začetek vzgoje in izobrazbe. V okviru vrtca pa smo sodelovali tudi s starši, jih izobraževali in delali skupaj z njimi. Moram reči pa do izredno veseli in hvaležni. Ko sem jaz odhajala, torej pred 10. leti je to bolj životarilo. Sama sem premišljevala, kako to da ni nekega napredka, da se rezultati ne pokažejo tudi širše ne samo na mikro ravni. Na Madagaskarju je bilo namreč kar nekaj ljudi od vse povod – iz Švice, pa Amerike ipd., ki so si prizadevali za to, ob enem pa je prihajalo kar veliko pomoči iz njihovih držav. Sama sem prišla do zaključka, da je temu tako, ker ni okvira in tu pa bi morala poskrbeti država. Potreben bi bil okvir v smislu infrastrukture, izobraževanja, zdravstva. Primarna naloga države je namreč ta da ljudem zagotovi in poskrbi za njihove osnovne potrebe. Cerkev tu lahko pomaga, vendar pa tako daleč kot lahko poseže država, cerkev ne more. Na Madagaskarju je bila, pa verjetno je sedaj po 10 letih še vedno tako, da je država popolnoma skorumpirana. Vsak je gledal samo zase. Pred volitvami so politiki delili od denarja do riža ipd. in obljubljali spremembe, vendar pa ko so se volitve končale se za male ljudi s podeželja ni zmenil nihče. Je pa tako, da Madagaskar leži v subtropskem območju in vsako leto so bile vremenske ne prilike - cikloni z velikimi poplavami, suše, kobilice in ljudje so v teh primerih še ob tisto malo, kar imajo. Prebivalstvo na podeželju se ukvarja pretežno s kmetijstvom. Pridelujejo riž, maniok in sladki krompir ter tropske sadeže. Ponekod pa še dišavnice in pa kavo. Zdaj načini pridelave se mnoga stoletja niso nič spremenili, medtem ko je število prebivalstva pa naraščalo. O teh stvareh smo se pogovarjali misijonarji med sabo. Ob še številnih tropskih boleznih kot so malarija in driska so ljudje pogosto umirali in misijonarji ter drugi smo jim pomagali z zdravili, pa tudi s hrano ob raznih vremenskih ujmah. Da bi sistemsko delili hrano in obleke... nismo nikoli, smo pa na ta način pomagali v primerih, ko so bili ljudje zares prizadeti in ko je vladala lakota. Vse skozi pa smo pomagali bolj rizičnim skupinam ljudi npr. zapuščenim otrokom, prizadetim otrokom, starim in osamljenim ljudem. Tradicionalna klanska ureditev je včasih poskrbela za vse te ljudi, vendar pa je to razpadlo in se ta tradicija ni več ohranila. Ponekod so potem še skrbeli za take ljudi, marsikje pa ne več. Vendar pa ne z razloga, da ne bi hoteli, temveč enostavno niti za sebe niso mogli več poskrbeti. No to so bile take bolj ogrožene skupine, ki smo jim bolj pomagali, nismo pa delili materialne pomoči ljudem kar tako na okrog. Pomoč smo vedno delili premišljeno. Ob tem se je pomembno zavedati, kako ljudem pomagati, da bo pomoč prava, ne da bo ljudi pripeljala le še v večjo odvisnost. Da ne bi na ta način še bolj zmanjševali njihovega dostojanstva ter da bi jim pomagali na način, da bi si potem znali sami pomagati. Mi smo bili pri tem omejeni in nismo mogli vsem pomagati. Če smo pomagali nekomu, so bili drugi nevoščljivi, zakaj nismo pomagali njemu ipd. V državne bolnice smo v nujnih primerih spremljali bolnike tudi ponoči, vendar pa je za njih kmalu postalo vse nujno in so nas ves čas budili tudi ponoči. Vendar pa tako ne gre, ker če je človek že ponoči aktiven, potem ne more normalno delati čez dan. Tako smo potem prepovedali bujenje ponoči in se dogovorili, da nujni primeri pridejo na vrsto že zelo zgodaj zjutraj. Po drugi strani pa je bil to tudi vidik varnosti. Čeprav v vseh teh letih lahko rečem nisem imela ene slabe izkušnje, ko bi se lahko čutila ogroženo. Prišlo je tako, da so dvakrat mogoče vzeli kakšno stvar npr. vrv za obešanje perila. No enkrat pa so me na enem misijonu tudi okradli, tako da so prišli celo v mojo sobo. So pa nadrejeni misijonarji vedno zahtevali, da se ne izpostavljam po ne potrebnem, da ne izzivamo, da nikamor dlje ne hodimo sami, ampak imamo ob sebi vedno domačina oziroma domačinko. Prvo leto in pol sem jaz sama živela v majhni hiški. Nikogar ni bilo, ki bi bil stalno tam, tako da je potem hodila k meni prespat domačinka, s katero sva najtesnejše sodelovali. Kasneje pa smo dobile zidano hišo, kjer pa smo živele po 2 ali 3 sodelavke skupaj. Vseeno pa je bilo potrebno sčasoma poskrbeti za čuvaja. Je pa tako povsod. Kjer se boj za obstanek ostri, tam se povečuje tudi kriminaliteta. Da si lahko pomagal ljudem, si pač moral na nek način zavarovati tako svoje življenje kot na vse zadnje tudi stvari, ki jih je imel misijon.

- Konkretno Kakšno je bilo vaše delo z mladino in vrtcem, ki ste ga omenili prej?

Glavni na misijonu je bil direktor, ki je bil duhovnik. Jaz sem odgovarjala njemu, prav tako pa je bil on zame odgovoren pred škofom. Mi smo bili misijonarji in smo bili poslani s svojim poslanstvom. Slovenski škofje pa so bili odgovorni za nas misijonarje tako mojim staršem kot tudi misijonarjem na Madagaskarju oziroma Farafangani. Me slovenske laikinje pa smo iskale svoje pomočnike v tamkajšnjem okolju. Ti so pač poznali ljudi, običaje, njihove navade, jezik. Pomočnike smo pa iskali tudi med samimi delujočimi skupinami npr. med ženskami, pa v cerkveni skupnosti. Katehisti so bili ožji sodelavci duhovnika, kar se tiče duhovnega področja. Tako je bilo veliko na nas tudi pri sami izvedbi. Npr. ko smo imeli ambulanto, smo eno uro pred tem vedno najprej imeli zdravstveno vzgojo. To niso bila zdaj samo predavanja, ampak vedno nek pogovor, dialog in vedno na določeno temo npr. malarija. No tu so se potem postavljala vprašanja, kaj oni mislijo, kako oni ravna, kaj mislijo, da bi bilo boljše ipd. Npr. pri predavanju o higieni smo se potem učili povsem osnovnih stvari kot so umivanje rok, glede wc-jev ipd. Veliko smo namreč delali tudi na preventivi. Po eni strani je šlo za

preprečevanje, za akcijo v smislu zdravljenja in poleg tega pa tudi za promocijo. Poskušali smo delovati tudi na področju kmetijstva (poskusi pogozdovanja, uvajanja vrtničkov). Mogoče smo bili premajhna ekipa in pa preširoko zastavljeni cilji. Enkrat smo imeli akcijo gradnje wc-jev. Imeli pa smo redne sestanke za učitelje, katehiste... enkrat na mesec, ali na dva meseca. Takrat smo se dogovorili, kako bomo sodelovali. Hodili smo namreč tudi po šolah in imeli izobraževanja iz socialno zdravstvenega vidika. Npr. preverili smo kako je s klopni, svetlobo v učilnicah, ali imajo na voljo kaj za igro. Poleg tega smo pa imeli zdravstveno vzgojo tudi za otroke. Bodisi smo šli mi na šole, ali pa so otroci prišli v ambulanto, kjer smo opravljali še sistematske preglede. Vsakega učenca smo pregledali, mu dali tablete proti glistam. Te tablete smo delili občasno tudi po šolah. Pomagali pa smo tudi pri obnovah šol v času po ciklonih, ko so bile te poškodovane. Uvedli smo tudi ocenjevanje najlepše šole in urejene okolice, urejenih ter zdravih otrok... Pri njih je precej anemičnosti zaradi malarije, slabe prehrane in pa tropske bolezni, ki povzroča nepravilne oblike rdečih krvničk. Veliko je tudi glist... Obolenost otrok je precej velika, je pa velika tudi rodnost. Do neke mere smo prepustili naravni selekciji z izobraževanjem, zdravljenjem, cepljenjem... Velik napredek pa sem videla npr. v odpravi oslovskega kašlja. Ta je bil ob mojem prihodu zelo razširjen. Ni sicer smrtonosen, je pa bilo zaradi številnih drugih dejavnikov veliko število smrtnih primerov... Podobno je bilo s tetanusom. Ob rojevanjih na domu je pri rezanju popkovine pogosto prihajalo do infekcij, kar je privedlo tudi do smrti. Da bi uspešno lahko pozdravili kakšen tak primer ni bilo, lahko smo samo lajšali stanje. Še vedno pa je pogosta otroška paraliza. Bilo je kar precej invalidnih otrok. Zanje so bili posebni centri, kjer so jih rehabilitirali in izobrazili oziroma usposobili za določeno delo. Tako da smo cepili tudi za poliomelitis. Na vseh področjih pa smo poskušali sodelovati z državo, lokalno oblastjo. Sodelovali smo npr. s šolskim inšpektorjem.

... Prek Unicefa smo dobili cepiva za tetanus in z njimi smo cepili potem otroke in pa ženske, ki so bili bolj ogroženi. Ljudje so zelo prihajali, sploh na samem začetku, ko se je delovanje šele vzpostavilo. Na en dan je prišlo na stotine ljudi, tako da smo včasih po 2 do 3 ekipe cepili cel dan, od jutra do večera. Smo bili pa tudi kar precej zahtevni. Če otrok npr. ni nujno potreboval zdravil, potem jih pač ni dobil. Žal je bilo potrebno postaviti neke zahteve. Ničesar nismo dajali zastonj. Vedno smo zahtevali od ljudi tudi nekaj v zameno, seveda v mejah njihovih zmogljivosti. Ko smo npr. skupaj z neko francosko organizacijo gradili nek naravni izvir vode, v smislu da smo ga primerno ogradili in zaščitili, smo zahtevali, da so ljudje prinesli pesek. To je pomenilo, da je vsak šel po svoj del peska. Tudi zdravljenje ni bilo povsem zastoj. Nek prispevek ljudi je vedno bil. Če seveda kdo ni zmožel, smo to spregledali. Če je šlo za socialne primere kot bi temu rekli pri nas. Kljub temu pa je neko pravilo le bilo.

Npr. žganje, ki ga kuhajo iz sladkornega trsa - toka, je zelo dobičkonosno. Velikokrat je bil tudi zelo poguben za družine. Moške, ki so najpogostejše posegali po njem, so z njim zastrupljali sebe, posledično pa tudi svoje družine. Tako smo postavili zahtevo - dino, da tisti, ki bodo kuhali žganje in z njim trgovali, ne bodo upravičeni do zdravil. Ta je namreč zelo škodljiv. Včasih smo povabili tudi zdravnike, ki so predavali npr. mladim o spolnih boleznih. Nekega reda na področju spolnosti ni. Edina prepoved je zgolj ta, da si moški in ženska nista v sorodu, drugače pa ni pomembno, ali je človek poročen, neporočen... Nek moški, ki je nekaj časa bil celo naš sodelavec je razlagal, da je pač v moški naravi tako, da ima ta več žensk. Je pa tako, da ženske pogosto rojevajo - včasih vsako leto, včasih vsako drugo leto in potem si moški v tem času poišče drugo žensko. Število njegovih otrok tako narašča, ampak on sam pa ne more poskrbeti zanje. Od tod so potem zapuščeni otroci. Včasih se namreč zgodi, da potem še mama umre na porodu, ali ne zmore poskrbeti za vse otroke, ali zbolijo ipd. Veliko pa je posvojitev in sicer s strani sorodnikov, ki niso mogli imeti otrok, ali pa starih staršev. So žene, ki imajo po tudi po 20 otrok, ampak vsakega z drugim moškim. Veliko je tudi mazaških splavov, včasih zaradi tega pride tudi do smrtnih izidov ali pa do trajnih zdravstvenih posledic. Zdaj spremembe se dosegajo zelo počasi. Cerkev ne pristaja na kontracepcijo in pa abortus, tako da smo na tem področju delovali predvsem z osveščanjem. Aids na Madagaskarju ni porastu, verjetno tudi zato ker gre za otok in je nekoliko izoliran od ostalih afriških držav. Pravzaprav v tistem času nisem poznala nobenega z boleznijo Aids. Lahko seveda da so bili okuženi z virusom HIV, pa do bolezni ni prišlo. Obstajala je npr. gonoreja. Učili smo o naravni metodi uravnavanja rojstev. No v enem primeru je to izpadlo zelo smešno, ker je neka žena potem rodila dvojčka. Bilo je veliko poskusov, vendar pa se vse skupaj dosega bolj na dolgi rok. Na zadnjem misijonu sem bila najdlje in sicer 7 let, tako da sem tam možen napredek lahko opazila še najprej. Tu so se sčasoma sestre tudi za stalno naselile in napredek se je kmalu poznal. Ni bilo več tako, da bi stvari samo životarile, ampak je poleg vrtca zaživela tudi osnovna šola - katoliška. Za začetek 1. in 2. razred, sedaj pa si prizadevajo, da bi lahko zgradili zidano šolo. Pozna se tudi pri dispanzerju, saj je povsem drugače, če je nekdo stalno prisoten in vzpodbuja, organizira in nadzoruje. Nadzor je nujno potreben, ker vedno obstajajo tudi skušnjave. Zelo hud pritisk se je npr. vršil na naše sodelavke, ki so bile sicer domačinke in sicer s strani njihovih družin. Želeli so se kar najbolj okoristiti. Prišlo je celo do primerov, ko je bilo potrebno nekatere celo odpustiti. Če je npr. nekdo delal z zdravili, ali pa denarjem, je bila vedno prisotna tudi skušnjava. Po eni strani jim je bilo potrebno zaupati, vendar pa ne slepo. Veliki pritiski na sodelavce so se včasih kazali celo na njihovi fizični ravni, so pa morali biti res močni, da so to vzdržali. Da ne bi do tega prihajalo, smo si prizadevali jih izobraziti in jim omogočiti dostojno življenje. Poleg tega pa če je bil nekdo lačen

in ni imel kje spati, saj ni potem mogel normalno delati, zato smo poskrbeli, da je lahko posameznik zdržal tako psihični kot tudi fizični napor.

... Vraževerje je pri njih še prisotno. Veliko je še vraž, vračev, pa raznih napitkov ipd. Kaj od tega, kar velja za resnično, je res in kaj ne, je potem tu težko soditi. V glavnem dekleta, ki so delala z nami so bila vzdržljiva tudi v tem pogledu. Moških sodelavcev pa je bilo manj, ti so bili v glavnem katehisti, učitelji.

- Ste te projekte oziroma ideje oblikovali sami oziroma kako je potekalo to?

To je bilo vse skupaj z duhovnikom. On je včasih imel vizijo, kako naj bi določen stvar izgledala in potem je prišel do nas, skupaj pa smo se dogovorili, kako naprej. Je bilo pa tudi obratno. Npr. je sodelavka, ki je delala na vasi povedla, kaj vse bi bilo potrebno storiti in potem smo se skupaj pogovorili o tem. Včasih pa je prišla do nas vaša oziroma krajevna skupnost in so nas prosili oziroma povedali, kaj želijo. Pobude z njihove strani so bile, potem pa je bilo potrebno razmisliti, koliko je realno možno to izvesti. Pa ne toliko v finančnem smislu, ker smo o teh projektih prosili navzven. Projekt smo predstavili, opisali, kaj vse potrebujemo, kaj želimo z njim doseči in potem smo dobili pomoč. Zelo veliko pomoči je prišlo tudi iz Slovenije. Ne toliko z misijonskega središča, no pa tudi. Drugače pa s posameznih župnij, veliko pa tudi od drugje po svetu, kjer živijo Slovenci - npr. Amerike, južne Amerike ipd. Tako da pomoč ni bila samo v duhovnem smislu, ampak tudi materialno. No, poleg tega pa je obstajala pa tudi pomoč namenjen prav za določene projekte. Najprej je potrebno bodisi prepoznati oziroma izpostaviti potrebo, potem pa razmisliti, koliko je možnosti, da se jo izpelje. Vodstvo je imelo redne sestanke, pa tudi me laikinje, kjer smo se lahko pogovorili o mesečnih, trimesečnih planih, da se je vedelo, kaj kdo dela, kaj je potrebno storiti ipd.

- V primeru, da ste imeli težke izkušnje, ste imeli priložnost o tem spregovoriti?

Ja, to pa vedno. Ena taka priložnost je bila ob večerih, ali pa ob praznikih in nedeljah po kosilu, ko smo posedeli in se vedno pogovorili o takšnih stvareh. Imeli smo pa tudi družabna srečanja. Na velikonočni ponedeljek smo se srečali vsi Slovenci na pikniku, pa novo leto, a pa na njihov državni praznik 26. junija. Novo leto in pa ta državni praznik sta pri nji največja praznika. Novo leto v tem smislu, da so dočakali in preživeli še eno leto. Državni praznik označuje pa njihovo osamosvojitve od francoske oblasti. To se obeleži z glasbo, plesom, dobro hrano, lepimi oblekami. No mi se pa tudi srečami ob teh priložnostih, si izmenjamo izkušnje, slabo in dobro in se malo poveselimo. Mi smo se razlikovali od prostovoljcev, ki so bili na misijonu kot prostovoljci, ali pa tisti, ki so to delo opravljali namesto služenja vojski, kar je bilo možno predvsem v Franciji. Nismo sicer pridigali in maševali, smo pa s svojim življenjem in delovanjem oznanjali Jezusa. Meni je največ pomenilo, ko sem bila žalostna in potrta, da sem šla med tiste preproste ljudi, pa ne kot zdravnica, medicinska sestra ali svetovalka, ampak jaz kot oseba. To da sem šla vas, ali pa po deželi, če sem imela, kakšno neuradno »turnejo«, da sem šla med ljudi, se z njimi pogovarjala, se z njimi smejala, mi zares največ pomenilo. To me je razveselilo in napolnilo z novo energijo. Poleg tega pa je bilo posebno doživetje tudi takrat ko smo morali hoditi ure in ure dolgo, da smo prišli do cilja. Takrat človek da možgane na pašo, noge se premikajo avtomatsko in se povsem sprostijo. Na voljo sem imela tudi kolo, pa ne zato, da bi se rekreirala, ampak da smo lahko šle po opravkih v mesto Farafangana, ko smo imele čas, kar je bilo navadno ob četrtnih, ko smo imeli na misijonu uradno prost dan, namenjen prav za te opravke. V mestu so bili namreč vsi uradi, pošta, tržnica ipd. Tako priložnostno kolesarjenje mi je tudi pomenilo neko vrste sprostitve. Hodile smo tudi z duhovnikom Janezom po podružnicah, kjer smo pomagale bodisi pri maši, ali pri učenju pesmi, verouka. Poleg tega me je notranje napolnilo tudi branje. No, to je bilo omejeno zaradi elektrike. Najprej smo imeli petrolejke, no potem pa razsvetlavo na sončne celice. Vendar branje je prišlo bolj v poštev kakšen dan, ko je zares močno padal dež. Zvečer sem bila ponavadi preveč utrujena, pa tudi ni bilo prave svetlobe, ker ni bilo elektrike. Eno od teh razvedril je bilo pa še poslušanje glasbe.

- Kako je potekalo vaše vključevanje v tamkajšnjo skupnost?

Vstopiti v drugo kulturo mi sploh ni bilo težko. Kot prvič nisem bila sama, ampak v sklopu misijona. Ti ljudje so tudi imeli že stike z belci, misijonarji in so na nek način že oni pred tem pripravili pot. Tako ljudje vedo, da si ti misijonar, da si tam zato, ker jim želiš pomagati. Z njihove strani sploh ni bilo nobenih zadržkov. Poleg tega pa tudi jezik. Ljudem je ogromno pomenilo, ko so videli, da znamo govoriti njihov jezik. Bili so vsi navdušeni in z njimi sem v tem primeru vzpostavila čisto drugačen stik. Sprav mi je bil velik napor govoriti njihov jezik, pa ne samo v smislu pogovora, ampak tudi pri vodenju sestankov. Ni bilo potrebno znati govoriti samo vsakodnevne stvari v njihovem jeziku. Mene je veliko vzpodbujala pri tem prav zdravstvena vzgoja, ki smo jo pripravljale za ljudi. Poklic, ki sem ga opravljala je tako zahteval obvladovanje tudi strokovnega jezika v njihovem govoru. Jaz sem se morala za vsako stvar kar precej pripravljati, vsaj na začetku. Poskušali smo na primer celo izbrati nekaj ljudi iz vasi, ki bi ji glede zdravstvene vzgoje še posebno informirali, izobrazili in bi ti potem delovali na tem

področju naprej. Na nek način smo poskušali formirati vzornike zdravega načina življenja. Spominjam se, ko na začetku nismo imeli še sončnih celic v dispanzerju, ampak smo uporabljali petrolejke. Te so oddajale tudi toploto, pa že tako je bilo vroče, okna smo morali imeti zaprta zaradi komarjev in to je bilo fizično zelo naporno. Tako da poleg dobrih priprav je bilo potrebno to tudi izvesti in to na način, da so ljudje razumeli. Literaturo o tropskih boleznih smo prebirali v francoščini, potem sem si prebrano prevajala v slovenščino in nato še v malgaščino. Fizično je bilo to zelo naporno in včasih tega najraje kar ne bi počela. To delo smo si izmenjavale tri sodelavke, vendar pa nobena ni tega opravljala s kakšnim posebnim veseljem. Smo se pa zavedale, da je to tudi del našega dela in da je nujno potrebno. Ne zadostuje, da se ljudem samo deli zdravila ali pa hrano. Pomagati jim je potrebno tudi na ta način, da se izobrazijo, da razumejo stvari, kako je potrebno, kaj storiti in zakaj.

- Kako so se ljudje odzvali na vaše delovanje?

Eni so bili zelo navdušeni in so sodelovali, drugi so bili nekako bolj nevtralni, so bili pa tudi taki, ki so nasprotovali. Bili so npr. osebno prizadeti, ker niso bili med izbranimi za pomočnike. Na ta način so se najbolj odzvali, če so se počutili, da sami nimajo osebne koristi pri tem. Mi smo skušali vedno gledati v dobro skupnosti. V konkretnem primeru se je sicer lahko gledalo na posameznika. Npr. nekdo se je ukvarjal s prodajo domačega žganja, kar mu je prineslo dodaten vir zaslužka. S tem ko smo mi postavili pravilo, da taki niso upravičeni do zdravljenja, je seveda on nasprotoval. V tem primeru nismo mogli gledati samo na tega posameznika. Poleg njega je bilo še 10 ali več takih, ki so to žganje kupovali, si uničevali zdravje, ob njih pa so trpele še njihove družine. Tak je bil potem seveda nasprotnik bodisi v besedah ali dejanjih in ni odobral našega početja.

- Kako ste se npr. potem soočali s takimi primeri?

Malo smo prepuščali, da so drugi ljudje poskrbeli zanje. Npr. so jih ali kaznovali, ali kontrolirali. Duhovnik Janez je že vseskozi poudarjal, da mora biti v dobro vseh in ne samo nekaterih - npr. določene družine, klana ali posameznika. Dispanzer je bil npr. odprt za vse ljudi ne glede na to ali je bil nekdo kristjan, protestant ali kaj drugega. Res je, da tisti ki so bolj sodelovali z nami in so več prispevali, so bili tudi bolj deležni. Npr. kristjani, ki so bili bližje misijonu so navadno več sodelovali in več dobili, vendar pasmo se trudili, da bi bili deležni tudi drugi, ki so bili bolj oddaljeni in niso imeli toliko možnosti. Že zato ker so bili v istem kraju kot je bil misijon so imeli avtomatsko večje privilegije.

- Kakšen je bil obisk izobraževanj?

Na to so se odzvali zelo z veseljem. Mene je vedno navduševalo delo z nosečnicami. Smo pa nekako zahtevali, da tisti, ki so se zdravili, da so bili vključeni tudi v zdravstveno vzgojo. Drugače pa smo imeli npr. izobraževanja po šolah, tako da tam so bili otroci že zbrani skupaj. Učitelji so bili tudi zelo zainteresirani. Zdravstveni odbori niso kaj preveč zaživali. Kadar smo povabili kakšnega zunanjega je bila vedno velika udeležba. Npr. za mlade. Takrat je bila povsem polna cerkev. Bilo jim je zanimivo, ker je o določenih temi prišel govoriti zdravnik z mesta, poleg tega pa jim je bila zanimiva tudi tema. Znanja so bili željni. Večina je želela in je pričakovala. Tudi npr. ko so jih izobraževali katehisti.

- Kaj je bila torej glavnina vašega dela?

Večinoma sem delovala na zdravstvenem področju, potem pa na področju neformalnega izobraževanja in pastorage. Kar se tiče pastorage, sem bila bolj kot pomočnica oziroma izvajalka, medtem ko so bili odgovorni za pastorage duhovniki oziroma njihovi najožji sodelavci katehisti ter župnijski svet. Poučevala sem npr. katekizem, v smislu učenja vprašanj in odgovorov, jih učila pesmi. Sodelavka je npr. imela skupino mladih v cerkvi. Mladi in otroci so bili tam organizirani na drugačen način kot tukaj pri nas. Pomagale smo npr. tudi pri pripravi na zakramente. To je bilo predvsem za vikende... Mi smo vedno skušali pridobiti za sodelovanje vaše poglavarje, sodelovali pa smo tudi z državnimi skupinami. Skupine, ki so nam nasprotovale, ker jim pač kaj ni bilo všeč, pa so bile kar trd oreh. Poleg tega pa tudi nevoščljivost med njimi.

- Kaj je bila po vašem mnenju največja težava tamkaj živečih ljudi oziroma obstoječih razmer?

Najbrž je res to, da če bi zares obstajala taka prava socialna in demokratična država, potem bi stvari lažje bile. Ceste bi bile urejene in vzdrževane, šole bi bile urejene in vzdrževane, pa tudi učitelji bi redno dobivali plače in bi redno poučevali. Ljudje smo pač tako ustvarjeni, da potrebujemo kontrolo, inšpekcijo. Potrebujemo nekoga, ki vodi, ki nadzira... V tem primeru potem ne bi bilo toliko kriminala, korupcije, niti toliko bede in bolezni. Bilo bi več služb in razvoj bi bil omogočen, če bi pač bil nekdo, ki bi pospeševal kmetijstvo, gospodarstvo. Madagaskar

ima še ogromna nenaseljena področja. Pogoj pri tem je seveda voda in pa dobra zemlja, vendar pa se da, zemljo tudi oplemenititi. Zdaj če bi bila država tako kot je treba - pravna, socialna in demokratična - potem bi ljudje plačevali davke, država bi imela denar in službe bi obstajale. Sedaj pa družba kot taka ne funkcionira.

- Je bilo korupcije veliko?

Ja, seveda. Kdor ima veze, pride kam. Tudi tisti, ki pride na oblast v prvi vrsti poskrbi za svoje bližnje.

- Kako je bilo z vplivom tujih svetovnih velesil?

Ja, v tem primeru gre predvsem za strateške interese naravnih bogastev. Če je neka država bogata - da ima veliko rudnin...potem te velesile močno posegajo. Na Madagaskarju je npr. gozd že zelo izkoriščen, posekan, tako da je pravega pragozda zelo malo. Madagaskar je bil včasih zelen otok, sedaj pa že močno izkoriščen tako glede rudnin, še posebno pa kar se tiče lesa. Seveda pa je to počela njihova oblast, da je odredila posek gozda in potem les pošiljala v tujino. Na Madagaskarju je kar nekaj Kitajcev, pa Indijcev...Ti so trgovci, so grosisti. Imajo trgovino na veliko, tako rekoč glavno trgovino. Tisti, ki imajo denar pač vplivajo na politiko. Ostalih interesov, ki obstajajo drugje, pa ni tako veliko.

- Se vam zdijo priprave pred odhodom v misijone potrebne?

Ja, absolutno. Priprave so potrebne in sicer v vseh ozirih. Tako osebno, da se človek trudi, potem so tu še vrednote pa osebne lastnosti. Poleg tega pa je pomembno tudi izobraževanje. Npr. učenje jezika, poznavanje kulture. Potem je dobro imeti tudi čim več stikov z ljudmi, ki so tam delali. Po mojem mnenju, so potrebne vsaj 2 leti. V tistem času, ko sem šla jaz, ni bilo organiziranih priprav, smo se pa same med sabo povezale take, ki smo šle v misijon in smo se potem dobivale skupaj. Šlo je bolj za neformalno skupino, kjer smo se pogovarjale o tem, kaj je katera prebrala izvedela, kam je katera šla ipd. Ena je potem šla na Madagaskar leto pred mano, ena je odšla pa na Slonokoščeno obalo...

Jaz sem imela 3 obiska skupin s področja medicine za tri mesece. Dva krat sta prišla po 2 para študentov, enkrat pa prav zakonski par – zdravnik in biologinja. To je bilo tudi zanimivo. Je nam popestrilo življenje, oni so dobili izkušnje, pa še domačini so nekoga spoznali. Bilo pa je tudi nekaj uradnih in neuradnih obiskov za 2 tedna, 3 tedne ali cel mesec. To so bili tudi lepi dogodki. »Medicinci« so le delali, smo jih pa učili tudi o našem programu, našem načinu dela.

- Kaj se vam osebno zdi pomembno glede misijonov? Ste imeli kakšne vrednote ali načela, na katere ste se opirali pri svojem delovanju?

Meni so bile pomembne evangelijske vrednote in to o čemer govori evangelij. Iz tega sem izhajala. Duhovnik Janez je vedno poudaril, da mi nadaljujemo Kristusovo delo. Učimo, zdravimo, oznanjamo... pač mogoče le na malo drugačen način kot je to počel Jezus. Mi npr. ne ozdravljamo s čudeži, ozdravljamo pa s pomočjo medicine, s pomočjo zdravil. Učimo jih npr. o skrbi zase, o preventivi ipd. Poleg tega pa nam je Janez pogosto rekel, da Jezus tudi ni mogel vsem pomagati, da je bil omejen ravno tako, kot smo omejeni mi. Po eni strani smo bili omejeni, po drugi strani pa tudi ni mogoče pomagati komu, ki tega noče. Človek mora biti sam pripravljen za pomoč in pa tudi sam pripravljen za delovanje. Mi smo poudarjali, da je potrebno njihovo sodelovanje in da so njihovi prispevki pomembni, seveda po svojih močeh. Mi smo morali npr. vzdrževati cesto. Nobene druge ni bilo na voljo in če je bilo potrebno iti v mesto po zdravila in cepiva, smo potrebovali urejene ceste. Za vzdrževanje te ceste smo vztrajali, da nam pomagajo tudi ljudje. Naredili smo razpored, katera vas je na vrsti za pomoč pri vzdrževanju ceste. V primeru, da ljudje niso prišli pomagat, potem niso bili deležni ugodnosti s strani našega centra. Določene stvari smo morali postaviti pogojno. Bili so kot otroci. Morali smo postaviti mejo in zahteve. Sami od sebe tako kot vsi drugi ljudje se niso lotili dela. Človek mora biti že zelo osveščen in motiviran, da se to zgodi. Ko pa človek ve, da nekaj mora narediti, potem to tudi dejansko stori. Potrebno se je pogovarjati, zahtevati določene stvari, drugače sprememb ni. Dejansko je bilo tako, da so hoteli iz kamene dobe stopiti direktno v novo dobo in imeti vse. Hoteli so imeti vse in radio, televizije, mobitele, razne video naprave... sicer pa niso imeli osnovnih življenjskih pogojev za preživetje. Niso imeli dovolj hrane na voljo, niso znali niti brati niti pisati, vendarle pa so gledali slabe prizore, filme kot je pornografija in borilni filmi. Vse slabo z zahodne civilizacije se najprej preseli na takšno revna območja. Tudi proti temu smo se borili. Te filme so prodajali Kitajci, vendar nič pametnega. To je bilo samo poneumljanje. Mi smo tudi prirejali ogleda filmov, vendar z drugačno vsebino in pa z razlago. Enkrat nam je nagajal projektor in smo vrteli posnetek od konca proti začetku. Takrat je bilo ogromno smeha. Ljudje tam se znajo hitro začeti zabavati. Živijo manj obremenjeno, ker živijo iz rok v usta in jim je pomembno, da le preživijo tisti dan. Če se človek tisti dan uspe do sitega najesti, je že srečen.

Imajo povsem drugačen način življenja in tega se ne da primerjati z našim načinom. Ne da se reči, kje je boljše in kje slabše. Vsak način ima svoje prednosti in pomanjkljivosti. Pri nas je zelo veliko načrtovanja in miselnosti o tem, da mora biti vse popolno izpeljano. Na Madagaskarju pa tega sploh ni... Na Madagaskarju je kar precejšnja umrljivost in novorojenčkov in mam, tako da je veliko že to, da ima dojenček mamico, ki ga lahko doji. Sama se imela nekaj tragičnih primerov. Veliko je spontanih splavov, umrljivost novorojencev, tako da če jih ostane polovica rojenih živih, je za njih že veliko. Polovica jih tja do tretjega leta kar umre. Za otroke je še posebej rizično prvo leto zaradi malarije, driske, podhranjenosti... Sproženi splavi so se pojavljali pri mlajših ženskah oziroma pri dekletih, je pa težko reči, da tega ni bilo pri ženskah, ki so že imele otroke. Sama nisem imela ginekološkega znanja, tako da o tem ne vem veliko. Pri njih ne obstaja ta intimnost, kot jo razumemo mi. Poleg tega pa ob njihovih tradicionalnih praznikih, vlada veliko alkohola in takrat zanosijo nekatera dekleta. Včasih so v kakšni stiski in jim potem kateri od moških kaj obljubi in gre z njim. Včasih so ženske kar prisiljene v nekakšno neuradno prostituiranje, kajti ženske so ekonomsko odvisne od moških, od družine. Tudi če je ženska imela svoje delo, je težko to delo opravljala sama, da pa je nekoga najela, mu je morala plačati. Moški je v tem primeru npr. lažje opravljal delo, sploh če je imel še živino.

- Kako je bilo pa v preteklosti z zakonskim življenjem? So poznali poroko?

Ja, poroke so poznali ampak na njihov način. Je pa bilo mnogoženstvo, vendar pa je takrat mož dejansko lahko tudi vse preživel. Večja je bila umrljivost in za tiste, ki so preživele, je mož lahko poskrbel. Sedaj pa se je umrljivost ljudi zmanjšala, obdelovalne površine so ostale pa enake in zato možje ne morejo več preživeti vseh. Uradnega mnogoženstva sedaj ni več, obstajajo pa skoki čez plot.

- Ste bili misijonarji pri svojem delu bolj samostojni ali je bilo mogoče kako drugače?

Nikoli nismo bili povsem samostojni. Na prvih dveh misijonih je bila samostojnost nekoliko manjša, ker so sestre vodile misijon. Na zadnjem pa smo bili res precej samostojni. Sami smo določali cilje ter to kaj in kako bomo delali.

Priloga 10: INTERVJU S KRISTINO (posvečena misijonarka, Paragvaj, 19 let)

- Kako dolgo ste že v misijonu?

Jaz sem že 19 let v Paragvaju. Brez presledkov, edino kar je, da pridem vsake tri leta na dopust za tri mesece.

- Ste imeli to željo že veliko pred odhodom?

Ja, že veliko prej sem si želela. Niti nisem mislila iti v Paragvaj, ampak sem bolj razmišljala o Afriki. Vendar pa so prišla leta in zdelo se mi je, da je španščina veliko lažja kot francoščina, pa tudi sestre Slovenke so tam začele na misijonu že leta 1936, tako da sem potem odšla v Paragvaj.

- Ste pred odhodom imeli kakšne posebne priprave?

Ne, kakšnih posebnih priprav nisem imela. Jaz sem vedela, da pač grem v sestrsko skupnost, da tam sestre delajo na misijonu in sem tako nekako odšla brez skrbi. Rekla sem si, da pač grem spet domov, ker me redovnice, kamorkoli gredo, tam je naš dom. V tem smislu imamo nek plus.

- Kako je potekalo vaše misijonsko delovanje?

Ko prideš na misijon, ti pride prav, vse kar znaš. Je pastoral in ta vključuje tudi vsa druga dela kot so socialno delovanje, izobraževanje, zdravstveno delo ipd. Vključuje stike od najmlajših do najstarejših ljudi. Naša hiša je v vasi, ne živimo direktno z njimi v hišah, vendar živimo med njimi. Prva leta sem delala več v pastoralu. Smo tudi potovali s patrom. Tam kjer sem bila v »Čaku Paragvadžu«, v zahodnem delu Paragvaja, so zelo velike razdalje. Tu je malo naseljenih ljudi, razdalje pa velike. Tu smo živeli med Indijanci. Vozili smo se na območja, kjer so živeli Paragvajci ali pa Argentinci, ker smo pač blizu meje z Argentino, in obiskovali tamkajšnje družine. Učila sem v glavnem verouk, pa tudi otroke. Imeli smo srečanja za bodoče zakonske pare. Pozneje pa smo prav na misijonu odprli prav srednjo šolo. Tam je nekoliko drugačen sistem. Najprej je 6 razredov, potem 3 leta srednje šole, potem pa še tri. Sedaj se je tudi tam to spremenilo v devetletko. Šola je na dvorišču misijona. Ko sem bila še mlajša in ni bilo domačih učiteljev, sem poučevala matematiko in pa praktični pouk, popoldne pa sem deklice učila kvačkanja, šivanja ipd. Ko sem prišla v Slovenijo sem nabrala sredstva, potem pa sem se vrnila in tam kupila blago. Zadnja leta sem se posvetila predvsem kvačkanju. Pri šivanju je tako, da jih pride veliko in ni mogoče pokazati vsakemu posebej. Imeli smo 4 šivalne stroje, na katerih smo se učili. Začela sem tudi s kuharskim tečajem, ker so naše sestre specialiste za to, vendar pa se ni obneslo. Prvič nimajo doma niti štedilnikov, kuhajo samo v enem loncu in ne morejo tega delati doma, kot drugo pa je bilo to težko organizirati. Mogoče si bo pozneje čez nekaj let to lahko kdo privoščil. Smo se pa pri praktičnem pouku učili kuhati in pripravljati jedi iz njihove hrane. Npr. iz buč, iz koruze... Predvsem smo jih učili, da se da iz običajnih surovin, na preprost način pripraviti nekaj novega. So pa tudi želeli se naučiti kaj novega.

- Kako pa je potekalo vaše vključevanje in sprejemanje v skupnost tamkajšnjih ljudi?

Osebnostno so me zelo lepo sprejeli. Še preveč lepo. Ko sem jaz prišla tja, je bil tudi en šok, še posebej med sestrami. Obstajajo tri lestvici. Na prvi stopnici so Argentinci, potem na drugi Paragvajci, na zadnji pa so Indijanci. Ko pa ti prideš nov, podobno je doživela tudi Andreja - mogoče le ne tako močno, pa Indijanci kmalu začutijo, če jih ima človek rad. Da ne delamo razlik med njimi in Paragvajci, da za nas ti niso nič več kot oni sami. Prej so bile na misijonu slovenske sestre, potem pa jih en čas pred mano ni bilo. Ko sem prišla na misijon, ne bom nikoli pozabila dogodka, ko sem bil na vrtu in je do mene prišel Indijanec. Niti ga nisem dobro razumela, ker je govoril v svojem jeziku. Prijel me je za roko in v skoraj v solzah povedal, da jim bo sedaj zopet lepo, ker je prišla tja ena Slovenka. Spominjal se je časov, ko so bile na misijonu tudi slovenske sestre in takrat je začutil, da jih imajo rade. To je bil tak sprejem. Veliko mi je pomenil. Zares so me sprejeli. Imeli so me radi in težko bi naštel 2 ali 3 primere v vseh 19 letih, za katere sem čutila, da imajo nek odpor do mene osebno. Zato pa se je tudi dalo delati... Preko tega se vidi, kako najbolj preprosti ljudje začutijo, s kakšnimi nameni pride človek. To je bilo zelo jasno pokazano in povedano.

- Kako je bilo pa z vašim delom? Ste prevzeli že utečeno delo ali je bilo s tem kako drugače?

To je bilo že utečeno. Sestre so tam zmeraj delale in se delo kar nadaljuje. Ena je bolničarka oziroma višja medicinska sestra. Imamo namreč tudi dispanzer, kjer oskrbuje ljudi. Zdravnikov ni. Včasih tudi po 2 ali 3 leta ni nobenega zdravnika, od možne zdravniške oskrbe pa smo oddaljeni 350 do 400 km. Sama sem tudi eno leto delala v ambulant, vendar ni moj poklic medicinska sestra, ampak potem pa sem zbolela, ker so živci preveč trpeli in nisem večopravljala tega dela. Tu sem sicer končala srednjo zdravstveno šolo, vendar pri nas vemo, da če je kakšen poseben primer, se ga pošlje k zdravniku. Tam pa si vržen v dogajanje in moraš delati popolnoma sam. Sam moraš diagnosticirati, sam zdraviti, dajati prave odmerke zdravil. Delala sem povsem dobro, vendar pa sem se v sebi sekirala, ali sem dala pravilno, ali bo človek ozdravel ipd. Potem pa predstojnica videla, da je boljše, če ostane katera druga. Ljudje so me imeli zelo radi, vendar pa to ni bil moj poklic. Bolj sem se našla v šoli in pri otrocih.

- Kako je z obiskovanjem šole?

Hodili naj bi vsi otroci. Do šestega razreda so zvesti, potem pa hodijo manj. Od kar pa smo iz Slovenije dobili botrstvo, se je to pokazalo kot zelo pozitivno. Šola se tam začne februarja in traja do novembra. V avgustu je obdobje suše in lakote, pa starši včasih otroke kar poberejo iz šole in gredo drugam. Z botrstvom pa se je vzpostavila neka zdrava prisila. Za njih je to pomenilo kot nekakšna spodbuda, da so šolo dokončali, saj je bilo potrebno potem spričevalo poslati njihovim botrom. Od takrat je zelo malo takih, ki ne dokončajo razreda. V glavnem ostanejo do konca. To je nekakšna zdrava pomoč. Včasih je sicer hudo, ker bi vsi radi imeli, za vse pa nimamo. Je pa tudi tako, da če so težave doma v družini, se to odraža tudi na otroku in ta dosega nižje uspehe. To pa potem tukaj v Sloveniji včasih razumejo malo težje. Večina botrov je to sprejela, kakšni botri pa tudi ne. Ena gospa se mi je nekoč pritoževala nad tem. Povedala sem ji, da ona naredi najboljše možno in tudi če učenec ne izdelala razreda, kljub temu pa obiskuje šolo, obiskuje razred. Vidi se tudi to, da tisti otroci, ki niso šli v šolo oziroma ne nadaljujejo šolanja, tam se revščina kar množi. Poleg tega pa je pri njih tudi tako, da šola ni nekaj primarnega, ampak kot neko nujno zlo. Včasih so rekle stare mame, češ da one niso hodile v šolo, pa ravno tako živijo. Ne morejo razumeti tega, da je to dobro za njihovo bodočnost. Je pa prav jasno, da tisti, ki jih starši niso spodbujali pri šolanju oziroma so jih celo ovirali, ostajajo kar revni in nikamor ne gredo. Tisti pa, ki so obiskovali šolo, so končali tudi srednjo šolo, nekateri pa celo višjo. Kar nekaj izmed teh je učiteljev, že diplomiranih učiteljev, ena je zdravnica, ena je na fakulteti za višjo medicino... Vendar to so družine, ki so razmišljale za naprej. Bili so ravno tako revni, vendar pravijo, saj nam pomaga misijon. Veliko darov pride iz Slovenije, nekaj pa tudi od drugih dobrotnikov. Sedaj si je misijon zadal prav to nalogo omogočiti izobrazbo čim večjemu številu ljudi, da se lahko osamosvojijo. Samo tako bodo lahko dolgoročno napredovali. Včasih pa je tudi težko. Se jim omogoči 4 do 5 let študija, pa študirajo, potem pa jim manjka nekaj izpitov do konca in ne dokončajo ter opustijo, kar pomeni, da gre tisti denar v nič. Mene to boli. Včasih jim rečem, da se mi trudimo, da bi oni napredovali, pa potem pustijo na pol poti. Sprašujemo se, kaj bi bila še motivacija. Drug problem pa je ta, da gredo nekateri v mesto in se potem nočejo več vrniti, vendar misijon vztraja pri tem. Tu je potrebna vztrajnost in pogum. Odkrito povedano, včasih me kar prime, da bi vse skupaj odvrгла in rekla, da grem pač delati svoje delo in se ne bom več ukvarjala z njimi. Tako pač človeku pride na misel, potem pa se premislim, pa grem spet nazaj.

- Imate v takšnih in podobnih trenutkih koga, s katerim se lahko o tem pogovorite oziroma vam je dana možnost, da o tem spregovorite?

Ja, v skupnosti pa se o tem pogovorimo. To o čemer sedaj pripovedujem, seveda ni samo moje, ampak od cele naše skupnosti. Osebnostno mislim, da bi človek težko vzdržal brez te možnosti oziroma bi morala biti ta oseba zelo močna. Tudi če še tako dobro delaš, zmeraj si tujec. Mogoče je to včasih najbolj boleče. Ti greš npr. tja z vsem elanom, da se jim daš, potem pa odkriješ, da od tebe pričakujejo samo materialno. Da šteje samo denar, hrana ipd., to da jih učiš, vzgajaš, odpiraš oči, da jim pomagaš da bi se osamosvojili, pa v tistem trenutku ne pomeni nič. To pa je nekaj, kar ima dolgoročni vpliv. Lahko pa rečem, da je sicer veliko sadov, rezultatov.

- Je vaše delovanje na misijonu usmerjeno bolj na skupnost kot celoto, ali obstajajo tudi delovanja, ki so usmerjena na posameznike?

Seveda, to tudi že obstaja vsa leta. Npr. bila je družina, ki ni imela očeta. Na misijonu smo se kar dogovorili, da jim pomagamo na določen način. V bližnji trgovini je lahko npr. ta družina zapravila določeno vsoto denarja, stroške pa je potem kril misijon. Toliko pač, da so imeli za dostojno preživetje. Bila je npr. družina, ki je imela epileptika, ki ni mogel nič delati. Podobno smo pomagali tudi njim in še trem takim družinam. Če bi npr. na misijonu te družine dobile denar, bi ga porabili v prvem tednu oziroma v nekaj dneh, preostali čas pa bi družina

spet živela v pomanjkanju. Ravno zato smo se dogovorili z majhnimi trgovnicami, ki prodajajo hrano, tem družinam izročijo hrano, ob koncu meseca pa pride do nas in ji plačamo. Prej smo na samem misijonu nakupili več hrane in smo jim jo dali, vendar pa je to pomenilo tudi obveznost. Ko je človek prišel, si mu pač to moral izročiti, vendar pa če si ravno takrat v šoli in imaš pouk, potem ni mogoče kar vsega pustiti. Ta možnost se je izkazala kot najboljša.

Prej so tudi drugi ljudje, ki niso tako nujno potrebovali hrane, kar prihajali, ko so videli najbolj potrebne, da nesejo domov hrano. Potem pa smo kar povedali, da ni to namenjeno vsem, ampak za tiste, ki tega zares nimajo. Ko pride kak mesec, ko je večja sila, se na misijonu pogovorimo in pregledamo možnosti, kaj bi lahko. Tako smo nakupili stvari in smo jih dali več skupinam. To se zgodi enkrat do dvakrat na leto, večkrat pa običajno ne. Ali pa da sredstva za to namenimo iz botrstva, s tem da o tem predhodno obvestimo botre. Na začetku leta, ko dobimo denar od botrov, pregledam koliko bo zagotovo porabljenega za te otroke in koliko ga bo ostalo, potem pa za tiste, ki nimajo botrov, s tem denarjem kupujem šolsko malico. Tudi to sem botrom razložila. Včasih se mi je namreč zdelo tudi kruto, da bi nekateri dobili vse drugi pa nič. Letos pa sem iz viška denarja, za vsakega otroka nakupila trideset kilogramov hrane. 5 kg riža, 5 kg moke ipd. Oni tudi čutijo, da je vse njihovo in včasih je težko s takimi. Še posebno nekateri radi pregledujejo in v tem primeru rečem, naj kar pridejo pogledat ter da imam vse račune.

- Ali t se o dogaja tudi med njimi?

Tudi, tudi. Zadnje čase še bolj. 2 ali 3, ki so malo bolj brihtni in sodelujejo tudi z nekaterimi nevladnimi organizacijami. Ti so prebrisani in včasih tudi rečejo, da je bil prej gozd njihov prostor, kjer so lovili in nabirali hrano, sedaj pa gozda ni več, so pa belci. Včasih nas jemljejo kot tisti gozd oziroma reko, kjer lovijo ribe. Če človek ni previden... In pri nevladnih organizacijah je tako, da marsikdaj tudi niso vsi pošteni. Organizirajo različne projekte, zanje zbirajo denar, ena desetina gre potem za reveže, z ostalim denarjem pa se okoristijo sami. In oni se tega zavedajo, vidijo, preizkusijo in gredo do zadnjega. Pred lanskim smo imeli tak problem tudi, ker so oni začeli prodajati njihov les palosanto. Takrat so se uprli učitelji, ki so to bolj študirali. Uprli pa so se zato, ker so jih belci izkoriščali. Dali so jim malo hrane, žganja in mogoče eno desetino od pravega plačila. Ta, ki naj bi bil vodja vasi je bil povsem pod vplivom teh. Enkrat je tudi izrazil, da bo prišel pregledati vse račune na misijon. Povabili smo ga naj pride pogledat. Poleg tega se vidi tudi po tem, kaj imamo mi in kako živimo. Pridejo tudi takšni trenutki.

- Ali vaš misijon sodeluje tudi z različnimi nevladnimi organizacijami oziroma ali s kom sploh sodeluje?

Sodelujemo, vendar odvisno od tega kdo je ta nevladna organizacija. Če vemo, da imajo dober namen, smo potem z njim sodelovali na način, da smo jim nudili stanovanje. Zadnje čase, pa smo tudi to odpovedali zaradi prostitucije. Npr. sami niso pošteni pri svojih projektih, potem pa še zlorablajo dekleta, ki pridejo delat. Smo pač ljudje in ni vse rožnato. Ko pa pridejo po nasvet, takrat pa se z njimi vedno pogovorimo. Vsaj na začetku pridejo na pogovor. To je tudi modro, saj smo pravzaprav tisti, ki živimo ves čas z njimi in poznamo situacijo ter lahko tudi kaj svetujemo. Nekateri pridejo, nekateri pa tudi ne. Pred kratkim so prišli v vas delati vodovod. Delo je prevzel nek mlad inženir, po rodu Paragvajec, ki pa je pri 30 % opravljenega dela opustil in prenehal. Bil je pošten, vendar, kakor je sam dejal, ni mogel delati. Poslali so mu najslabši material, poleg tega mu velikokrat materiala sploh niso poslali ipd. Nekateri si pač mislijo, da je za tiste Indijance vse dobro. Tako je ta gospod, dejal da gre za veliko sleparijo in da on pač ne more delati proti svoji vesti, tako da je potem odšel delati v Španijo. Tako teče voda samo po starem vodovodu, ki so ga v veliki meri gradili Indijanci sami...

Sestra, ki dela v zdravstvu, dobi plačo z ministrstva za zdravje. Šolski programi so vsi oblikovani s strani države. Z Andrejo npr. nisva mogli prejemati plače kot vsi ostali učitelji na šoli, ker sva bili tujki. Učitelji sicer tudi dobivajo državno plačo. Z državo smo povezani, kar je tudi prav, saj so na ta način priznani tudi šolanje v naših šolah. Direktor šole je naš nekdanji dijak, pa tudi njegov bodoči naslednik. Skratka ti, ki so v službi na misijonu, so vedno priznani tudi z državne strani. To, da je direktor nekdo izmed njih, je po eni strani pametno in dobro, vendar pa ga po drugi strani nekateri ne sprejemajo in mu mečejo polena pod noge. To pa so tiste razprtije med klani. Mi jih tako po eni strani porivamo naprej, medtem ko se na drugi strani lahko pojavijo takšna zaviranja. To pa te lahko povozi. Prav ta, ki naj bi bil sedaj direktor srednje šole, po izobrazbi tehnik agronomije, je takrat ko je prišel na misijon po prvo plačo, ki je bila sicer posredovana s strani države, rekel, da nas šele tedaj razume, zakaj smo ga tako priganjali. Če ga ne bi takrat spodbujali, naj vztraja, verjetno sam ne bi uspel. Nato je končal še višjo šolo. To so naši upi. Bomo videli, kaj bo iz tega nastalo.

- Kaj so po vašem mnenju najbolj pereči problemi teh ljudi?

Tam je recimo sam kraj precej krut. Ni vode, kar je vode je slana. Zemlja je slana in ne obrodi. Najbolj idealno bi bilo to kmetijstvo nekako dvigniti. Včasih je kar brezupno. Sejejo po štirikrat in potem ko rastline zrastejo do višine 20, 30 cm pa ni dežja in se posuši. Rešitev bi bila namakalna naprava, oziroma da bi zgradili več zbiralnikov za vodo. Rastline drugače hitro zrastejo in v tem primeru bi se dalo veliko pridelati. Zdravstvo je precej napredovalo. Pred petnajstimi leti je bilo precej kočljivo, sedaj pa je že dobro organizirano. Pride kar nekaj zdravnikov, med njimi je tudi že kar nekaj bolničarjev. Ni več toliko smrti otrok in tudi odrasli živijo dlje. Če bi pa se kmetijstvo nekoliko bolj dvignilo, pa bi se zmanjšala tudi lakota, ki še vedno obstaja. Oni so sicer navajeni na to, da jedo enkrat na dan. Na njihovem ozemlju ni več živali. Ostali pa ne dovolijo, da lovijo na njihovih ozemljih, kar pa je tudi razumljivo. Če namreč ti niso našli divje živali, so ustrelili kar kravo oziroma tele. Ni tega odnosa, češ bom spoštoval, to ni moje. On pač živi tako, da mora domov otrokom nekaj prinesiti. Industrije ni. Živinoreja ima tudi bodočnost in upajmo, da se bo tudi to kaj razvilo. Na obširnem delu države so protestanti, ki veliko delajo na ekonomskem področju. Pri njih to lepo napreduje, vendar je pa tako, da tisti, ki želi pri njih dobiti službo mora sprejeti tudi vero. Katoliki kar se tiče tega pa sploh ne sprejemamo tega pogoja. Pri nas so vsi enaki, čeprav tam kjer smo so vsi krščeni. Je to majhen misijon in deluje na območju, kjer je le okoli 2500 ljudi. V tem zahodnem delu Paragvaja je kar veliko protestantskih misijonov. Oni so nekoliko bolj proti severu in so se zelo razširili. Naši misijonarji pravijo še sreča, da so dobili boljšo zemljo. Oni imajo cilj v napredku, pri katoliškem misijonu pa ni tak poudarek na tem, ampak je bila bolj v ospredju evangelizacija, čeprav istočasno se je odvijalo tudi vse ostalo delovanje. Obstajajo pa tudi različna indijanska plemena pri čemer so eni bolj delovni, bolj zainteresirani, imajo več samozvesti, drugi pa ne. In mi smo med temi, vendar kljub temu je pa veliko dobrote. Veliko si pomagajo med sabo.

Ta napredek pa povzroča tudi to, da se včasih zgublja njihove vrednote. Čeprav po naši evropski pameti ni logično, da mora tisti, ki cel dan dela, deliti svoj dobiček s tistim, ki je cel dan lenaril.

Z nekim učiteljem sva se pogovarjala o izgredih, pijančevanju in krajah med njimi in je rekel, da tega prej niso poznali, ker so prej živeli samo v klanih. Če je nekdo v klanu komu kaj ukradel, so ga izgnali iz klana za nekaj let, ali pa je celo sam šel. Sedaj pa se ne more nekoga takega izgnati iz klana. Število ljudi se je zelo povečalo. Če povem samo za primerjavo, je bilo sprva ob mojem prihodu v šoli 50 otrok, sedaj jih je 250. In je že kar nekaj družin, ki gredo ven iz centra, na obrobje. Včasih celo dlje kot sega njihova zemlja in si tam iščejo svojo zemljo. Tako da je leta 1992 misijon poskrbel, da so ljudje dobili svojo zemljo. Takrat smo povsod prosili, tudi v Sloveniji, da smo lahko plačali meritve in jim zagotovili, da je to njihova zemlja in jim je ne morejo odvzeti belci. V vzhodnem delu Paragvaja, kjer živijo nekatera plemena, imajo še vedno težave z zemljo. Na severu so npr. mormoni kupili na tisoče hektarov zemlje skupaj z mesti in ljudmi. Ta zemljišča je država prodala. Tam so imeli svoje zemljišče tudi salezijanci. Bilo je grozno. Komaj so si izborili, da je bilo potem mesto samo za sebe. Na tem kupljenem zemljišču morajo namreč ljudje delati tako, kot jim rečejo, drugače pa jih izženejo. To je ponovno korupcija, ker oni pač dobro plačajo. Naši škofje so to vzeli kot prvenstveno nalogo. Indijanci so sicer ves čas govorili, da je to njihova zemlja. Gotovo tudi je, vendar pa zakon določa svoje zahteve.

- Kako pa so se ljudje odzvali na vaše raznovrstne oblike pomoči, ki ste jih nudili na misijonu?

Če so res velike potrebe, potem se ljudem pomoč ponudi. Se pa vedno najdejo taki prebrisani, ki poskušajo na vseh straneh. Pomoč hodijo iskat v državne in cerkvene institucije. Da se jih izobrazijo in odpre oči, kako se ohraniti, smo vzeli kot prednostno nalogo. V Urugvaju sedaj ni nič Indijancev. V Argentini jih je nekaj, vendar se tudi ne upajo priznati, da so Indijanci. Tisti, ki pridejo v mesto, pogosto ne priznajo, kaj so. Še posebno mestici, ki so mešani npr. mama Indijanka, oče pa je belec. Tega mi nočemo, ker vemo, koliko pomeni za človeka, da ve, kdo je. Včasih na videz pri mladih dekletih ne bi človek rekel, da je Indijanka, vendar pa ima takšno zavest o pripadnosti...

- Ali vaš misijon deluje samo med Indijanci?

Ne, tudi med Paragvajci. Med sabo jih poskušamo tudi povezovati, so pa med njimi tudi taki, ki temu nasprotujejo...

- Ali po vašem mnenju nekdo, ki se odloči za misijone, potrebuje kakšno posebno znanje?

Po moje je dobro, da se človek pred odhodom pripravi. Če gre človek kar tako, bi kmalu ugotovil, da je tam realnost povsem drugačna. Dobro je poznati kulturo, dušo tistih ljudi, kar je sicer zelo težko, vendar pa vsaj malo. Potrebno je realno gledati. Ti greš z vsem navdušenjem, kako jim boš pomagal, tam pa mogoče pričakujejo samo to, kaj bodo od tebe materialnega dobili. Za mlade ljudi se mi zdi pomembno, da se vsaj malo pripravijo glede tega. Življenje je marsikdaj kruto. Pa ne da bi bila pesimist, ampak taka je realnost. Tukaj vsi pravijo, joj misijonarji, tam pa bi se rad dal celega, vendar če ljudje ne sprejemajo tvojega načina delovanja

oziroma tebe kot takega, potem je težko. Mene so kot osebo zmeraj sprejemali, ampak pripravljen pa moraš biti na to, da marsikdaj to ne uspe. Andrejo je npr. šokiralo tudi med sestrami, to da npr. nekdo drugače pove, kot je, ker pri nas velja to za laž. Pri njih pa to ni laž in marsikdaj pride tako tudi med sestrami. Njim je pomembno, da si ti zadovoljna. Npr. ti me povabiš, da pridem jutri k tebi. Jaz npr. ne bom rekla, da ne morem zaradi drugih obveznosti, ampak bom rekla, da pridem, v resnici me pa ne bo. Če bi ti jaz po njihovem razmišljanju rekla ne, bi to pomenilo, da boš užaljena. Sama sem npr. imela podoben primer. Sestra je imela za posaditi nekaj vrtnic. Sama sem vedela, da ne bom imela časa zaradi obveznosti v šoli, zato sem ji tudi tako odgovorila, ko me prosila. Ravno zaradi tega z mano ni govorila cel teden, pa sama sploh nisem vedela zakaj, vse dokler mi ni druga sestra povedala, da ne smem govoriti na ta način. Nikoli ne smeš reči ne. Za nas je to laž in doživimo šok, za njih pa to ni tako. Tudi pri Indijancih sem pogosto zgrešila, ker sem kar takoj povedala, da nimam, če so me česa prosili in nisem imela. Pomembno je, da ga poslušáš, govoriš z njim, se mu nasmejiš, pa bo šel, tudi če mu ničesar ne daš. V tem smislu je dobra priprava, da vsaj malo takih stvari poznaš, da te potem te ne prizadanejo tako. Jezik je zagotovo najlepši, če ga znaš. Vsaj osnovno. Je pa dobro, če znaš tudi vsaj nekaj njihovega jezika. Dajo pa veliko. To veselje, preprostost, sreča pri otrocih in brezskrbnost. Mi se npr. sekiramo za vsako stvar, tega pa tam ni, tako da tam res lahko veliko prejmeš.

- Kaj se vam zdi pomembno poudariti glede delovanja v misijonu? Mogoče kakšna posebna načela ali pa vrednote, na katere ste se opirali tudi vi sami?

Jaz glede na to, da sem šla kot misijonarka in redovnica, je bila moja trdna opora vera. Poleg tega pa se mi zdi pomembno, jih imeti rad. Če ni bilo uspeha, če nisi bil trenutno sprejet, sem se zavedala, da sem tja prišla z določenim namenom. Tisti, ki išče sebe in pa svoje avanture, je boljše, da ne gre, ker bo razočaranje preveliko. Meni je bila opora tudi to, da nisem šla zelo mlada, ampak sem že bila utrjena v svojem poklicu. Jaz sem šla pri štiridesetih, enainštiridesetih letih. Vendar pa svetujem, da gredo mladi, ker se ti hitreje naučijo jezika. Npr. Andreja je precej mlada in ona je bila tam z vsem srcem. Je pa tudi dala veliko skozi. Prav to nerazumevanje, pa ta različnost. Pri nas se izražamo bolj direktno, tam pa ne. Vendar pa menda to ni samo pri njihovem plemenu. Značilno naj bi bilo predvsem za narode, ki so bili podcenjevani in potem to uporabljajo kot neko obrambo. Gre za občutek manjvrednosti, ki se potem obrne v tak ne zdrav ponos. Poznati je potrebno vsaj malo kraj, kamor greš, pa načine in navade. Vsak pa seveda gleda s svojimi očmi. Ti boš gotovo gledal drugače kot nekdo drug. Ampak če greš z ljubeznijo in ne iščeš toliko sebe in svojih uresničitev, potem veliko več dobiš. Jaz sem velikokrat mladim rekla, da če človek nič ne pričakuje, da potem vse kar dobi, ga osreči. Če pa veliko pričakuješ, pa ne dobiš, potem pa si nesrečen. Tako je tudi tam. Grem pač, da se dam, da dam vse kar znam in potem kar dobim, tega sem vesela. Vendar vedno veliko dobim, drugače pač ne bi šla nazaj.

- Ste pri svojem delovanju naleteli na kakšne ovire oziroma, kaj je pa bilo tisto, kar vam je oteževalo delovanje?

Jaz si sedaj po 19. letih najbolj očitam to, da se nisem bolj »vrgla« v jezik, v študij njihovega jezika. Meni je bila to ovira in lahko rečem tudi moja napaka. Španski jezik sem hitro osvojila. Pred mano so bile tam že dve mlajši sestri in one niso nič govorile njihovega jezika. Na podlagi tega sem sklepala, da se res ne bom nikoli navadila in se zato nisem dovolj potrudila. Kot drugo pa to, da sem prva leta ob sebi res pogrešala še kakšnega Slovenca, s katerim bi lahko podelila stvari. Nek pater iz Španije mi je takrat rekel, da naj se vrnem, ali pa pripeljem tja še eno sestro Slovenko, sicer pa se bom povsem obrnila. Je namreč le daljava, veliko sprememb in človek potrebuje nekoga. Vi mlajši mogoče lažje.

- Na kakšen način ste se odločali, čemu dati prednost, kar se tiče nujenja raznovrstne pomoči?

Mi smo dali prednost šolstvu, ker to vedno pomaga, da se oni postavijo na svoje noge. Recimo, pred tremi leti me je neko dekle tu spraševalo, zakaj jih ne pustimo, da bi oni živeli svoje življenje. Sem rekla, če bi jih pustili, če takrat ne bi prišli k njim misijonarji, jih sedaj že ne bi bilo več. Nam se gre za to, da se oni osamosvojijo, da se zavejo tega, da se morajo boriti za svoj obstoj. Drugi bi povsem zasegli njihovo ozemlje... Enkrat mi je ena pisala, naj pustim, da oni živijo svoje življenje in naj jim ne vsiljujemo naše kulture. Mi jim ne vsiljujejo kulture, še zdaleč ne. Potrebno jim je pomagati. Če se ne bodo šolali, obvladali tudi španskega jezika, potem bodo izginili, tako kot je izginilo že veliko narodov. Živeti pa imajo isto pravico kot mi. Da se zavejo, da so enakovredni kot drugi. To jim stalno ponavljamo. Če ne bodo znali španskega jezika, potem se ne bodo mogli braniti. Ko sem prej govorila o tem, da se obsojam, ker se nisem naučila njihovega jezika, takrat sem si govorila, da moram govoriti špansko, da se boso oni tudi trudili govoriti špansko. Samo na ta način bodo lahko obstali. Sedaj npr. že imajo slovnico, slovar, dvojezične knjige. Spodbujajmo jih, naj oni sami pišejo, naj napišejo svojo zgodovino, pesmi, poezijo, prozo, kajti samo tako bodo obstali. Ob vsem tem pa se nam zdi pomemben seveda tudi evangelij. Na ta način sem odgovorila takrat tudi tistemu dekletu. Jezus je rekel, naj gremo po vsem svetu in

učimo vse narode in ni rekel naj gremo po vsem svetu, Indijance pa naj pustimo pri miru. Res je, da so osvajalci uničili veliko kulture, ampak tega ne moremo spremeniti.

- Kakšen je po vašem mnenju dober misijonar v smislu, da dobro opravlja svoje delo?

Če imaš ljudi rad, boš prodril v njih in jim boš tudi najboljše želel in tudi delal dobro. Če grem v misijone zaradi sebe, je zelo narobe. Če pa grem zato, da delim ljubezen, da druge sprejemam kot svoje brate, potem pa se samo od sebe odvija in se samo od sebe pokaže, kaj je najbolj potrebno. Ali objameš otroka in ga stisneš k sebi, ali pozdraviš starčka, ali pa otrokom pomagaš reševati matematične naloge.

Priloga 11: INTERVJU Z MARIJO (posvečena misijonarka, Slonokoščena obala, 15 let)

- Kje ste opravljali svoje misijonsko delo in kako dolgo?

Jaz sem bila na Slonokoščeni obali in sicer 15 let... Jaz sedaj delam v tem timu, ki pripravlja laiške misijonarje na misijone... Po 15. letih sem se vrnila in ne na svojo željo, medtem ko sem odšla tja z vsem svojim prizadevanjem, tako da sem imela veliko več problemov, da sem se vživela tukaj doma kot pa na Slonokoščeni obali. Poleg tega se pozna, da je človek starejši in še pred misijonom pa sem živela 7 let v Rimu. En kar obširen del življenja sem preživela izven domovine, tako da mi je bilo tukaj najprej grozno. Po 5 mesecih sem potem začela poučevati verouk. Ker je bilo to izven mesta in nekako drugačen način verouka... Poleg tega pa sem imela težave z jezikom. Svoj dialekt sem dobro govorila, medtem ko jezik kot tak pa mi je delal težave. Prej sem namreč petnajst let govorila samo francosko. Pri javnih nastopih mi je tako kar zmanjkalo besed...

Pri delovanju v misijonih je eno pripravljenost, drugo pa življenjska pot. En laik mora to dobro premisliti. Nekaj drugega je če nekdo priprave na misijon dela v času študija, ga konča in se potem pred vključitvijo v neko delo odloči še za misijon. To pa pomeni, da se vrne in začne ustvarjati svoj status. Jaz vedno pravim, da eno je status, eno pa je poklicanost za določen poklic. Status razumem v tem smislu, da se odločim za redovno skupnost, za družinsko oziroma samsko življenje. Tukaj se mi zdi zelo pomembno, da je človeku jasno, kaj Gospod hoče od njega. Saj tri leta laiškega delovanja v misijonu hitro mine, ampak gre za življenje kot takšno. Kaj bom torej s pridobljenimi izkušnjami v misijonu naredila tukaj? To pa ni vedno čisto enostavna stvar. Jaz imam pogovor z vsakim posebej, ki se želi vključiti v skupino, ki se pripravlja na laiško misijonarstvo. Vsak, ki se vključi, spozna skupino ter sebe. Dopoldne imajo ob srečanjih ponavadi predavatelja, popoldne pa tudi kakšnega gosta, ki je bil oziroma je misijonar, ki predstavi realno delovanje. Drugi dan srečanja pa je na sporedu refleksija ter razmišljanje o tem, kaj se v zvezi z določeno tematiko da storiti v Sloveniji. Je kar precej takih, ki začne s skupino, pa potem spozna, da to ni njihova življenjska pot. So pa tudi taki, ki ne razlikujejo med laiškim misijonarstvom in pa prostovoljnim delom. Tu je veliko takšnih, ki bi šli kot prostovoljci za 2 ali 3 mesece, tudi starejši. Pred kratkim me je klical nek gospod s Prekmurja, ki ga je žena razočarala in bi sedaj odšel nekam za tri mesece. To ni potem stvar Misijonskega središča. Ta ni neka potovalna agencija ali pa ustanova, ki reševala tovrstne probleme. V misijonih teh težav človek tudi ne reši, ampak se kvečjemu poglobijo. Gre se namreč za to, da človek daje sebe. Drugo je, če gre nekdo opravljati neko delo npr. mizarsko ali pa elektrotehnično delo za določen čas in se vrne, ko opravi dogovorjeno delo ter ima po vrnitvi doma že zagotovljeno nadaljnje delo. Kot laiški misijonar pa moraš res reči, da daš svoje življenje na razpolago Bogu. Veliko smo se na misijonskem središču pogovarjali o tem, kako dolgo naj bi trajale priprave in ugotovili, da je eno leto zares premalo. Po enem letu človek komaj začuti, kaj naj bi v življenju delal. Tudi če že zna nekaj jezika, so priprave potrebne, da se potem na misijonu človek lahko vključi v delo. Jaz si mislim, da je človek poln nekih pogledov in vtisov. Nek azijski pregovor pravi, da ima belec samo velike oči, pa ničesar ne vidi. Mene so na misijon prišli obiskati bratje in sestre za 10 dni. Ko smo skupaj prišli v glavno mesto Slonokoščene obale, so dejali, da so tam boljša mesta, kot so tu v Evropi. Presenečeni so bili nad šest pasovnico na poti z letališča. Bolj smo prihajali v notranjost, bolj so bili brez diha. Kakšne so razlike, kako je, kakšna je hrana, pa podnebje ipd. Ko sem čez par mesecev prišla domov, so mi rekli, da Afrika ni to, kar so videli na televiziji, niti to, kar sem jim jaz pripovedovala, ampak to kar so oni doživeli v 10. dneh. Včasih je samo takšen krajši obisk edino, kar ti vidiš. Jaz pravim, da življenje ni samo pogled z enega zornega kota. Potrebno je gledati z vseh zornih kotov. To pomeni, da prisluhneš tudi drugemu, da tudi z druge strani vidiš stvar. Isto je v misijonu. Ko prideš v misijon, ki je v mestu, ki je bolj urejeno in samo tam ostaneš in gledaš, se ti zdi, da vse skupaj ni nič posebnega. Če pa greš v predmestje, ali pa tja, kjer so res misijonarji, in da začneš s svojim življenjem oznanjati Kristusa, potem pa vidiš, da to ni tako enostavna stvar.

- Ste pred odhodom imeli priprave?

Ne. Jaz ko sem stopila v redovno življenje, absolutno nisem sanjala, da bi šla kdaj v misijon. Prepričana sem bila, da bom ostala v Sloveniji. Pravzaprav niti nisem poznala redovnega življenja, še manj pa misijone. Potem pa sem bila poslana v Rim in tam pa je že bila ena skupnost naših sester. Tam sem sicer bila odgovorna za tisto skupnost in za tiste stvari, sem pa imela možnost hoditi tudi k salezijancem, da bi poglobljala stvari, kajti imela sem narejeno samo katehetsko šolo. Poleg tega pa naj bi se učila jezikov, kajti v času sedemdesetih let v naši skupnosti še ni bilo sester, ki bi znale prevajati iz angleščine oziroma drugih jezikov in zdelo se mi je, da bom to storila jaz. Da bom pač lahko tudi pripravljala mlade, ki nameravajo vstopiti v redovno skupnost. V Rimu sem namesto treh oziroma štirih let ostala sedem in v tistem času tudi začutila, kaj pomeni vesoljna cerkev. V

jezuitskem zavodu je bilo namreč 42 različnih narodnosti in takrat sem kot 23 let staro dekle začela spoznavati, kaj je to širina. Bi rekla, da sem bila tukaj doma politično vzgajana kot kakšen konjiček, ki ne vidi ne levo ne desno in tukaj sem se tako tudi dobro počutila. Ko pa sem tam prišla v čitalnico in je bilo tam 30 ali 40 različnih časopisov, pa me je to prevzelo. Zdelo se mi je, kot da se nahajam v zaprti krogli, kjer ni zraka in iz katere hočem ven. Še bolj pa sem začutila veseljno cerkev, ko sem bila veliko pri papeževih mašah. Meni se je zdelo, da človek potrebuje nekaj več, da skrbimo samo za telo premalo pa za dušo. Jaz sem se zavedala, da vseh 120 jezuitov, duhovnikov pogloblja svoje znanje, da širi vero, vendar pa sem se čutila poklicano, da tudi jaz stopim v te vrste. Potem sem študirala angleščino in sem mislila, da bom šla v Južno Afriko, kjer delujejo sestre našega reda, vendar pa ko sem uradno zaprosila na naši provinci za dovoljenje, mi niso dovolili. Če bi šla po njihovem mnenju tja, bi spremenila provinco in bi si s tem zmanjšala možnosti za vrnitev domov. S tem bi pripadala tisti provinci. Se pa je pokazala potreba na Slonokoščeni obali, kjer so sestre takrat ravno dobro začele z delom, vendar pa jih je bilo premalo. To pa je pomenilo, da sem se morala naučiti francoskega jezika. Potem pa se je ta provinca ukinila, glede na pogodbo so se potem vse sestre vrnile domov, jaz pa sem takrat dvakrat tedensko obiskovala francoski tečaj. Nato sem odšla za tri mesece v Francijo, blizu Pariza, kjer sem stanovala v francoski redovni skupnosti in vsak dan obiskovala tečaj francoščine. To je bila moja priprava. 15. decembra 1985 pa sem vrnila domov na podelitev misijonskega križa, marca 1986 pa odšla na Slonokoščeno obalo.

- Glede na to, da ste bili kar nekaj časa v misijonu, ste mogoče doživeli kakšne spremembe, kar se tiče življenja ljudi na sploh?

Mislim, da se je zelo veliko spremenilo in da se spreminja še sedaj, čeprav na nekaterih področjih gre korak nazaj, nekje pa tudi naprej. Sem še vedno v tesnem stiku s tem misijonom, zato sem bolj na tekočem. Tudi ena Slovenka še deluje tam in pred kratkim je bila tu na počitnicah in nekaj časa sva preživeli tudi skupaj... Naj povem, da sem vseh 15 let živela v isti redovni skupnosti v nekem mestecu s 5000 ljudmi, kjer je bila tudi prva stopnja gimnazije glede na francoski način šolanja. Ta obsega 5let osnovne šole, sledi 4 leta prve stopnje gimnazije in nato druga stopnja, šele nato je matura. Prvih sedem let mojega delovanja je bila samo prva stopnja gimnazije, zadnjih osem let pa tudi že druga stopnja. Tam je bilo okrog 1000 dijakov, ki so prihajali iz najrazličnejših vasi. Moje delo je bilo predvsem v tem dijaškem domu kot vzgojiteljica. Poleg tega kolikor mi je ostajalo časa pa delo v pastoralu. Ko sem prišla tja ni bilo redne elektrike, ampak smo imele sestre samo agregat, kar pomeni, da smo imele sestre na dan samo nekaj ur elektrike. Skoraj da ni bilo možno imeti zamrzovalnika ali kakšne druge stvari. V vasi se še ni peklo kruha. Po pošto smo hodili 120 km daleč po zelo slabi makadamski poti. Voda je bila samo takrat, ko je bila na voljo elektrika. V dijaškem domu, ki ga je gradil nek francoski misijonar okrog pet let pred mojim prihodom, je bilo približno 240 dijakov. Ta dom je imel majhne sobice, v katerih so spali po štirje dijaki, bile pa so zelo revne. Te stvari so se kar hitro spreminjale. Že zelo kmalu je prišla v vas pošta. V dijaškem domu smo vsako leto kakšno stvar izboljšali, priskrbeli dvorano, da se jim ni bilo potrebno učiti pod drevesi. Zgradili so tudi velik rezervoar, v katerem smo imeli nafto, da je lahko cela vas imela elektriko. To pa nam je omogočilo peko kruha, pa zamrzovalnik smo lahko imele. Prej smo hodile dvakrat na teden v glavno mesto, kjer smo ob enem nakupile še kruh. Ko sem odhajala, pa je celo že obstajala pekarna. Prihajalo je do manj električnih izpadov, in sicer ker so uredili ceste. Do asfaltirane ceste je bilo po novem samo 210 km, prej pa je bilo do mesta 370 km in to je nam vsem korenito spremenilo življenje. Tudi mentaliteta ljudi se je počasi spreminjala. Od začetka smo imeli dijaški dom samo za 18 deklet in pa za 240 fantov. Leta 1995 sem bila ena izmed prvih, ki sem zaprosila za pomoč trikaljevsko akcijo, da smo za 50 deklet zgradile še tri sobe ter kuhinjo. Pri tem nam je pomagalo tudi Misijonsko središče Slovenije. Veliko več deklet je imelo možnost obiskovati šolo. Gimnazija je delovala boljše, ker so prej dobili redne profesorje. Ob mojem prihodu so poučevali še trije belci, ob mojem odhodu pa samo še domačini. Je pa šola državna, edino dijaški dom je bil last župnije.

- Kateri pa so bili po vašem mnenju najbolj pereči problemi teh ljudi?

Do denarja je bilo zelo težko priti. Ljudje so sadili riž in maniok. Potem so začeli prihajati ljudje s severa države in pa Burkine Faso in so začeli gojiti kakavovec. Na Slonokoščeni obali je kar nekaj kakava in pa tudi kave. Problem pa je bil v tem, ali se je to potem prodalo ali pa ne. Cene so bile zelo nizke, ljudje pa so morali tudi po 10 km daleč morali znositi kakav na hrbtu. Potem so prišli kakšni manjši kamioni, ki so ta kakav odpeljali. Vmes je bilo veliko posrednikov. V mestu je bila tako cena kakava trikrat višja kot pa je bila npr. začetna cena oziroma plačilo teh delavcev, ki so opravljali težko delo na plantažah. Gotovo da je zelo malo ljudi izobraženih v tem smislu, da znajo pisati in brati. Tudi zdravstvo... Jaz sem se vrnila, ker sem si poškodovala hrbtenico in sem imela zelo pogosta ponavljanja malarije. Tu so me potem oskrbeli s terapijami, s katerimi se mi je stanje zelo izboljšalo. Ko sem bila na pregledu v Ljubljani, je bila zdravnica nekako nervozna in je potožila, češ da ima 2000 pacientov. Tedaj pa sem ji povedala, kako je s tem pri nas v Afriki, kjer je sestra Anica zdravnica in sama

skrbi za 70.000 ljudi. V pomoč so ji bili samo nekateri medicinski tehniki, drugače pa se je vsak sam moral znajti. Tukaj se mi zdi, da so se stvari precej izboljšale. Sestra je sedaj v drugi vasi, 60 km stran od našega kraja in sedaj dela v privatnem dispanzerju. V bolnici, kjer je prej delala, sta sedaj 2 zdravnika in pa zobozdravnik, poleg tega pa še 3 babice. Korak nazaj pa so politične razmere, ki so se začele tam ustvarjati po smrti predsednika. Ta je bil predsednik okrog 30 let in pravzaprav že pravi mit. Določil je kdo bo njegov naslednik, ki je izhajal iz njegovega plemena, vendar pa so tega po nekaj letih odstavili in prišlo je do državnega udara. Novega vodjo so po 9 mesecih ubili, oblast je prevzela vojsko. Sledile so volitve, ki pravzaprav niso bile prave volitve in ta izvoljeni pa je potem ravno ob mojem odhodu prevzel državo v svoje roke. Prihajalo je do vedno večjega razkola med severom in jugom, tako da je bila celo neke vrste državljanska vojna. No, takrat pa sem bila jaz že v Sloveniji. Sedaj je sestra rekla, da je npr. težje priti do nekaterih stvari kot pa je bilo to npr. pred 5. leti. Sedaj se pripravljajo na redne letne volitve, vendar ne vem, ali bo to uspelo.

- Na kakšen način ste dobili delo v dijaškem domu? Ste delo prevzeli, ker je bilo potrebno, ste sami odločili oziroma je bilo s tem kako drugače?

Sama nisem imela kakšnega posebnega poklica v tem smislu. Končala sem srednjo trgovsko šolo, potem pa še komercialno, tako da sem bila popolnoma v drugih sferah. Ko sem prišla k sestram, sem opravljala katehetski tečaj, potem pa sem to katehetsko smer še poglobljala v Rimu. Sestre so tam že prej vodile tudi dijaški dom oziroma je za to skrbel v sklopu misijona nek francoski zakonski par. Mišljeno je bilo, da bom opravljala delo v pastoralni, obenem pa da se bom, kolikor bo mogoče, uvajala v delo v dijaškem domu. Glede na to, da je ena sestra imela kmetijsko gospodinjstvo šolo, kamor so hodile dekleta stara 15 in več let, ki prej niso nikoli obiskovale šole in so se tu naučile kuhati, šivati, kmetovati ipd., da so se pač usposobile za samostojno življenje, sem nekako vedela, kam odhajam. Poleg tega pa me je tudi veselilo delo z mladimi mogoče celo bolj kot delo z otroki. Rajši imam nekoliko večje otroke. Morda tudi zato ker ne pojem in se mi zdi to kar en hendikep za delo z otroki. Lažje se je pogovarjati z malo večjimi.

- Kako pa je potekalo vaše vključevanje v skupnost ljudi?

Mislim, da vključevanja kar ni bilo. Prišla sem marca, maja sem že dobila štiridnevne duhovne vaje. Bila je samo ena sestra Francozinja, katero sva bili šest tednov noč in dan skupaj, da me je uvedla v delo, potem pa se je kot provincialna predstavnica vrnila v Francijo. Potem sem začela delati predvsem v pastoralni smeri, tisti zakonski par pa je ostal še leto dni, tako da sem spoznala tudi njihov način dela, da sem si lahko ustvarila svojega. Jaz mislim, da je v misijonih nujno potrebno, da človek najprej opazuje, čeprav to ne pomeni, da bo potem te stvari samo posnemal. Pomembno je, da vidiš, kaj delajo, na kaj so občutljivi, kako sprejemajo, katere so njihove vrednote, šele nato lahko začneš njihove stvari oplemenititi z vero. Tudi sveto pismo pravi, da je potrebno dati ljudem najprej jesti in obleko, šele nato oznanjati vero. Tukaj ne gre samo za učenje, ali oznanjevanje z besedo, ampak da gre tukaj predvsem za biti z njimi. Meni se zdi zelo pomembno in mogoče sem bila še bolj sprejeta, zato ker nisem bila Francozinja. Včasih so namreč občutili to, da so Francozi njihovi kolonizatorji. Bila je torej ta razlika, da sem bila tudi jaz za Francoze tujka. Vem, da sem včasih sedela skupaj z dijaki pod drevesi pred dijaškim domom in smo se pogovarjali o določeni temi in so me sprejemali z drugačnim pogledom. Še bolj pa mogoče učitelji. Preko povezanosti s to gimnazijo sem bila dvakrat tedensko po dve uri tam, kot zastopnica staršev pa sem prisostvovala tudi na vseh konferencah. Ravno zato se mi zdi, da sem se lahko o teh stvareh še toliko bolj z njimi pogovarjala. Nikoli nisem čutila, da nisem sprejeta. Spomnim se, da je bila ena sestra Avstrijka v eni vasi. Tam so ljudem predvajali na velikem platnu, kako so belci izvažali njihove ljudi v suženjstvo. Ko je sestra vprašala mlade, ali verjamejo vsemu temu, kar so videli, so na ves glas pritrdili in se zgražali, češ kaj so počeli z nami. Potem pa jih je sestra vprašala, koliko so sedaj sposobni te stvari preseči, prerasti oziroma kako sedaj gledajo na to. Rekli so, da takšnih ljudi ne morejo sprejeti, da to ne gre. Nato pa je dejala, da potemtakem tudi z nje ne morejo sprejeti, oni pa so odgovorili, da njo pa lahko, ker je sestra. To seveda niso bili samo verni ljudje, ali samo katoličani. Hočem povedati, da so ti torej ljudi sprejemali popolnoma drugače. Ta vpliv se še vedno pozna, čeprav je država že od šestdesetih let neodvisna.

- Kako je potekalo vaše delo v dijaškem domu?

Jaz sem bila na nek način direktorica tega doma. Tam ni bilo nikogar drugega razen dijakov. Dijaki so tako morali poskrbeti za hrano, za pranje, za snago in za red. Jaz sem bila včasih tudi po 10 ur v tistem domu. Imela sem svoj prostor. Učila oziroma skušala sem vzgajati, kako ravnati tudi z denarjem. Spodbujali smo jih, da so položili denar, da je potem zadostoval za ves čas. Denar so starši zaslužili bodisi na plantažah, bodisi kot učitelji ipd. Vsak je imel svojo kartoteko in denar so hodili iskati po potrebi. Poleg tega so bili tu še njihovi raznovrstni problemi. Med njimi so bili takšni, ki so prišli oktobra in so šli julija domov, nekateri pa niso šli domov tudi po

par let, niti za praznike. Ščasoma se je to spreminjalo, tako da so potem šli domov vsaj za božič, če že ne za veliko noč. Tako je bilo potrebno za te otroke skrbeti ves ta čas. Potem potrebno je bilo tudi pregledati sobe, pa sanitarije, če so dovolj čiste. Pozneje sem vzela tudi kakšne skupine, da sem jim pomagala pri angleščini, matematiki oziroma pri katerem drugem predmetu, če so se zbrali in česa niso razumeli. Od pol devetih do pol enajstih je bil čas za učenje in takrat sem bila vedno med njimi. Bilo je zelo pestro. Jaz sem vedno rekla, da sem bila tem otrokom mama. Včasih me je misijonar popravil, češ da ne morem biti mama 240. otrokom. Skratka, da pač jim ne morem toliko dati, kakor lahko mama da svojim otrokom, pa čeprav sem jim bila na voljo 24 ur na dan. Vem, da so me včasih prišli ob dveh ponoči klicati, da je nekdo zbolel, da je ga je potrebno odpeljati v bolnico, pa ni bilo sestre, ki je bila zdravnica, ali se je komu kaj zgodilo, ali pa da nekdo nečesa nima ipd. Sem pa stanovala v samostanu, ki je bil od doma oddaljen samo 50m.

Nikoli ne bom pozabila. Bilo je pet zgradb, v vsaki zgradbi pa po šest sob. Po nekaj letih smo okrog zgradili tudi zid, da je bilo malo bolj zaščiteno, pa tudi lažje se je delalo v takšnem prostoru. Enkrat so mi dejali, da pri njih grozno smrdi. Smrdelo pa je zato, ker so urinirali zunaj, kljub temu da so imeli wc-je, le vodo je bilo potrebno zajeti in nesti notri. Da so dojeli to, da morajo paziti tudi drug na drugega, da do tega ne bo prihajalo, je trajalo kar precej časa.

- Ste bili glede svojega dela samostojni?

Ja, bila sem popolnoma samostojna. Veliko problemov sem imela tudi z njihovimi letnimi prispevki. Bilo je namreč potrebno plačati elektriko, pa vodo, poleg tega smo potrebovali denar za obnovo oziroma dograditve. Prva leta jaz nisem vzela ničesar za skupnost, pozneje pa se je iz njihovih prispevkov vzelo tudi nekaj za skupnost. Ta dom je bil namenjen predvsem tistim, ki niso imeli možnosti, da bi stanovali kje drugje. Bilo je popolnoma odvisno od mene, kdo bo lahko stanoval. Nikoli pa nismo izbirali na podlagi tega, ali je nekdo bil kristjan ali ne. Tisti, ki se je prvi prijavil, tisti je prostor dobil. Nikoli pa ni bilo možno, da bi sprejeli vse otroke. Če pa ta ni izpolnjeval pravil, ki smo jih zahtevali, se je od časa do časa zgodilo, da smo koga tudi odposlali.

- So bili tudi takšni primeri, da niso imeli možnosti šolanja in so se potem obračali na vas?

Da ne bi imeli možnosti šolanja, mislim, da ni bilo. Bili pa so primeri, da niso imeli hrane. Šola sama po sebi je bila namreč zastoj. Učenec je moral imeti najosnovnejše zvezke. Knjig je bilo zelo malo. Glede na to da je bila med nami tudi avstrijska sestra, je avstrijska ambasada posredovala kar nekaj knjig, da smo lahko uredili knjižnico. Bilo je tako, da so nam vsako leto nekaj dali, da je lahko potem 5 ali pa 6 dijakov imelo eno knjigo za isti predmet, zato pa so se potem tudi učili pod drevesi, da so lahko ob isti knjigi delali vsi skupaj. Name so se obračali predvsem, če niso imeli hrane. To je bil največji problem. Drugo so bila še letna plačila, ki pa so bila zelo nizka. V Ljubljani stane za en mesec toliko, kot je pri nas stalo za celo leto. Ponavadi so plačali oktobra, ko so prodali kakav. Se je pa včasih tudi zgodilo, da so starši dali denar, pa so ga dijaki porabili kje drugje, potem pa je bil problem.

- Je lakota v tistem času še vedno obstajala?

Da bi bila lakota v tem smislu, da res ne bi imeli ničesar za jesti, tega ni bilo, če so le znali tiste stvari, ki so tam zrasle prav uporabiti. Včasih se je zgodilo, da so matere prinesle v bolnico podhranjene otroke, vendar mislim, da je bilo to zato, ker niso znale matere svojih otrok pravilno hraniti. Iz Švice smo dobivali letno tudi 2 toni mleka v prahu in smo potem to mleko delile. V tem predelu Slonokoščene obale ni bilo tega, da bi ravno umirali od lakote. So pa bili podhranjeni, ker matere niso znale pravilno poskrbeti za hrano otrok še posebno v drugem ali pa tretjem letu, ko so otroke prenehale dojit.

- Kako ste se soočili s tem problemom?

No, to je bila tudi ena izmed naših nalog. V bolnici so imeli tudi dekleta oziroma mlajše žene, ki so v času, ko so sestre cepile otroke po vaseh, poučevale mame o tem v njihovem domačem jeziku. Jaz sem imela preko 20 različnih plemen v omenjenem dijaškem domu in dijaki so že končali osnovno šolo, tako da so vsi govorili francosko, po vaseh pa je bilo to veliko težje. Spominjam se primera, ko sem prišla v neko vas in sem videla otroka, tam nekje v tretjem ali četrtem razredu, ki je imel okrog vratu privezan velik kamen. Sprva sem mislila, da gre za kakšen amulet, potem pa so mi povedali, da je ta otrok med odmorom govoril v jeziku svoje matere oziroma plemena in ni spoštoval, da se v šoli govori samo francosko, zato so mu to obesili okrog vratu. To je pomenilo nekakšno sramoto in je spodbujalo, da bi govorili samo francosko, s tem da so bili na šoli samo domači učitelji. Gre se za to, da se je vzpostavil nek red. Prihajalo je namreč do tega, da so bili otroci v tretjem razredu, pa niso znali govoriti francosko. To pač tudi ni enostaven jezik. Se je pa zgodilo tudi to, da so v vaseh, kjer so

med sabo živela različna plemena, otroci že znali govoriti francosko. Če so bili starši pismeni, je bilo to še toliko lažje. Je pa res, da so pogovorno francoščino znali kar v velikih primerih, tudi tisti, ki niso znali pisati.

- Kako je bilo pa z ostalimi družbenimi problemi kot je npr. razširjenost drog?

V tistem času tega nekako ni bilo. Droga je sedaj razširjena predvsem v predmestju velikih mest. Kar je bilo na višku, v tistem času ko sem bila v misijonu, pa se je sedaj mogoče nekoliko ustavilo, je aids. To je bil takrat še tabu. Npr. tudi če je zdravnica imela dokaze za to bolezen, tega pacient sam sploh ni hotel priznati, še manj pa njegova družina. Če je njegova družina sprejela to, pa je izključila obolelega ne glede na to, ali je bil to fant ali dekle, moški ali mati... Bodisi je ostal sam, ali pa so ga osamili v kakšni sobi, tako da je bolnik že zaradi tega še toliko težje preživel. Bilo je neko obdobje, ko je bilo tudi 20 ljudi pozitivnih. Sedaj so malo bolj ozaveščeni in se bolj zavedajo, kako se bolezen prenaša ter je malo več spoštovanja drug drugega. Sestra mi je rekla, da se je nekako ustavila rast. Več je tudi možnosti, da se kontrolira, da se komu pove. San Labor nam je podaril stvari za ugotavljanje prisotnosti bolezni, nekaj pa so dokupili še sami. Eno je, da se ugotovi prisotnost, drugo da obstaja pripravljenost, da se bolezen sprejme, tretje pa da se deluje na preventivi, da se vsaj omeji širjenje bolezni. Sedaj menda celo obstajajo zdravila, če je mati pozitivna, da se to ne prenese na otroka. Zdravila za ozdravitev še ni. Obstajajo pa zdravila, ki omejujejo prenos.

- Kaj je tisto, kar se vam zdi, pri misijonskem delovanju pomembno poudariti?

Jaz najprej pravim, pa naj bo to kjerkoli, da je potrebno človeku najprej prisluhni, da ta lahko pove, kako on doživlja določene stvari. Šele potem ti sam lahko poveš svoje doživljanje, nato pa šele sledi razpravljanje o tem, katera je tista vrednota, ki jo bomo v življenju sprejeli. To se mi zdi ena izmed najpomembnejših stvari. Drugo kar je, se mi zdi spoštovanje. Da ne mislim, da imam jaz prav. To se mi zdi nasploh pomembno. Lahko sicer da imam jaz prav zase, vendar pa so lahko določene stvari, ki jih drugi doživlja in vidi drugače. Nihče izmed nas nima popolne resnice. Kristus je tisti, ki je popolna resnica, samo njega sprejeti pa ni enostavno. V sebi narediti prostor, da lahko vstopi on. Kako pomagati tem ljudem, da bodo spoznali njega, je potrebno začeti na povsem človeški ravni. Najprej mora biti človek, imeti neko dostojanstvo, šele nato mu lahko nekaj oznanjaš. To se mi zdi zelo pomembno. Poleg tega pa moje potrebe niso njihove potrebe. Nam se zdi normalno, da to in to potrebujemo in da brez tega ne gre in mislimo, da tudi on to in to potrebuje, da bo srečen šele takrat. Kaj pomeni, da so neke temeljne stvari, ki jih ljudje potrebujemo? Jaz mislim, da smo si mi v Evropi naredili kar nekaj stvari, ki so lažne. Gre za tako imenovane lažne potrebe, ko se nam zdi samoumevno, da določeno stvar potrebujemo in da bomo šele takrat srečni. Ko pa to dosežemo, pa vidimo, da s tem nismo dosegli sreče. Če poslušamo, potem tudi lažje odkrijemo, katere so tiste njihove potrebe in ali so to res temeljne potrebe ali pa so to neke lažne potrebe. To mora vsak razčiščevati pri sebi in pa pri sogovorniku.

- Ste imeli v misijonu priložnost povedati to, kar vas je bremenilo? Ste v te namene imeli organizirane kakšna posebna srečanja?

Nikoli ni bilo enako. V naši skupnosti smo se zelo menjavali. 15 let sem bila samo s to slovensko sestro zdravnico. Drugače pa je bila še ena Francozinja, dve Brazilki, ena Avstrijka, 1988 se nam je pridružila prva domačinka, sedaj pa jih je že okrog 8. Me med sabo smo se o teh stvareh kar velikokrat pogovarjale. Veliko bogastvo se mi zdi predvsem vstop domačink, čeprav so mogoče v določenih pogledih imele nekoliko manj izkušenj, vendar pa so znale odkrito povedati, kako one to čutijo, vidijo, kako jih to bogati ali pa morda rani. Gotovo pa smo imeli podobne pogovore tudi na ravni škofije. Mene je bogatila tudi pastoralna skupnost. Do leta 1994 je bil samo en francoski duhovnik, potem je dobil kaplana, kasneje pa je to prevzel domačin, tako da so bili potem v župniji 3 duhovniki. Sama pa lahko rečem, da sem veliko dobila tudi, ko sem šla v kakšno vas in sem opazovala in poslušala ljudi. Jaz sem človek, ki zelo hitro reagira, ampak mislim, da sem se tam kar veliko naučila. Če prehitro reagiraš, je potem težko popraviti storjeno.

- Kako so se ljudje odzvali na vaše delovanje?

Sestre so prišle v župnijo leta 1974, tako da so bili ljudje nekako že navajeni, da so redovnice v župniji. Od tistih prvih sester je tam še vedno samo ena Avstrijka. V začetku je bilo sprejemanje mogoče lažje predvsem v tem, ker je bil Francoz tudi eden misijonar. Ko ljudje vidijo, da jim prinašaš zdravila, da jim prinašaš izobrazbo, da jim prisluhneš, potem te sprejmejo in ni vprašanja, ali bi te sprejeli ali ne. Če pa se od njih zahteva, kaj morajo storiti, potem pa je gotovo težje. Jaz sem čutila, da smo bili povsod zelo lepo sprejeti. Pomembno pa je, da človek na pravi način predstavi to, kar je njemu vrednota, sreča in če to živiš, potem to tudi oni hitro opazijo.

- Kakšno znanje se vam zdi, da potrebuje nekdo, ki se odloči za delovanje v misijonu? Ali pa mogoče, katere so tiste lastnosti, ki omogočajo, da je nekdo dober misijonar?

Prvo mislim, da je pomembno, da je njegova vera trdna in da vero živi že tukaj, kjer je. Drugo kar je, je pomembno, da je psihično in telesno zdrav. Kamor koli človek odhaja bodisi v Afriko, bodisi v Azijo ali Južno Ameriko, povsod je način življenja bistveno drugačen in zato telo tudi drugače odreagira. Potem pa tudi, da je razpoložljiv za tisto delo, ki ga postojanka, kamor odhaja tudi vrši. Da ne gre z nekimi svojimi prepričanji, da bo ves svet spreobrn timer, ali pa pomagal celemu svetu. Da pač gre tja, da sebe in se obenem zaveda, da ne bo samo dajal, ampak tudi prejemal. To je ena medsebojna obogatitev. Seveda pa potem pride na vrsto tudi neka duhovna usposobljenost, kaj bo delal, ampak to pride kasneje v drugem letu skupnih priprav. No, pa tudi to da vsaj delno oziroma vsaj pasivno obvlada jezik. Gotovo je pa pomembno, da če nekdo odhaja v misijone kot mizar, torej z namenom nuditi neko tehnično pomoč, za razliko od nekoga, ki namerava delati v šoli oziroma v pastoralni. Mislim, da so to glavne stvari. Gotovo pa je potrebno vsakega posameznika gledati, ga poslušati, v končni fazi je namreč pomemben tudi namen, s katerim nekdo odhaja v misijone.

Priloga 12: INTERVJU Z VIDOM (laiški misijonar, Brazilija, 3 leta)

- Kje ste bili misijonu in kako dolgo ste tam delovali?

Bil sem v Braziliji in sicer 3 leta.

- Ste imeli pred odhodom kakšne posebne priprave in pa kakšen vpliv so imele te na samo delovanje v misijonu?

Jaz sem priprave obiskoval eno leto in tudi načeloma je tako, da naj bi priprave obiskoval od enega do dveh let. Najbolj je odvisno, kako se ti sam pripraviš. Je pa zelo v redu, ker lahko tam zveš različne stvari. Sami misijonarji povedo, kako je, kako izgleda življenje na misijonu, pa tudi kar se tiče samih bolezni. V Braziliji mogoče niti ni tako hudo, ker so na voljo zdravniki in pa lekarne. Če pa greš kam drugam, je pa v redu vedeti, kar se tiče tega npr. tuberkuloza. Zveš tudi, kako je s preventivo, kako se zaščititi. Pri vsakem je tista želja in klic in recimo, da se nekdo odloči, da gre. Tu dobiš motivacijo, vidiš kako je z drugimi, je pa zagotovo največ odvisno od tega, kako se pripraviš sam. Zdi se mi potrebne, vendar je to spet odvisno od vsakega človeka.

- Kako je pri vas potekalo odločanje za odhod v misijone?

Jaz sem čutil klic kot pubertetnik pri petnajstih, šestnajstih letih tako, da bi pač nekam šel. Bilo je vse tako bolj v oblakih, nič resnega. Potem sem se začel ukvarjati s prostovoljstvom, in sicer na centru za socialno delo in pa pri Zvezi prijateljev mladine. Vedel sem, da ni to tisto pravo. Vedel sem tudi, da s tem ko bi se zaposlil, bi moral potegniti črto in opustiti takšno delo. Tako sem delal npr. pri pleskarjih, vendar ne kot zaposlen, ampak nekdo, ki je to delo opravljal kot občasno. Želel sem si nekaj več in želel sem si nekam iti, tako da sem čutil, da bo prišla neka sprememba. Pri 27 letih sem se odločil, da grem, kajti če ne bi šel takrat, verjetno nikoli ne bi šel. Vedel sem, da obstajajo neke možnosti glede misijonov, drugače pa pojma nisem imel, kaj in kako. Šel sem na misijonsko središče, kjer sem izvedel za skupino Sled, kjer se posamezniki pripravljajo na laiško misijonarstvo. Dobil sem datum naslednjega srečanja skupine in tja sem tudi zares šel. Obiskoval sem priprave, nato pa se odločil, da odidem in sprejem tri leta delovanja v misijonu. Nakazala se je možnost delovanja v Paragvaju, potem pa je sestra izrazila željo, da bi bolj potrebovali dve dekleti, tako da je potem ta možnost odpadla. Kmalu zatem pa je bila dana prošnja za dva laiška misijonarja v Braziliji in tako sem pristal na tem misijonu. Opravil sem še tečaj portugalskega jezika.

- Kaj pa so tisti najbolj pereči problemi tamkajšnjih ljudi?

Brazilija je kar se tiče vere še precej mlada, če jo primerjamo z evropskimi državami. Vero dojemajo še v okvirih njihove tradicije, veliko je sekt. Tam se bo vsak označil za vernega človeka, pa če prav npr. ne obiskuje verskih obredov. Problem vidim predvsem v njihovi kulturi. Tu bi bilo potrebnega ogromno dela, da bi se dosegel vpliv na to kulturo. Npr. ozaveščenost glede onesnaževanja je zelo nizka. Tam se smeti meče na tla. Skratka tukaj gre tudi za stvar kulture. Mladi imajo otroke že pri 14. letih. Tukaj se mi zdi pomembna vzgoja. Če starši niso bili deležni vzgoje, potem tudi ne znajo vzgajati svojih otrok. Zaradi tega je tudi veliko kriminala in pa drog. Mamica, ki npr. nima moža, pa za vzgojo sta le nekako potrebna oba, sama težko poskrbi za svoje otroke v tistih težkih razmerah. Otroke tako ponavadi potegnejo ulice in te jih potem vzgajajo. Droge so npr. lahko dostopne in zelo veliko mladih pade v to. Kriminala je res zelo veliko. Salezijanci delajo na tem, predvsem na načinu dela z njimi.

- Katere vrste kriminala pa so prevladujoče?

Pred mojim odhodom, približno 2 meseca, se je zgodilo npr. veliko ropov motorjev, s tem da to poteka tako, da ti ta človek ne bo samo ukradel motorja in zbežal, ampak te ob tem še ustrelji. Takih primerov je nasploh veliko. Pri nas v Sloveniji npr. v kakšnem sporu, pride do tega, da ti nekdo reče, da te bo pretepel, no tam pa ti reče, da te bo ubil in tako dejansko je. Kar je pa problem, je pa to, da če se tukaj zgodi nekaj takšnega o tem takoj poročajo mediji, tam pa tega ni. Pojavljajo se kvečjemu govorice, da je pač nekdo nekoga ubil in da ga preganja policija, to je tudi vse. Če vzamem za primer Rio, tam se dogajajo cele vojne med preprodajalci in pa policijo. Obstajajo cele razlage, da če v tistih favelah živiš pod okriljem gangsterjev, da je potem življenje povsem varno. Kar se tiče npr. Corumba, kjer je naš misijon, je to precej nevarno mesto in če primerjam Slovenijo, smo tukaj res še zelo na varnem. Tam je ponoči oziroma pač zvečer npr. izredno nevarno hoditi zunaj, še posebno če imaš še kakšno uro oziroma kaj takega. S tem se izpostaviš velikemu tveganju.

- Kako je npr. s šolstvom? Javno šolstvo funkcionira?

Šolstvo, ja. V okviru našega misijona imamo šolo Don Bosko in ta je ena izmed boljših. Ni kakšnih posebnih kriterijev, po katerih bi sprejemali otroke, ampak se samo napiše prošnjo in na podlagi tega so otroci sprejeti, dokler pač niso zapolnjena vsa mesta. Včasih se opravi še razgovor z direktorjem, sicer pa zadostuje prošnja.

- Kako pa je z možnostmi zaposlovanja po končanem šolanju?

Tam je šolstvo nekoliko drugačno kot tukaj. Imajo namreč osnovno šolo, nato pa 3 leta srednje šole, s tem da po končani srednji šoli nimajo še nobenega specifičnega poklica. Sedaj se obetajo nekakšne spremembe na tem področju. No in glede na to mora potem posameznik hoditi na tečaje. Don Bosko center ima v ta namen »Center Profesionale«, kjer so možnosti kuharskega, šiviljskega, računalniškega in pa strojniškega tečaja. To so tudi eni boljših tečajev, ki so povsem priznani in jih delodajalci upoštevajo. To je npr. večinski način, kako si pridobiti nek poklic. Manjšina pa se izobražuje na fakulteti, vendar tukaj pa se ponovno zahteva učenje. Tu je ponavadi problem v družinah, ki otroke ne vzgajajo v tej smeri. Veliko je namreč socialno ogroženih družin, kjer vlada alkohol in to se potem odraža tudi pri otrocih. Osnovno šolo v glavnem opravijo, vendar pa nekateri iz socialno ogroženih družin tudi ne. Nekateri pridejo do 7 ali 8 razreda pa se potem odloči, da si poišče, kakšno dalo ali pa enostavno zaide, »zabluzi«. Spominjam se enega takšnega primera in vem, da smo takrat tega fanta zelo prepričevali, naj se odloči in vrne v šolo, vendar brez uspeha. Brez šole je pa tako, da se s kakšnim poznanstvom da dobiti delo, brez šole in poznanstva pa ostanejo ti potem na najnižjem rangu.

- Kje so po vašem mnenju predvsem možnosti glede vplivanja na te težave oziroma spreminjanje teh?

Mislim, da predvsem na vzgoji, tako staršev kot otrok. Na sploh se pojavlja veliko težav npr. aids, zgodnje nosečnosti, splavi ipd. Mislim, da se pri tem premalo govori o vzgoji in se pretirano poudarja kondome in zaščito na sploh. Npr. tam se ob propagandi deli kondome, te ustavijo in ti moraš takrat vzeti kondom. Zdi se mi, da so premalo poudarjene vrednote. Vzgoja staršev in otrok se mi zdi tisto možno. Cerkev mogoče na tem področju premalo stori, ker velikokrat samo poudari, da nasprotuje uporabi zaščite pri spolnosti in tu se potem včasih konča. Ne govori se o tem, zakaj cerkev npr. nasprotuje temu. Mislim, da bi se tu dalo še ogromno narediti. Včasih se mi zdi, da obstajajo redovi, konkretno vem za en redovniški red, ki ga pri nas ni, je pa v Braziliji, kjer je v ospredju bolj poglobljena duhovnost in ne samo nekaj površinskega. Zdi se mi, da včasih tega manjka. Če bi se npr. na našem misijonu večina zavzemala in delala na tak način kot Luciene, potem bi se lahko veliko več naredilo. Mislim, da bi lahko rešili veliko več otrok. Poleg tega imajo mediji izjemen vpliv sploh v Braziliji in to še posebej na mlade in otroke. To je čisto pranje možganov. Ko so na televiziji vrteli tele novelo o homoseksualcih in gejih, se je po šolah in med mladimi izjemno povečalo število teh, kar je bilo možno opaziti tudi na Don Boskovi šoli. Ogromno mladih se je opredelilo za homoseksualce. V Braziliji so potem protestirali katoliki, tako da so potem ukinili predvajanje te tele-novele. Vpliv medijev je izjemen. V Braziliji je televizija na vsakem koraku. Doma npr. tudi če živijo zelo revno, televizijo zagotovo imajo. Jaz mislim, da vzgoja ni samo v tem, da cerkev ljudem nekaj daje, ampak da jim tudi pove, kako bi bilo boljše. Ko sva bila z Barbaro na duhovnih vajah v nekem samostanu v Braziliji, nam je pripovedoval pater, kako oni ravnaajo v določenih primerih. Npr. družina, ki nima hrane za preživetje in ima videorekorder, od patrov ne dobi hrane, ampak jim ti svetujejo naj za začetek prodajajo videorekorder, potem pa če se njihovo stanje ne bo izboljšalo, bodo deležni njihove pomoči. Na ta način je cerkev mogoče na prvi pogled preveč stroga, vendar pa mislim, da bi dolgoročno ljudje začeli razmišljati o tem, kaj je bolj bistveno za preživetje. Tako imajo DDV-je, videorekorderje, s tem da si to kupijo tudi, če nimajo doma za jesti. Sodobni napredek jih povsem posrka.

- Kako je potekalo vaše delovanje?

V moji pogodbi je bilo zapisano, da bom pokrival področje botrstva, tako da je bila prioriteta prav botrstvo, ni pa bilo tako da bi vsak dan delal samo to. Kmalu po prihodu, 2. mesec, sem pričel delati na »Prožetu«, kjer sem imel različne delavnice za otroke, tako da sem si na začetku pomagal še s slovarjem. Z Barbaro sva se dogovorila, da bo ona skrbela za botrstvo, kar se tiče pisarniškega dela, jaz pa sem potem skrbel za slikanje otrok in pa za delo, ki se je povezovalo z vožnjo.

- Na kakšen način ste prevzeli določeno delo? Vam je bilo dodeljeno, ste se lahko sami odločili oziroma kako drugače?

Tukaj je npr. problem, ker ti nihče ne reče, kaj moraš narediti. Sam moraš prevzeti delo, ki misliš, da bi ga lahko opravljal. Včasih so prišli dnevi, ko ni bilo takega dela in takrat sem se počutil povsem nekoristnega. Sicer pa se je vedno našlo delo - jaz sem vsak dan skrbel za delavnice, za malarska dela, urejal sem tudi misijonsko hišo, ostalo pa tisto kar se je pokazalo vsak dan. Skratka bilo je kar veliko dela, s tem da ga moraš videti sam.

- So se tamkajšnji ljudje tudi k vam obračali tudi po pomoč?

Tudi po pomoč so hodili. Npr. starši otrok, ki so imeli slovenskega botra. Velikokrat so starši želeli takšno pomoč, da jim enostavno nismo mogli pomagati. Midva z Barbaro sva pomagala z denarjem, ki so ga pošiljali iz Slovenije. S tem denarjem sva nakupila veliko število pogradov in pa jogijev, da so lahko otroci ležali na posteljah in ne na tleh. Poleg tega smo v okviru misijona pomagali najrevnejšim družinam, ki živijo v izredno slabih lesenih barakah, tako da smo jim pomagali pri gradnji zidanih hiš. Prostorsko te hiše niso ravno ogromne, vendar pa so veliko bolj primerne, saj so ljudje v času dežja in slabega vremena v zavetju, medtem ko jih v barakah zalije, vse pušča, je razkrito ipd. Jaz konkretno nisem pomagal pri zidanju hiš, ampak na način da sem za gradnjo priskrbel in dostavil material.

- Na kakšen način ste se odločali, čemu dati prednost pri svojem delovanju?

Odločal sem se po svoji presoji. Imel sem proste roke in potem tam, kjer sem videl, da je bolj nujno potrebno, tistemu sem tudi dal prednost. Še posebno zadnje tretje leto sem bil veliko bolj samostojen in sem tudi sam videl, kar se tiče dela, ki ga prej mogoče nisem. Nisem bil več tako odvisen od drugih. Je pa tudi odvisno od tega, ali imaš na razpolago denar in se odločaš, čemu ga boš namenil. Če pridejo ljudje po pomoč in da je na voljo denar, potem se da lažje pomagati, kakor pa če si glede tega zelo omejen. Na začetku si odvisen bolj od drugih, tudi zaradi jezika, sčasoma pa se osamosvojiš in je lažje. Veliko je odvisno tudi od salezijancev, katera področja se jim zdijo bolj pomembna.

- Katere so bile težave oziroma ovire, na katere ste naleteli pri svojem delovanju?

Vsak misijon ima svoj način delovanja. V naši skupnosti sami ni bilo tiste prave medsebojne povezanosti. Že pred mojim odhodom sem se pogovarjal s T. G., ki je tudi bil na tem misijonu 3 leta in že takrat mi je omenil, da je, kar se tiče vere, bolj na slabem nivoju. Saj kar se tiče maš so bile, vendar pa bolj na ta način, da pač so. Na začetku sva se sporekla tudi z direktorjem Don Boskovega centra, ker mene pač ni dojemal kot laiškega misijonarja, ampak kot nekega brazilskega pripravnika, ki bi jim bil pokoren delati vse. Jaz kot laiški misijonar npr. nisem bil obvezan vsak dan hoditi k mašam. To je zahteval od mene, vendar meni se je začelo upirati, ker jih nisem doživljal kot poglobljene in sem raje obiskoval maše drugje. To se mu ni bilo všeč. Ko sva se pogovarjala s salezijanskim inšpektorjem, je ta dejal, da je v redu, če laiški misijonar obiskuje maše, da pa to ni obvezno. No, preko sporekanj smo se potem sporazumeli. Jaz sem tam doživel duhovno krizo in ne vem, kako bi bilo, če ne bi šel na duhovne vaje v nek brazilski samostan. Na začetku mi je bilo težko predvsem zaradi jezika in sem včasih samo prikimal, ker nisem razumel. Ko pa sem že dobro obvladal jezik, je veliko težav kar odpadlo.

- Kako je potekalo vaše vključevanje v skupnost tamkajšnjih ljudi?

Brazilci so zelo odprti ljudje, tako tega v Sloveniji ne vidiš. Na začetku ko sva prišla z Barbaro na misijon naju je uvajala Luciene in pri njej sva se tudi veliko naučila, sploh kar se tiče jezika. Zavedala se je, kako je z duhovnim položajem in na nek način vedela, da so možni glede tega tudi negativni vplivi na naju. Učitelji, voditelji in delavci »Prožetu« so naju zares lepo sprejeli. Drugače pa sva sploh pa na začetku imela oporo predvsem drug pri drugem. Že prej sva slišala, da tu ni vse tako, kot bi moralo biti, in potem tudi avtomatsko nisva takoj zaupala. Človek mora biti tu dovolj močan. Če bi bilo več duhovnosti, potem bi bilo mogoče lažje. Brez Luciene bi nama bilo zares težko.

- Kako pa so se na vaše delovanje odzvali ljudje?

Pri ljudeh sva bila z Barbaro zelo priljubljena, tako kot so ponavadi tisti, ki dajejo. Včasih sva morala komu tudi odkloniti pomoč. Njihov odziv na to, pa je potem odvisen tudi od tega, kako to poveš. Če bi nekomu direktno rekel, češ kar pojdi, ničesar ne boš dobil, potem verjetno ne bi odreagirali z razumevanjem. Če pa nekomu lepo razložiš, potem pa v glavnem to kar lepo sprejmejo. Spomnim se neke mlade mamice, ki mi je ob mojem obisku začela jokati, v kakšni krizi je, da ne more plačati položnic. No takrat sva se pogovorila in obljubil sem ji, da nastale stroške poravnaj jaz, vendar pa si mora čim prej poiskati delo, da bo nato lahko redno plačevala naprej.

In res, kmalu potem si je poiskala delo in stvari so se odvale naprej. Mislim pa, da ljudje na splošno ne razmišljajo toliko dolgoročno. Problem je predvsem v njihovi kulturi. Ogromno je enih praznovanj in za ta ni denar nikoli problem. Še v taki revščini se vedno najde denar za to. Včasih bi človek rekel, da so reveži. Saj tudi so, vendar pa ti ljudje nimajo za kruh, nimajo za posteljo, ležijo na mrzlih, vlažnih tleh in zbole vajo zaradi tega, vendar še tisto nekaj denarja, ki pa ga mogoče slučajno imajo, pa zapravijo na teh praznovanjih. V našem kraju je npr. karneval cel teden in takrat alkohol teče v potokih. Alkoholizem je zelo razširjen. Najbolj pri vsem tem pa nastradajo ženske in pa otroci. Moški so tudi zelo nezvesti in kar gredo in popivajo. Bili so tudi primeri, ko smo družinam priskrbeli pograde, pa so jih prodali in denar zapravili za alkohol ter potem ponovno prišli prositi za pograde. Da ne bi prihajalo do tega, ko bi nekateri bili deležni več pogradov, ki so jih potem prodali, drugi pa jih ne bi dobili, smo zahtevali, da podpišejo obrazec, ki smo ga potem hranili kot dokaz za prejem.

- Ali kot laiški misijonar potrebuje kakšno posebno znanje oziroma ali mora imeti posebne lastnosti?

Lastnosti ali pa znanje niso tako pomembni. Pomemben je cilj, s katerim greš v misijon, kaj pač želiš s tem doseči. Predvsem pa se mi zdi pomembna vera in pa dobra volja. Pridejo namreč krize, ko se človek začne ubadati z njihovo vzgojo in pa njihovo kulturo, in takrat vera pomaga vzdržati. Vse lastnosti in pa znanje, ki ga prineseš s sabo, je pa tisto, kar je dobrodošlo. Da bi bilo prav zahtevano kakšno posebno znanje, pa ni.

- Kaj se vam zdi pri tovrstnem delovanju pomembno poudariti? Mogoče lastna načela, vrednote oziroma kaj drugega?

Da bi imel kakšne prav posebne, to ne. Tudi sedaj, ko sem doma namreč to, kar se mi zdi pomembno, živim. Mislim, da sem tudi že pred odhodom živel na ta način, tam pa prav tako. Mislim, da je celo potrebno ob vstopu v neko drugo kulturo živeti svoje vrednote naprej. Njihovo kulturo je seveda potrebno upoštevati, vendar pa se mi zdi, da so vrednote večne in se ne spreminjajo. Če imaš vrednote, jih moraš pokazati, na ta način pa potem tudi vzgajaš. Jaz ne morem dosegati nekih korenitih sprememb, lahko s svojim zgledom prispevam k tretjemu svetu. Včasih pa je tudi tako, da se spremembe ali pa rezultati ne pokažejo takoj, ampak šele čez čas. To se mi zdi pomembno...

Jaz nikoli nisem delal razlike, da bi pomagal samo tistim, ki so imeli botra, ostalim pa ne. Pomagal sem vsem. Včasih se mi je zdelo krivično, da bi imeli privilegije tisti, ki imajo botre, ostali pa ne bi imeli ničesar.

- Ste se pri svojem delu v okviru misijona povezovali tudi z drugimi npr. vladnimi ali nevladnimi organizacijami?

Jaz sam se nisem povezoval z drugimi, medtem ko sam misijon pa ima razne povezave. Sam sem se mogoče bolj povezoval v pastoralnem smislu, za kar sicer nisem bil zadolžen, sem pa pri tem pomagal »Francesci«, tako da bolj na posreden način.

Priloga 13:INTERVJU S STANETOM KERINOM

- Kaj so misijoni? Kakšen je vaš pogled nanje in kaj se vam pri tem zdi pomembno poudariti?

No, na misijone se ponavadi gleda kot na nasilno oznanjanje vere. Kot da gredo misijonarji tja z namenom, da spreminjajo kulturo, običaje. To da gre za nasilno pokristnjenje, je še vedno pogosta miselnost med ljudmi. Vendar to je popolnoma zastarelo. Še vedno pa je ta miselnost prisotna tudi v akademskih krogih. Mislim, da so najboljše povedali misijonarji sami, ko so poudarili, da gre njim za človeka za njegovo dostojanstvo, pravice. Oni se borijo za to. Da ne bom govoril o tem, da je dolžnost vsakega kristjana oznanjati vero oziroma misli tudi na to. Seveda je tu potrebno širše razumeti, kaj pravzaprav sploh pomeni vera. Vera ne pomeni velikega števila ljudi in pridobivanje novih članov, kakor se v mediji velikokrat tudi malce podtika., češ da se zlorablja revščino, da se večja število vernikov. Gre se samo za to, da bi čim več ljudi videlo, spoznalo vrednote, ki jih krščanstvo ponuja. To pa je solidarnost, sočutje, boj za odpravo krivic, ki se dogajajo ljudem, boj proti revščini in lakoti. To ni nekaj, kar je pač sedaj moderno v času, ko so razpisali »mileniske« cilje, ki predvidevajo, da naj bi do leta 2015 prepolovili lakoto. Sam direktor je rekel, da je to nerealno. Realno možno je, da bi se obseg lakote prepolovil do leta 2150. leta, če začnemo sedaj. Gre za to, da je potrebno uvesti nove načine pridelave hrane, obdelave zemlje. Da bi pridelali več hrane, vendar ne z nekimi umetnimi gnojili, čeprav je tudi to ena od možnosti, ampak bolj v smislu naravnega kmetovanja. Vendar pa je problem predvsem v skladiščenju. Do 60 % hrane se npr. uniči, zaradi neprimerne skladiščenja. Misijonarji ne delajo od včeraj in tudi ne bodo prenehali leta 2015, ampak že stoletja. Prihajajo k ljudem. V preteklosti je bilo drugače, vendar pa je to stvar, ki je že zdavnaj preživeta. Ne gre za to, da bi misijonarji spreminjali tradicijo ljudi. Obratno, njihovo tradicijo celo pomagajo ohranjati. Recimo, v amazonskih gozdovih med Indijanci. Njih je bilo sram, nerodno jim je bilo, da so bili Indijanci. Svojo kulturo so začeli skrivati. Zadnja desetletja pa so misijonarji začeli načrtno delovati tako, da govorijo v njihovem jeziku, da šolski program poteka v njihovem jeziku ter spodbujajo oživljanje njihove kulture in tradicije, da jim tega ni nerodno pokazati. Ni glavni namen pokristjanjevanje. Pokristjanjevanje ja, vendar samo če ob tem razumemo boj za človeka. V tem pogledu se strinjam. Če pa se razume to kot neko nasilno spreminjanje kulture in tradicije, potem pa to ne drži. Se pravi, tu je bistvo. Kot nekaj posebnega pa je to, da pri tem ne gre za neko vrsto organizacije, ki deluje pol leta, da se ljudje tam stalno menjajo, ob enem pa prejemajo zelo dobre plače. Konkretno vem za Unicef, da na Madagaskarju ali pa drugod po Afriki, delavci dobivajo od 3000 do 6000 evrov mesečne plače. Tukaj tega ni. Imajo dovolj, da se lahko preživijo. Živijo sicer v svojih hišah, ker sicer ne bi zmogli opravljati svojega dela. Ko sem se pogovarjal s sestro, ki deluje v Burundiju, je ta dejala, da v primeru, da bi živela v takšni hiši kot ostali, kjer mrgoli podgan in miši, enostavno ne bi zmogla vsak dan delati, s tem da ima vsak dan zelo veliko porodov. Treba je razumeti, da živijo v skupnostih, vendar pa so med ljudmi in z njimi tudi živijo. Se pravi, to je tista bistvena razlika od vseh drugih nevladnih organizacij. Tam so 24 ur na dan. Kot druga stvar, večinoma misijonarji znajo njihov jezik. Oni se pogovarjajo z domačini v njihovem domačem jeziku in ne npr. v francoščini, angleško ali portugalsko. Povečini. Recimo na Slonokoščeni obali vem, da je zelo veliko različnih jezikov, nobeden teh pa ni uradni jezik, zato tam govorijo francosko. V Kambodži npr. sestra z ljudmi govori v njihovem jeziku, na Madagaskarju v malgaščini, v Zambiji v jeziku niandža ali pa bembu. Skušajo se jim približati, jih razumeti in na vse zadnje z njimi živijo 24 ur na dan in to po 20 ali 30 let. To je prednost pred vsemi nevladnimi organizacijami. Kaj delajo? Poleg tega da imajo cerkve in hodijo okrog, je poudarek na zdravstvenem, izobraževalnem in socialnem področju. Tu naredijo ogromno. To pa zato, ker gre za človeka, za dostojanstvo človeka. Kdor tega ne razume, ne razume, kaj so to misijoni. Ljudje imajo še vedno strah in trpijo zaradi različnih tradicionalnih stvari. So v nekem krču. Zato je prav, da se iztrgajo ven iz tega. Celo nek novinar, ki je bil ateist, je napisal, da če ne bi bilo krščanstva, bi Afrika postala poligon za mobitele...razne spopade interesov velesil. Kar pa se tudi dogaja. To bi bilo na kratko.

- Kdo so slovenski misijonarji? Prevladujejo redovniški misijonarji ali morda laiški?

So tudi laiški misijonarji, vendar trenutno jih je malo, mislim, da celo samo eden. Se pa jih 15 pripravlja na laično misijonstvo. Pride tudi do upada, vendar pa so načeloma poleg redovniških tudi laični misijonarji. Pred letom je bilo veliko medicinskih sester, vzgojiteljic, učiteljic. Na Madagaskarju je sestra domačinka opravila šolo za socialno delo in sedaj na jugu države skrbi za določene projekte. Tam, kje delujejo naše misijonarke sestre usmiljenke imajo zelo dobro organizirano združenja revežev. Včasih so ti samo hodili sem ter tja ter prosjačili, potem pa so jih zbrali skupaj in jih združili. Na Madagaskarju izdelujejo razne izdelke npr. klobuke ali pa preproge iz posebne trave ipd. To potem prodajo kupijo nov material, nekaj pa imajo za sebe. To je predpogoj, da dobijo kakršno koli drugo pomoč. Ali pa npr. štikajo. Združijo jih skupaj, potem pa si ti pomagajo med seboj. Lani in pa letos pa iščemo še botre, da bi se otroci izmed teh vrst tudi izšolali. Dogovorili smo se, da sami

naredijo kar največ za sebe, za življenje, npr. da bodo imeli več riža, mi pa bomo poskušali prevzeti vsaj nekaj otrok, katerim bomo plačevali šolnino, stroške šolanja. Tako smo tudi storili. V Burundiju in Ruandi, pa nastopa ob tem tudi problem goste naseljenosti. Na področju malo večjem od Slovenije živi npr. od 8 do 10 milijonov prebivalcev. Ob pojavu revežev nisem nikoli raziskoval, kaj je vzrok tega. Eden je verjetno prav ta gosta naseljenost, drugi določena stopnja razvoja, ki napreduje zelo počasi, tretja stvar pa je verjetno izkoriščanje. Pri tem ne gre samo za posledice kolonizacije, kot velikokrat mislimo, ampak tudi s strani domačih ljudi. Majhen del, morda niti ne 1% je takih, ki se bogatijo, medtem ko je veliko takih, ki se bojujejo za preživetje od danes do jutri. Problem cele Afrike, razen Madagaskarja je aids, kar potem vpliva na več stvari. V Zambiji je npr. okrog 12 % sirot. V Burundiju si mora npr. združenje revežev poiskati parcelo, si sezidati hišo, sestre misijonarke pa jim potem dajo denar za pločevino, okna in vrata. Večinoma pač morajo narediti sami, za tisto česar ne morejo, ker nimajo denarja, pa poskrbijo sestre. Misijonarji so sestre, redovnice, ki imajo ponavadi nekaj s področja izobraževanja, zdravstva. To sta glavna dva področja, se potem najde tudi kaj takega, kar je pa specializirano področje. Eno takih je npr. področje dela Pedra Opeke, ki je zgradil celo mesto in dnevno skrbi za 9000 otrok. Da pač vsak od teh otrok dnevno dobi eno porcijo riža. Poleg tega so bratje redovniki in pa škofijski redovniki, ki pa niso vključeni v nobeno skupnost, ampak pokrivajo določeno škofijo. No poleg teh pa še laični misijonarji, ki delujejo na področjih, ki jih obvladajo, kjer so strokovnjaki, profesionalci. To so mladi, ki si želijo delati na tak način preden se poročijo in sicer za dobo dveh do treh let, manj ne. Tedenske ali mesečne možnosti pa pri nas ne organiziramo, ker je to bolj avanturizem kot pa pomoč. To je bolj obremenitev misijonarjev, ker ob prihodu skupine 5. do 10. je potrebno poskrbeti za njihova prenočišča, pa hrano ipd. Seveda mladi pri takih izkušnjah pridejo nazaj povsem navdušeni, kar je normalno, ker so videli povsem drug svet, vendar pa kakšne velike pomoči pri tem ne morejo nuditi. Velikokrat se zgodi, da se odhajajo mladi igrati z otroki, ampak otroci se znajo velikokrat boljše igrati kot oni sami. Skratka laični misijonarji pokrivajo npr. mizarstvo. Na tem področju so npr. izobraževali domačine. V Afriki – Zambiji, Madagaskarju so bili nekateri tudi učitelji, ki so prevzeli poučevanje določenih šolskih predmetov npr. jezikov ipd. Ponekod so vodili gospodinjstvo šole, kjer so jih npr. poučevali, kako pripravljati obroke iz hrane, ki jo pridelajo sami. Mora pa biti to človek, ki ima neko širino, ne da je to nek zategnjen tip človeka. Ko mi gledamo stvari od tu, marsikdaj vidimo idealno sliko, vendar pa v realnosti ni tako. So tudi slabe in težke stvari in če se tega človek ne zaveda prej, ga tam potem sesuje. Poleg tega je tu potem še domotožje ipd.

- Koliko je vseh slovenskih misijonarjev?

Vseh skupaj je nekaj čez 80, ne vem pa povsem točne številke. Včasih jih je bilo še več od 100 pa do 120. Sedaj starejši misijonarji umirajo, mlajši pa ne hodijo več toliko. Pokrivajo pa področja Kambodže, v preteklosti tudi v Novi Gvineji (sedaj ne več), pa potem Afriko, Turčijo, nekaj časa je bil eden od misijonarjev tudi v Libanonu, potem pa tudi področje Južne Amerike. Nekaj časa smo imeli misijonarje tudi Indiji, vendar trenutno tam ni nobenega slovenskega misijonarja.

- Katere so tiste pereče težave s katerimi se misijonarji soočajo in kakšen vpliv imate mogoče pri soočanju z njimi vi oziroma Misijonsko središče?

Mi nimamo pri tem nobenega vpliva. Oni sami vidijo tam kakšne so potrebe, gredo tja pa zaradi vere, to je osnova. Zaradi svoje vere, ker mislijo, da bi tam lahko naredili kaj dobrega. Področja, kjer so najbolj aktivni pa so: zdravstvo, izobraževanje, skoraj vsepovsod gradijo šole (prihodnost je namreč prav v šolanju; v Kambodži so bili v letih od 1975 do 1979 na pohodu rdeči »kmeri«, ki so pobili vse izobražence...).

Na področjih, kjer so take težke razmere, v prvi vrsti ponavadi zmanjka denarja za zdravstvo in pa izobraževanje. V Kambodži, v Afriških državah, v Južni Ameriki... tu misijonarji zelo veliko delali prav na izobraževanju... Eno od pomembnih področij delovanja pa je tudi kmetijstvo oziroma pridelovanje hrane. Marsikje se ukvarjajo tudi s tem, ker tu vidijo prihodnost. Oni nimajo nekih strategij, pa projektov. Oni vidijo, kaj ljudje potrebujejo in začnejo delati. Ne izgubljajo časa s strategijami, raziskovanji ipd., kakor to dela evropska skupnost. Na Madagaskarju so misijonarji povedali, da je vsaka evropska krava subvencionirana z 2 evroma na dan, medtem ko vsakemu afriškemu otroku iz raznih subvencioniranih evropskih projektov pripada 0,7 evra. Velikokrat je področje dela tudi infrastruktura, ker je veliko področjih, ki je neprevoznih in težko dostopnih. Afrika se ne bo rešila z nobeno evropsko ali drugo pomočjo, prihodnost te je v izobraževanju. Pa ne v takšnem smislu kot to včasih razume Evropa, v smislu da se ljudi pripelje v Evropo in izobražuje tukaj. To je izgubljeno. Ko namreč ljudje spoznajo tukajšnje življenje, ki je boljše od njihovega, potem se ne vračajo več nazaj in ostajajo v Evropi. Poleg tega pa se velikokrat dogaja, da prikazana evropska sredstva, ki so namenjena manj razvitim celinam ostaja v velikem deležu – 60, 70% teh v Evropi. To so različni projekti kot je npr. izobraževanje pri nas in s tem se pač tudi ohranja denar. Kambodža se npr. počasi po 15 letih vlaganja v

izobraževanje postavlja na noge in podobno bo tudi v Afriki, ko bo na razpolago dovolj njihovih izobraženih ljudi.

- Za laiške misijonarje vem, da se pred odhodom vključujejo v organizirane priprave. Kako pa je s pripravami posvečenih misijonarjev?

Redovniki imajo ponavadi svoje priprave, še najslabše priprave pa imajo škofijski duhovniki. Ti gredo ponavadi pred odhodom v določeno evropsko državo, kjer se pač učijo uradni jezik države, kamor odhajajo... So določene priprave, vendar pa imajo to redovniki veliko bolj urejeno.

- Kaj obsegajo priprave za laiške misijonarje?

To so razno razne stvari. Narejen je prav program. Od zdravstvenega področja, seznanjenja s tropskimi boleznimi, kako se pred njimi zavarovati in kako v primeru bolezni ukrepati. Potem pa tudi o različnih verstvih, o delu v skupini ipd. Skratka take bolj praktične stvari. Poleg tega pa še izkušnje tistih, ki so bili v misijonu, pa so se že vrnili nazaj. Vedno pa jim poudarimo, da oni sami s svojim odhodom ne bodo spremenili sveta. Takšna so včasih začetna pričakovanja, ki prinesejo tudi razočaranja. Poleg tega je tu tudi neopaženost. Ljudje doma npr. ne opazijo, kaj vse so storili na misijonu. Ravno zaradi tega je potem tu potrebno tudi delati s temi ljudmi. Priprave se bolj nanašajo na praktične stvari, ki jih potem kot misijonarji potrebujejo, poleg tega pa se navadijo skupine in dela v skupnosti. Tu se morejo navaditi delati z drugimi, se pogovarjati ipd.

- Ima misijonsko središče kakšen vpliv pri povezovanju misijona z drugimi ustanovami?

Ne, razen v primeru kakšnih državnih razpisov, ki pa potekajo preko nas. Sicer pa vsak po svoje išče in zbira sredstva za tiste projekte, ki jih pač ima.

- Kaj je Misijonsko središče, kaj je njegov namen?

Če povem povsem na kratko namen v informiranju ljudi za to delo. Vedno znova opozarjati ljudi, da je to ena naših osnovnih dolžnosti, sploh če se usmerimo na kristjane. Osnovna naloga teh je namreč prav misijonsko delo. Skratka namen je formirati in informirati ljudi o stvareh, o dogodkih, ki se dogajajo na misijonih. To so informacije iz prve roke, ne iz nekih agencij... Karkoli in kjerkoli se dogaja, o tem obveščamo, sploh pa ker je delo misijonarjev pogosto pozabljeno in necenjeno. Nihče npr. ne ve, da so bili naši misijonarji v času pobojev v Ruandi ves čas med ljudmi. Naslednja stvar pa je navduševati ljudi in zbirati sredstva, da misijonarje tudi konkretno podpremo. Imamo pa tudi razne akcije – advente, božične akcije, Krištofova nedelja... ko se zbirajo sredstva. Pomembno je namreč animirati ljudi, da ne ostane zgolj pri tem, da rečejo ljudje, češ to je pa res lepo in potem pri tem tudi ostane. Ni namreč dovolj le čustvo, ampak je vedno potrebno svoje čustvo in vero tudi konkretizirati. Podobno je namreč, ko mladi odhajajo v Angolo in Etiopijo in potem pišejo z začudenjem, kako je sploh mogoče, da se dogaja kaj takega v 21. stoletju. To je samo na pol povedan stavek. Drugi del pa je ta, da se posameznik vpraša, kaj jaz lahko storim za izboljšanje, spreminjanje obstoječega. Ve se, da posameznik ne more rešiti sveta, lahko pa pripomore k majhnim spremembam, kot je npr., da zagotovi nekemu otroku vsak dan skodelico riža. Skratka to animiranje ljudi je zelo pomembno. Saj v teh deželah tudi ni samo hudo, veliko je tudi lepih in dobrih stvari in tudi o tem govorimo. Seveda pa poleg tega ljudi spodbudimo, da ljudje pomagajo, da lahko misijonarji delujejo na področjih, ki ne delujejo. To je na grobo povedano. Glavno pa je gotovo spodbujanje misijonskega duha v Sloveniji, kar pa je tudi povsem konkretizirano in ni zgolj nekaj abstraktnega.

- Izhajajo Misijonska obzorja pri vas?

Ja, to je naš informativni časopis.

- Če prav razumem, so misijoni in misijonarji pri svojem delovanju v glavnem povsem samostojni?

Če se samo za trenutek vrem nazaj...Preko Misijonskega središča podpiramo tudi preko 3000 otrok in sicer v projektu botrstva.

Misijoni so samostojni in mi imamo vpliv le toliko, da nam pošljejo poročila. Sicer pa je tudi povsem nemogoče zahtevati in odrediti, kaj in kako naj delujejo v misijonih. Poleg tega pa so npr. v Zambiji drugačne razmere, na Madagaskarju spet drugačne razmere... Gre pač za specifičnosti vsakega kraja, območja. Mi edino kar zahtevamo so poročila o denarju, ki ga nakažemo misijonom kot pomoč. Da pač napišemo za kaj je bil denar porabljen, račune pa hranijo misijonarji in jih ne moremo zahtevati od njih. Na kakšne programe se poskušamo

prijaviti tudi prek ministrstva. Lani so nam npr. odobrili za pomoč obolelim za aids, ki je velik problem. V svetovnem merilu pokriva delo z obolelimi za aids kar 27 % vsega misijonskega dela. Poleg tega je treba poudariti, da Cerkev naredili v teh državah ogromno za ljudi, ki so marginalni, odrinjeni. To je težko delo, ki pa ga otežuje v javnosti še slabo poznavanje tega dela. Včasih se več govori o tem delovanju na negativen način kot pa na pozitiven in to je včasih obremenjujoče ter boleče. Misijonarji res gredo v dežele kot tisti, ki prinašajo ljudem neko novo upanje, vendar pa se je potrebno zavedati, da gre v prvi vrsti za človeka. Če misijonarji res vse svoje moči usmerijo v človeka, ki je za njih najpomembnejši in če upoštevamo tu še svobodo veroizpovedi, potem je res krivično do njih, da se stalno pljuva po njih, češ kaj pa sploh delajo tam ipd. Boleče je to predvsem za misijonarje, ki so vse skozi med ljudmi in ne lep par mesecev kot kakšni delavci nevladnih organizacij. Delajo zares tiste stvari, za katere vedo, da bodo ljudem pomagale. Da bodo postali bolj neodvisni, bolj samostojni, da bodo imeli več samozaupanja. Da ne bodo samo čakali, da jim bo kdo pomagal. Sami so tisti, ki lahko naredijo največ, če se jih pri tem podpre. Da se jih ne dela odvisne, kot to počne Evropa, Kitajska, Amerika, Japonska ipd., ki potrebujejo tržišča za svoje izdelke. Misijonarji zelo velikokrat opozarjajo na nevarnosti, ki jih prinaša sodobna civilizacija. Vse omenjene države so že tam in ljudem prinašajo vse slabo. Vprašanje, koliko tega je zares civilizacijskega. Zanimivo je npr., da lahko na Madagaskarju v vsaki tudi najbolj zakotni vasi dobiš kokakolo. Pa naj potem še rečemo, da Amerika še nima vpliva v teh državah. To, da bi misijonarji pogojevali svojo pomoč, v smislu da bi ljudje pred tem morali sprejeti vero, je povsem zastarelo. Ljudje, ki so takšnega mnenja, ne vedo, da je bil v 20. stoletju drugi vatikanski koncil, da se od takrat naprej k stvarjem drugače pristopa. Je pa dobro nekoga imeti, v katerega se lahko vedno zaletavaš. Mi tukaj ne bomo odnehali in bomo vztrajno delali naprej. Sam hodim obiskovati te misijonarje in vem kaj delajo ter lahko rečem, da dobro delajo. Ko sem Pedru Opeki postavil vprašanje, kako bi odgovoril ljudem, ki govorijo, da misijonarji zlorablajo revščino, da si tako povečujejo število svojih ljudi, je odgovoril, da naj ti pridejo k njim na misijon in bodo videli, kaj delajo. Postaviti naselje in hiše za 20.000 ljudi, postaviti šole, dnevno skrbeti za 3000 otrok to je ogromno delo.

- Kje vse vidite možnosti delovanja misijonarjev v prihodnosti?

Eno je izobraževanje, drugo pa socialni programi kot sem prej omenil delovanje združenja revežev. Potem socialni programi v smislu združevanja, zbiranja ljudi in učenja teh, da preživijo s tistim kar imajo (npr. učenje mamic). To je povsem konkretno socialno delo. Je pa razumljivo, da delo misijonarjev počasi prehaja v roke domačinov, ki pa še vedno potrebujejo podporo Cerkve iz Evrope. Marsikdo bi se rad znebil misijonarjev, ker pote lažje manipulirajo z ljudmi in z njimi počnejo, kar hočejo. To je tisti problem. Če ni tistega, ki bi opozarjal ljudi, potem je lažje. Razumljivo. Ljudje na Madagaskarju delajo za 1 ali 2 evra na dan, če mu bo nekdo ponudil nekoliko več, bo lahko s tem človekom počel, karkoli si bo zamislil. Bo pa gotovo in tudi že prihaja do tega, da nekaj tega, kar imajo ljudje tu prihaja pa k nam. Njihov manj materializiran pogled na svet, druge vrednote kot so donosi, skrb za skupnost... to so pa tiste stvari, ki bodo iz misijonov prihajale k nam nazaj in se bomo lahko ob njih učili.

- Kaj je tisto, kar misijonarja odlikuje?

To, kar sem že omenil. To da je misijonar 24 ur na dan z ljudmi, da je to njegova življenjska odločitev. Druga stvar je, da se soočajo in živijo s temi ljudmi, kar zagotovo ni lahko. Tu greš lahko k prijatelju ipd. in se z njim pogovoriš, tam pa tega ni. Ravno zato pa je ta del osebnostne trdnosti še toliko bolj pomemben, da je pač siguren v to, kar dela. Za večinoma lahko rečem, da imajo zelo radi ljudi. Oni gredo tja zaradi ljudi ne zaradi sebe. Poleg tega znajo sleči svojo kulturo, vsaj do neke mere. Nekaj gotovo ostane, ker so se rodili in rasli drugje, vendar pa se slečejo do te mere, kolikor se da. Poskušajo ljudem prikazati krščanske vrednote in preko vseh področij delovanja, ki sem jih naštel prej, pomagati. Poskušajo jih oplemeniti in pomagati, da potem začnejo razmišljati in delovati sami. Misijonarji ne odhajajo v misijone niti zaradi denarja, niti zaradi ugleda. Od vseh 80 slovenskih misijonarjev poznamo npr. samo Pedra Opeko. V Kambodži npr. misijonarji odkupujejo dekleta, ki jih starši prodajajo na Tajsko za t.i. seks turizem, kamor se potem hodijo sproščat Evropejci. Nedolžna dekleta so za mnoge bolj mikavna in starši jih v stiski za preživetje in z upanjem za boljšo prihodnost prodajo od 100 evrov naprej. Če sestre misijonarki zvedo za te primere in da imajo denar ta dekleta odkupijo in vzamejo k sebi, da naredijo šolo. Tako dobijo vsaj možnost, če tudi lahko kasneje prav tako zaidejo...

Na Madagaskarju je npr. ena takšna zanimiva stvar tudi odkup riževih polj. Ljudje se zadolžijo za 100 evrov, dajo polja v zakup, če pa hočejo to zemljo potem nazaj, pa morajo potem vrniti plačilo in pa še 100 % ali več tega plačila. Problem je, da ljudje nikoli ne bodo toliko zaslužili, da bi si lahko zemljo odkupili nazaj, poleg tega pa teh polj tudi ne morejo obdelati, ker jih imajo v zakupu. Sestre misijonarki so potem odkupovale ta polja, ampak ljudje lahko na teh poljih delajo. Niso pa dali teh polj ljudem, ker bi ti v kratkem času spet dali zemljišča

v zakup drugim. V zakup dajejo, ker dobijo nekaj denarja, lahko so tu tudi zdravstveni razlogi ipd. V zakup pa jemljejo premožnejši. Ljudje jim rečejo, da so to tisti, ki žrejo svoje ljudstvo.

- S kom se pri svojem delovanju povezuje Misijonsko središče?

Z župnijami, te so naš temelj delovanja. Potem je tu še Karitas (npr. Za srce Afrike), pa ministrstvo za zunanje zadeve, pa ministrstvo za kmetijstvo, kamor se prijavljamo na razpise. Pa še »tropska medicina«, ko hodijo zdravniki v Afriko, kjer nudijo zdravniško pomoč.

Priloga 14: Osnutek vprašanj za intervjuvanje misijonarjev

- * Koliko časa ste delovali oziroma že delujete v misijonih? Na katerem misijonu?
- * Kaj je bil vaš glavni razlog, da ste se odločili postati misijonar/ka?
- * Na kakšen način ste se pred samim delovanjem pripravljali na misijonstvo? Ste bili vključeni v kakšne organizirane priprave? Kako so te potekale? Kakšen vpliv so imele na vaše kasnejše delo?
- * Kako je potekalo vaše vključevanje v skupnost ljudi, pa tudi misijonarjev?
- * Kakšne so bile življenjske razmere ljudi v času vašega delovanja? So se v zvezi s tem zgodile kakšne spremembe? Kateri so po vašem mnenju najbolj pereči problemi ljudi, med katerimi delujete oziroma ste delovali? V čem vidite možne rešitve teh?
- * Na kakšen način ste se odločali, kako ljudem pomagati? Ste imeli oziroma imate v zvezi z nudenjem pomoči utečene načine, ki jih prevzimate? Je to prepuščeno vam samim ali je s tem kako drugače?
- * Kaj je bilo tisto, kar je prevladovalo pri vašem delovanju (nudenje pomoči, pastoralno delo ipd.)? Katere vrste dejavnosti so zavzemale večji del vašega dela?
- * Na kakšne načine so se ljudje odzivali na vaše delovanje, nudenje pomoči ipd.? Na kakšen način ste prepoznavali primernost vašega delovanja?
- * S katerimi ovirami vse ste se srečevali pri svojem delu in katere so bile najpogostejše? Kako ste se soočali z njimi?
- * Na koga ste se obračali v primeru težjih situacij oziroma takrat, ko vam je bile osebno težko?
- * Mora misijonar imeti kakšno posebno znanje? Kakšne vrste? Kako je s prehodnimi pripravami – so potrebne, nujne ...? Kako je z osebnostnimi lastnostmi – so pomembne...?
- * Ste se pri svojem delovanju povezovali tudi z drugimi ustanovami, organizacijami ipd.? Ali tudi vaš misijon na sploh sodeluje z drugimi, npr s kom.?
- * Ste se oziroma se pri svojem delovanju opirate na kakšna načela, vrednote ipd. ? Katera? Kaj je na splošno tisto, kar se vam zdi pomembno poudariti na misijonskem področju?

Priloga 15: Osnutek vprašanj za intervju z direktorjem Misijonskega središča Slovenije

- * Kaj so misijoni? Kaj obsega misijonsko delovanje?
- * Kaj je namen misijonov? Kaj je tisto, kar se vam zdi v okviru misijonov še pomembno izpostaviti, poudariti?
- * Kdo vse so slovenski misijonarji? Koliko je slovenskih laičnih in koliko posvečenih misijonarjev? Kako je bilo glede na sedanjost s številom teh pretekla leta g?
- * Katere so ovire in težave, s katerimi se srečujejo misijonarji pri svojem delu? Na kakšen način sodelujete vi pri reševanju teh?
- * Kakšen je po vašem mnenju dober misijonar? Kaj je tisto, kar misijonarje odlikuje? Kako je z njihovim usposabljanjem?
- * Se misijoni pri svojem delovanju povezujejo z drugimi? S kom npr.? Kakšno vlogo ima pri tem Misijonsko središče Slovenije?
- * Kaj je namen Misijonskega središča? Kaj so njegove naloge, na kakšen način deluje? Dajete, katerim od teh še posebno prednost, poudarek? Kakšen vpliv ima Misijonsko središče na delovanje misijonarjev ? S kom vse se povezuje Središče?
- * V čem se po vašem mnenju v prihodnosti kažejo možnosti delovanja misijonarjev? Kakšne so možne spremembe glede na preteklost?

Priloga 16: Primer kodiranja vsebine intervjuja

1. Določitev enot kodiranja

/Bil sem v Braziliji in sicer 3 leta./

/Jaz sem priprave obiskoval eno leto in tudi načeloma je tako, da naj bi priprave obiskoval od enega do dveh let. Najbolj je odvisno, kako se ti sam pripraviš. Je pa zelo v redu, ker lahko tam zveš različne stvari. Sami misijonarji povedo, kako je, kako izgleda življenje na misijonu, pa tudi kar se tiče samih bolezni./

/V Braziliji mogoče niti ni tako hudo, ker so na voljo zdravniki in pa lekarne./

/Če pa greš kam drugam, je pa v redu vedeti, kar se tiče tega npr. tuberkuloza. Zveš tudi, kako je s preventivo, kako se zaščititi. Pri vsakem je tista želja in klic in recimo, da se nekdo odloči, da gre. Tu dobiš motivacijo, vidiš kako je z drugimi, je pa zagotovo največ odvisno od tega, kako se pripraviš sam. Zdi se mi potrebne, vendar je to spet odvisno od vsakega človeka./

/Jaz sem čutil klic kot pubertetnik pri petnajstih, šestnajstih letih, tako da bi pač nekam šel. Bilo je vse tako bolj v oblakih, nič resnega./

/Potem sem se začel ukvarjati s prostovoljstvom in sicer na centru za socialno delo in pa pri Zvezi prijateljev mladine./

/Vedel sem, da ni to tisto pravo. Vedel sem tudi, da s tem ko bi se zaposlil, bi moral potegniti črto in opustiti takšno delo. Tako sem delal npr. pri pleskarjih, vendar ne kot zaposlen, ampak nekdo, ki je to delo opravljal kot občasno. Želel sem si nekaj več in želel sem si nekam iti, tako da sem čutil, da bo prišla neka sprememba. Pri 27. letih sem se odločil, da grem, kajti če ne bi šel takrat, verjetno nikoli ne bi šel. Vedel sem, da obstajajo neke možnosti glede misijonov, drugače pa pojma nisem imel, kaj in kako. Šel sem na misijonsko središče, kjer sem izvedel za skupino Sled, kjer se posamezniki pripravljajo na laiško misijonarstvo. Dobil sem datum naslednjega srečanja skupine in tja sem tudi zares šel./

/Obiskoval sem priprave, nato pa se odločil, da odidem in sprejem tri leta delovanja v misijonu. Nakazala se je možnost delovanja v Paragvaju, potem pa je sestra izrazila željo, da bi bolj potrebovali dve dekleti, tako da je potem ta možnost odpadla. Kmalu zatem pa je bila dana prošnja za dva laiška misijonarja v Braziliji in tako sem pristal na tem misijonu. Opravi sem še tečaj portugalskega jezika./

/Brazilija je kar se tiče vere še precej mlada, če jo primerjamo z evropskimi državami. Vero dojemajo še v okvirih njihove tradicije, veliko je sekt. Tam se bo vsak označil za vernega človeka, pa če prav npr. ne obiskuje verskih obredov./

/Problem vidim predvsem v njihovi kulturi. Tu bi bilo potrebnega ogromno dela, da bi se dosegel vpliv na to kulturo. Npr. ozaveščenost glede onesnaževanja je zelo nizka. Tam se smeti meče na tla. Skratka tukaj gre tudi za stvar kulture./

/Mladi imajo otroke že pri 14. letih. Tukaj se mi zdi pomembna vzgoja. Če starši niso bili deležni vzgoje, potem tudi ne znajo vzgajati svojih otrok. Zaradi tega je tudi veliko kriminala in pa drog. Mamica, ki npr. nima moža, pa za vzgojo sta le nekako potrebna oba, sama težko poskrbi za svoje otroke v tistih težkih razmerah. Otroke tako ponavadi potegnejo ulice in te jih potem vzgajajo. Droge so npr. lahko dostopne in zelo veliko mladih pade v to. Kriminala je res zelo veliko. Salezijanci delajo na tem, predvsem na načinu dela z njimi./

Pred mojim odhodom, približno 2 meseca, se je zgodilo npr. veliko ropov motorjev, s tem da to poteka tako, da ti ta človek ne bo samo ukradel motorja in zbežal, ampak te ob tem še ustreli. Takih primerov je nasploh veliko. Pri nas v Sloveniji npr. v kakšnem sporu, pride do tega, da ti nekdo reče, da te bo pretepel, no tam pa ti reče, da te bo ubil in tako dejansko je. Kar je pa problem, je pa to, da če se tukaj zgodi nekaj takšnega o tem takoj poročajo mediji, tam pa tega ni. Pojavljajo se kvečjemu govorice, da je pač nekdo nekoga ubil in da ga preganja policija, to je tudi vse. Če vzamem za primer Rio, tam se dogajajo cele vojne med preprodajalci in pa policijo. Obstajajo celo razlage, da če v tistih favelah živiš pod okriljem gangsterjev, da je potem življenje povsem varno. Kar se tiče npr. Corumba, kjer je naš misijon, je to precej nevarno mesto in če primerjam Slovenijo, smo tukaj res še zelo na varnem. Tam je ponoči oziroma pač zvečer npr. izredno nevarno hoditi zunaj, še posebno če imaš še kakšno uro oziroma kaj takega. S tem se izpostaviš velikemu tveganju./

/Šolstvo, ja. V okviru našega misijona imamo šolo Don Bosko in ta je ena izmed boljših./

/Ni kakšnih posebnih kriterijev, po katerih bi sprejemali otroke, ampak se samo napiše prošnjo in na podlagi tega so otroci sprejeti, dokler pač niso zapolnjena vsa mesta. Včasih se opravi še razgovor z direktorjem, sicer pa zadostuje prošnja./

/Tam je šolstvo nekoliko drugačno kot tukaj. Imajo namreč osnovno šolo, nato pa 3 leta srednje šole, s tem da po končani srednji šoli nimajo še nobenega specifičnega poklica. Sedaj se obetajo nekakšne spremembe na tem področju. No in glede na to mora potem posameznik hoditi na tečaje./

/Don Bosko center ima v ta namen Center Profesionale, kjer so možnosti kuharskega, šiviljskega, računalniškega in pa strojniškega tečaja. To so tudi eni boljših tečajev, ki so povsem priznani in jih delodajalci upoštevajo. To je npr. večinski način, kako si pridobiti nek poklic./

/Manjšina pa se izobražuje na fakulteti, vendar tukaj pa se ponovno zahteva učenje. Tu je ponavadi problem v družinah, ki otroke ne vzgajajo v tej smeri. Veliko je namreč socialno ogroženih družin, kjer vlada alkohol in to se potem odraža tudi pri otrocih. Osnovno šolo v glavnem opravijo, vendar pa nekateri iz socialno ogroženih družin tudi ne. Nekateri pridejo do 7. ali 8. razreda pa se potem odloči, da si poišče, kakšno dalo ali pa enostavno zaide, »zabluzi«. Spominjam se enega takšnega primera in vem, da smo takrat tega fanta zelo prepričevali, naj se odloči in vrne v šolo, vendar brez uspeha. Brez šole je pa tako, da se s kakšnim poznanstvom da dobiti delo, brez šole in poznanstva pa ostanejo ti potem na najnižjem rangju./

/Mislim, da predvsem na vzgoji, tako staršev kot otrok./

/ Na sploh se pojavlja veliko težav npr. aids, zgodnje nosečnosti, splavi ipd./

/ Mislim, da se pri tem premalo govori o vzgoji in se pretirano poudarja kondome in zaščito na sploh. Npr. tam se ob propagandi deli kondome, te ustavijo in ti moraš takrat vzeti kondom. Zdi se mi, da so premalo poudarjene vrednote. Vzgoja staršev in otrok se mi zdi tisto možno./

/Cerkev mogoče na tem področju premalo stori, ker velikokrat samo poudari, da nasprotuje uporabi zaščite pri spolnosti in tu se potem včasih konča. Ne govori se o tem, zakaj cerkev npr. nasprotuje temu. Mislim, da bi se tu dalo še ogromno narediti. Včasih se mi zdi, da obstajajo redovi, konkretno vem za en redovniški red, ki ga pri nas ni, je pa v Braziliji, kjer je v ospredju bolj poglobljena duhovnost in ne samo nekaj površinskega. Zdi se mi, da včasih tega manjka./

/Če bi se npr. na našem misijonu večina zavzemala in delala na tak način kot Luciene, potem bi se lahko veliko več naredilo. Mislim, da bi lahko rešili veliko več otrok./

/Poleg tega imajo mediji izjemen vpliv sploh v Braziliji in to še posebej na mlade in otroke. To je čisto pranje možganov. Ko so na televiziji vrteli tele novelo o homoseksualcih in gejih, se je po šolah in med mladimi izjemno povečalo število teh, kar je bilo možno opaziti tudi na Don Boskovi šoli. Ogromno mladih se je opredelilo za homoseksualce. V Braziliji so potem protestirali katoliki, tako da so potem ukinili predvajanje te tele novele. Vpliv medijev je izjemen. V Braziliji je televizija na vsakem koraku. Doma npr. tudi če živijo zelo revno, televizijo zagotovo imajo./

/Jaz mislim, da vzgoja ni samo v tem, da cerkev ljudem nekaj daje, ampak da jim tudi pove, kako bi bilo boljše. Ko sva bila z B. na duhovnih vajah v nekem samostanu v Braziliji, nam je pripovedoval pater, kako oni ravna v določenih primerih. Npr. družina, ki nima hrane za preživetje in ima videorekorder od patrov ne dobi hrane, ampak jim ti svetujejo naj za začetek prodajajo videorekorder, potem pa če se njihovo stanje ne bo izboljšalo, bodo deležni njihove pomoči. Na ta način je cerkev mogoče na prvi pogled preveč stroga, vendar pa mislim, da bi dolgoročno ljudje začeli razmišljati o tem, kaj je bolj bistveno za preživetje. Tako imajo dvd –playerje, videorekorderje, s tem da si to kupijo tudi, če nimajo doma kaj jesti. Sodobni napredek jih povsem posrka./

/V moji pogodbi je bilo zapisano, da bom pokrival področje botrstva, tako da je bila prioriteta prav botrstvo, ni pa bilo tako da bi vsak dan delal samo to./

/Kmalu po prihodu - 2. mesec sem pričel delati na »Prožetu«, kjer sem imel različne delavnice za otroke, tako da sem si na začetku pomagal še s slovarjem. Z B. sva se dogovorila, da bo ona skrbela za botrstvo, kar se tiče pisarniškega dela, jaz pa sem potem skrbel za slikanje otrok in pa za delo, ki se je povezovalo z vožnjo./

/Tukaj je npr. problem, ker ti nihče ne reče, kaj moraš narediti. Sam moraš prevzeti delo, ki misliš, da bi ga lahko opravljal. Včasih so prišli dnevi, ko ni bilo takega dela in takrat sem se počutil povsem nekoristnega. Sicer pa se je vedno našlo delo/

/jaz sem vsak dan skrbel za delavnice, za malarska dela, urejal sem tudi misijonsko hišo, ostalo pa tisto kar se je pokazalo vsak dan. Skratka bilo je kar veliko dela, s tem da ga moraš videti sam./

/Tudi po pomoč so hodili. Npr. starši otrok, ki so imeli slovenskega botra. Velikokrat so starši želeli takšno pomoč, ko jim enostavno nismo mogli pomagati./

/Midva z B. sva pomagala z denarjem, ki so ga pošiljali iz Slovenije. S tem denarjem sva nakupila veliko število pogradov in pa jogijev, da so lahko otroci ležali na posteljah in ne na tleh./

/Poleg tega smo v okviru misijona pomagali najrevnejšim družinam, ki živijo v izredno slabih lesenih barakah, tako da smo jim pomagali pri gradnji zidanih hiš. Prostorsko te hiše niso ravno ogromne, vendar pa so veliko bolj primerne, saj v času dežja ne in slabega vremena ljudje v zavetju, medtem ko jih v barakah zalije, vse pušča in je razkrito ipd. Jaz konkretno nisem pomagal pri zidanju hiš, ampak na način da sem za gradnjo priskrbel in dostavil material./

/Odločal sem se po svoji presoji. Imel sem proste roke in potem tam, kjer sem videl, da je bolj nujno potrebno, tistemu sem tudi dal prednost. Še posebno zadnje tretje leto sem bil veliko bolj samostojen, tudi videl sem stvari, kar se tiče dela, ki ga prej mogoče nisem. /

/Nisem bil več tako odvisen od drugih. Je pa tudi odvisno od tega, ali imaš na razpolago denar in se odločaš, čemu ga boš namenil. Če pridejo ljudje po pomoč in da je na voljo denar, potem se da lažje pomagati, kakor pa če si glede tega zelo omejen./

/Na začetku si odvisen bolj od drugih, tudi zaradi jezika, sčasoma pa se osamosvojiš in je lažje. Veliko je odvisno tudi od salezijancev, katera področja se jim zdijo bolj pomembna./

/Vsak misijon ima svoj način delovanja. V naši skupnosti sami ni bilo tistega prave medsebojne povezanosti. Že pred mojim odhodom sem se pogovarjal s T. G., ki je tudi bil na tem misijonu 3 leta in že takrat mi je omenil, da je kar se tiče vere bolj na slabem nivoju. Saj kar se tiče maš so bile, vendar pa bolj na ta način, da pač so. Na začetku sva se sporekla tudi z direktorjem Don Boskovega centra, ker mene pač ni dojemal kot laiškega misijonarja, ampak kot nekega brazilskega pripravnika, ki bi jim bil pokoren delati vse. Jaz kot laiški misijonar npr. nisem bil obvezan vsak dan hoditi k mašam. To je zahteval od mene, vendar meni se je začelo upirati, ker jih nisem doživljal kot poglobljene in sem raje obiskoval maše drugje. To se mu ni dopadlo. Ko sva se pogovarjala s salezijancem inšpektorjem, je ta dejal, da je v redu, če laiški misijonar obiskuje maše, da pa ni to obvezno. No, preko sporekanj smo se potem sporazumeli. Jaz sem tam doživel duhovno krizo in ne vem, kako bi bilo, če ne bi šel na duhovne vaje v nek brazilski samostan./

/Na začetku mi je bilo težko predvsem zaradi jezika in sem včasih samo prikimal, ker nisem razumel. Ko pa sem že dobro obvladal jezik, je veliko težav kar odpadlo./

/Brazilci so zel odprti ljudje, tako da tega v Sloveniji ne vidiš. Na začetku ko sva prišla z B. na misijon naju je uvajala L. in pri njej sva se tudi veliko naučila, sploh kar se tiče jezika./

/Zavedala se je, kako je z duhovnim položajem in na nek način vedela, da so možni glede tega tudi negativni vplivi na naju./

/Učitelji, voditelji in delavci »Prožetu« so naju zares lepo sprejeli. Drugače pa sva sploh pa na začetku imela oporo predvsem drug pri drugem. Že prej sva slišala, da tu ni vse tako kot bi moralo biti in potem tudi avtomatsko nisva takoj zaupala. Človek mora biti tu dovolj močan. Če bi bilo več duhovnosti, potem bi bilo mogoče lažje. Brez L. bi nama bilo zares težko./

/Pri ljudeh sva bila z Barbaro zelo priljubljena, tako kot so ponavadi tisti, ki dajejo./

/ Včasih sva morala komu tudi odkloniti pomoč. Njihov odziv na to, pa je potem odvisen tudi od tega, kako to poveš. Če bi nekomu direktno rekel, češ kar pojdi, ničesar ne boš dobil, potem verjetno ne bi odreagirali z razumevanjem. Če pa nekomu lepo razložiš, potem pa v glavnem to kar lepo sprejmejo/

/Spomnim se neke mlade mamice, ki mi je ob mojem obisku začela jokati, v kakšni krizi je, da ne more plačati položnic. No takrat sva se pogovorila in obljubil sem ji, da nastale stroške poravnam jaz, vendar pa si mora čim prej poiskati delo, da bo nato lahko redno plačevala naprej. In res kmalu potem si je poiskala delo in stvari so se odvale naprej./

/ Mislim pa, da ljudje na splošno ne razmišljajo toliko dolgoročno. Problem je predvsem v njihovi kulturi. Ogromno je enih praznovanj in za ta ni denar nikoli problem. Še v taki revščini de vedno najde denar za to. Včasih bi človek rekel, da so reveži. Saj tudi so, vendar pa ti ljudje nimajo za kruh, nimajo za posteljo, ležijo na mrzlih, vlažnih tleh in zbolevalo zaradi tega, vendar še tisto nekaj denarja, ki pa ga mogoče slučajno imajo, pa zapravijo na teh praznovanjih. V našem kraju je npr. karneval cel teden in takrat alkohol teče v potokih. Alkoholizem je zelo razširjen. Najbolj pri vsem tem pa nastradajo ženske in pa otroci. Moški so tudi zelo nezvesti in kar gredo in popivajo./

/Bili so tudi primeri, ko smo družinam priskrbeli pograde, pa so jih prodali in denar zapravili za alkohol ter potem ponovno prišli prositi za pograde. Da ne bi prihajalo do tega, da bi nekateri bili deležni več pogradov, ki so jih potem prodali, drugi pa jih ne bi dobili, smo zahtevali, da podpišejo obrazec, ki smo ga potem hranili kot dokaz za prejem./

/Lastnosti ali pa znanje niso tako pomembni./

/Pomemben je cilj, s katerim greš v misijon, kaj pač želiš s tem doseči./

/Predvsem pa se mi zdi pomembna vera in pa dobra volja. Pridejo namreč krize, ko se človek začne ubadati z njihovo vzgojo in pa njihovo kulturo in takrat vera pomaga vzdržati./

/Vse lastnosti in pa znanje, ki ga prineseš s sabo je pa tisto, kar je dobrodošlo. Da bi bilo pa prav zahtevano kakšno posebno znanje, pa ni./

/Da bi imel kakšne prav posebne, to ne. Tudi sedaj ko sem doma namreč to, kar se mi zdi pomembno, da jih živim. Mislim, da sem tudi že pred odhodom živel te, tako da tam pa prav tako. Mislim, da je celo potrebno ob vstopu v neko drugo kulturo živeti svoje vrednote naprej./

/Njihovo kulturo je seveda potrebno upoštevati, vendar pa se mi zdi, da so vrednote večne in se ne spreminjajo. Če imaš vrednote, jih moraš pokazati, na ta način pa potem tudi vzgajaš./

/Jaz ne morem dosegati nekih korenitih sprememb, lahko pa s svojim zgledom prispevam k tretjemu svetu./

/Včasih pa je tudi tako, da se spremembe ali pa rezultati ne pokažejo takoj, ampak šele čez čas. To se mi zdi pomembno.../

/Jaz nikoli nisem delal razlike, da bi pomagal samo tistim, ki so imeli botra, ostalim pa ne. Pomagal sem vsem. Včasih se mi je zdelo krivično, da bi imeli privilegije tisti, ki imajo botre, ostali pa ne bi imeli ničesar./

/Jaz sam se nisem povezoval z drugimi,/

/ medtem ko sam misijon pa ima razno razne povezave/

/ Sam sem se mogoče bolj povezoval v pastoralnem smislu. Sam sicer nisem bil zadolžen za pastoralo, sem pa pri tem pomagal »F., tako da bolj na posreden način./

2. Krajšanje zapisov enot kodiranja in pripisovanje kod

- 3 leta; ČAS DELOVANJA

- eno letno obiskovanje organiziranih priprav, PRIPRAVE

- priprave so potrebne in primerne, ker spoznaš življenje misijonarjev, bolezni; PRIMERNE
PRIPRAVE

- pomembne so osebne priprave; SPLOŠNO SPOZNANJE

- zdravniki in lekarne so na voljo; DRUŽBENI KONTEKST

- priprave so motivirale misijonarja; PPRIPRAVE PRIMERNE

- če so priprave potrebne je odvisno od vsakega posameznika SPLOŠNO SPOZNANJE

- nekakšen klic v mladosti NAMEN

- izkušnje prostovoljnega dela; ZNANJE

- želja po nečem več; NAMEN

- odločitev za misijone pri 27. letih in vključitev v skupino Sled; NAMEN
- tečaj portugalskega jezika; PRIPRAVE
- glede na potrebe je dobil možnost delovanja v Braziliji, MISIJONSKI KONTEKST
- v Braziliji vera v okviru tradicije (gre bolj za opredeljevanje veri kot resnično versko življenje), veliko verskih sekt; DRUŽBENI KONTEKST
- možne spremembe z vplivanjem na kulturo; SPLOŠNO SPOZNANJE
- mladostniške nosečnosti, pomanjkanje vzgoje staršev, kar prispeva k kriminalu in razširjeni uporabi drog; DRUŽBENI KONTEKST
- pogosti ropi, katerim sledijo še uboji; mediji ne poročajo o tem; nevarna mesta sploh zvečer in ponoči; DRUŽBENI KONTEKST
- na misijonu omogočajo šolanje; KONKRETNA, NEMATERIALNA POMOČ in OSKRBOVALNA VLOGA
- sprejemanje v šolo na podlagi prošnje in včasih še razgovora; METODA DELA S POSAMEZNIKOM
- srednješolsko izobraževanje je samo splošno, zato so za poklic potrebni po njej še tečaji; DRUŽBENI KONTEKST
- v okviru misijona je center, ki omogoča različne vrste priznanih tečajev (kuharskega, šiviljskega, računalniškega ipd.); KONKRETNA, NEMATERIALNA POMOČ; OSKRBOVALNA VLOGA; METODA DELA S SKUPINO
- manjšinsko obiskovanje fakultet zaradi nespodbudnega družinskega okolja; veliko je alkoholizma, socialno ogroženih družin; DRUŽBENI KONTEKST
- tisti, ki izpadejo iz šolskega sistema in nimajo vez ostajajo na najnižjem rangi; DRUŽBENI KONTEKST
- možnosti delovanja na vzgoji staršev in otrok; SPLOŠNO PREPRIČANJE
- veliko je aidsa, splavov; DRUŽBENI KONTEKST
- premalo se deluje na vzgoji staršev, otrok in poudarjanju vrednot; SPLOŠNO SPOZNANJE
- Cerkev včasih premalo stori v smeri vzgoje; SPLOŠNO (teistično) SPOZNANJE
- včasih v okviru Cerkve manjka poglobljene duhovnosti; SPLOŠNO (teistično) SPOZNANJE
- z zavzemanjem za vzgojo bi se lahko rešilo veliko več otrok; SPLOŠNO PREPRIČANJE
- velik vpliv medijev še posebno na mlade, dostopne televizorji na vsakem koraku; DRUŽBENI KONTEKST
- Cerkev mora vzgajati tudi na ta način, da pokaže na napačno ravnanje in včasih pomoč postavi pod pogoj npr. najprej naj družina v stiski proda kupljen televizor, če bo kljub temu v stiki pa bo vseeno dobila pomoč; SPLOŠNA SPOZNANJA (teistično)

- sodobni napredek ljudi povsem posrka; SPLOŠNO SPOZNANJE
- botrstvo; KONKRETNA, MATERIALNA POMOČ; METODA DELA S POSAMEZNIKOM; OSKRBOVALNA VLOGA
- delavnice za otroke; METODA DELA S SPKUPINO
- glede dela je bil prepuščen samemu sebi; delo si je iskal sam; MISIJONSKI KONTEKST
- pleskarska dela, urejanje hiše; KONKRETNA, NEMATERIALNA POMOČ, OSKRBOVALNA VLOGA
- nudenje pomoči staršem tistih otrok, ki so imeli slovenske botre; METODA DELA S SKUPINO
- pomoč z jogiji in ležišči; KONKRETNA, MATERIALNA POMOČ; OSKRBOVALNA VLOGA
- pomoč najrevnejšim pri gradnji hiš (npr. pomoč z materialom); KONKRETNA, MATERIALNA POMOČ, OSKRBOVALNA VLOGA
- samostojno odločanje, čemu dati prednost, sčasoma povsem neodvisen pri delovanj; MISIJONSKI KONTEKST
- ovira pri nujenju pomoči je denar; MATERIALNA OVIRA
- začetna ovira je bil jezik; INFORMACIJSKA OVIRA
- ovira je lahko vlaganje misijonske skupnosti na njej pomembna področja; ORGANIZACIJSKA OVIRA
- misijonska skupnost ni bila medsebojno povezana, začetni odnos nadrejenega misijonarja kot da mu je ta pokoren delati vse; OVIRE S STRANI MISIJONARJEV
- lep sprejem in podpora misijonarju s strani tamkajšnje misijonske sodelavke; MISIJONSKI KONTEKST
- človek mora biti dovolj močan (osebnostno); ZNANJE
- lažje je, če je več duhovnosti; SPLOŠNO SPOZNANJE
- sprejemanje pri ljudeh kot je običajno pri tistih, ki dajejo; SPREJEMANJE METODA DELA S POSAMEZNIKOM IN SKUPINO
- včasih sta morala komu odkloniti pomoč; razložila sta in ljudje so se odzvali z razumevanjem; SPREJEMANJE METODA DELA S POSAMEZNIKOM
- kulturna usmerjenost v praznovanje, alkoholizem, moška nezvestoba; DRUŽBENI KONTEKST
- nekatere družine so se poskusile okoristiti s pomočjo na račun drugih (pogradi); METODA DELA S SKUPINO, ZAVRAČANJE
- lastnosti ali pa znanje niso tako pomembni; ZNANJE

- pomemben je cilj, s katerim greš v misijon, kaj pač želiš s tem doseči.; SPLOŠNO SPOZNANJE
- pomembna je vera in dobra volja; ZNANJE
- vse lastnosti in znanja so dobrodošla; ZNANJE IN SPLOŠNA SPOZNANJA
- pomembno je živeti vrednote in na ta način vzgajati; SPLOŠNA SPOZNANJA
- upoštevati je potrebno tujo kulturo; SPLOŠNO SPOZNANJE
- včasih pa je tudi tako, da se spremembe ali pa rezultati ne pokažejo takoj, ampak šele čez čas; SPLOŠNA SPOZNANJA
- ni delal razlik med tistimi, ki so imeli botre in tistimi, ki ne; pomagal je vsem; METODA DELA S POSAMEZNIKOM IN S SKUPINO
- misijonar se ni povezoval z drugimi (le v pastoralnem smislu in sicer posredno), sam misijon se je; MISIJSKI KONTEKST

3. Razvrščanje izjav po kodah

POMOČ IN VLOGE

-materialna pomoč, oskrbovalna vloga

botrstvo, pomoč z jogiji in ležišči, pomoč najrevnejšim pri gradnji hiš - npr. pomoč z materialom

- nematerialna pomoč, oskrbovalna vloga

na misijonu omogočajo šolanje, v okviru misijona je center, ki omogoča različne vrste priznanih tečajev - kuharskega, šiviljskega, računalniškega ipd., plesarska dela, urejanje hiše

OVIRE

- ovira pri nudenju pomoči je denar (MATERIALNA OVIRA),
- začetna ovira je bil jezik (INFORMACIJSKA OVIRA),
- ovira je lahko vlaganje misijonske skupnosti v področja, ki so pomembna njej (ORGANIZACIJSKA OVIRA),
- misijonska skupnost ni bila medsebojno povezana, začetni odnos nadrejenega misijonarja, kot da mu je ta pokoren delati vse (OVIRE S STRANI MISIJONARJEV).

METODE DELA

- s posameznikom

- sprejemanje v šolo na podlagi prošnje in včasih še razgovora
- botrstvo
- sprejemanje pri ljudeh kot je običajno pri tistih, ki dajejo,
- včasih sta morala komu odkloniti pomoč; razložila sta in ljudje so se odzvali z razumevanjem;
- ni delal razlik med tistimi, ki so imeli botre in tistimi, kine; pomagal je vsem (SPREJEMANJE);

- s skupino

- v okviru misijona je center, ki omogoča različne vrste priznanih tečajev (kuharskega, šiviljskega, računalniškega ipd.),
- nudenje pomoči staršem tistih otrok, ki so imeli slovenske botre,
- sprejemanje pri ljudeh kot je običajno pri tistih, ki dajejo,
- ni delal razlik med tistimi, ki so imeli botre in tistimi, ki ne; pomagal je vsem (SPREJEMAJE), nekatere družine so se poskusile okoristiti s pomočjo na račun drugih – pogradi (ZAVRAČANJE).

DRUŽBENI KONTEKST

- zdravniki in lekarne so na voljo,
- v Braziliji vera velja v okviru tradicije - gre bolj za versko opredeljevanje kot resnično versko življenje, veliko verskih sekt,
- srednješolsko izobraževanje je samo splošno, zato so za poklic potrebni po njej še tečaji,
- mladostniške nosečnosti, pomanjkanje vzgoje staršev, kar prispeva k kriminalu in razširjeni uporabi drog,
- pogosti ropi, katerim sledijo še uboj i- mediji ne poročajo o tem,
- nevarna mesta sploh zvečer in ponoči,
- manjšinsko obiskovanje fakultet zaradi nespodbudnega družinskega okolja
- veliko je alkoholizma, socialno ogroženih družin,
- tisti, ki izpadejo iz šolskega sistema in nimajo vez ostajajo na najnižjem rangu
- veliko je aidsa, splavov,
- velik vpliv medijev še posebno na mlade, televizorji dostopni na vsakem koraku,
- kulturna usmerjenost v praznovanje, alkoholizem
- moška nezvestoba.

MISIJSKI KONTEKST

- glede na potrebe je dobil možnost delovanja v Braziliji,
- v zvezi z delom je bil prepuščen samemu sebi; delo si je iskal sam,
- samostojno odločanje, čemu dati prednost, sčasoma povsem neodvisen pri delovanju,
- lep sprejem in podpora misijonarju s strani tamkajšnje misijonske sodelavke,
- misijonar se ni povezoval z drugimi - le v pastoralnem smislu in sicer posredno, sam misijon se je.

NAMEN

- nekakšen klic v mladosti,
- želja po nečem več,
- odločitev za misijone pri 27 letih in vključitev v skupino Sled.

PRIPRAVE

- eno letno obiskovanje organiziranih priprav (PRIPRAVE),
- priprave so potrebne in primerne, ker spoznaš življenje misijonarjev, bolezni (PRIMERNE PRIPRAVE),
- priprave so motivirale misijonarja (PRIMERNE PPRIPRAVE),
- tečaj portugalskega jezika (PRIPRAVE).

ZNANJE

- izkušnje prostovoljnega dela,
- človek mora biti dovolj močan (osebnostno),
- lastnosti ali pa znanje niso tako pomembni; pomembna je vera in dobra volja.

SPLOŠNA SPOZNAJA

- pomembne so osebne priprave,
- če so priprave potrebne je odvisno od vsakega posameznika,
- možne spremembe z vplivanjem na kulturo,
- možnosti delovanja na vzgoji staršev in otrok,
- premalo se deluje na vzgoji staršev, otrok in poudarjanju vrednot,
- Cerkev včasih premalo stori v smeri vzgoje,
- včasih v okviru Cerkve manjka poglobljene duhovnosti,
- z zavzemanjem za vzgojo bi se lahko rešilo veliko več otrok
- Cerkev mora vzgajati tudi na ta način, da pokaže na napačno ravnanje in včasih pomoč postavi pod pogoj npr. najprej naj družina v stiski proda kupljen televizor, če bo kljub temu v stiki pa bo vseeno dobila pomoč,
- sodobni napredek ljudi povsem posrka,
- lažje je, če je več duhovnosti,
- pomemben je cilj, s katerim greš v misijon, kaj pač želiš s tem doseči,
- pomembno je živeti vrednote in na ta način vzgajati,
- upoštevati je potrebno tujo kulturo,
- Včasih pa je tudi tako, da se spremembe ali pa rezultati ne pokažejo takoj, ampak šele čez čas.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani/a _____ vpisan/a na Fakulteto za
socialno delo v štud. letu _____ kot redni/a, izredni/a študent/ka izjavljam, da sem
diplomsko delo z naslovom _____

_____ napisal/a samostojno s korektnim navajanjem virov in ob pomoči
mentorja _____.

Datum:

Podpis: